

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**TÜKETİCİ HUKUKUNDA BAĞLI KREDİ SÖZLEŞMESİ VE
KREDİ VERENİN SORUMLULUĞU**

Yüksek Lisans Tezi

HÜSEYİN KILINÇ

İSTANBUL, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

**TÜKETİCİ HUKUKUNDA BAĞLI KREDİ SÖZLEŞMESİ VE
KREDİ VERENİN SORUMLULUĞU**

Yüksek Lisans Tezi

HÜSEYİN KILINÇ
DANIŞMAN: DOÇ. DR. İPEK SAĞLAM

İSTANBUL, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

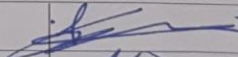
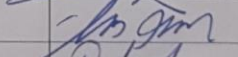
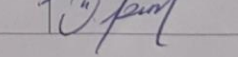
TEZ ONAY BELGESİ

ÖZEL HUKUK Anabilim Dalı ÖZEL HUKUK Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS
öğrencisi HÜSEYİN KILINÇ'ın TÜKETİCİ HUKUKUNDA BAĞLI KREDİ
SÖZLEŞMESİ VE KREDİ VERENİN SORUMLULUĞU adlı tez çalışması, Enstitümüz
Yönetim Kurulunun 28.11.2018 tarih ve 2018-33/13 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 18.12.2018

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1.	Tez Danışmanı	Doç. Dr. İPEK SAĞLAM	
2.	Jüri Üyesi	Doç. Dr. İLKER ÖZTAŞ	
3.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi ÖZGE UZUN KAZMACI	

GENEL BİLGİLER

Ad Soyad : Hüseyin Kılınç
Anabilim Dalı : Özel Hukuk Anabilim Dalı
Tez Danışmanı : Doç. Dr. İpek Sağlam
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - 2018

ÖZET

Tez çalışmamızın konusunu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "*Tüketici Kredileri*" başlıklı ikinci bölümünün "*Bağlı Krediler*" başlıklı 30. maddesinde kapsamlı bir şekilde düzenlenen bağlı tüketici kredi sözleşmeleri oluşturmaktadır. Kanun koyucu ilgili maddede bağlı kredi sözleşmesinin tanımına, ekonomik birliğin varlığının kabul edildiği durumlara, tüketicinin bağlı tüketici kredi sözleşmesindeki cayma hakkına, kredi verenin satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsil sorumluluğuna, kredinin hangi durumlarda bağlı kredi sayılmadığına ilişkin düzenlemelere yer vermiştir.

Çalışmamızda bağlı tüketici kredi sözleşmeleri incelenmiş olup, bağlı konut finansmanı sözleşmeleri inceleme dışı bırakılmıştır. Bu kapsamda çalışmamızın *birinci bölümünde* kredi kavramı ve türleri ile kredi kuruluşu olarak banka ve finansman şirketlerine yer verilmiş; *ikinci bölümünde*, tüketici kredi sözleşmesi ile bağlı tüketici kredi sözleşmesinin tanımı, unsurları, hukuki niteliği, sözleşmelerin kurulması ve benzer sözleşmelerle karşılaştırılması incelenmiş; *üçüncü bölümünde* ise, bağlı tüketici kredi sözleşmesinin hükümleri, kredi verenin hukuki sorumluluğu ve sözleşmenin sona ermesi hükümleri ele alınarak çalışmamız tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : *Tüketici Kredisi, Bağlı Kredi, Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesi, Banka, Tüketici.*

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Hüseyin Kılınç

Field : Private Law

Supervisor : Doç. Dr. İpek Sağlam

Thesis Type and Date : Master of Laws - 2018

ABSTRACT

‘Tied Consumer Credit Contracts’; which is extensively regulated in the second part of the Law On Consumer Protection numbered 6502, titled as ‘Consumer Credits’ and under Article 30, with the title ‘Tied *Credits*’, constitutes the subject of our thesis. The legislator, in the relevant article, regulated the definition of the tied credit contract, the conditions in which the existence of the economic unity is granted, the consumer's right to withdraw in the tied consumer credit contracts, the creditor's joint liability with the seller or the supplier, and the conditions in which the credit shall not be deemed as tied credit.

In our study, tied consumer credit contracts are examined whereas tied housing finance contracts are left out of scope. In this context; in the *first part* of our study, credit concept and types and banks and financing companies as the credit institutions are examined. In the *second part*; regarding consumer credit contract and tied customer credit contract, their definitions, elements, legal natures, establishment of these contacts and their comparison with similar contracts are examined. Our study has been completed with the *third part*, in which the provisions of the tied consumer credit contract, the legal liability of the creditor and the termination of the contract are examined.

Key Words: *Customer Credit, Tied Credit, Tied Customer Credit Contract, Bank, Customer.*

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

KREDİ KAVRAMI, BANKA KREDİSİ TÜRLERİ VE KREDİ SÖZLEŞMESİNİN TARAFI OLAN KREDİ VEREN KURULUŞLAR

I. KREDİ KAVRAMI.....	3
II. BANKA KREDİSİ TÜRLERİ	10
A. NİTELİKLERİNE GÖRE KREDİLER	10
1. Nakdi Krediler	10
a. Para Ödücü Kredisi.....	11
b. Borçlu Cari Hesap Kredisi.....	11
c. Senet veya Emtia Avansı (Lombard) Kredisi	11
d. Kıymetli Evrak İskontosu veya İştirası	12
e. Forfaiting.....	12
f. Faktoring	13
g. Finansal Kiralama.....	13
2. Gayrinakdi Krediler	14
a. Teminat Mektubu.....	15
b. Kabul Kredisi	16
c. Aval Kredisi	16
d. Ciro Kredisi	17
B. VADELERİNE GÖRE KREDİLER	17
C. TEMİNATLARINA GÖRE KREDİLER.....	18

D. KULLANIM AMAÇLARINA GÖRE KREDİLER	18
E. KAYNAĞINA GÖRE KREDİLER	19
III. KREDİ KURULUŞLARI	19
A. KREDİ KURULUŞU KAVRAMI	19
B. KREDİ KURULUŞU OLARAK BANKA	20
1. Genel Olarak Banka Kavramı	20
2. Mevduat Bankaları	21
3. Katılım Bankaları	22
4. Kalkınma ve Yatırım Bankaları	22
C. FİNANSMAN ŞİRKETLERİ	23

İkinci Bölüm

TÜKETİCİ KREDİSİ, BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİ, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, KURULMASI VE BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

I. TÜKETİCİ KREDİSİ, TÜRLERİ, UNSURLARI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	25
A. TÜKETİCİ KREDİSİ KAVRAMI	25
B. TÜKETİCİ KREDİSİ TÜRLERİ	28
1. Genel Olarak	28
2. Basit Taksitli Satış	29
3. Üçlü İlişki Çerçevesinde Tüketici Kredileri	33
a. Ferdi Krediler	33
(1) Serbest Tüketici Kredisi (Nakit Kredi)	33
(a) Doğrudan Nakit Verilen Tüketici Kredileri	33
(b) Kredili Mevduat Hesabı	34
(2) Bağlı Tüketici Kredisi	35
b. Kredi Kartları	36
c. Finansal Kiralama Sözleşmesi	38
C. TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI	39

1. Sözleşmenin Tarafları	39
a. Tüketici (Kredi Alan)	39
b. Kredi Veren	40
2. Sözleşmenin Konusu	41
3. Sözleşmenin Amacı	41
D. TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	41
E. TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ	42
II. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİ.....	44
A. GENEL OLARAK	44
B. BAĞLI KREDİNİN TANIMI VE HUKUKİ TEMELLERİ.....	46
1. Bağlı Kredinin Tanımı	46
2. Bağlı Kredinin Kanuni Düzenlemesinin Gerekliliği	47
C. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE BİÇİMLERİ	49
1. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Tanımı	49
2. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Görünüm Biçimleri.....	50
a. Genel Olarak	50
b. Tedarik Kredisi.....	50
c. Finanse Edilmiş Taksitle Satış.....	52
D. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI	53
1. Genel Olarak	53
2. Bir Malın veya Hizmetin Finansmanı.....	54
3. Ekonomik Birlik	55
4. Satıcı/Sağlayıcı ile Kredi Veren Arasında Sözleşme Yapılması	61
E. BAĞLI KREDİ İLİŞKİSİNİN TARAFLARI	63
1. Genel Olarak	63
2. Tüketici	63
a. Tüketicinin Gerçek veya Tüzel Kişi Olması.....	63
b. Mal veya Hizmeti Ticari veya Mesleki Olmayan Amaçlarla Edinme.....	65
3. Kredi Veren	67
4. Satıcı veya Sağlayıcı.....	67
F. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	69

G. BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI	72
1. Kredi Açma Sözleşmesi İle Karşılaştırılması.....	72
2. Ödünç (Karz) Sözleşmesi İle Karşılaştırılması.....	74
3. Taksitle Satış Sözleşmesi İle Karşılaştırılması.....	75
4. Kredi Kartları Sözleşmesi İle Karşılaştırılması	78
H. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI	81
1. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması	81
a. Genel Olarak Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması	81
b. Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması.....	84
(1) Genel Olarak	84
(2) Müzakere Yoluyla Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması	85
(3) Genel İşlem Koşullarıyla Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması	86
(4) Haksız Şartlarla Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması	88
(5) Sözleşme Hükümlerinin Denetlenmesi	90
2. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Şekli	94

Üçüncü Bölüm

BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ, KREDİ VERENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

I. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ	95
A. KREDİ VERENİN HAK VE BORÇLARI	95
1. Kredi Verenin Borçları	95
a. Tüketiciyi Bilgilendirme Borcu	95
b. Krediyi Verme/Kullandırma Borcu	96
c. Sözleşme Koşullarını Tüketici Aleyhine Değiştirmeme Borcu	97
d. Sorumsuzluk Kaydı Koymama Borcu	99
e. Teminatları İade Borcu	99
f. Sır Saklama Borcu	100

2. Kredi Verenin Hakları	101
a. Teminat İsteme Hakkı	101
b. Kredinin Ödenmesini Talep Etme Hakkı	102
c. Faiz ve Sair Masrafların Karşılanmasını Talep Etme Hakkı	103
B. TÜKETİCİNİN HAK VE BORÇLARI	104
1. Tüketicinin Borçları	104
a. Krediyi Kabul Borcu	104
b. Krediyi İade Borcu	105
c. Faiz ve Sözleşmeden Doğan Sair Masrafları Ödeme Borcu	105
2. Tüketicinin Hakları	106
a. Erken Ödeme Yapma ve İndirim Talep Etme Hakkı	106
b. Cayma Hakkı	107
II. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNDE KREDİ VERENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU	111
A. KREDİ VERENİN SORUMLULUĞU	111
B. KREDİ VERENİN SORUMLULUĞUNUN SINIRI	115
III. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	117
SONUÇ	122
KAYNAKÇA	129

KISALTMALAR

<i>Aşa.</i>	Aşağıda
<i>AÜEHFD</i>	Ankara Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>AÜHFD</i>	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>Bkz.</i>	Bakınız
<i>BankK</i>	5411 sayılı Bankacılık Kanunu
<i>BKKKK</i>	5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
<i>BATİDER</i>	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
<i>C.</i>	Cilt
<i>drl.</i>	Derleyen
<i>DEÜHFD</i>	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>E.</i>	Esas
<i>Ed.</i>	Editör
<i>f.</i>	Fıkra
<i>FKFFŞK</i>	Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
<i>HD.</i>	Hukuk Dairesi
<i>HGK</i>	Hukuk Genel Kurulu
<i>GİK</i>	Genel İşlem Koşulu
<i>İKÜHFD</i>	İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>İÜHFM</i>	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
<i>K.</i>	Karar
<i>m.</i>	Madde
<i>RG</i>	Resmi Gazete
<i>s.</i>	Sayfa

S.	Sayı
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.	Tarih
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
eTKHK	4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKHK	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBGK	Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
Yuk.	Yukarıda

GİRİŞ

Teknolojinin her geçen gün gelişerek yeni bir boyut kazanması, insan hayatını kolaylaştıracak birçok ürünün ortaya çıkmasına ve temel ihtiyaçların çeşitlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu durum ise tüketicilerin hem kendisinin hem de ailesinin ihtiyaçlarını nakit olarak karşılayamamasına veya hazır bulunan nakdin harcanmama isteği dolayısıyla ekonomik olarak yeni finansman yöntemlerinin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmetleri temin etmesini sağlayan ve bir nevi tüketiciye satın alma gücü oluşturan yöntemlerden birisi ise tezimizin konusunu oluşturan bağlı tüketici kredi sözleşmeleridir. Nitekim bağlı tüketici kredi sözleşmeleri, tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmete ilişkin satış veya hizmet sözleşmesinin sözleşme dışı kredi veren tarafından finanse edilerek, tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmete bir an önce kavuşmasına olanak sağlamaktadır.

Bağlı kredi ilişkisinde tüketici, kredi veren ve satıcı ya da sağlayıcı olmak üzere üç taraflı ilişki vardır. Bu ilişki içerisinde ise, tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki satış veya hizmet sözleşmesi, tüketici ile kredi veren arasındaki tüketici kredi sözleşmesi ile kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşme olmak üzere üç farklı sözleşme bulunmaktadır.

Bağlı kredi ilişkisinin ortaya çıktığı ilk zamanlarda özellikle tüketicinin birden fazla muhatap ile karşı karşıya kalması, kredi verme işleminin tüketici ile satıcı arasındaki satış sözleşmesinden bağımsız bir kredi sözleşmesi ile gerçekleştiriliyor olması gibi durumlar tüketicinin satış sözleşmesi kapsamında satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği hakları kredi verene karşı ileri sürememesi sonucunu doğurmuştur. Bunun sonucu olarak kanun koyucu tarafından, tüketicinin korunması ihtiyacı çerçevesinde yeni düzenlemeler getirilerek bağlı krediler açısından tüketicinin satış sözleşmesinden doğan bazı hakları kredi verene karşı da ileri sürebilmesi imkânı tanınmıştır.

Hukukumuzda, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da sınırlı bir şekilde düzenlenen bağı krediler, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da en önemli yeniliklerden birisi olarak hem tüketici kredisi (m.30) hem de konut finansmanı (m.35) kapsamında ayrı ayrı ve ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Tezimizde ise sadece bağı tüketici kredisi sözleşmeleri incelenmiş olup, bağı konut finansmanı sözleşmeleri inceleme dışı bırakılmıştır.

Bu kapsamda çalışmamızın birinci bölümünde genel olarak kredi kavramı, kredinin unsurları, kredi türleri, kredi kuruluşları olarak banka ve banka türleri ile finansman şirketlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, ilk olarak tüketici kredisi kavramı, tüketici kredisi türleri, tüketici kredi sözleşmesi ile bu sözleşmenin unsurları, hukuki niteliği ve şekli açıklanmıştır. Devamla bağı tüketici kredi sözleşmesinin tanımı, görünüş biçimleri, hukuki temelleri, unsurları, tarafları, hukuki niteliği, benzer sözleşmelerle karşılaştırılması ve kurulması incelenmiştir.

Son olarak üçüncü bölümde ise, bağı tüketici kredi sözleşmesinin hükümleri, kredi verenin hak ve borçları, tüketicinin hak ve borçları, kredi verenin satıcı veya sağlayıcı ile birlikte hukuki sorumluluğunun niteliği ve sınırları ile bağı tüketici kredi sözleşmesinin sona ermesi hükümleri hem doktrin, hem Yargıtay kararları hem de uygulama doğrultusunda incelenerek çalışmamız tamamlanmıştır.

Birinci Bölüm

KREDİ KAVRAMI, BANKA KREDİSİ TÜRLERİ VE KREDİ SÖZLEŞMESİNİN TARAFI OLAN KREDİ VEREN KURULUŞLAR

I. KREDİ KAVRAMI

Kökleri latince bir kelime olan “credere” (inanma) kelimesine dayanan¹ kredi kavramı, sözlük anlamı olarak inanmak, güvenmek anlamında kullanılmakta; geri ödeneceğine güvenilen kişiye borç para vermek anlamı taşımaktadır². Ayrıca “*borç ödemede güvenilir olma durumu*”, “*ödünç alınan veya verilen mal, para*”, “*güven, saygınlık, itibar*” şeklinde de ifade edilmektedir³.

Kredi kavramının, değişik ölçülere göre çeşitli tanımları ve sınıflandırmalarının yapılması mümkündür⁴. Bunun doğal bir sonucu olarak, ekonomik açıdan kredi kavramı belirlenirken, değişik bakış açılarından yola çıkılıp odağı farklı olan söylemler ortaya koyulabilmektedir⁵.

Doktrinde kredi kavramı; *mal, hizmet, para, fon türünden satın alma gücünün*⁶ *belirli bir süre sonra ödemek vaadiyle sağlanması*⁷ *ya da bu satın alma gücünün kullanılmasından belirli bir süreyle diğer bir kişi lehine vazgeçilmesi veya bu gücün ona terk edilmesi*⁸ olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer görüşe göre ise kredinin subjektif ve objektif olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır⁹.

¹ İlker Parasız, **Modern Bankacılık (Teori ve Uygulama)**, 3. Baskı, Bursa, Ezgi Kitabevi, 2015, s.339; Ünal Tekinalp, **Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları**, 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s.477; Onur Yalçın, **Banka Kredi Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Geçerliliği**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2006, s.22; Mahmut Usta, **Temel Kredi Bilgileri**, Pamukbank T.A.Ş. Eğitim Yayınları, Yayın No:4, 1996, s.1.

² Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü (Öğrenciler İçin)**, 10. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s.456.

³ <http://www.tdk.gov.tr> Erişim: 21.04.2018.

⁴ Sınıflandırmalar için ayrıca bkz. Burak Özen, **Kredi Açma Sözleşmeleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s.2 vd.; Yaşar Alıcı, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, C.1, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2017, s.683-815.

⁵ Özen, *Kredi*, s.2.

⁶ Kredi, gelecekte ödeme düşüncesine dayanan, ihtiyaç duyulması durumunda kullanıma hazır satın alma gücüdür. Bkz. Avni Zarakolu, **Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi**, 12. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2003, s.50.

⁷ Bu yönde bir tanım için bkz. Songül Yılmaz, **Ticari Bankalarda Kredi Portföyü ve Kredi Risk Yönetimi – Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama**, Kadir Has Üniversitesi SBE Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2011, s.4.

⁸ Ahmet Tamer, **Çek, Kabul ve Avalin Gayrinakdi Kredi Niteliği**, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:4, S.13, s.575-604, 2013, s.576; Yeşim M. Atamer, **Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin**

Sübjektif unsur, bir kimseye ödeme kabiliyetine ve ödeme isteğine sahip olması bakımından duyulan güveni ve o kimsenin bu güvenden yararlanarak çeşitli olanaklar elde etmesini ifade etmektedir¹⁰. Objektif unsur ise belirli bir satın alma gücünün belirli bir süreyle kredi alana tahsis edilmesidir¹¹. Burada yer alan satın alma gücünden anlaşılması gereken, sadece nakit para değil, para ile ölçülebilir tüm ekonomik değerlerdir¹². Dolayısıyla, riskten doğan sorumluluğun üstlenilmesi de satın alma gücü kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir¹³.

Satın alma gücünün ne şekilde devredildiği ise önemli değildir. Satın alma gücünün devrinde kredi alan ile kredi veren arasında mutlaka bir malvarlığı hareketliliğinin olması aranmayacak olup, satın alma gücünün devri; belirli bir miktar paranın ödünç verilmesi veya kredi alanın yerine getirmekle yükümlü olduğu borcun ifasını üstlenmeyi taahhüt etmesi¹⁴ şeklinde de gerçekleşebilecektir¹⁵.

Krediye ilişkin olarak yapılan tanımlamalar göstermektedir ki, tüm kredi türleri açısından geçerli olabilecek hukuki bir kredi tanımına ulaşmak mümkün olmasa da, her bir kredi türünün ortak unsurlar taşıdığı görülmektedir. Bu unsurlar ise kredi alanın ödeme gücü ve kredi verenin satın alma gücünün devredilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁶. Görüleceği üzere kredi kavramının sübjektif (*kendisine satın alma gücü*

Korunması, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016, s.3; Türkay Alica, **Türk Hukukunda Banka Genel Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1990, s.13; Yaşar Alica, **Banka Kredi Sözleşmelerinin Mali ve Hukuki Yönü**, İstanbul Üniversitesi SBE Mali Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2000, s.7; Başak Şit, **Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlı Sonuçlar**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2011, s.15; Mehmet Deniz Yener, **Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2008, s.13; Tekinalp, s.477; Benzer bir tanım için bkz. Üner Ertem, **Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri**, Bursa, Ekin Yayınevi, 2015, s.113.

⁹ Özen, *Kredi*, s.3; Şit, s.7.

¹⁰ Yaşar Karayalçın, **Kredi Düzeninin Korunması**, BATİDER, C.6 S.3, 1972, s.543; Hamdi Tamer İnal, **Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredileri Sözleşmeleri, İsviçre Hukuku – Fransız Hukuku ve Avrupa Birliği Yönergeleri Işığında, Açıklamalı – İçtihatlı**, 2. Basım, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınevi, 2005, s.12-13; Ümit Gezder, **Tüketici Kredisi Sözleşmeleri**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 1998, s.22; Tekinalp, s.477.

¹¹ Özen, *Kredi*, s.4; Şit, s.6 vd.; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.3.

¹² “Satın alma gücü” tabiri, yalnızca parayı kapsamamakta, bu riskten doğacak sorumluluğu üstlenme anlamına da gelmektedir. Ayrıntılı açıklama için bkz. İsmail Kırca, **Teyitli (Bloke) Çek – Gayri Nakdi Kredi İlişkisi**, Baki İlkey Engin (Ed.), Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan içinde (1235-1242), C.2, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2010, s.1236; Şener Akyol, **Banka Sözleşmeleri**, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsan’e Armağan, İstanbul, Afa Matbaacılık, 2001, s.78.

¹³ Tekinalp, s.479; Aynı yönde, Erden Kuntalp, **Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIII, 5-6 Nisan 1996, Ankara, s.272-299, 1996, s.277.

¹⁴ Bu şekilde tesis edilen kredi, gayrinakdi kredi olarak adlandırılmaktadır.

¹⁵ Kredi alanın satın alma gücünü artıran her türlü destek, kredi işlemi bakımından devir sayılır. Bkz. Akyol, *Banka*, s.78.

¹⁶ Şit, s.15.

sağlanan kimseye güven duyulması) ve objektif (*bir kimseye belirli bir satın alma gücünün belirli bir süre boyunca sağlanması*) unsurları ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlı ve bir bütünlük arz etmektedir¹⁷.

Krediler her ne kadar ortak unsurları içerisinde barındırıyor olsa da, kredilendirme faaliyeti, farklı amaçlara hizmet etmek için oluşturulan birbirinden farklı birçok sözleşmenin ve/veya hukuki ilişkinin araç olarak kullanılması suretiyle gerçekleşebilecektir. Buradan çıkacak sonuç ise, kredilendirmede araç birliğinin, bir yeknesaklığın olmamasıdır¹⁸.

Bu tanımlamalara birçok yönden benzerlik gösteren banka kredisi kavramı ise, ekonomik anlamda genel kredi kavramından daha dar bir alana, yani bankacılık alanına özgü nitelikler taşımaktadır¹⁹. Zira banka kredisinde taraflardan birisinin mutlaka banka olması gerekirken, geniş anlamda kredide işlemin taraflarını herhangi bir kişi veya kurum oluşturabilmektedir²⁰.

Bu çalışmamızın genel çerçevesini kredi veren konumunda olan bankalar tarafından sağlanan banka tüketici kredileri oluşturması nedeniyle kredinin geniş anlamı değil, bankacılık kapsamındaki dar anlamı üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda bankacılık uygulamasında kredi, bir veya birden fazla gerçek veya tüzel kişinin belirli bir süre boyunca ve belirli bir ekonomik değerle sınırlı olarak desteklenmesine²¹ hizmet eden bankacılık ürün ve hizmetleri olarak tanımlanabilir²².

¹⁷ Akipek krediyi, objektif ve sübjektif unsurlarının yanı sıra ekonomik fonksiyonu, geçici karakteri ve hukuki açıdan ele alarak; kredi veren tarafından salt kredi alanın yararına veya onun göstereceği bir teminat karşılığında verilen ve geçici olmakla beraber belirli bir süre için belirli bir satın alma gücünden vazgeçilmesini gerektiren, bu vazgeçme karşısında kredi verene faiz sağlayan maddi bir kazandırma olarak tanımlamıştır. Bkz. Şebnem Akipek, **Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999, s.7 vd.; Özen, *Kredi*, s.4.

¹⁸ Davut Gürses, **Banka Genel Kredi Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016, s.11.

¹⁹ Kuntalp, bu görüşte olmakla birlikte, ekonomik anlamda kredi ile banka kredisi arasındaki kapsam farklılığını açıklarken, taksitle satış gibi bazı işlemlerin ekonomik anlamda kredi olduğunu, ancak banka kredisi niteliği taşımadığını belirtmektedir. Bkz. Erden Kuntalp, **Yabancı Para Üzerinden Taşınmaz Rehni**, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, İstanbul, 1995, s.294; Gürses, *Kredi*, s.11; Alıcı, *Kredi*, s.1; "Banka kredisinde, taraflardan birinin mutlaka banka olması gerekir. Bu şekli ile banka kredisinin, ekonomik açıdan kredi kavramından daha dar kapsamlı olduğu açıktır." Şit, s.77.

²⁰ Şit, s.10.

²¹ Bu destek, bazı yazarlarca finansman sağlama olarak adlandırılmıştır. Bkz. Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.3; Şit, s.15.

²² Gürses, *Kredi*, s.12.

Aynı şekilde, basit bir tanımla kredi, özellikle bankacılık ya da ekonomi alanında bir miktar nakdin, faiz veya komisyon karşılığında belirlenen süre sonunda ödeneceği taahhüdü ile kullandırılması şeklinde bir ekonomik faaliyet olarak kabul görmektedir²³. Benzer ve geniş bir tanımla kredi ise, bir bankanın yapacağı değerlendirme süreci sonucunda, talepte bulunan gerçek veya tüzel kişilere yasal düzenlemeler ile bankanın iç kuralları dikkate alınarak belirli limitler dâhilinde teminatlı veya teminatsız olarak sağlanan nakit veya nakit dışı kullanım hakkı olarak tanımlanmaktadır²⁴.

Genel ve bankacılık alanındaki kredi tanımlarına bakıldığında, kredi tanımında dört temel unsurun bulunduğu söylenebilir. Bu unsurlar süre, güven, risk ve gelir olarak sıralanabilir²⁵.

Kredinin *süre unsuru*; kredi belirli bir süre için satın alma gücünün devri olup, her kredi işlemi bir vade içermektedir²⁶. Kredi alana sağlanan satın alma gücünün bu vade sonunda iade edilmesi gerekmektedir. Bunun bir sonucu olarak kredinin süresi uzadıkça, doğru orantılı olarak risk de artmaktadır²⁷. Riskin artması, bu krediyi kullanan açısından maliyeti, krediyi kullandıran açısından da getirinin yükselmesi anlamına gelecektir²⁸.

Kredinin *güven unsuru*; satın alma gücünün devri, belirli bir süre sonra geri ödenme koşulunu da içinde barındırdığından, kredi veren ve kredi alan arasında güvene dayalı bir ilişki olmalıdır. Bu ise kredi borçlusunun karakterine ve kapasitesine bağlıdır.

²³ A. Mehmet Özdeniz, Jale Kuleli, **Kredi Tahsisi ve Kredi Sözleşmeleri**, 2. Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2014, s.2; Osman Altuğ, **Bankacılık İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2000, s.24 vd.

²⁴ Mehmet Vurucu, Ufuk Arı, **Bankacılıkta Kredi Bilgisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s.21; Fatih Selami Mahmutoglu, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s.95; Kaan Balkaş, **Kredi Kavramı ve Sektör Kredilerine Göre Türkiye'deki Belli Başlı Sektörlerin Analizi**, Ankara Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004, s.4.

²⁵ Şahap Kavcıoğlu, **Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi, Çözüm Yolları ve Takibi**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2003, s.6; Murat Doğanay, **Bankacılıkta Kredi Riski Yönetimi**, Ankara Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2003, s.4.

²⁶ Songül Yılmaz, s.8.

²⁷ Alıcı, *Şerh*, s.685.

²⁸ Nurhan Aydın, **Finansal Yönetim**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1711, Eskişehir, 2006, s.130.

Karakter, kredi borçlusunun krediyi ödeme isteği ve kararlılığını, kapasite ise kredi borçlusunun krediyi geri ödemek imkânına sahip olmasını ifade etmektedir²⁹.

Kredinin *risk unsuru*; beklenen veya umulan bir sonuçtan sapma olasılığı anlamına gelen risk kavramı, bankacılık uygulamasında en yalın haliyle bankanın kaybetme olasılığına³⁰, diğer bir deyişle zarara uğrama tehlikesine karşılık gelmektedir³¹. Nakdi kredilerin geri ödenmesine, gayrinakdi kredilerle ilgili taahhüdün yerine getirilmesine kadar geçen süredeki belirsizlik ve kredi alanın kredi sözleşmesindeki şartlara uymaması ile risk oluşmaktadır. Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik³² madde 3/(jj)'de risk kavramı, *“bir işleme ya da faaliyete ilişkin bir parasal kaybın ortaya çıkması veya bir giderin ya da zararın oluşması halinde ekonomik faydanın azalması ihtimali”* olarak tanımlanmıştır³³.

Risk unsuru içerisinde değinilmesi gereken ve çalışmamız açısından da önem arz eden diğer bir husus ise kredi riskidir. Kredi riski en genel tanımı ile kredi alanın borcunu kredi sözleşmesinde belirlenen koşullara uygun olarak yerine getirememesi olasılığıdır³⁴. Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik madde 3/(z)'de kredi riski kavramı, *“kredi müşterisinin yapılan sözleşme gereklerine uymayarak, yükümlülüğünü kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesinden dolayı bankanın maruz kalabileceği zarar olasılığı”* olarak tanımlanmıştır. Belirtmek gerekir ki, kredi riski sadece anaparaya yönelik değil, faize yönelikte bir zarar olasılığıdır³⁵. Kredi riski, karşı tarafın temerrüde düşmesi nedeniyle borcun ödenmemesi riski³⁶, kredinin gelecekteki

²⁹ Alıcı, *Şerh*, s.685.

³⁰ Reha Tanör, **Risk Yönetim ve Denetiminde Sorumluluk Paylaşımı ve Caveat Emptor**, Ömer Teoman (Ed.), Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan içinde (1497-1542), C.2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s.1499.

³¹ M. Ayhan Altıntaş, **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Basel-I Ve Basel-II Düzenlemeleri Çerçevesinde)**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006, s.1-2; Cengiz Kostakoğlu, **Banka Kredileri Tüketici ve Konut Kredileri İle Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar, İtirazın İptali ve Menfi Tespit Davaları, Akreditif**, 8. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2016, s.8-9.

³² RG 28.06.2012, S.28337.

³³ Şit, s.59.

³⁴ Bkz. Ebubekir Ayan, **Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel II Uzlaşısı**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2007, s.111.

³⁵ Faizin sözleşmeye uygun olarak ifa edilmemesi söz konusudur. Bkz. A. Sait Yüksel, Ülkü Yüksel, Aslı Yüksel, **Bankacılık Hukuku ve İşletmesi**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2004, s.127.

³⁶ Karşı taraf riski olarak da bilinmektedir. Bkz. Yüksel/Yüksel/Yüksel, s.127; N. Burak Akan, **Likidite Riski Ölçümü**, Bankacılar Dergisi, S.66, s.66-81, 2008, s.69; Mustafa Emir, **Bankacılıkta Risk: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama**, Prof. Dr. Yüksel Koç Yalkın'a Armağan, Ankara, Siyasal Bilimler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, s.169-180, 2003, s.172; Dilek Kavlak, **Kredi Riski ve Türev Araçlar Kullanılarak Aktarımı: Yeterlilik Etüdü**, Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, 2003, s.3 vd.

değerinin belirsiz olması nedeniyle ortaya çıkan gelecek değer riski³⁷ ve ipoteğin veya rehin konusu eşyanın değerinden veya kefilin ödeme gücünden doğan riskten³⁸ oluşmaktadır.

Kredinin *gelir unsuru*; kredi verenin satın alma gücünü devretmesinin bir sonucu, nakdi kredilerde faiz ve gayrinakdi kredilerde komisyon geliri elde etmesidir. Bankalar sağladıkları satın alma gücü dolayısıyla oluşan gider ve maliyetlerini karşılamak, varlıklarını devam ettirebilmek ve gelişebilmek, topladıkları mevduat nedeniyle mevduat sahiplerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilmek ve hissedarlarına kar sağlamak için kredileri verimli bir şekilde kullanmak durumundadır³⁹. Unutmamak gerekir ki, kredi, bankaların ve diğer kredi kuruluşlarının gelir sağlayan en önemli aktif kalemlerinden biridir.

Krediye ilişkin olarak kendine özgü birçok tanım yapılmış ise de, Türk hukukunda kredinin yasal bir tanımına yer verilmemiştir⁴⁰. Buna karşılık; Türk Borçlar Kanunu’nun⁴¹ 515. maddesinde “*kredi mektubu*” ve 516-519. maddelerinde “*kredi emri*” düzenlenmiştir. Burada kredi mektubu bir ödeme aracı olarak hamile bir kredi temin etmemektedir. Aynı şekilde kredi emri ise kredi sözleşmelerindeki kredi kullanma şekillerinden biri olarak düşünülebilecektir⁴². Ancak bu hükümlerden yararlanarak kredinin tanımlanabilmesi mümkün değildir. Çünkü söz konusu hükümlerde krediye ilişkin herhangi bir tanım yapılmadığı gibi, krediyi tanımlamaya yarayacak unsurlara da yer verilmemiştir⁴³.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nda⁴⁴ ise, kredi tanımına yer verilmemiş ancak 48. maddenin 1. ve 2. fıkralarında kredi sayılan işlemler sıralanmıştır. Buna göre, *bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler,*

³⁷ Dilek Cengiz, **5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Sisteminde Bankaların Verebilecekleri Kredilerin Sınırlandırılması**, Ömer Teoman (Ed.), Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan içinde (1271-1334), C.2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007, s.1274.

³⁸ Cengiz, s.1274.

³⁹ Usta, s.3; Güler Aras, **Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi**, Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No:30, 1996, s.4.

⁴⁰ Alıcı, *Şerh*, 686; Yalçın, s.23; Tekinalp, s.478; Mahmut Bilgen, **Banka Hukukunda Sözleşmeler Uyuşmazlıklar Hukuki Sorumluluk**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s.118.

⁴¹ RG 04.02.2011, S.27836.

⁴² Detaylı açıklamalar için bkz. Alıcı, *Şerh*, s.868; Tekinalp, 478; Şit, s.10.

⁴³ Tekinalp, s.479; Yener, *Kredi*, s.10.

⁴⁴ RG 01.11.2005, S.25983.

aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi olarak sayılmıştır. Bunlara ek olarak aynı maddenin ikinci fıkrasında, kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama yöntemiyle sağladığı finansmanlar ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi olarak sayılmıştır⁴⁵.

Görüleceği üzere madde metninde yer alan işlemler kredi olarak kabul edilmiştir. Bu suretle kanun koyucu, bankaların risklerini sınırlandırmak ve bankaların öz kaynaklarına uygun şekilde risk üstlenmek amacıyla, banka için risk doğuran her işlemi kredi olarak belirlemiştir⁴⁶. Ancak madde hükmünün çok kapsamlı hukuki işlemleri içerisine alması karşısında, banka tarafından yapılan her tür kaynak aktarımının herhangi bir koşul aranmaksızın kredi sayılabileceği izlenimini doğurmaktadır⁴⁷. Maddenin gerekçesine bakıldığında ise, sadece madde metninin tekrar edildiği görülmekte, maddenin bu kadar geniş bir şekilde düzenlenmesi hususunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Belirtmek gerekir ki, tüm kredi işlemlerinin, hukuki niteliğine bakılmaksızın bankanın taraf olduğu sözleşmeye dayandığı şüphesizdir⁴⁸. Buna karşılık doktrinde ise, bir bankanın sahip olduğu talep hakları ve piyasa beklentilerinin, hakkın doğum kaynağı olan sözleşme, haksız fiil veya sebepsiz

⁴⁵ Yalçın, s.23; Yener, *Kredi*, s.10; Kostakoğlu, s.7; Metin Ulusal, **Tüketici Hukuku**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s.247; Bilgen, s.118; Songül Yılmaz, s.5; Alıcı, *Şerh*, s.687.

⁴⁶ Alıcı, *Şerh*, s.688.

⁴⁷ Şit, s.52.

⁴⁸ “..Bankacılık işlemlerinin esası akdi bağa dayanmaktadır...” YİBGK 11.06.1969 T., 1969/4 E., 1969/6 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 12.05.2018.

zenginleşmeye bakılmaksızın bir risk ifade etmesi dolayısıyla madde metnindeki kredi kavramına geniş bir anlam yüklendiği ileri sürülmüştür⁴⁹.

Tüm bu açıklamalar göstermektedir ki, kredinin hukuksal bir tanımını verebilmek, kredinin ekonomik tanımından hareketle mümkün olabilecektir. Çünkü ekonomik tanımda yer alan “belirli bir süre sonra geri ödenmek vaadiyle belirli bir satın alma gücünden belirli ve geçici bir süre ile vazgeçmek” unsurları kredinin hukuksal tanımı içinde yeterli olacaktır⁵⁰. Bu kapsamda, kredi, *kredi kuruluşunun taraf olduğu sözleşme ile kredi alana sağlanan satın alma gücünün geri dönme riskinin belirli bir süre ile üstlenilmesi* olarak tanımlanabilecektir.

II. BANKA KREDİSİ TÜRLERİ

Banka kredilerinin hem hukuki hem de ekonomik açıdan çeşitli ölçütler dikkate alınarak sınıflandırılması mümkündür⁵¹. Çalışmamızın bu bölümünde genel olarak kabul görmüş sınıflandırmalara yer verilecektir.

A. NİTELİKLERİNE GÖRE KREDİLER

Krediler, niteliklerine⁵² göre nakdi krediler ve gayrinakdi krediler⁵³ olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁵⁴.

1. Nakdi Krediler

Nakdi krediler⁵⁵, bankanın müşterisine nakit ödeme yapmak suretiyle kullandığı kredi türüdür⁵⁶. Bu tür krediler, kredi sözleşmesinde taraflarca üzerinde anlaşılan kredi tutarının müşteriye veya müşterinin talebi üzerine üçüncü bir kişiye

⁴⁹ Ahmet Battal, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007, s.201-202.

⁵⁰ Tekinalp, s.479.

⁵¹ Şit, s.97 vd.; Gürses, *Kredi*, s.14 vd.; Kostakoğlu, s.195 vd.; Aras, s.8 vd.; Akyol, *Banka*, s.79; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.10 vd.; Mustafa İbicioğlu, **Tüketici Kredisi Talebini etkileyen Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Uygulama**, Hacettepe Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2011, s.23 vd.

⁵² Alıcı, *Şerh*, s.692; Şit, s.101.

⁵³ Edimli krediler – yükümlü krediler şeklinde yapılan ayırım için bkz. Akyol, *Banka*, s.80.

⁵⁴ Füsün Tuncel Yazoğlu, **Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredilerden Doğan Uyuşmazlıklar**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013, s.13.; Tekinalp, s.487; Bilgen, s.129; Usta, s.5-6.

⁵⁵ Bu tür krediler efektif krediler olarak adlandırılmaktadır. Bkz. Özen, *Kredi*, s.19.

⁵⁶ “Nakdi kredi, bankanın nakit olarak ödediği kredi olup, bu nedenle bu tür krediler para ödünçü olarak da adlandırılmaktadır.” Şit, s.101.

verilmesi şeklinde kullanılmaktadır⁵⁷. Bu krediler en yaygın kredi türü olarak bilinmektedir⁵⁸.

Nakdi kredilere; tüketici kredileri, taksitli krediler, cari hesap şeklinde çalışan krediler, ödünç kredisi, senet ve emtia avansı kredisi, kıymetli evrakın iskontosu veya iştirası şeklinde kullanılan krediler, forfaiting, faktoring, finansal kiralama, kredi kartı ile kredi kullandırma vb. örnek olarak gösterilebilir⁵⁹.

a. Para Ödüncü Kredisi

Para ödüncü kredisi, kredi verenin kredi tutarını bir kerede müşterisine ödediği, kredi müşterisinin de kredi sözleşmesiyle önceden belirlenen vadede krediyi bir kerede veya taksitler halinde faizi ile birlikte geri ödediği kredidir⁶⁰. Meslek kredisi bunun en iyi örneğini oluşturmaktadır⁶¹.

b. Borçlu Cari Hesap Kredisi

Borçlu cari hesap kredisi, kredi müşterisine belirli bir limit dâhilinde kullanılan, bu limit dâhilinde müşterinin istediği miktarda parayı vade içerisinde istediği zaman kredi olarak kullanma olanağına sahip olduğu kredidir⁶². Bankalarca açılan nakdi kredilerin büyük bir çoğunluğu cari hesap şeklinde gerçekleşmekte olup, bu krediler bankacılık uygulamasında önemli bir yer tutmaktadır⁶³.

c. Senet veya Emtia Avansı (Lombard) Kredisi

Senet veya emtia avansı (lombard) kredisi, bir menkulün veya bir alacak ya da ortaklık hakkını içeren kıymetli evrakın veya senetsiz ya da adi senede bağlanmış bir alacağın rehnedilmesi karşılığı kredi müşterisine sağlanan kredidir⁶⁴. Bu kredi ilk defa

⁵⁷ “Bankanın kredi sözleşmesi uyarınca müşterisine veya onun göstereceği üçüncü bir kişiye Türk lirası veya döviz şeklinde ödeme yaparak kullandığı krediler nakdi kredilerdir.” Alıcı, s.15.

⁵⁸ Seza Reisoglu, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, C.1., 2015, s.293.

⁵⁹ Gürses, *Kredi*, s.16; Osman Oy, Gülcan Güngöler, **Türk Hukuk Mevzuatına Göre Kredi ve Kredi Teminatları**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2008, s.10-14; Yener, *Kredi*, s.39-50.

⁶⁰ Alıcı, *Şerh*, s.709; Tekinalp, s.488; Özen, *Kredi*, s.20-22.

⁶¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.11; Gönül Kapağan, **Bağlı Tüketici Kredileri**, Ankara Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004, s.22.

⁶² Yalçın, s.25; Alıcı, *Şerh*, 694; Şit, s.102; Ramazan Durgut, **Cari Hesap Sözleşmesi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s.27 vd.

⁶³ Bilgen, s.120.

⁶⁴ Tekinalp, s.489; Bilgen, s.134.

İtalya'nın Lombardiye şehrindeki bankerler tarafından uygulanmıştır⁶⁵. Lombard işlemleri, emtia avansı, kambiyo avansı ve menkul değerler avansı şeklinde türlere ayrılmaktadır. Türlerin adını belirleyen ise rehnedilen nesnedir⁶⁶.

d. Kıymetli Evrak İskontosu veya İştirası

Kıymetli evrak iskontosu veya iştirası, vadesi gelmemiş kambiyo senedinin bedelinin, vadeye kadar işleyecek faiz, komisyon ve diğer masrafların indirilmesi sonrası kalan bakiye olarak ödenmesi şeklinde gerçekleşen nakdi kredi kullandırım işlemidir⁶⁷. Bu işlem sonrasında banka senedin yetkili hamili konumuna gelmekte olup, senet bedeli ile banka tarafından ödenen miktar arasındaki farka iskonto denilmektedir⁶⁸. Esasında kıymetli evrak iskontosu veya iştirası aynı işlemlerdir. Aralarındaki fark; senedin düzenleme ve ödeme yerinin banka ile aynı yer olması halinde senedin iskontosundan, farklı bir yer olması halinde senedin iştirasından söz edilir⁶⁹.

e. Forfaiting

Forfaiting, ağırlıklı olarak yatırım mallarının ihracatından kaynaklanan ve genellikle poliçe veya bono gibi bir kambiyo senedi, garanti mektubu veya alacağın devrine izin veren başka bir araç ile belgelenmiş alacakların, ihracatçının kendisine veya anılan belgelerin lehtarına rücu şartı olmaksızın bir finansman kuruluşu tarafından satın alınması işlemidir⁷⁰. Söz konusu alacakları satın alan gerçek veya tüzel kişiye ise forfaiter denir. Forfaiting terimi, Fransızca “a forfait” sözcüğünden türemiş olup, hakların teslim edilmesi veya el değiştirmesi anlamını taşımaktadır⁷¹.

⁶⁵ Alıcı, *Şerh*, s.695; Tekinalp, s.490.

⁶⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kemal Şenocak, **Menkul Kıymet Lombard Kredisi**, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2010, s.1-14; Avans kavramının farklı değerlendirmeleri için bkz. Hikmet Küney, **Banka Tekniği**, 6. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1989, s.32-33.

⁶⁷ Alıcı, *Şerh*, s.730; Yalçın, s.27; Bilgen, s.131; Tekinalp, s.491; Akyol, *Banka*, s. 22.

⁶⁸ İskonto işleminin hukuki açıdan nasıl nitelendirilmesi gerektiğine ilişkin doktrinde yer alan tartışma için bkz. Özen, *Kredi*, s.22-32.

⁶⁹ Şit, s.114; Alıcı, *Şerh*, s.731; Tekinalp, s.491.

⁷⁰ Alıcı, *Şerh*, s.703; Tekinalp, s.492; Şit, s.117; Diğer tanım denemeleri için bkz. M. Vefa Toroslu, **Hukuksal ve Finansal Açıdan Forfaiting**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s.5; Alpaslan Akartepe, **Forfaiting Sözleşmesi**, AÜEHFD, C.8, S.3-4, s.439-454, 2004, s.441; Vurucu/Arı, 163 vd.

⁷¹ Serdar Hızır, **Türk Hukuku Açısından Dışsatımda Bir Finansman Yöntemi Olarak Forfaiting İşlemi**, Sabih Arkan (Ed.), Prof. Dr. Firat Öztan'a Armağan içinde (1131-1166), C.1, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s.1140.

f. Faktoring

Faktoring⁷², müşterinin üçüncü şahıslara yönelik mal tesliminden veya işgörme/hizmet ediminden ileri gelen alacaklarının kısmen veya tamamen, alacağın, tahsili zamanından önce avans olarak ödenmesi, alacağın tahsil edilmemesinin riskinin faktor üzerinde bırakılması, müşteri adına borçlunun muhasebesinin tutulması, ihtar işlemleri gibi işgörme/hizmet edimlerinin üstlenilmesi suretiyle faktor tarafından satın alınmasıdır⁷³.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere faktoring işleminin finansman, hizmet ve teminat olmak üzere üç fonksiyonu vardır⁷⁴. Bu üç fonksiyonu içeren faktoring işlemi gerçek faktoringi oluşturur⁷⁵. Yani alacağı satın alan faktor, alacağın tahsil edilememesi riskini üstlenir ve alacağı devredene rücu hakkından feragat eder. Bu üç fonksiyondan teminat fonksiyonunun faktoring işleminde olmaması halinde ise gerçek olmayan faktoringten bahsedilir. Yani borçlunun ödeme yapmaması riski faktor tarafından üstlenilmemekte, faktorun alacağı devredene rücu hakkı devam etmektedir⁷⁶.

g. Finansal Kiralama

Finansal kiralama işleminin yasal tanımı 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun⁷⁷ 3/1-ç maddesinde; *“Bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, bu Kanun veya ilgili mevzuatı uyarınca yetkilendirilen kiralayan tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsaması veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüzde doksandan daha büyük*

⁷² BankK'nin 4/I-r bendinde “faktöring” olarak yazılmıştır.

⁷³ Arif B. Kocaman, **Factoring İşleminin Hukuki Niteliği**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1992, s.21; Alıcı, *Şerh*, s.702; Tekinalp, s.494; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.13; Kapağan, s.23; Vurucu/Arı, s.243 vd.

⁷⁴ Kocaman, s.32; Ahmet Marangoz, **Bankacılık Sisteminde Faktoring Uygulamaları ve Finansal Piyasalardaki Önemi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2012, s.64 vd.

⁷⁵ Alıcı, *Şerh*, s.703; Tekinalp, s.495; Şit, s.124.

⁷⁶ Kocaman, s.37-48.

⁷⁷ RG 13.12.2012, S.28496.

bir değeri oluşturmaları hâllerinden herhangi birini sağlayan kiralama işlemi” olarak tanımlanmıştır⁷⁸.

Finansal kiralama işlemi, finansal kiralama şirketleri tarafından yapılmaktadır. BankK’nin 4/2 ve 48/2 maddeleri kapsamında mevduat bankalarının finansal kiralama işlemi yapmaları yasaktır. Ancak kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankalarının finansal kiralama yolu ile sağladıkları finansmanların banka kredisi niteliğinde olduğu BankK’nin 48/2 maddesinde açıkça belirtilmiştir⁷⁹.

Finansal kiralamada, kredi kuruluşu müşterisine doğrudan kredi verme yerine ona fon tesis etmekte, bu fon ile müşterinin istediği ve seçtiği taşınır veya taşınmazı satın almakta, finansal kiralama konusu malın hukuki açıdan mülkiyeti kredi kuruluşunda kalmakta, zilyetliği (kullanımı) ise müşteriye devredilmektedir. Müşteri malın kullanımı karşılığında kredi kuruluşuna bir bedel (kira) ödemekte; süre sonunda mal ya kredi kuruluşuna iade edilmekte ya da müşteri tarafından satın alınmaktadır⁸⁰.

Finansal kiralamada, açılan kredi karşılığında faiz alınmadığı ve kiracı tarafından mülkiyeti kiralayana ait bir malın kullanımı karşılığı kira ödendiği için, finansal kiralamanın faizsiz bankacılık yapan özel finans kurumları açısından büyük önem taşıdığı söylenebilecektir.

2. Gayrinakdi Krediler

Gayrinakdi krediler, banka ile müşterisi arasında yapılan bir sözleşme çerçevesinde bankanın, müşterisinin piyasa itibarını kendi itibarıyla desteklemek amacıyla müşterisi lehine müşterisinin hukuki ilişki içinde bulunduğu üçüncü kişilere karşı yükümlülük altına girdiği, sorumluluk üstlendiği krediler olarak ifade edilmektedir⁸¹. Bu kredilere, banka garantileri⁸², sorumluluk kredisi, yükümlülük kredisi, kredi ödöncü de denilmektedir⁸³.

⁷⁸ Vurucu/Arı, s.257.

⁷⁹ Şit, s.126; Tekinalp, s.502; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.12.

⁸⁰ Seza Reisoğlu, **Finansal Kiralama Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları**, Bankacılar Dergisi, S.48, s.47-65, 2004, s.47; Nuray Ergül, Veli Akel, **Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Performansının TOPSIS Yöntemi ile Analizi**, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, S.12, s.91-118, 2010, s.92.

⁸¹ Özen, *Kredi*, s.32; Gürses, *Kredi*, s.19; Yener, *Kredi*, s.50; Yazıcıoğlu, s.13; Tamer, s.577; Tekinalp, s.509; Battal, *Şerh*, s.204; Oy/Güngöler, s.14; Alica, s.37; Vurucu/Arı, 26; Emine Açıkgül, Hacı Ali Açıkgül, **Teori ve**

Tanımdan hareketle, gayrinakdi kredilerde müşteri ile üçüncü kişi arasındaki temel ilişki, banka ile müşterisi arasındaki karşılık ilişkisi ve banka ile üçüncü kişi arasında teminat ilişkisi olmak üzere üçlü bir ilişki olduğu söylenebilecektir⁸⁴.

Gayrinakdi kredilerde, nakdi kredilerde olduğu gibi bir miktar paranın doğrudan müşteriye devri gibi bir durum söz konusu değildir. Burada dolaylı olarak bir satın alma gücünün sağlanması mevcut olup, banka, müşterisi lehine üçüncü kişiye karşı bir hukuki işlem ile sorumluluk altına girmeyi taahhüt etmektedir⁸⁵. Bu taahhüt çoğu zaman, banka müşterisinin edimini yerine getirmemesi dolayısıyla üçüncü kişinin uğrayacağı zararın karşılanması yönünde olmaktadır. Banka ödeme riski ile karşılaşması üzerine, üçüncü kişiye ödediği tutarı ise müşterisine rücu etmektedir⁸⁶.

Esasında gayrinakdi kredilerin tanımına BankK’de yer verilmemiş, 48. maddede *teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler* denilmek suretiyle örnekseme yoluyla gösterilmiştir⁸⁷. Görüleceği üzere birçok gayrinakdi kredi türü bulunmaktadır. Dolayısıyla bu aşamada gayrinakdi kredinin en tipik örnekleri olan teminat mektubu, kabul kredisi, ciro kredisi ve aval kredisi kısaca açıklanmaya çalışılacaktır.

a. Teminat Mektubu

Teminat mektubu, bankanın, müşterisinin üçüncü kişiye olan borcunu güvence altına almak adına banka tarafından müşterisi lehine üçüncü kişiye verilmek üzere hazırlanan bir belgedir⁸⁸. Burada gayrinakdi kredi sözleşmesi banka ile borcu güvence

Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007, s.40; Uğur Yiğit, **Bankacılık Suçları**, İstanbul, Has Matbaacılık, 2006, s.192; Birgül Şakar, **Banka Kredileri ve Yönetimi**, 6. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2015, s.52.

⁸² Banka garantileri için geniş bilgi için bkz. Ferhat Canbolat, **Banka Garantisinde Savunma İmkânları ve İhtiyati Tedbirler**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s.51-141; Tekinalp, s.512-513.

⁸³ Şit, s.104; Yüksel/Yüksel/Yüksel, s.519; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.15.

⁸⁴ Tamer, s.578; Tekinalp, s.510; Alıcı, s.764; Yener, *Kredi*, s.50; Hilal Yener Coşkun, **Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s.14.

⁸⁵ Alıcı, s.763; Gürses, *Kredi*, s.19; Vurucu/Arı, s.27.

⁸⁶ Reisoğlu, *Şerh*, s.294; Nami Barlas, **Banka Teminat Mektupları**, Makalelerim, C.1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s.31-45, s.40; Coşkun, s.12.

⁸⁷ Tamer, s.578; Şit, s.141; Tekinalp, s.509; Yalçın, s.28; Bilgen, s.134.

⁸⁸ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.16; Seza Reisoğlu, **Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler**, 4. Baskı, Ankara, 2003, s.41.

altına alınan müşterisi arasında yapılmakta olup, banka fiili bir ödeme yapmamakta sadece teminat mektubu vermekle ileride doğması muhtemel riski üstlenmektedir⁸⁹.

Banka teminat mektuplarının hukuki niteliğine bakıldığında ise; bu husus gerek doktrinde gerekse mahkeme kararlarında tartışma konusu oluşturmuş, uzun süren tartışmalar sonrasında 1967⁹⁰ ve 1969⁹¹ tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararları ile banka teminat mektuplarının garanti sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilmiştir⁹².

b. Kabul Kredisi

Kabul kredisinde banka, müşterisi ile arasındaki kredi sözleşmesine dayanarak müşterisinin üçüncü kişi ile kararlaştırdığı bedeli içeren kendisine muhatap poliçeyi belirli bir üst sınıra kadar kabul etmeyi taahhüt etmektedir⁹³. Banka tarafından bu kredi açılırken, müşterisinin vade tarihinden önce poliçeleri ödeyeceği veya karşılığını yatırılacağı inancıyla hareket edilir. Banka müşterisi tarafından poliçenin vadesi gelmeden en geç bir gün içerisinde kabul bankasına karşılık yatırılması üzerine, banka da hamile ödeme yaparak kambiyo ilişkisinin sona erdirir⁹⁴.

Belirtmek gerekir ki, poliçenin banka tarafından kabul edilmesi, alacaklılara büyük bir güven oluşturmakta ve poliçenin tedavül kabiliyetini artırmaktadır. Görüldüğü üzere banka tarafından müşterisine nakdi bir satın alma gücü verilmemekte, üçüncü kişide daha büyük bir güvence doğuran banka kabulü ile müşterisine satın alma gücü sağlanmaktadır⁹⁵.

c. Aval Kredisi

Aval kredisinde banka, müşterisine nakdi bir ödeme yapmadan müşterisi lehine müşterisinin mevcut veya gelecekteki alacaklılarına karşı poliçe bedelinin tamamı veya bir kısmı açısından sorumluluk altına girmektedir⁹⁶. Kabul kredisinde olduğu gibi aval

⁸⁹ Vahit Doğan, **Teminat Mektupları**, 5. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, 2015, s.14; Barlas, s.32; Akyol, *Banka*, s.81.

⁹⁰ YİBGK 13.12.1967 T., 1966/16 E., 1967/7 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 12.05.2018.

⁹¹ YİBGK 11.06.1969 T., 1969/4 E., 1969/6 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 12.05.2018.

⁹² Yazoğlu, s.18; Yalçın, s.29; Kostakoğlu, s.206; Alıcı, s.765.

⁹³ Özen, *Kredi*, s.32; Tekinalp, s.544; Alıcı, s.771.

⁹⁴ Özen, *Kredi*, s.38; Tamer, s.591; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.24; Alıcı, s.772.

⁹⁵ Şit, s.149; Tekinalp, s.544; Tamer, s.592.

⁹⁶ Tekinalp, s.545; Akyol, *Banka*, s.82-83; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.25-26; Yalçın, s.31; Özen, *Kredi*, s.38-39; Genel olarak avalın tanımı için bkz. Erdal Noyan, **Bankacılık Faaliyetleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007,

kredisinde de banka, itibarını müşterisine devretmek suretiyle ona satın alma gücü sağlamakta, aynı şekilde poliçe üzerindeki banka avalı poliçenin tedavül kabiliyeti ve güvenilirliğini artırmaktadır⁹⁷.

d. Ciro Kredisi

Ciro kredisinde banka, müşterisinin keşide ettiği veya ciranta ya da kabul eden muhatap olarak kambyo sorumluluğu yüklendiği poliçeye cirosunu koyarak ciranta sıfatını almakta ve sorumluluk yüklenmektedir⁹⁸. Görüleceği üzere banka, poliçe üzerinde imzası bulunan herkesle birlikte müteselsilen sorumlu hale gelmekte, müşterisine itibarını kullandırmaktadır. Ayrıca kabul ve aval kredisinde olduğu gibi, poliçe üzerinde bankanın cirosunun varlığı, poliçenin güvenilirliği ve tedavül imkânını artırmaktadır.

B. VADELERİNE GÖRE KREDİLER

Vadelerine göre kredileri kısa, orta ve uzun vadeli krediler olarak üçe ayırmak mümkündür. Bu ayırım, kredinin geri ödeme süresi ile ilgilidir⁹⁹. Kredinin geri ödeme süresinin en fazla bir yıla kadar olduğu krediler kısa vadeli¹⁰⁰, bir yıldan sekiz yıla kadar olduğu krediler orta vadeli¹⁰¹ ve sekiz yıldan daha fazla olduğu krediler uzun vadeli¹⁰² kredilerdir¹⁰³.

s.325; Ertan Demirkapı, **Kambyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini**, İzmir, Güncel Hukuk Yayınları, 2005, s.8; Reha Poroy, Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 22. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s.219.

⁹⁷ Oy/Güngüler, s.15; Yüksel/Yüksel/Yüksel, s.555; Tamer, s.597.

⁹⁸ Tekinalp, s.545; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.27; Yener, *Kredi*, s.57.

⁹⁹ Gürses, *Kredi*, s.32; Vurucu/Arı, s.22.

¹⁰⁰ Özen, *Kredi*, s.9; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.33-34; kısa vadeli kredilerin 6 aydan kısa süreli olduğunu belirtenler olduğu gibi (bkz. Şit, s.106) onsekiz aydan kısa süreli kredileri de bu gruba dâhil edenler bulunmaktadır. Bkz. Parasız, s.346; Gürses, *Kredi*, s.32.

¹⁰¹ Öktin Akgüç, **Banka Yönetimi ve Performans Analizi**, İstanbul, Avcıol Basın Yayın, 2007, s.506; Bu vadenin iki ila beş yıl arasında olduğunu belirtenler için bkz. Şit, s.106; Bu vadenin bir ila beş yıl arasında olduğunu belirtenler için bkz. Vurucu/Arı, s.23.

¹⁰² Bu vadenin beş yıldan fazla olduğunu belirtenler için bkz. Gürses, *Kredi*, s.33; Vurucu/Arı, s.23.

¹⁰³ Orta vadeli kredilerin 12 ayla 24 ay arasında, uzun vadeli kredilerin 24 aydan fazla olduğunu belirtenler için bkz. İbicioğlu, *Tüketici Kredisi*, s.27-28.

C. TEMİNATLARINA GÖRE KREDİLER

Teminatlarına göre kredileri, kredinin bir teminat karşılığı kullanılarak kullanılmadığı bakımından teminatlı krediler ve teminatsız (açık) krediler olarak ikiye ayırabiliriz.

Kredinin, aynı veya kişisel bir teminat karşılığı kullanılması halinde teminatlı krediden söz edilecektir¹⁰⁴. Bu tür kredilerde teminat, sözleşmenin esaslı unsuru olmakta ve teminat olmaksızın kredi kullanılmamaktadır¹⁰⁵.

Kredinin, aynı veya kişisel teminat olmaksızın sadece kredi müşterisinin kredi sözleşmesini imzalaması suretiyle kullanılması halinde teminatsız krediden bahsedilecektir¹⁰⁶. Bu tarz kredilerin kullanılması genellikle bankaların müşterilerine güvendiği durumlarda gerçekleşmektedir. Çünkü kredinin ödenmeme riski halinde bankanın başvurabileceği herhangi bir teminat bulunmamaktadır¹⁰⁷.

D. KULLANIM AMAÇLARINA GÖRE KREDİLER

Kullanım amaçlarına göre krediler, tüketici kredisi¹⁰⁸ ve ticari kredilerdir. Bu ayrımın esasını, kredinin finanse ettiği ekonomik faaliyetin niteliği oluşturmaktadır. Yani burada kullanılan kredinin tutarı değil¹⁰⁹, kredinin müşteri tarafından alınma sebebi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda tüketici kredilerini, tüketici sıfatını taşıyan kişilerin tüketim faaliyetlerinin finansmanı için kullandığı kredi olarak¹¹⁰, ticari kredileri ise tüketici kredileri dışında kalan ve mesleki ya da ticari bir amaç için kullanılan krediler¹¹¹ olarak tanımlamak mümkündür.

¹⁰⁴ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.31; Özen, *Kredi*, s.9.

¹⁰⁵ Davut Gürses, **Kredi Teminatı Olarak Üst Hakkı İpoteği**, Bankacılar Dergisi, S.76, s.3-18, 2011, s.4.

¹⁰⁶ Şit, s.105.

¹⁰⁷ Bu kredi türünde riskin yüksek olduğu ve bu nedenle yüksek faiz oranlarının bulunduğu ilişkin açıklamalar için bkz. Yüksel/Yüksel/Yüksel, s.546.

¹⁰⁸ Bireysel kredi olarak kabul eden yazarlar için bkz. Özdeniz/Kuleli, s.2; Vurucu/Arı, s.24.

¹⁰⁹ Aksi yöndeki görüş, ticari kredilerin kapsamı itibarıyla büyük risk taşıdığı, buna karşılık tüketici kredilerinin küçük riskler barındırdığını belirtmektedir. Bkz. Özen, *Kredi*, s.8.

¹¹⁰ Gürses, *Kredi*, s.25.

¹¹¹ “Ticari kredilerde kredi müşterisinin Türk Ticaret Kanunu’nun 16. maddesine göre tacir veya ticari işletme olması nedeniyle bu tür kredilerde Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı kabul edilmektedir. Ticari krediler, Bankacılık Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri ile ilgili mevzuat çerçevesinde kullanılmaktadır.” Özdeniz/Kuleli, s.2.

E. KAYNAĞINA GÖRE KREDİLER

Kaynağına göre krediler, kredinin banka öz kaynağından karşılanıp karşılanmadığına esasına dayanarak banka kaynaklı krediler ve banka dışı kaynaklı krediler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bankanın kendi öz kaynağından sağladığı krediler banka kaynaklı olarak, kendi kaynağı dışında aracı olarak rol üstlendiği ve komisyon ya da faiz kazanmayı amaçladığı krediler ise banka dışı kaynaklı krediler olarak kabul edilmektedir¹¹².

III. KREDİ KURULUŞLARI

A. KREDİ KURULUŞU KAVRAMI

Avrupa Birliği'nin 2006/48/EC sayılı yönergesinde kredi kuruluşu (kurumu) kavramı, kamudan mevduat ya da diğer geri ödenecek fonları toplamak ve kendi hesabına kredi vermek olan bir teşebbüsü veya elektronik para kuruluşu olarak tanımlanmıştır¹¹³. Hukukumuzda ise kredi kuruluşu kavramına tam olarak yer verilmemiş ise de, BankK'nin 3. maddesinde kredi kuruluşunun “*mevduat bankalarını ve katılım bankalarını*” ifade ettiği düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeden hareketle kredi kuruluşunun bankadan daha geniş bir kavram olduğunu ifade etmek doğru olacaktır¹¹⁴. Ayrıca krediyi belirli bir satın alma gücünün faiz karşılığında devredilmesi şeklinde tanımladığımızı da dikkate alırsak, kredi kuruluşunu kredi verme işini meslek haline getirmiş kuruluş olarak tanımlamak mümkündür.

Bu çalışmamızın temelinde bankalar tarafından kullanılan bağlı krediler olması ve bankaların en temel finans kuruluşları olması¹¹⁵ nedeniyle, kredi veren kredi kuruluşu olarak bankalar kabul edilecektir. Ancak finansman şirketlerinin 6502 sayılı

¹¹² Gürses, *Kredi*, s.36; Bu kredilerin farklı ayrımları için bkz. Vurucu/Arı, s.39.

¹¹³ Gürkan Çelebican, *Avrupa Birliği'nde Kredi Kurumlarının Kurulmaları, Faaliyet İzni Almaları ve Faaliyetlerinin Sona Ermesi*, AÜHFD, C.56, S.3., s.53-81, 2007, s.53; 77/780/EC sayılı yönergedeki tanım için bkz. Faik Metin Tiryaki, *Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Kredi Kurumunun Hukuki Sorumluluğu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004, s.74.

¹¹⁴ Tekinalp, s.11.

¹¹⁵ İbicioğlu, *Tüketici Kredisi*, s.75.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un¹¹⁶ 3/ğ maddesi uyarınca kredi veren olması ve tüketicilere kredi sağlayabiliyor olması dikkate alınarak finansman şirketlerine ilişkin tanımlamalar da yapılacaktır. Bu bağlamda kredi kuruluşu olarak banka ve banka türleri hakkında açıklama yapıldıktan sonra finansman şirketlerine ilişkin bilgi verilecektir.

B. KREDİ KURULUŞU OLARAK BANKA

1. Genel Olarak Banka Kavramı

Hukukumuzda banka kavramının tanımına yer verilmemiş olup¹¹⁷, BankK'nin 3. maddesinde bankanın “*mevduat ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını*” ifade ettiği belirtilmek suretiyle banka türleri sayılmıştır. Dolayısıyla banka kavramına ulaşabilmek için doktrindeki görüşleri incelemek faydalı olacaktır.

Doktrinde banka kavramı hukuki ve ekonomik olarak iki farklı şekilde tanımlanmaktadır¹¹⁸. Ekonomik anlamda banka kavramı, ekonomiye ödeme araçları sağlayan, nakdi sermaye ve bu sermayeyi temsil eden haklarla ilgili işlemleri meslek haline getiren, ödeme işlemlerini yapan özel ya da kamu işletmeleri şeklinde tanımlanmıştır¹¹⁹. Hukuki anlamda banka kavramı ise, “*sahibi, faaliyet konuları, kuruluşu, faaliyete geçmesi, yönetimi, iç denetim sistemleri, finansal raporlaması, öz kaynakları, sermaye yeterlilik oranları ve denetimi Bankacılık Kanununda –veya istisnaen özel bir kanunda- öngörülmüş bulunan, kamu hukuku nitelikli düzen kuralları ile düzenlenmiş bulunan işletmeler*” şeklinde yapılmıştır¹²⁰.

Ayrıca banka, faiz karşılığı halktan toplanan mevduatı ekonomi sektörünün diğer kaynaklarına kredi olarak kullandırarak kazanç sağlayan kuruluşlar¹²¹ olarak, para ve kredi ticareti ile uğraşıp kazançlarını faiz ve komisyonlardan elde eden güven esası üzerine kurulmuş işletmeler¹²² olarak, girişimcilerin gereksinim duyduğu finansmanı

¹¹⁶ RG 28.11.2013, S.28835.

¹¹⁷ Mahmutoglu, s.72 vd.; Alıcı, s.51; Tekinalp, s.11.

¹¹⁸ Yiğit, s.115 vd.

¹¹⁹ Yüksel/Yüksel/Yüksel, s.3 vd.

¹²⁰ Tekinalp, s.9.

¹²¹ Kostakoğlu, s.1.

¹²² Murat Baykal, **Banka Kredi Sözleşmesi**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, BATİDER, C.21, S.3, s.49-90, 2002, s.52.

kredi vermek suretiyle karşılayan BankK'ye göre kurulmuş mali bir kuruluş¹²³ olarak, halktan topladığı ya da kendisine ait mevduatı kredi olarak kullandırıp para akışına aracılık eden iktisadi işletme ve bu işletmenin sahibi durumunda olan anonim şirket¹²⁴ olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımlamalardan hareketle bankayı, piyasadan topladığı mevduatı finansman ihtiyacı bulunan müşterilerine kredi olarak kullandırarak kar elde etme amacı güden, faaliyetleri denetime tabi tutulmuş, sadece anonim şirket statüsünde kurulabilen tüzel kişiliğe haiz ticari bir güven kuruluşu olarak tanımlayabiliriz¹²⁵.

BankK sistemi içerisinde bankalar, mevduat bankaları, katılım bankaları ve kalkınma ve yatırım bankaları olarak faaliyet göstermektedir.

2. Mevduat Bankaları

BankK'nin 3. maddesi gereğince mevduat bankası, *“bu kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak işlemleri esas olmak üzere faaliyet gösteren finansal kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye’deki şubelerini ifade eder”* şeklinde tanımlanmıştır¹²⁶. Hükümdeki “esas olmak üzere” ibaresi mevduat bankalarının yoğun olarak yaptıkları faaliyetleri belirtmekte olup, faaliyetleri sadece mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak işlemleriyle sınırlı değildir.

Mevduat bankaları, BankK'nin 4. maddesinde sayılan bankacılık faaliyetlerinin, katılım fonu kabul etmek ve finansal kiralama işlemleri¹²⁷ yapmak dışındaki tüm bankacılık işlemlerini yapabilmektedirler¹²⁸.

¹²³ Pınar Çağla Kandıralıoğlu, **Türk Hukukunda Bankaların Sır Saklama Yükümlülüğü**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2011, s.70.

¹²⁴ Battal, s.14.

¹²⁵ Benzer bir tanım için bkz. Gürses, *Kredi*, s.6; Davut Gürses, **Bankacılık Kanunu’na Göre Zimmet Suçu**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2009, s.3.

¹²⁶ Alıcı, s.53; Tekinalp, s.120; İbicioğlu, *Tüketici Kredisi*, s.77; Ahmet Kalender, **Konut Kredisi Sözleşmesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.59; Genç Özdemir, **Konut Kredileri ve Konut Kredilerinde Teminat İşlemleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s.31; Sezer Çabri, **6502 Sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.35.

¹²⁷ Mevduat bankalarının finansal kiralama sözleşmesi yapmaları yasaklanmıştır. Ayrıntılı açıklama için bkz. Sezer Çabri, **Konut Finansmanı Sözleşmeleri**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2010, s.62.

3. Katılım Bankaları

BankK'nin 3. maddesi gereğince katılım bankası, *“bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder”* şeklinde tanımlanmıştır¹²⁹. Katılım bankaları, faizden uzak kalmak isteyen kişilerin finansman ihtiyaçlarını karşılamaları, tasarruflarını değerlendirmeleri ve modern bankacılık hizmetlerinden yararlanmak amacıyla, faizle çalışan klasik bankalara alternatif olarak oluşturulmuş ve faaliyetlerini BankK'ye göre sürdüren mali kuruluşlardır¹³⁰.

Katılım bankaları, BankK'nin 4. maddesinde sayılan bankacılık faaliyetlerini bazı farklılıklar olsa da mevduat bankaları gibi yapabileceklerdir. Farklılık ise mevduat bankaları gibi mevduat toplayamamaları, ancak finansal kiralama işlemlerini yapabilmeleridir¹³¹. Katılım bankaları için olmazsa olmaz ise özel cari hesap¹³², katılma hesabı¹³³ ve katılım fonu¹³⁴ yoluyla fon toplamaktır¹³⁵.

4. Kalkınma ve Yatırım Bankaları

BankK'nin 3. maddesi gereğince kalkınma ve yatırım bankası, *“bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine*

¹²⁸ Tekinalp, s.120; Kalender, s.59; Çabri, *Şerh*, s.35; Serap Çelik, **Konut Finansmanı Amacıyla Yapılan Konut Kredi Sözleşmesi**, Bahçeşehir Üniversitesi SBE, Özel Hukuk Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2012, s.80.

¹²⁹ Alıcı, s.57; Tekinalp, s.120; Kalender, s.59; Çelik, s.81; Özdemir, s.31; Çabri, *Şerh*, s.36; İbicioğlu, *Tüketici Kredisi*, s.82.

¹³⁰ Ahmet Battal, **Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 1999, s.3.

¹³¹ Çabri, *Konut*, s.63-64.

¹³² “Katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.” (BankK m.3)

¹³³ “Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.” (BankK m.3); Katılma hesabının tanımı ve unsurları için bkz. Mustafa Tiftik, **Türk Hukukunda Katılım Bankası, Katılma Hesabı Sözleşmesi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007, s.61-70.

¹³⁴ Katılım bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan paradır. (BankK m.3)

¹³⁵ Alıcı, s.68.

getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır¹³⁶.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere kalkınma ve yatırım bankaları mevduat toplayamazlar. Gelir elde etmek için ya kendi öz kaynaklarını kullanırlar ya da yerli veya yabancı piyasalardan sağladıkları fonları müşterilerine satarlar¹³⁷. Bu nedenle bu bankalar genellikle topladıkları fonları uzun vadeli finansman şeklinde değerlendirirler. Söz konusu fonu ise mevduat bankaları gibi çok sayıdaki müşterisinden değil, belirli ve sınırlı sayıdaki kredi veya finansman kuruluşundan sağlamakta olduklarından şube sayıları da azdır.

Kalkınma ve yatırım bankaları, BankK'nin 4. maddesinde sayılan bankacılık faaliyetlerinin, mevduat veya katılım fonu toplama işlemleri yapmak dışındaki tüm bankacılık işlemlerini yapabilmektedirler.

C. FİNANSMAN ŞİRKETLERİ

Finansman şirketlerinin tanımına ne 6361 sayılı FKFFŞK'de ne de TKHK'de yer verilmemiştir. Finansman şirketlerine ilişkin ilk düzenlemeler 6361 sayılı FKFFŞK ile yürürlükten kaldırılan 30.09.1983 tarih, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin¹³⁸ bazı maddelerinde değişiklik yapan 21.06.1994 tarih, 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname¹³⁹ ile yapılmıştır.

90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesine göre *finansman şirketleri, devamlı ve mutad iştigal konusu olarak her türlü mal ve hizmet alımını kredilendirmek üzere ödünç para veren tüketici kredi şirketleri* olarak tanımlanmıştır¹⁴⁰.

¹³⁶ Alıcı, s.54; Tekinalp, s.121; İbicioğlu, *Tüketici Kredisi*, s.79; Kalender, s.60; Özdemir, s.31; Çabri, *Şerh*, s.37; Çelik, s.82.

¹³⁷ Tekinalp, s.22; Çabri, *Şerh*, s.37; Çabri, *Konut*, s.64.

¹³⁸ RG 06.10.1983, S.18183.

¹³⁹ RG 26.07.1994, S.22002.

¹⁴⁰ Özdemir, s.55; Kalender, s.62; Hamdi Tamer İnal, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.343; Mustafa İbicioğlu, **Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye'de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar İle Karşılaştırmalı İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006, s.54; Çabri, *Konut*, s.66; İbicioğlu, *Tüketici Kredisi*, s.83.

6361 sayılı FKFFŞK de ise finansman şirketlerinin tanımına yer verilmemiş, sadece finansman sözleşmelerinin tanımlanmasıyla yetinilmiştir. Kanunun 39/1 maddesinde *finansman sözleşmesi, her türlü mal veya hizmet alımının, malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini öngören sözleşme* şeklinde ifade edilmiştir¹⁴¹. Bu tanımdan hareketle finansman şirketlerini, her türlü mal ve hizmet alımı amacıyla gerçek ve tüzel kişilere finansman sağlayan kredi kuruluşları şeklinde tanımlamak mümkündür¹⁴².

Finansman şirketlerinin kredilendirecekleri mal veya hizmeti temin eden satıcılar ile önceden yazılı bir sözleşme yapmaları zorunludur¹⁴³. Ayrıca finansman şirketleri TKHK m.3/ğ uyarınca kredi veren sıfatına sahip olup, tezimizin konusunu oluşturan bağlı kredi sözleşmelerinin taraflarından biri konumundadır¹⁴⁴.

Finansman şirketlerinin yapmış oldukları kredilendirme işlemlerinde üçlü bir ilişki¹⁴⁵ bulunmaktadır. Taraflar arasındaki işleyiş ise şu şekildedir; finansman şirketleri, kredilendirdikleri mal ve hizmetleri temin eden satıcılar ile önceden yazılı olarak genel bir sözleşme yapmaktadır. Sonrasında tüketicinin, satıcıdan taksitli olarak mal veya hizmet almak istediğini belirtmesi üzerine sözleşmeye ilişkin belgeler hazırlanmaktadır. Hazırlanan belgeler satıcı tarafından finansman şirketine iletilir ve tüketicinin kredi talebi değerlendirilir. Kredinin onaylanması üzerine satıcı, finansman şirketinin adına tüketiciye kredi belgelerini imzalatır. Bunun üzerine mal veya hizmetin temini ile birlikte kredi tutarı tüketici nam ve hesabına olmak üzere satıcıya ödeme yapmak suretiyle kredilendirme gerçekleştirilmektedir. Tüketici ise kullanmış olduğu kredi taksitlerini finansman şirketine ödeyecektir¹⁴⁶.

¹⁴¹ Çabri, *Şerh*, s.38.

¹⁴² Özdemir, s.56; Kalender, s.62.

¹⁴³ 6361 sayılı FKFFŞK m. 39/II-III.

¹⁴⁴ Türkiye’de bulunan finansman şirketleri için bkz. İbicioğlu, *Finansman Şirketleri*, s.61-65.

¹⁴⁵ Detaylı açıklamalar için ayrıca bkz. aşağı. İkinci Bölüm, II, B, 3 başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁴⁶ Çabri, *Konut*, s.77; İbicioğlu, *Finansman Şirketleri*, s.57 vd.

İkinci Bölüm

TÜKETİCİ KREDİSİ, BAĞLI TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİ, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, KURULMASI VE BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

I. TÜKETİCİ KREDİSİ, TÜRLERİ, UNSURLARI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. TÜKETİCİ KREDİSİ KAVRAMI

Mülga eTKHK'nin yürürlüğe girdiği ilk halinde tüketici kredisi kavramına yer verilmemiştir. Dolayısıyla tüketici kredisine ilişkin ilk tanımlamalar doktrinde bazı yazarlar tarafından yapılmıştır. Buna göre tüketici kredisi, bir mal veya hizmeti satın almaya yönelik olarak, banka veya finans kuruluşları ile tüketici arasında yazılı olarak yapılan bir kredi sözleşmesi olarak ifade edilmiştir¹⁴⁷. Başka bir tanıma göre, mal veya hizmetin tedariki amacıyla¹⁴⁸ banka tarafından nispeten küçük miktarlarda olmak üzere kredi alana duyulan güven, malvarlığı durumu ve geliri dikkate alınarak verilen ve önceden belirlenen faiz ve vade koşulları çerçevesinde taksitler halinde geri ödenen kredi şeklinde tanımlanmıştır¹⁴⁹. Bir diğer tanımda ise tüketici kredisi, geniş anlamda, bedelinin tamamı veya kalan kısmı daha sonra ödenecek olan bir edimin hemen elde edilmesine imkân veren bir işlem olarak tanımlanmıştır¹⁵⁰.

Mülga eTKHK'de yapılan 2003 tarihli değişiklikle birlikte Kanun'un 10. maddesinde tüketici kredisi “tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir” şeklinde tanımlanmıştır¹⁵¹. TKHK'de ise tüketici kredisi kavramı tanımlanmamış, buna karşılık kanunun ikinci bölümünde “Tüketici Kredileri” başlığına yer verilmiştir. Bu başlığın altında ise “Tüketici Kredi

¹⁴⁷ Oy/Güngüler, s.18.

¹⁴⁸ Akipek, mutlaka ticari amaçlar dışında yararlanmak kaydıyla verilen kredileri tüketici kredisi olarak kabul etmektedir. Bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.144; Benzer şekilde Gezder, s.22.

¹⁴⁹ Sabih Arkan, *Tüketici Kredisi ve Uygulaması*, BATİDER, C.15, S.1, s.19-47, 1989, s.20-21; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.69.

¹⁵⁰ Renan Baykan, *Tüketici Mevzuatına İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri*, 2. Baskı, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2005, s.311-312.

¹⁵¹ Aydın Zevkliler, Çağlar Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.229; Başak Baysal, “Tüketici Kredisi”, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, M. Murat İncoğlu (drl.), İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.273-326, 2015, s.281.

Sözleşmeleri” başlıklı 22. maddesinde tüketici kredisi sözleşmesi “kredi verenin tüketicisiye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır¹⁵².

Kanun koyucu eski kanun metninde tek maddeden oluşan tüketici kredisini yeni kanun metninde on madde olarak düzenlemiştir¹⁵³. Böylelikle dar kapsamlı olduğu için eleştirilen¹⁵⁴ ve birçok durumda eksik kalan eski kanun maddesi genişletilmiştir¹⁵⁵. En önemli değişiklik ise, yeni düzenlemede “nakit olarak” ifadesine yer verilmemiş olması¹⁵⁶ dolayısıyla tüketici kredilerinin artık sadece nakdi kredilerle sınırlı kalmaması, ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekillerinin de tüketici kredisinin kapsamına alınması olmuştur¹⁵⁷.

Kanunda yer alan bu yeni hüküm tüketici lehine olumlu bir gelişme olup, tüketicisiyi koruyucu hükümlerin benzer finansman türleri oluşturularak dolanılmasının önüne geçilmiştir¹⁵⁸. Ayrıca yeni madde hükmü eski hükme nazaran Avrupa Birliği

¹⁵² İ. Yılmaz Aslan, **6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, Ekin Yayınevi, 2015, s.409; Davut Gürses, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Cayma Hakkı**, Legal Hukuk Dergisi, C.12, S.140, s.265-305, 2014, s.266; Şebnem Akipek Öcal, “**Genel Olarak Tüketici Kredileri**”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (395-410), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s.398.

¹⁵³ Bu durum kanun koyucunun bu alana büyük bir önem verdiğini göstermektedir. Bkz. Baysal, s.275.

¹⁵⁴ Yeşim M. Atamer, “**Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku İle Uyumu**”, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.241-273, 2010, s.249; Atilla Altop, “**Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Tüketici Kredileri Sözleşmeleri**”, Bahri Öztürk, M. İhsan Uluslan (Ed.), Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu (24-25 Kasım 2011), Metinler Kitabı içinde (79-95), İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013, s.84; Baykan, s.383.

¹⁵⁵ Şebnem Akipek, “**Tüketici Kredileri**”, Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner (Ed.), Milli Şerh içinde (480-542), İstanbul, Aristo Hukuk Yayınevi, 2016, s.483; İlhan Kara, **Tüketici Hukuku**, Ankara, Engin Yayınevi, 2015, s.354.

¹⁵⁶ M. Fahrettin Önder, Burcu Özkul, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence; Adi Kefalet Sözleşmesi**, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.18, S.3, s.25-46, 2013, s.29.

¹⁵⁷ Mustafa Alper Gümüş, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, C.1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s.179; Burak Özen, “**6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri**”, Hakan Tokbaş, İsa Döner (Ed.), 6502 Sayılı Kanuna Göre Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları içinde (31-45), 3. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015, s.32; Murat Aydoğdu, **Tüketici Hukuku Dersleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s.238; İbrahim Murat Haznedar, **6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler**, İstanbul Barosu Dergisi, C.88, S.3, s.5-33, 2014, s.9; Ömer Çınar, “**Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri**”, Hakan Tokbaş, Ali Suphi Kurşun (Ed.), Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları içinde (37-70), 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017, s.45.

¹⁵⁸ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.246 vd.

hukuku ile uyumlu hale gelmiş, eski hükümde yer alan sınırlı sayım ortadan kalkmıştır¹⁵⁹.

Yeni düzenlemede “*kredinin nakit olarak alınması veya bir mal veya hizmet edinmek amacıyla*” kullanılması ifadelerine yer verilmemiştir. Bu durum eski kanundan farklı olarak gayrinakdi kredilerin de kapsama dâhil edildiği anlamına gelmektedir¹⁶⁰. Bununla birlikte Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği’nin¹⁶¹ m.2 f.5 (b) hükmü ile “*kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri ile çek, teminat mektubu gibi gayrinakdi kredi sözleşmeleri*” kapsam dışı bırakılmıştır¹⁶².

Belirtmek gerekir ki, yönetmelik hükmünün kişisel ilişkilere uygulanabilmesi için kanuna uygun olması gerekmektedir. Dolayısıyla kanunun uygulama alanına giren bir sözleşme yönetmelik ile kapsam dışı bırakılamayacaktır¹⁶³. Bu nedenle yönetmelik hükmü ile kapsam dışı bırakılan sözleşmelerin TKHK m.22’de düzenlenen tanım açısından değerlendirilmesi gerekir.

Kanaatimizce, TKHK m.22’de ifade edilen “*ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri*” ile kanun koyucu tüm kredileri değil, sadece nakdi krediler ve bu kredilere benzer finansman şekillerini düzenlemek istemiştir¹⁶⁴. Gerçekten de gayrinakdi kredilerde ödemenin ertelenmesi değil, üçüncü kişilere karşı teminat işlevi ön plandadır. Bankacılıkta en çok kullanılan teminat mektupları açısından bakılacak olursa, banka teminat mektubu verilmekle banka bir ödeme yapmamakta sadece teminat işlevi oluşturacak şekilde muhatap lehine ödeme taahhüdü altına girmektedir¹⁶⁵. Görüleceği üzere ödemenin ertelenmesi söz konusu olmamaktadır. Bu nedenle ödeme

¹⁵⁹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.25.

¹⁶⁰ Gümüş, *Şerh*, s.179.

¹⁶¹ RG 22.05.2015, S.29363.

¹⁶² Baysal, s.282; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.33.

¹⁶³ İdarenin düzenleme yetkisi kanuna aykırı olmamak kaydıyla kullanılan bir yetkidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Turan Yıldırım, Melikşah Yasin, Nur Kaman, Eyüp Özdemir, Gül Üstün, Özge Okay Tekinsoy, **İdare Hukuku**, 7. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2018, s.339 vd.

¹⁶⁴ Baysal, s.282.

¹⁶⁵ Barlas, s.32.

ertelemesi şeklinde olmayan gayrinakdi kredilerin kapsam dışında bırakılması şeklindeki yönetmelik hükmünün kanuna uygun olduğu söylenebilecektir¹⁶⁶.

B. TÜKETİCİ KREDİSİ TÜRLERİ

1. Genel Olarak

Tüketici kredisi, düzenli ve yeterli geliri olan ancak sınırlı alım gücüne sahip tüketicilerin mevcut gelire ek olarak ekonomik bakımdan güçlü olan finansal kuruluşların sağladığı satın alma gücü ile ihtiyaç duydukları mal veya hizmeti edinmeyi amaçlayan kredi türüdür¹⁶⁷.

Günümüzde tüketici kredi sözleşmesi konut, tatil amaçlı taşınmaz, taşıt, ev eşyası, eğitim, sağlık, tatil gibi ihtiyaçların giderilmesinde sıklıkla başvurulmuş bir finansman yolu olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁶⁸. Görüleceği üzere tüketicinin kişisel tüketimini finanse edebilmek amacıyla aldığı tüm kredi türleri tüketici kredisinin kapsamına girmektedir. Kapsam dışında kalanlar ise mesleki veya ticari amaçlarla alınan kredilerdir¹⁶⁹.

Tüketici kredilerinin çok geniş çerçeveli ve birçok görünüm şeklinin bulunması nedeniyle tüketici kredi türleri ile ilgili olarak doktrinde çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır.

İlk sınıflandırmada tüketici kredisinin hangi tüketim ihtiyacının karşılanması için kullanılacağı önemli olmayan “*genel amaçlı tüketici kredisi*” ya da “*serbest tüketici kredisi*” ve “*bir mal veya hizmetin finansmanı için verilen tüketici kredisi*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁷⁰.

Diğer bir sınıflandırmada tüketici kredisi, “*ikili ilişki çerçevesinde verilen tüketici kredileri*” ya da “*üçlü ilişki çerçevesinde verilen tüketici kredileri*” olarak ikiye ayrılmaktadır¹⁷¹.

¹⁶⁶ Baysal, s.284.

¹⁶⁷ Çabri, *Şerh*, s.376.

¹⁶⁸ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.144.

¹⁶⁹ Aslan, s.405; Gürses, *Kredi*, s.25.

¹⁷⁰ Yahya Deryal, *Tüketici Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.89.

¹⁷¹ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.788 vd.

Diğer sınıflandırmaya göre ise, tüketici kredileri “*basit taksitli satışlar*” ve “*üçlü ilişki çerçevesinde verilen tüketici kredileri*” olmak üzere ikiye ayrılmıştır¹⁷². Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında tüketici kredi türleri bu sınıflandırma doğrultusunda incelenecektir.

2. Basit Taksitli Satış

Basit taksitle satışın temelinde, satıcı veya sağlayıcının malın bedelini almayı malın tesliminden sonraki bir döneme bırakarak tüketiciyi kredilendirmesi olgusu yer almaktadır¹⁷³. Basit taksitli satışta tüketici ile satıcı arasında bir kredi ilişkisi söz konusu olup, bu ilişkiye üçüncü bir kişi veya finans kuruluşu katılmamaktadır. Bu yöntem ile satıcı satışlarını artırırken, tüketici de mali olarak elde edemeyeceği ürün veya hizmetlere sahip olma imkânını yakalamaktadır¹⁷⁴.

Taksitli satış sözleşmeleri, alıcı bakımından pek çok sakıncayı¹⁷⁵ bünyesinde barındırır da uygulama alanı gün geçtikçe yaygınlaşmıştır. Uygulama alanının genişlemesi, beraberinde birçok sorunu ortaya çıkarmış, tüketicinin satış bedelini taksitler halinde ödemesi, kararlaştırılan taksit sayısına göre tüketicinin ödeyeceği vade farkının artması, tüketicinin bir veya birden fazla taksidi ödememesi halinde satıcının kalan taksitlerin tamamını isteme hakkını saklı tutması gibi hususlar ile satıcı ve sağlayıcılar karşısında tüketiciyi korumak amacıyla bu sözleşmenin özel olarak düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır¹⁷⁶. Bu kapsamda taksitle satış, TKHK m.17-21 ve ilgili yönetmelikle¹⁷⁷ ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, TBK’de yer alan taksitle satışa ilişkin TBK m.253 vd. maddeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır¹⁷⁸. Dolayısıyla

¹⁷² Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.161.

¹⁷³ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.162; Kapağan, s.25.

¹⁷⁴ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.163.

¹⁷⁵ Taksitle satış sözleşmesinin yarar ve sakıncaları hakkında bilgi için bkz. Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 4. Baskı, C.I/1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s.304 vd.; Mustafa Ünlütepe, **Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2011, s.34-36; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.162.

¹⁷⁶ Çabri, *Şerh*, s.334; Gümüş, s.148; Hüseyin Murat Develioğlu, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun “Taksitle Satım Sözleşmesi” ile İlgili Getirdiği Değişiklikler**, Legal Hukuk Dergisi, C.9, S.98, s.525-552, 2011, s.525; İlknur Serdar, **Taksitle Satış Sözleşmesine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2. Bası, İstanbul, Legal Yayıncılık, s.473-498, 2012, s.481.

¹⁷⁷ Taksitle Satışlar Hakkında Yönetmelik, RG 14.01.2915, S.29236.

¹⁷⁸ Kara, s.835; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.872.

TKHK’de taksitle satış sözleşmesine ilişkin düzenleme bulunmayan hallerde TBK’nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır¹⁷⁹.

Taksitle satış sözleşmesi TKHK m.17/1’de “*satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşmelerdir*” şeklinde tanımlanmıştır. TBK m.253’de ise taksitli satış “*satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satış*tır.” şeklinde ifade edilmiştir¹⁸⁰.

Özel kanun olan TKHK’de düzenlenen taksitle satış hükümlerinde iki temel farklılığın bulunduğu söylenebilir. İlki, TBK m.253 vd. hükümlerine göre taksitle satışın konusunu ancak taşınırlar oluşturabilirken, TKHK bakımından sözleşmenin konusunda bir ayırım yapılmadığından sözleşmenin konusunu taşınır, taşınmaz¹⁸¹ veya bir hizmetin görülmesi oluşturabilecektir¹⁸². İkinci farklılık ise, satış bedelinin ödenmesinden önce malın teslimi üzerinde durulmamış olmasıdır¹⁸³. Önemli olan, tüketicinin satış bedelini kısım kısım ödemesidir¹⁸⁴.

TKHK m.17/1 hükmünde yer verilen tanımdan hareketle, taksitle satış sözleşmesinin unsurlarını; sözleşmenin konusunu mal (taşınır¹⁸⁵, konut¹⁸⁶ ve tatil amaçlı

¹⁷⁹ Mustafa Ünlütepe, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi**, Ankara Barosu Dergisi, S.2, s.291-358, 2014, s.297.

¹⁸⁰ Çabri, *Şerh*, s.336; Zevkliler/Gökyayla, s.84; Kara, s.851; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.39; TBK m.253/1’de yer verilen tanımın, en az iki taksit sayısını gösterecek bir ibare içermediğinden eksik bir tanım olduğu yönündeki görüş için bkz. Gümüş, *Şerh*, s.148.

¹⁸¹ Doktrindeki görüşler için bkz. Ünlütepe, *Tüketici*, s.304.

¹⁸² Gümüş, *Şerh*, s.156; Ünlütepe, *Tüketici*, s.301.

¹⁸³ Malın, bedelin ödenmesinden önce veya sonra teslim edilmesi ya da hizmetin ifasının bedelin ödenmesinden önce veya sonra başlamasının önemli olmadığı anlaşılmaktadır. Bkz. Gümüş, *Şerh*, s.337.

¹⁸⁴ Ünlütepe, *Tüketici*, s.299; Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 15. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2018, s.149 vd.; Aydın Zevkliler, K. Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, 17. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s.84 vd.

¹⁸⁵ Turgut Akıntürk, Jale G. Akipek, Derya Ateş, **Eşya Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2018, s.32; Temelli kalmak maksadı olmaksızın başkasının taşınmazı üzerine yapılan kulübe ve baraka gibi hafif binalar taksitle satışın konusunu oluşturabilir. Bkz. Hasan Seçkin Ozanoğlu, **Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 1999, s.60-61; Mehmet Serkan Ergüne, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Yer Alan Taksitle Satış İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanının Belirlenmesi**, Tufan Ögüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan içinde (515-539), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, s.520; Cengiz Barut, **Tüketicinin Korunması Bakımından Taksitle Satış Sözleşmesi**, Marmara Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2001, s.15; Bilgisayar programları, kaset, cd ve başkaca ses ve görüntü içeren araçların satışları da TKHK kapsamında taksitle satış sözleşmesinin konusu olabilir. Bkz. Aydın Zevkliler, Murat Aydoğdu, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.92.

¹⁸⁶ Konutun tamamlanmış olup olmaması önem arz etmez. Bkz. Yargıtay HGK 07.03.2007 T., 2007/13-100 E. 2007/100 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 09.06.2018.

taşınmaz¹⁸⁷ vb.) ve haklar¹⁸⁸ veya hizmetin¹⁸⁹ oluşturması, sözleşme bedelinin birden fazla vade¹⁹⁰ ile kısım kısım¹⁹¹ ödenmesinin kararlaştırılması ve tüketicinin taksitleri ödemesinden önce¹⁹² satıcının/sağlayıcının malı teslim etmesi veya hizmeti ifa etmesi olarak belirlemek mümkündür¹⁹³.

Tüketicinin, kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmeleri açısından taksitle satışa ilişkin hükümlerin uygulanacağı hususu ise TKHK m.17/2’de düzenlenmiştir. Bu hüküm, tüketicinin hiçbir zaman finansal kiralama sözleşmesinin tarafı olamayacağından bahisle bazı yazarlarca eleştirilmiştir¹⁹⁴. Ancak bu eleştirinin yukarıda açıklandığı üzere, taksitle satış sözleşmesinin konusu olabilecek konutun finansal kiralama yoluyla edinilmesine ilişkin TKHK m.32 hükmü ile çeliştiğini söylemek gerekir¹⁹⁵. Nitekim kanun koyucunun finansal kiralama sözleşmelerine taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulamasının gerekçesi, kira bedellerinin esasında taksitlerden farklı bir nitelik taşımadığıdır¹⁹⁶. Dolayısıyla TKHK m.17/2 düzenlemesi ile finansal kiralama yoluyla yapılan sözleşmelerde taksitle satışa ilişkin hükümler uygulanmak suretiyle tüketicilerin korunması amaçlanmıştır.

Basit taksitle satış sözleşmesinin şekli ise, TKHK m.17/2’de düzenlenmiştir. Buna göre taksitle satış sözleşmesinin yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmayacağı

¹⁸⁷ Yargıtay 13. HD. 07.05.2009 T., 2008/15335 E. 2009/6252 K.; Yargıtay 13. HD. 27.12.2011 T., 2011/13234 E. 2011/20824 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 09.06.2018.

¹⁸⁸ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.61; Ergüne, s.520; Barut, s.16; Alacak hakkı ve marka, patent, endüstriyel tasarım gibi maddi olmayan malların taksitle satış sözleşmesine konu olamayacağı yönünde bkz. Gümüş, *Şerh*, s.149.

¹⁸⁹ Kara, s.852; Ünlütepe, *Tüketici*, s.303 vd.; Eser sözleşmelerinin TKHK kapsamında olmadığına ilişkin Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 15. HD. 04.02.2013 T., 2013/375 E., 2013/683 K.; Yargıtay 3. HD. 24.01.2013 T., 2012/22501 E., 2013/1065 K.; Yargıtay HGK 26.02.2013 T., 2003/15-127 E., 2003/102 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 09.06.2018; Yargıtay kararlarının eleştirisi için bkz. Zevkliler/Aydoğdu, s.93.

¹⁹⁰ TKHK’de sözleşmenin süresi için bir sınır konulmamış olmakla birlikte, TBK 256/1 maddesinde “...peşin satış bedelinin en az onda birinin en geç teslim anında peşin olarak, satış bedelinin geri kalan kısmının da sözleşmenin kurulmasını izleyen üç yıl içinde ödenmesi..” düzenlenmiştir. Dolayısıyla TBK m.83/1 gereği sözleşme süresinin üst sınırının üç yıl olarak kabulü gerekmektedir. Bkz. Ünlütepe, *Tüketici*, s.337; Çabri, *Şerh*, s.338; Kara, s.853.

¹⁹¹ TKHK m. 17 hükmünde yer almamakla birlikte, TKHK kapsamında taksitle satış sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için de en az iki taksidin varlığı aranmaktadır. Hükmün gerekçesinde de ifade edilmiş olduğu üzere, vadeler arasındaki sürelerin aynı olması gerekmediği gibi taksit tutarlarının birbirine eşit olması da aranmayacaktır. Bkz. Çabri, *Şerh*, s.337; Kara, s.853; Tandoğan, *Cilt-1*, s.302; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.57; Gümüş, *Şerh*, s.151; Ergüne, s.521; Zevkliler/Aydoğdu, s.170; Zevkliler/Gökyayla, s.82.

¹⁹² Satılanın, taksitlerin tamamen ödenmesinden sonra teslim edileceğinin kararlaştırıldığı hallerde taksitle satıştan söz edilemeyecektir. Bkz. Gümüş, *Şerh*, s.156; Ünlütepe, *Tüketici*, s.309; Yavuz/Acar/Özen, s.151.

¹⁹³ Ünlütepe, *Tüketici*, s.301 vd.; Çabri, *Şerh*, s.337 vd.; Kara, s.852 vd.

¹⁹⁴ Gümüş, *Şerh*, s.158.

¹⁹⁵ Çabri, *Şerh*, s.336.

¹⁹⁶ Ünlütepe, *Tüketici*, s.320.

öngörülmüştür¹⁹⁷. Buradaki yazılı şekil, adi yazılı şekil¹⁹⁸ olup, sözleşmenin resmi şekilde yapılması şart değildir¹⁹⁹. Söz konusu hüküm emredici niteliktedir²⁰⁰. Sözleşmenin şekle bağlanmasındaki amaç ise, tüketiciyi düşünmeye sevk ederek nasıl bir yükümlülük altına girdiğini anlamasını sağlamaktır²⁰¹. Sözleşmenin yazılı olarak yapılmaması hali kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır²⁰².

Diğer yandan nisbi emredici nitelikteki TKHK m.17/3 hükmünde, geçerli bir sözleşme yapmamış olan satıcı veya sağlayıcının, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremeyeceği düzenlenmiş olup, şekle aykırılığı ileri sürme hakkı tüketiciye tanınmıştır²⁰³. Tüketicinin şekle aykırılığı ileri sürme hakkını kötüye kullanması halinde ise sözleşme geçerli olarak hukuki sonuçlarını doğuracaktır²⁰⁴.

Taksitle satış sözleşmesi, satış türleri içerisinde kredili satışın bir türü olup²⁰⁵, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindedir²⁰⁶. Peşin satışlarda satış konusu malın teslimi ile borcun ödenmesi aynı anda gerçekleşirken, taksitli satışta tüketici, mal veya hizmetin bedelini peşin olarak değil kısım kısım taksitler halinde ödemektedir²⁰⁷.

Taksitli satış sözleşmeleri açısından önemli olan, mal veya hizmet sunan ile krediyi açan kişinin aynı kişi olmasıdır. Nitekim taksitle satış işlemlerinde satıcının tüketiciye hem mal veya hizmet vermesi hem de ödemeyi taksitlendirmek suretiyle kredi vermesi söz konusudur.

¹⁹⁷ Çabri, *Şerh*, s.336; Kara, s.854; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.876-877.

¹⁹⁸ Aslan, s.386, 400; Canan Yılmaz, **6098 Sayılı TBK Çerçevesinde Taksitle Satış Sözleşmesi (TBK m. 253-262)**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2. Bası, İstanbul, Legal Yayıncılık, s.443-471, 2012, s.447.

¹⁹⁹ Kara, s.855; Sözleşme konusunu konut veya tatil amaçlı taşınmazlar olması halinde resmi şekil şartı aranmaktadır. Bkz. Çabri, *Şerh*, s.344.

²⁰⁰ Çabri, *Şerh*, s.341.

²⁰¹ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.193; Canan Yılmaz, s.447.

²⁰² Şekle aykırılığın esnek (kendine özgü) geçersizlik yaptırımı çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini belirten yazarlar için bkz. Tandoğan, *Cilt-1*, s.234; Ünlütepe, *Tüketici*, s.330.

²⁰³ Çabri, *Şerh*, s.343; Gümüş, *Şerh*, s.161.

²⁰⁴ Ünlütepe, *Borçlar*, s.125-128; Canan Yılmaz, s.448; Develioğlu, s.532; Aslı Makaracı Başak, Seda Öktem Çevik, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Taksitle Satım Sözleşmesine İlişkin Getirilen Düzenlemeler**, Legal Hukuk Dergisi, C.10, S.111, s.93-119, 2012, s.100.

²⁰⁵ Tandoğan, *Cilt-1*, s.301; Zevkliler/Gökyayla, s.81; Zevkliler/Aydoğdu, s.170; Canan Yılmaz, s.444; Ünlütepe, *Borçlar*, s.31; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.80-84; Gümüş, *Şerh*, s.159.

²⁰⁶ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.45.

²⁰⁷ Ünlütepe, *Tüketici*, s.301; Kara, s.835, 852.

3. Üçlü İlişki Çerçevesinde Tüketici Kredileri

Bu tür tüketici kredilerinde tüketici satıcı tarafından değil, üçüncü bir kişi yani banka veya finans kuruluşu tarafından kredilendirilmektedir. Banka, tüketiciye kredi vermek suretiyle onun peşin paraya sahip olması ve bu parayı kullanarak mal edinmesi ya da hizmetlerden yararlanmasını sağlamaktadır²⁰⁸. Bu kredilerin ayırt edici özelliği, tüketici kredi sözleşmesinin tüketici ile banka yani kredi veren arasında, satış veya hizmet sağlama sözleşmesinin ise tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasında yapılmasıdır.

Üçlü ilişki çerçevesindeki tüketici kredilerini ferdi krediler, kredi kartları ve finansal kiralama olmak üzere üçe ayırmak mümkündür.

a. Ferdi Krediler

(1) Serbest Tüketici Kredisi (Nakit Kredi)

Serbest tüketici kredisi, tüketicinin, kullandığı krediyi istediği şekilde kullanabildiği, kredi verenin kredinin nasıl kullanılacağına herhangi bir kısıtlama getirmediği kredidir²⁰⁹. Bu kredi ikiye ayrılmaktadır.

(a) Doğrudan Nakit Verilen Tüketici Kredileri

Bu tür tüketici kredilerinde, kredi veren tarafından doğrudan nakit olarak sağlanan kredinin kullanımı tüketiciye bırakılmaktadır. Tüketici aldığı krediyi serbest olması nedeniyle istediği şekilde kullanabilmektedir. Böylece kredi veren, verdiği krediyi önceden belirlenmiş herhangi bir malın veya hizmetin satın alınmasına tahsis etmemekte, tam tersine tüketiciyi kullanım alanında serbest bırakmaktadır²¹⁰.

Doğrudan nakit olarak verilen tüketici kredilerinde, kredi veren tarafından öncelikle tüketicinin kredi itibarı, gelir düzeyi ve kredi limiti tespit edilmektedir. Tüketicinin kredi kullanabilmesinde herhangi bir sorun olmaması halinde, kredi veren ile tüketici arasında sözleşme imzalanmakta ve tüketiciye kredi nakit olarak

²⁰⁸ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.794; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.174.

²⁰⁹ Aslan, s.449; Kara, s.1208.

²¹⁰ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.789; Gezder, s.29-30; Tiryaki, s.40.

kullanılmaktadır. Sağlanan kredinin hangi amaç ile kullanılacağı ise tamamen tüketicinin tasarrufuna bırakılmaktadır. Günümüzde tüketici kredisi, bireysel ihtiyaç kredisi, taşıt kredisi, tatil kredisi gibi krediler doğrudan nakit olarak verilen tüketici kredilerine örnek olarak gösterilebilecektir²¹¹.

(b) Kredili Mevduat Hesabı

Kredili mevduat hesabı sözleşmesi, önceden belirlenen limit dâhilinde tüketiciye mevduat hesabında bulunan aktiften daha fazlasını kullanma imkânı sağlayan sözleşmedir²¹². Ayrıca kredili mevduat hesabı, eksiye geçebilen kredili vadesiz tasarruf hesabı olarak tanımlanmaktadır²¹³.

Kredili mevduat hesabı ile kredi verilmesi halinde de kredinin hangi mal veya hizmet için verildiğinin herhangi bir önemi yoktur.

Bu kredi türünde tüketici, hesabında yeterli bakiye yoksa önceden belirlenen limit dâhilinde hesabını eksi bakiyeye indirerek kredi kullanmış olacaktır. Kredili mevduat hesabı cari hesap olarak işlediğinden²¹⁴, tüketici tarafından kredinin aylık taksitlerinin ödenmesi yani kredi borcunun kapatılması halinde kredi veren ile tüketici arasındaki sözleşme ilişkisi sona ermemekte, kararlaştırılan limit dâhilinde devam etmektedir²¹⁵. Kredi ilişkisinin devam etmesi dolayısıyla kredi mevduat hesabının belirsiz süreli bir sözleşme ilişkisi olduğu söylenebilecektir²¹⁶.

Kredili mevduat hesabı sözleşmeleri eTKHK dönemindeki Yargıtay kararlarında tüketici kredisi olarak değerlendirilmemekteydi²¹⁷. Ancak TKHK m.22/1'de verilen tanım ile bu durum ortadan kalkmıştır. Bunun sebebi ise kredili mevduat sözleşmesinin tipik bir ödemenin ertelendiği kredi türü olmasıdır²¹⁸.

²¹¹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.25; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.175.

²¹² Ulusal, s.277.

²¹³ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.178; Aslan, s.449.

²¹⁴ Reisoğlu, *Şerh*, s.884 vd.

²¹⁵ Yener, *Kredi*, s.41.

²¹⁶ Kredili mevduat hesabı sözleşmelerinin kredi sözleşmesi niteliği için bkz. Baysal, s.284-285.

²¹⁷ Yargıtay 11. HD. 06.01.2014 T., 2013/10470 E., 2014/67 K.; Yargıtay 13. HD. 04.07.2012 T., 2012/14140 E., 2012/17204 K.; Yargıtay 19. HD. 21.02.2005 T., 2005/582 E., 2005/1628 K.; Yargıtay 11. HD. 27.10.2015 T., 2015/12111 E., 2015/11119 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, (15.06.2018)

²¹⁸ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.251.

Her ne kadar Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin m.2 f.5 (b) hükmü ile *kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri* TKHK m.22/1'de tanımlanan tüketici kredi sözleşmelerinin kapsamı dışında bırakılmış ise de, yönetmeliğin bu hükmünü günlük faiz işletilen kredili mevduat sözleşmelerini kapsayacak şekilde yorumlamamak gerekir²¹⁹.

Yönetmelik hükmü ile kapsam dışı bırakılan krediden, bir aydan kısa süreli, faizin işletilmediği, faizlendirilerek ödeme imkânının tanınmadığı krediler anlaşılmalıdır. Çünkü uygulamada kredili mevduat sözleşmelerinin neredeyse tamamı otuz gün içerisinde ödenecek şekilde düzenlenir ancak günlük faiz işletilir. Otuz gün içerisinde ödeme yapılması halinde faizin işletilmediği bir kredili mevduat hesabı sözleşmesi kurulmamaktadır. Burada önemli olan kredinin ödenmesinin ertelenmesidir ve günlük faizin işletildiği kredili mevduat hesabı sözleşmeleri bir tüketici kredisidir²²⁰.

(2) Bağlı Tüketici Kredisi

Bağlı tüketici kredis, serbest krediden farklı olarak, tüketicinin aldığı krediyi kredi verenin talimatları doğrultusunda kullanmak ve krediyi ne şekilde kullandığı konusunda kredi verene hesap vermek zorunda olduğu bir kredi türüdür²²¹.

Bağlı kredi ilişkisinde üç taraflı bir ilişki mevcut olup, bu ilişkinin tarafları tüketici, kredi veren ve satıcı ya da sağlayıcıdır²²². Bu üçlü ilişkide üç ayrı sözleşme kurulmaktadır. Bunlar satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasındaki mal/hizmet temini sözleşmesi, tüketici ile kredi veren arasındaki tüketici kredi sözleşmesi ile kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşmedir²²³.

Bu kredi türünde tüketici satıcı tarafından değil, bir üçüncü kişi olan banka veya diğer finans kuruluşları tarafından kredilendirilmektedir²²⁴.

²¹⁹ Baysal, s.285.

²²⁰ Baysal, s.285.

²²¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.180.

²²² Rabia Üzeler, *Türk Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi*, Ankara Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2011, s.47; Selçuk Öztekin, *Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar*, Bankacılar Dergisi, S.67, s.6-27, 2008, s.8.

²²³ Aslan, s.250; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182; Öztekin, s.8; Üzeler, s.48; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.795.

²²⁴ Çabri, *Şerh*, s.459; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.796.

Doktrinde bağı tüketici kredisini genellikle iki şekilde incelenmiştir²²⁵. Bunlar; kredinin, kredi verenin belirlediği bir malın alınması ya da belirli bir hizmetten yararlanılması amacıyla verilmesi halinde tedarik kredisini²²⁶, kredi verenin belirlediği belirli bir satıcı ile sözleşme yapmak koşulu ile verilmesi halinde ise finanse edilmiş taksitle satış şeklindedir²²⁷.

Kanun koyucu tüketici kredisine ilişkin bağı kredi sözleşmesini TKHK m.30'da; *tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme* olarak tanımlamıştır²²⁸. Tezimizin ilerleyen kısmında bağı tüketici kredisini detaylı bir şekilde açıklanacağından bu kısımda bağı tüketici kredileri ile ilgili bu kadar açıklama yapılmakla yetinilecektir²²⁹.

b. Kredi Kartları

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu²³⁰ m.3/e kredi kartını; *nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kart veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası* olarak tanımlamıştır²³¹. Tanımdan da anlaşılacağı üzere kredi kartının iki tür fonksiyonu vardır²³². İlki kart ile doğrudan nakit çekilmesi, diğeri ise nakde ihtiyaç duymaksızın mal veya hizmet alımı yapılmasıdır²³³.

Kredi kartları ile ilgili olarak mülga eTKHK'nin 10/A maddesinde düzenlenmiş olan hususların birçoğuna BKKKK'de yer verilmiş olması nedeniyle

²²⁵ Tedarik kredisine ilişkin doktrinde belirtilen baskın görüşe katılmadığımız hususunda ayrıca bkz. Aşa. II, C, 2, b başlığı altında yapılan açıklamalar.

²²⁶ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.794.

²²⁷ Kapağan, s.28.

²²⁸ Kara, s.1209; Zevkliler/Özel, s.258; Çabri, *Şerh*, s.457 vd.; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.151; Baysal, s.323-325; Aslan, s.451; Ulusal, s.263.

²²⁹ Bkz. Aşa. II başlığı altında yapılan açıklamalar.

²³⁰ RG 01.03.2006, S.26095.

²³¹ Önder/Özkul, s.36; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.841; Kara, s.1380.

²³² Kredi kartının işleyişi için bkz. Yeşim M. Atamer, *Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşımaktadır?, Bilgi Çağında Hukukun Evrimi*, Arslan Kaya (Ed.), Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan içinde (993-1031), C.I, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2003, s.995 vd.

²³³ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.27-28.

TKHK’de kredi kartlarına ilişkin ayrı bir madde düzenlenmemiştir. Sadece kredi kartlarının tüketici kredisi yönü ele alınmıştır²³⁴.

TKHK m.22/2’de ise kredi kartı sözleşmelerinin *faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması hâlinde* tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirileceği düzenlenmiş ve tüketici kredilerinin kapsamı genişletilmiştir²³⁵.

Kredi kartı sözleşmesi²³⁶ TKHK m.22/1 kapsamında tipik bir nakdi tüketici kredisi olmasına rağmen, kanun koyucu tarafından kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi olabilmesi için bazı ek şartları bünyesinde barındırması aranmıştır²³⁷. Bu şartlar ise faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, *ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması* halinin mevcut olması olarak belirtilmiştir²³⁸.

Günümüzde tüketicinin kredi kartıyla tek seferlik yaptığı alışveriş sonrasında bankalar tarafından işlemin altı, dokuz gibi taksitle bölünmesi konusunda mesaj gönderildiği bilinmektedir. Bu durumlarda tüketicinin bu teklifi kabul etmesi ve belirli bir miktar karşılığında işlemin üç aydan fazla ertelenmesi halinde kredi kartıyla yapılan işlem tüketici kredisi sayılacaktır²³⁹.

Bununla birlikte tüketicinin düzenli ödeme yapması nedeniyle faiz ödememesi, kredi kartının faizsiz olarak taksitlendirme imkanı sunması veya son kredi ekstre borcunun tamamının ödendiği hallerde tüketici kredisinin varlığından söz edilemez²⁴⁰. Çünkü bu durumda faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi hali bulunmamaktadır.

²³⁴ Kara, s.1365; Özen, *Tüketici*, s.33; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.239.

²³⁵ Haznedar, s.10; Yener, *Finans*, s.411; Akipek Öcal, *Konferans*, s.400.

²³⁶ Kredi kartı sözleşmeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan İşgüzar, *Kredi Kartı Sözleşmeleri*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003.

²³⁷ Gümüş, *Şerh*, s.179; Mehmet Deniz Yener, **6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler**, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, C.7, S.13, s.409-436, 2015, s.410; Ali Önal, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartlarına İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi**, İstanbul Barosu Dergisi, C.88, S.4, s. 32-55, 2014, s.32.

²³⁸ Gümüş, *Şerh*, s.179; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.238-239; Aslan, s.375 vd; Akipek, *Şerh*, s.491.

²³⁹ Çabri, *Şerh*, s.379; Haznedar, s.11.

²⁴⁰ Haznedar, s.10; Yener, *Finans*, s.411; Sadece kredi kullandırma imkânı verilmesinin yeterli olduğu yönündeki karşıt görüş için bkz. Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.29; Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.251-252; Baysal, s.287.

Kredi kartı sistemlerini farklı kriterlere göre ayırmak mümkün olup, genellikle sistemdeki taraf sayısına göre kredi kartları ikili taraf ve üçlü taraf olmak üzere ikiye ayrılmaktadır²⁴¹.

İkili taraf ilişkisinde, kart çıkaran kuruluş ile mal veya hizmet veren tek bir ticari işletmedir²⁴². Bu sistemde kredi kartı sadece kart çıkaran kuruluş ve bu kuruluşun üye işyerleri ile şubelerinde kullanılabilmekte, bu yerlerde tüketici tarafından nakit ödeme yapılmaksızın alışveriş yapılabilir²⁴³. Bu sistemde kart hamiline doğrudan kredi sağlanmamakta, sadece müşteriye taksitle mal satışı yapılmaktadır. Sistem bu yüzden gerçek anlamda bir kredi kartı sistemi olmadığı için eleştirilmektedir²⁴⁴.

Üçlü taraf ilişkisinde, kart çıkaran kuruluş (banka), kart hamili ve mal veya hizmet sunan ticari işletme (üye işyeri) bulunmaktadır²⁴⁵. İkili taraf sisteminden farklı olarak burada banka ile mal veya hizmet sunan üye işyeri farklıdır²⁴⁶. Bu sistemde kart hamilinin üye işyerinde yaptığı harcamaların banka tarafından ödeneceği taahhüdü bulunmaktadır. Rizikoyu banka taşımaktadır.

Son olarak tüketici kredisi niteliğindeki kredi kartı sözleşmelerine uygulanacak faiz oranı ise TKHK m.22/2 son cümlesinde; *“ancak bu durumda uygulanacak faiz oranı kredi kartı sözleşmesi uyarınca belirlenen orandan fazla olamaz”* şeklinde düzenlenmiştir. Bu hükümle kredi kartıyla yapılan kredi sözleşmelerinde faiz bakımından bir sınırlama²⁴⁷ getirilmiş olup, düzenleme tüketiciyi koruyucu niteliktedir²⁴⁸.

c. Finansal Kiralama Sözleşmesi

6361 sayılı FKFFŞK'nin 18. maddesinde finansal kiralama sözleşmesi; *kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan*

²⁴¹ Kara, s.1363; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.190; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.852.

²⁴² Açıkgül/Açıkgül, s.27; İşgüzar, s.39; Kara, s.1364; Şebnem Akipek, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları**, AÜHFD, C.52, S.3, s.103-119, 2003, s.106.

²⁴³ Ebru Ceylan, **Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2010, s.23.

²⁴⁴ Oğuzhan Buhur, **Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.22; Açıkgül/Açıkgül, s.28; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.190.

²⁴⁵ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.854; Alıcı, *Şerh*, s.710.

²⁴⁶ Ceylan, *Kredi Kartı*, s.23; Buhur, s.22.

²⁴⁷ Çabri, *Şerh*, s.385.

²⁴⁸ Akipek, *Şerh*, s.496.

*satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşme olarak tanımlanmıştır*²⁴⁹.

Finansal kiralama sözleşmesi TKHK m.22’de belirtilen *benzeri finansman şekillerinden* birisi olup, kredi işlevi görmektedir. Bu sözleşmenin kiralayan, kiracı ve satıcı olmak üzere üç tarafı vardır. Kiracı beğendiği malı kiraya verene bildirir, taraflar arasında anlaşma sağlanırsa kiraya veren satıcıdan malı satın alır ve kiraya veren aralarındaki anlaşma gereği malı kiracıya teslim eder²⁵⁰.

Üçlü ilişki bulunan bu kredi türünde, kiralayan ile satıcı arasında ve kiralayan ile kiracı arasında olmak üzere iki farklı sözleşme vardır. Satıcı, kiracı ile kiralayan arasındaki sözleşmeye dâhil değildir²⁵¹.

C. TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

1. Sözleşmenin Tarafları

a. Tüketici (Kredi Alan)

Tüketici kredi sözleşmelerinde kredi kullanan tarafın mutlaka tüketici olması gerekmektedir²⁵². TKHK 3/k maddesinde tüketicinin, *ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi* ifade edeceği düzenlenmiştir²⁵³.

Gerçek kişilerin –*tacir olmayan*- bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmesi, kullanması veya yararlanması tüketici sayılma için yeterli olacaktır²⁵⁴. Burada önemli olan yapılan işlemde güdülen amaçtır²⁵⁵. Tacir olan gerçek kişilerin ise, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu²⁵⁶ m.19 gereğince borçlarının ticari

²⁴⁹ Sözleşmeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Murat Topuz, **Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s.110 vd.; Zevkliler/Gökyayla, s.409.

²⁵⁰ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.194; Kapağan, s.29.

²⁵¹ Topuz, *Leasing*, s.218.

²⁵² Kara, s.1173; Gürses, *Kredi*, s.25; Gümüş, *Şerh*, s.178; Çabri, *Şerh*, s.388.

²⁵³ Aslan, s.3, 410; Öztekin, s.7; Gümüş, *Şerh*, s.30-31; Özdeniz/Kuleli, s.81; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.66, 251.

²⁵⁴ Osman Açıkgöz, **Tüketicinin Korunması Çerçevesinde Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşulları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013, s.28; Zevkliler/Aydoğdu, s.80.

²⁵⁵ Çabri, *Şerh*, s.53.

²⁵⁶ RG 14.02.2011, S.27846.

olması asıldır²⁵⁷. Ancak gerçek kişi tacir tarafından yapılan işlemin işletmesi ile ilgili olmadığı karşı tarafa açıkça bildirilirse veya işin ticari sayılmasına durum elverişli değilse borç adi sayılacak ve gerçek kişi tacir yaptığı işlemlerde tüketici olacaktır²⁵⁸.

Tüzel kişiler açısından bakıldığında ise, tacir olan, ticari işletme işleten, mal veya hizmet edimini işletmesi için yapan tüzel kişiler tüketici olarak kabul edilmemektedir²⁵⁹. Buna karşılık bir mal veya hizmetin bir ticari şirket, dernek, vakıf²⁶⁰, kamu iktisadi teşekkülleri, meslek odaları ve birlikleri gibi tüzel kişiler tarafından özel kullanım amacıyla ve nihai kullanan kişi sıfatıyla kullanılması ve tüketilmesi mümkündür²⁶¹. Böyle bir durumda tacir olmayan tüzel kişinin yaptığı işlemler TKHK kapsamında yer alacaktır²⁶².

b. Kredi Veren

Tüketici kredi sözleşmesinin diğer tarafı kredi verendir²⁶³. TKHK 3/ğ maddesinde kredi verenin, *mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişiyi* ifade edeceği düzenlenmiştir²⁶⁴. Burada önemli olan kredi veren kuruluşun ilgili mevzuat kapsamında yetkilendirilmesidir²⁶⁵.

Türk hukukunda mevzuatları gereğince kredi vermeye yetkili kuruluşlar bankalar, özel finans kuruluşları ve finansman şirketleri olsa da tüketici kredi sözleşmelerinde kredi verenler genellikle bankalardır²⁶⁶. Ayrıca kanun maddesindeki tanımda gerçek kişiden bahsedilmiş ise de, 6361 sayılı FKFFŞK uyarınca ikrazatçıların gerçek kişi olarak faaliyette bulunmaları yasaklanmıştır²⁶⁷.

²⁵⁷ Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, 24. Baskı, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2018, s.73; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, Füsun Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s.54-65.

²⁵⁸ Çabri, *Konut*, s.52; Açıkgöz, *GİK*, s.34.

²⁵⁹ Arkan, *Tüketici*, s.36; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.279.

²⁶⁰ Kar elde etme amacı taşımayan dernek ve vakıflar tüketici kabul edilir. Bkz. Kara, s.1173; Gümüş, *Şerh*, s.30; Zevkliler/Aydoğdu, s.81; Çabri, *Konut*, s.53.

²⁶¹ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.278.

²⁶² Çabri, *Şerh*, s.56.

²⁶³ Öztekin, s.7.

²⁶⁴ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.18; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.319; Çabri, *Şerh*, s.39; Aslan, s.413; Baysal, s.285.

²⁶⁵ Kara, s.1173.

²⁶⁶ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.322.

²⁶⁷ Çabri, *Şerh*, s.40; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.20.

2. Sözleşmenin Konusu

Tüketici kredi sözleşmesinin konusu, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında nakit ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla tüketicinin bir miktar parayı kullanmasına olanak sağlanmasıdır²⁶⁸. Yani sözleşmenin konusu nakit paradır²⁶⁹.

3. Sözleşmenin Amacı

Tüketici kredi sözleşmesinin amacı, tüketicinin bir mal veya hizmeti edinmesi için finanse edilmesidir²⁷⁰. Bir nevi tüketiciye satın alma gücünün sağlanmasıdır. Günümüzde birçok tüketici kredi sözleşmesinde tüketicinin ne gibi bir mal satın alacağına veya hizmet temin edeceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Böyle bir hüküm sözleşmede yer almasa dahi nakit olarak finanse edilen tüketici, aldığı satın alma gücü ile ihtiyaçlarını gidermekte ve sözleşmenin amacını yetine getirmiş olmaktadır.

D. TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin Türk hukukunda herhangi bir düzenlemenin olmadığı dönemde doktrinde bir görüş²⁷¹, bağlı kredi niteliğine haiz olmayan tüketici kredi sözleşmesinin mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer alan faizsiz tüketim ödünçü sözleşmesi olduğunu ileri sürmüştür. Diğer bir görüş²⁷² ise, tüketici kredi sözleşmelerinin kendine özgü bir yapısı olan isimsiz bir sözleşme olduğunu savunmuştur.

TKHK'de tüketici kredi sözleşmesinin tanımı, tarafların hak ve borçları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca yeni kanunda bağlı kredilerin tanımına, hangi kredilerin bağlı kredi olup olmadığına, bağlı kredilerde tarafların yükümlülüklerine ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir²⁷³.

²⁶⁸ Aslan, s.414; Kapağan, s.31.

²⁶⁹ Öztekin, s.7; Ebru Ceylan, *Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri - I*, TBB Dergisi, S.79, s.35-60, 2008, s.56.

²⁷⁰ Aslan, s.415.

²⁷¹ Gezder, s.67; Arkan, *Tüketici*, s.27.

²⁷² Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.217-218.

²⁷³ Çınar, *Kredi*, s.40; Aslan, s.408.

Bu kapsamda kanunda açıkça ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenen tüketici kredi sözleşmelerinin bir tüketim ödünçü sözleşmesi değil, kanunda düzenlenmiş isimli bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür²⁷⁴.

Tüketici kredi sözleşmesi ile tüketim ödünçü sözleşmesi birbirine benzese de aralarında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar şunlardır²⁷⁵;

- Tüketici kredi sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmasına bağlıyken, tüketim ödünçü sözleşmesi herhangi bir şekilde bağlı değildir²⁷⁶.
- Tüketici kredi sözleşmesinin konusunu, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında nakit ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla tüketicinin bir miktar parayı kullanmasına olanak sağlanması oluştururken, tüketim ödünçü sözleşmesinin konusunu para veya misli eşya oluşturmaktadır.
- Tüketici kredi sözleşmesinde kredi verenin mutlaka faiz, komisyon veya masraf adı altında bir menfaat elde etmesi zorunluyken, tüketim ödünçü faizli ya da faizsiz yapılabilir.
- Tüketici kredi sözleşmesinde üçlü ilişki kurulabilirken, tüketim ödünçü sözleşmesinde üçüncü kişi ile sözleşme yapılması söz konusu değildir.

E. TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

TKHK m.22/3 fıkrasında *tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmayacağı* düzenlenmiştir. Bu kapsamda tüketici kredisi sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekle bağlanmıştır²⁷⁷.

²⁷⁴ Çınar, *Kredi*, s.41; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.213, 218; Nakdi tüketici kredisi konu edildiğinde bunun TBK m.386 vd. hükümleri çerçevesinde düzenlenen faizli tüketim ödünçü sözleşmesi olarak anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. İnal, *Tüketici Hukuku*, s.775; Tüketici kredilerinin tüketim ödünçü sözleşmelerinin bir türü olduğuna ilişkin bkz. Zevkliler/Gökyayla, s.400.

²⁷⁵ Farklılıklar için bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.217; Ekrem Kurt, *Tüketim Ödünçü Sözleşmesi (Karz Akdi)*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s.158-159.

²⁷⁶ Gezder, s.67.

²⁷⁷ Öztekin, s.10; Aslan, s.419; Çabri, *Şerh*, s.390; Kara, s.1182; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.735; Zevkliler/Özel, s.242; Akipek, *Şerh*, s.496; Yener, *Finans*, s.411; Baysal, s.289; Önal, s.34; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.260; Ceylan, *Avrupa Birliği-I*, s.52; Akipek Öcal, *Konferans*, s.400; Zevkliler/Gökyayla, s.401.

TKHK m.22/3'te şekil zorunluluğu getirilmiş ancak tüketici kredi sözleşmesinin zorunlu içeriğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Buna ilişkin düzenlemeye ise TKHK m.31/4'te *sözleşmenin zorunlu içeriğine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir* denilmek suretiyle yer verilmiştir²⁷⁸. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 10/2 maddesinde tüketici kredi sözleşmesinin, en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin, kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir²⁷⁹. Aynı hükme TKHK m.4/1'de de yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemelere aykırılık hususu ise, şekle aykırılık ve sözleşmenin zorunlu içeriğine aykırılık olarak ayrı ayrı incelemeyi gerektirmektedir²⁸⁰.

Sözleşmenin yazılı şekle aykırı olması halinde tüketici kredi sözleşmesi kesin hükümsüzdür²⁸¹. Ancak kanun koyucu TKHK m.22/3 son cümlesine “*geçerli bir sözleşme yapmamış olan kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez*” hükmünü getirmiş ve yazılı şekle aykırılığı ileri sürme hakkını sadece tüketiciye tanımıştır²⁸². Doktrinde bazı yazarlar bu durumun tek taraflı bağlamazlık (esnek hükümsüzlük) olduğunu belirtmektedir²⁸³. Bu görüş isabetli olup, şekle aykırılık kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir. Ancak kesin hükümsüzlüğü ileri sürme hakkı kendisine tanınan tüketici bu hakkı kullanmaz veya hakkını kötüye kullanırsa sözleşme geçerli olarak hukuki sonuçlarını doğuracaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, sözleşmeyi yapma veya yaptırma imkânı olan kredi verenin sonradan sözleşmenin geçersiz olduğunu ileri sürmesi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu²⁸⁴ m.2/2 gereğince dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmektedir²⁸⁵.

Tüketici kredi sözleşmesinin zorunlu içeriğine uyulmamasının yaptırımı ise geçersizlik değildir. Zira TKHK m.4/1'de bu husus “*sözleşmede bulunması gereken*

²⁷⁸ Sözleşmenin zorunlu içeriğinin kanunla belirlenmesinin daha yerinde olacağı yönünde, Gümüş, s.182.

²⁷⁹ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.736.

²⁸⁰ Baysal, s.290; Çabri, *Şerh*, s.393-394.

²⁸¹ Akipek, *Şerh*, s.497.

²⁸² Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.92; Kara, s.1184.

²⁸³ Baysal, s.290; Özen, *Tüketici*, s.36.

²⁸⁴ RG 08.12.2001, S.24607.

²⁸⁵ Gümüş, *Şerh*, s.183; Kara, s.1183.

şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhâl giderilir” şeklinde daha uygun bir yaptırım olarak düzenlenmiştir²⁸⁶.

II. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİ

A. GENEL OLARAK

Üretimin artması ve teknolojinin hızla gelişmesinin karşısında tüketicinin hızla artan ihtiyaçlarını nakit olarak karşılayamaması veya hazır bulunan nakdin harcanmama isteği ekonomik olarak yeni finansman yöntemlerinin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir²⁸⁷. Bu yöntemlere taksitle satış sözleşmesi, tüketici kredi sözleşmesi gibi kredili işlemler, finansal kiralama işlemleri örnek olarak gösterilebilecektir.

Taksitli veya kredili satışlar, tüketicinin maddi olarak finanse edilmesine²⁸⁸ olanak sağlamakta, ihtiyaç duyulan mal veya hizmetlerin birikim yapılmaksızın edinilmesine imkân vermektedir. Bağlı krediler ise özellikle 20. yüzyılda artan tüketim ihtiyaçlarının karşılanması doğrultusunda taksitle satışın bir alternatifi olarak ortaya çıkmış²⁸⁹ bir finansman yöntemi olarak kabul edilmektedir²⁹⁰.

Bağlı krediler günümüzde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Özellikle büyük şirketler ya kendi finansman şirketlerini kurarak²⁹¹ ya da başka kredi kuruluşları ile anlaşma yapmak suretiyle mallarının bağlı kredi kapsamında geniş tüketici kitlesi tarafından satın alınmasını sağlamaktadırlar.

Bağlı kredi ilişkisinde tüketici, kredi veren ve satıcı ya da sağlayıcı olmak üzere üç taraflı ilişki vardır. Taraflar arasında ise, satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasındaki mal/hizmet temini sözleşmesi (satış/hizmet sözleşmesi), tüketici ile kredi veren

²⁸⁶ Baysal, s.290, 291.

²⁸⁷ Üzeler, s.21.

²⁸⁸ Ayça Akkayan Yıldırım, **Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisine Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu**, İÜHFM, C.LXXIII, S.1, s.261-278, 2015, s. 261.

²⁸⁹ Taksitle satım imkânını sağlamak üzere, bağlı kredi sözleşmeleri gibi başka finansman yöntemlerine başvurulması, tüketiciler bakımından oldukça faydalı olmuştur. Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.38-39.

²⁹⁰ Çabri, *Şerh*, s.459.

²⁹¹ Volkswagen Doğuş Tüketici Finansmanı A.Ş., Koç Fiat Kredi Tüketici Finansmanı A.Ş., Mercedes-Benz Finansman Türk A.Ş. gibi şirketler bu tür finansman şirketlerine örnek olarak gösterilebilir.

arasındaki tüketici kredi sözleşmesi ile kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşme olmak üzere üç farklı sözleşme bulunmaktadır²⁹².

Üçlü taraf sisteminde tüketici, kredi kuruluşundan aldığı krediyi ancak belirli bir malı almak veya belirli bir hizmetten yararlanmak için kullanmak ile yükümlüdür. Bu yönüyle de bağlı krediler serbest tüketici kredisinden ayrılmaktadır²⁹³.

Bağlı kredi ilişkisinin tüketici, kredi veren ve satıcıya sağladığı birtakım avantajlar bulunmaktadır²⁹⁴. Nitekim satıcı, hem mali yönden güçlü bankalar veya finansman şirketlerini arkasına alarak mal veya hizmetlerini daha fazla tüketici kitlesine ulaştırmakta hem de anlaşmalı kredi verenden sağlanan kredi ile mallarını satarak rekabet gücünü artırmaktadır²⁹⁵. Banka veya finansman şirketi ise, bir satıcının piyasadaki marka gücünden yararlanarak daha fazla tüketiciye kredi sağlamak ve bu kredilerden faiz geliri elde etmektedir²⁹⁶. Tüketiciler açısından ise, hem peşin ödeme yaparak satın alma imkânına sahip olmadıkları mal veya hizmetleri bağlı kredi sözleşmesiyle sağlanan kredi ile edinebilmekte hem de normal tüketici kredilerinden daha düşük faiz oranlarından yararlanmaktadırlar²⁹⁷.

Bağlı kredi sözleşmesinin tüketici açısından birtakım sakıncaları da bulunmaktadır. Bu sakıncaların bazıları; tüketicinin kredi sözleşmesi yapacağı tarafı seçme imkânının sınırlandırılması, satıcının çerçeve sözleşme yaptığı kredi veren kuruluşa yönlendirilerek sözleşme yapmak zorunda bırakılması, satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik bir bağ kurularak kredi tutarının doğrudan satıcıya ödenmesi²⁹⁸, kredinin tüketici tarafından başka bir amaçla kullanılmasının mümkün olmamasıdır²⁹⁹. Görüleceği üzere bağlı kredi sözleşmesi ile tüketici, kredi kullanma ve sözleşme serbestliği konusunda önemli ölçüde sınırlandırılmakta, bir nevi ihtiyaç

²⁹² Aslan, s.250; Akipek, *Tüketici Kredisini*, s.182; Öztekin, s.8; Üzeler, s.48; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.795.

²⁹³ Arzu İmren, *Tüketici Kredileri, Türkiye'den ve Dünyadan Örnekler*, İstanbul, Era Yayınevi, 1994, s.18; Ergun Özsunay, *Türkiye'de Tüketici Kredileri: Hukuki Çerçeve ve Uygulama Üzerine Bazı Düşünceler*, I. Tebliğ, *Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar* (Panel, 20/12/1990), İstanbul Ticaret Odası, (Yayın No:1992-3), s.4-19, İstanbul, 1992, s.4.

²⁹⁴ Üzeler, s.25; Çabri, *Şerh*, s.460.

²⁹⁵ Kapağan, s.39; Üzeler, s.25; Çabri, *Şerh*, s.460.

²⁹⁶ Akipek, *Tüketici Kredisini*, s.183.

²⁹⁷ Üzeler, s.25; Çabri, *Şerh*, s.460; Akipek, *Tüketici Kredisini*, s.183.

²⁹⁸ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.798.

²⁹⁹ Gümüş, *Şerh*, s.207; Üzeler, s.27; Gezder, s.31.

duyduğu mal veya hizmetlerin temini için sözleşme yapmak zorunda bırakılabilmektedir³⁰⁰.

B. BAĞLI KREDİNİN TANIMI VE HUKUKİ TEMELLERİ

1. Bağlı Kredinin Tanımı

Hukukumuzda bağlı krediler esas olarak TKHK m.30 ve m.35’te madde başlığı olarak düzenlenmiş ise de, madde içeriğinde bağlı kredi sözleşmesinin tanımına yer verilmiş³⁰¹, bağlı kredinin ne olduğu belirtilmemiştir.

Doktrinde, üçüncü kişinin finanse ettiği taksitle satış ifadesinin bağlı krediyi ifade etmek için kullanılabileceği savunulmuştur³⁰². Ayrıca bağlı krediler, üçlü ilişki kapsamında, tüketiciye verilen kredinin güvence altına alınması için tüketicinin verdiği veya tüketicinin yararına gerçekleştirilen rehin, ipotek, kefalet gibi teminat şekilleriyle, kredi kuruluşu ile tüketici arasında veya kredi kuruluşu ile güvence veren rehin borçlusu, ipotek veren, kefil ve müteselsil borçlu ve kefil arasında yapılan bir işlem olarak tanımlanmıştır³⁰³.

Esasında bağlı krediyi, tüketicinin satıcı/sağlayıcı ile yaptığı satış sözleşmesine konu belirlenmiş bir mal veya hizmetin finanse edilebilmesi için satıcı/sağlayıcının anlaşma halinde olduğu kredi veren ile yapılan tüketici kredisi sözleşmesi ile kullanılan kredi türü olarak belirtmek mümkündür³⁰⁴.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere tüketicinin yapmış olduğu iki farklı ve bağımsız sözleşme bulunmakta, ancak bu sözleşmeler arasındaki sıkı ilişki nedeniyle söz konusu kredi bağlı kredi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bağlı kredi, tüketici kredisinin bir mal veya hizmetin tedariki için verilmesi durumunda kredi sözleşmesi ile

³⁰⁰ Çabri, *Şerh*, s.461; Üzeler, s.28.

³⁰¹ Hukukumuzda bağlı krediler, bağlı tüketici kredisi olarak ifade edilmektedir. İnal, *Tüketici Kredileri*, s.311; Gezder, s.59; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.111; Öztekin, s.8.

³⁰² Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182 vd.; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.104; Bağlı kredi işleminin “kredili satış” olduğunu savunan görüş için bkz. Baykan, s.398.

³⁰³ İmren, s.18; Özsunay, s.5; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.795; Kapağan, s.34.

³⁰⁴ Üzeler, s.46; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.797.

mal veya hizmetin tedariki sözleşmesinin bileşik sözleşme yapısı gereğince ekonomik bir birlik oluşturması şeklinde ifade edilebilecektir³⁰⁵.

2. Bağlı Kredinin Kanuni Düzenlemesinin Gerekliliği

Bağlı kredi ilişkisinde kredi verme işleminin tüketici ile satıcı arasındaki satış sözleşmesinden bağımsız bir kredi sözleşmesi ile gerçekleştiriliyor olması, tüketicinin satış sözleşmesi kapsamında satıcı/sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği hakları kredi verene karşı ileri sürememesi sonucunu doğurmuştur³⁰⁶.

Sözleşmelerin bağımsızlığı ilkesinin doğal bir sonucu olarak³⁰⁷, satıcı/sağlayıcının edimini yerine getirmemesi veya eksik/ayıplı ifade bulunması halinde dahi kredi verenin kredi sözleşmesindeki edimini yerine getirmiş olması nedeniyle, tüketicinin kredi verenin kredinin geri ödenmesi talebine karşı savunmasız kalmasına neden olacaktır³⁰⁸. Özellikle satıcının iflas etmesi durumunda tüketici, bankaya krediyi faiziyle geri ödeyecek ancak ihtiyacı olan mala veya hizmete kavuşamayacaktır³⁰⁹.

Tüketicinin taraf olduğu iki farklı sözleşme her ne kadar birbirinden bağımsız olsa da, bağlı krediler bakımından özellik arz eden husus, hukuken bağımsız olan sözleşmelerin ekonomik bir birlik teşkil etmesidir. Özellikle kredi verenin, tüketiciye sunulan malın bedelini genellikle doğrudan doğruya satıcı hesabına geçirmesi, tüketicinin paraya dokunmadan işlemin gerçekleşmesi, kredi verence sağlanan ödünün başka bir yönde kullanılmasında serbestinin bulunmaması gibi hususlar sözleşmeler arasındaki ekonomik birliği ortaya koymaktadır³¹⁰.

Bunun sonucu olarak kanun koyucu tarafından, tüketicinin korunması ihtiyacı çerçevesinde yeni düzenlemeler getirilerek bağlı krediler açısından tüketicinin satış

³⁰⁵ Zevkliler/Özel, s.258; Gümüş, *Şerh*, s.204; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182; Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.266; Ece Bilir, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Tüketici Kredisi**, Süleyman Başterzi (Ed.), Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan içinde (2977-3011), C.3, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2011, s.2980; Seza Reisoğlu, **Tüketici Kredileri Hukukî Sorunlar: 4077 Sayılı Yasa'da Değişiklik Öngören Taslak**, Bankacılar Dergisi, S.69, s.50-73, 2009, s.67; Ebru Ceylan, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki Tüketici Kredileri İle İlgili Yeni Düzenlemeler**, İstanbul Barosu Dergisi, Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayısı, C.88, s.61-81, 2014, s.72.

³⁰⁶ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.149; Üzeler, s.28.

³⁰⁷ Bu konuda örnek için bkz. Rona Serozan, **Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi**, Yasa Hukuk Dergisi, C.15, S.173/4, s.577-579, 1996, s.594.

³⁰⁸ Üzeler, 28; Gümüş, *Şerh*, s.207; Çabri, *Şerh*, s.461.

³⁰⁹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.150.

³¹⁰ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.798; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.258; Kapağan, s.41.

sözleşmesinden doğan bazı hakları kredi verene karşı ileri sürebilmesi imkânı tanınmıştır. Böylelikle iki ayrı sözleşme yapılması halinde ortaya çıkacak rizikonun tüketici üzerinde bırakılması önlenmiştir.

Bu kapsamda tüketicinin mağdur olmasının önüne geçilmesi adına ilk düzenleme 1994 yılında yürürlüğe giren (Mülga) Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelik ile atılmıştır. Bu Yönetmeliğin 13/2-a maddesinde tüketicinin kredi sözleşmesinden doğan yükümlülüğünün, kredi konusu malın veya hizmetin tesliminden önce başlamayacağı belirlenmiş ve ayrıca Yönetmelik m.12/3'te de kredi veren tarafından kredi tutarının, ancak finanse edilen mal veya hizmetin tüketiciye tesliminden sonra ödenebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle tüketiciye, sadece kendisine karşı satıcı veya sağlayıcının mal veya hizmet edimini yerine getirmesine kadar kredi verene kredinin geri ödemesini yapmaktan kaçınabilmesi hakkı tanınmış olup, ayıplı ifa gibi durumlara yönelik herhangi bir düzenleme yapılmamıştır³¹¹.

Bu dönemde bazı kredi kuruluşları tarafından, müşterilerinin belirli bir markayı satan firmadan mal satın alma ya da kendilerinin belirledikleri listelerde gösterilen ürünlerden satın alma koşuluyla daha uygun koşullarda kredi kullandırmakta, böylelikle benzer mallara karşı kalitesiz ya da daha pahalı ürünlerin satışı artırılmaktaydı³¹². Ancak düşük kaliteli bu ürünlerin zamanla arızalanması ve ayıplı olduğunun ortaya çıkması karşısında tüketicinin kredi verene başvurma imkânının bulunmaması tüketicinin mağduriyet yaşamasına sebebiyet vermektedir³¹³.

1995 yılında yürürlüğe giren eTKHK'nin ilk halinde ise, kredi verenin kredi kullanılarak satın alınan ayıplı mal/hizmetler bakımından müteselsil sorumluluğu düzenlenmiştir (m.10/4). Buna karşılık edimin ifa edilmemesi veya geç ifa edilmesi haliyle ilgili maddede bir düzenlemeye yer verilmemiştir³¹⁴. 2003 yılında yapılan değişiklikle birlikte kredi verenin sorumluluğunun yalnızca ayıplı mala ilişkin olarak

³¹¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.282; Üzeler, s.38.

³¹² Zevkliler/Aydoğdu, s.291.

³¹³ Oğuz Sadık Aydos, **Bağlı Kredi Verenin Ayıplı Mal Nedeniyle Sorumluluğu**, Osman Berat Gürzumar (Ed.), Haluk Konuralp Anısına Armağan içinde (119-140), C.3, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s.126.

³¹⁴ Maddeye yönelik eleştiri için bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.292; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.103; Serozan, *Tüketici*, s.595; Arkan, *Tüketici*, s.42.

değil, aynı zamanda edimin hiç ifa edilmemesi veya geç ifa edilmesi olarak ele alınmıştır³¹⁵.

Son olarak çalışmamızın ilerleyen kısımlarında detaylıca açıklanacağı üzere, kanun koyucu TKHK m.30 hükmü ile de tüketiciyi bağlı kredi sözleşmelerinde özel olarak korumuş, belirli koşulların varlığı halinde temel ilişkiden doğan hakların kredi verene karşı da ileri sürülebileceği düzenlenmiştir³¹⁶.

C. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE BİÇİMLERİ

1. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Tanımı

eTKHK’de bir kredinin bağlı kredi olarak kabul edilebilmesi için, “*belirli marka bir mal veya hizmetin satın alınması*” ya da “*belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile satış sözleşmesi yapılması*” şartı ile kullandırılması gerekmektedir. (m.10/5 ve m.10/B) TKHK’de ise bir kredinin bağlı kredi olarak kabul edilebilmesi için “*kredinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verilmesi*” ve “*bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturmaları*” yeterli kabul edilmiştir³¹⁷. (m.30 ve m.35)

Kanun koyucu, tüketici kredisine ilişkin bağlı tüketici kredi sözleşmesini ise TKHK m.30’da; *tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme* olarak tanımlamıştır³¹⁸.

Tanımdan da anlaşılabacağı üzere, bağlı kredi ilişkisinde tüketicinin taraf olduğu birbirinden bağımsız iki farklı sözleşme söz konusudur. Bunlardan biri tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasında yapılan satış sözleşmesi, diğeri ise satış sözleşmesinin finansmanını sağlayan tüketici ile kredi veren arasında yapılan kredi sözleşmesidir³¹⁹. Bu sözleşmeler her ne kadar birbirinden bağımsız olsalar da aynı ekonomik amaç için yapılmaktadırlar. Kaldı ki, kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasında bir mal veya hizmetin

³¹⁵ Üzeler, s.43.

³¹⁶ Çabri, *Şerh*, s.461, 469 vd.

³¹⁷ Haznedar, s.20; Yener, *Finans*, s.419; Ünlütepe, *Tüketici*, s.324.

³¹⁸ Kara, s.1209; Zevkliler/Özel, s.258; Çabri, *Şerh*, s.457 vd.; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.151; Baysal, s.323-325; Aslan, s.451; Ulusal, s.263; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.156; Akipek, *Şerh*, s.534 vd; Kostakoğlu, s.277; Akipek Öcal, *Konferans*, s.405.

³¹⁹ Çabri, *Şerh*, s.462.

tedarikine ilişkin özel bir anlaşma yoksa ve tüketici edineceği mal veya hizmeti kendisi belirlediye, bu mal veya hizmetin bedeli kredi veren tarafından ödenmiş olsa dahi ortada bir bağlı kredi ilişkisinin varlığından söz edilemeyecektir³²⁰. (TKHK m.30/5)

2. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Görünüm Biçimleri

a. Genel Olarak

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin görünüm biçimleri doktrinde farklı şekillerde ortaya konulmuş³²¹ ise de genellikle ve baskın görüşe göre iki şekilde oluştuğu vurgulanmıştır. Bunlardan ilki kredinin, kredi verenin belirlediği bir malın alınması ya da belirli bir hizmetten yararlanılması amacıyla verilmesi halinde tedarik kredisi şeklinde, diğeri ise kredi verenin belirlediği bir satıcı ile sözleşme yapmak koşulu ile verilmesi halinde oluşan finanse edilmiş taksitle satış şeklindedir³²².

b. Tedarik Kredisi

Tedarik kredisinde tüketici, aldığı krediyi ancak kredi verenin belirlediği bir malı edinmek veya belirli bir hizmetten yararlanmak amacıyla kullanmak zorundadır³²³. Kredi veren krediyi belirli bir mal veya hizmetin finansmanı için sağlamaktadır.

Kredi ilişkisi ikili bir ilişki olup, kredinin taraflarını kredi veren ve tüketici oluşturmaktadır³²⁴. Kredi verenin satıcı / sağlayıcı ile ayrıca bir sözleşme yapmak gibi bir durumu söz konusu değildir³²⁵. Kredi veren, malın veya hizmetin kimden alındığı ile ilgilenmemektedir. Nitekim tedarik kredisinde önemli olan husus, mal veya hizmetin kimden alındığı değil³²⁶, alınan mal veya hizmetin kredi veren tarafından belirlenmesidir³²⁷.

³²⁰ Ceylan, *Tüketici Kredisi*, s.72; Yener, *Finans*, s.420; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.154; Alıcı, *Şerh*, s.740; Akipek, *Şerh*, s.538.

³²¹ Üzeler, s.41 vd.

³²² Çabri, *Şerh*, s.462; Zevkliler/Aydoğdu, s.283; Kapağan, s.35; Aydos, s.124; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.180 vd; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.104; Arkan, *Tüketici*, s.40 vd.

³²³ Özsunay, s.4; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.180.

³²⁴ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.794; Kapağan, s.35.

³²⁵ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.180; Baykan, s.399; Öztekin, s.9; Üzeler, s.41.

³²⁶ Mal veya hizmet tedarikinin kimden yapılacağı tüketiciye bırakılmıştır. Bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.181.

³²⁷ Gülşen Özyılmaz, **Konut Finansmanı (Mortgage) Sözleşmesi Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Bir İnceleme**, Çankaya Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009, s.53.

Tedarik kredisinin ülkemizdeki örneklerini otomobil kredileri ve konut kredileri oluşturmaktadır³²⁸.

Doktrinde tedarik kredileri her ne kadar bağlı kredinin bir türü olarak incelenmiş ise de, bu durum bazı yazarlarca eleştiriye uğramıştır. Eleştirinin temelini ise, özellikle bağlı kredilerde kredi veren ile satıcı/sağlayıcının işbirliği yaparak tüketicinin durumunu ağırlaştırmasının önlenmesi için geliştirilen müteselsil sorumluluk müessesesi oluşturmuştur. Şöyle ki, tedarik kredilerinde kredi verenin satıcı/sağlayıcı ile herhangi bir sözleşme ilişkisinde bulunmaması ve kredi verenin tüketiciyi belirli bir mal veya hizmeti almaya yönlendirmediği durumlarda kredi verene satıcı/sağlayıcı ile birlikte müteselsil sorumluluk yüklenmesi, tedarik kredisi sözleşmesinin menfaatler dengesi ile bağdaşmayacağı vurgulanmıştır³²⁹.

Bunun yanı sıra eTKHK'nin 10. maddesinin 2003 yılında değişikliğe uğraması ve bir kredinin bağlı kredi sayılması için kredi verenle yapılan anlaşma çerçevesinde tüketici tarafından *“belirli marka bir mal veya hizmet satın alınması”* gerektiğinin ifade edilmesi sonrasında bazı yazarlarca³³⁰ tedarik kredisinin bağlı tüketici kredisinin bir türü olmaktan çıktığı savunulmuştur. Bazı yazarlar³³¹ ise tedarik kredisinin bağlı krediden bağımsız bir kredi olduğunu belirtmiştir.

Belirtmek gerekir ki, kanun koyucunun kredi vereni satıcı/sağlayıcı ile birlikte müteselsil olarak sorumlu tutmasının temelinde tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasında kurulacak sözleşmenin finansmanı için kredi veren ile tüketici arasındaki yapılan kredi sözleşmesinin birbiriyle ekonomik birlik oluşturması yatmaktadır. Genellikle bu birlik, kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasında yapılan çerçeve sözleşme ile oluşmaktadır.

³²⁸ Özsunay, s.5; İmren, s.18; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.181; Kapağan, s.36.

³²⁹ Nitekim bağlı krediler bakımından kredi verene belirli sorumlulukların yüklenilmesinin temel sebebi, hukuken bağımsız olduğu kabul edilen sözleşmelerin tarafları arasında, yani kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasında bir ilişkinin bulunmasıdır. Bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.299.

³³⁰ Nihat Yavuz, **Öğretinin ve Uygulamanın Işığında Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s.691 vd.; Kredi verenin sorumluluğunun tedarik kredileri bakımından kaldırılmasının eleştirisi için bkz. Rona Serozan, **Borçlar Hukuku Özel Bölüm, (Temel Kavramlar, Kaynaklar ve İlkeler, Atipik Sözleşmeler, Satım, Trampa, Bağışlama, Uygulama Çalışmaları)**, 2. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2006, s.65.

³³¹ Baykan, s.399; Öztekin, s.9; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.411; İhtiyaç kredileri ile tedarik kredilerinin serbest kredi olduğu, bağlı kredi olmadığı yönündeki açıklamalar için bkz. Ebru Ceylan, **Tüketici Kredileri**, Ebru Ceylan (Ed.), Tüketicinin Korunması Semineri (2-4 Kasım 2006), Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2007, s.87.

Kanaatimizce, tedarik kredisinde kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasında sözleşme ilişkisi olmaması nedeniyle kredi vereni müteselsil sorumlu tutmak kanun koyucunun iradesine uygun düşmeyecektir³³². Dolayısıyla tedarik kredisinin bağlı kredi olmadığı, tüketici kredisine gibi serbest bir kredi olduğunu kabul etmekteyiz.

c. Finanse Edilmiş Taksitle Satış

Finanse edilmiş taksitle satış, kredi verenin belirlediği bir satıcı³³³ ile sözleşme yapmak koşulu ile tüketicinin sözleşme konusu borcunun kredi veren tarafından satıcıya ödendiği bir satış türüdür. Uygulamada bağlı kredi sözleşmeleri çoğunlukla bu şekilde yapılmaktadır³³⁴.

Finanse edilmiş taksitle satışta kredi veren, tüketicinin hangi mal veya hizmeti alacağını belirlemenin yanında, aynı zamanda bu mal veya hizmetin hangi satıcı/sağlayıcıdan temin edileceğini de göstermektedir. Bu şekilde tüketici, mal veya hizmet temini için sadece kredi verenin belirlediği satıcı ile satış sözleşmesi yapmak zorunda kalmaktadır³³⁵.

Satıcı ile sözleşme yaparak satıcıya borçlanan tüketicinin satıcıya karşı borçlanmış olduğu bedel, kredi veren ile yapılan kredi sözleşmesi sonrasında kredi veren tarafından satıcıya ödenmektedir³³⁶. Ödeme ile birlikte tüketici ile satıcı arasında ilişki bitmekte, bundan sonra tüketici, kredi taksitlerini doğrudan kredi sözleşmesi uyarınca kredi verene ödemektedir³³⁷.

Gerçekten de, normal taksitle satış sözleşmesinden farklı olarak sadece tüketiciyi kredilendiren kişi değişmekte, ancak sözleşme esas itibarıyla taksitle satış sözleşmesi ile aynı kalmaktadır³³⁸.

³³² Benzer bir bakış açısı için bkz. Üzeler, s.43.

³³³ Buradaki amaç belirli bir işletmenin kredilendirilmesidir. Bkz. Özsunay, s.4; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.795.

³³⁴ Çabri, *Şerh*, s.462.

³³⁵ Özsunay, s.4; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.798;

³³⁶ Kapağan, s.39; Özyılmaz, s.54; Ünlütepe, *Tüketici*, s.323.

³³⁷ Kara, s.1209; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.796; Akipek, *Şerh*, s.534; Ergüne, s.532; Akipek, *Tüketici Kredisine*, s.182; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.105 vd; Arkan, *Tüketici*, s.36-37; Özsunay, s.4 vd.

³³⁸ Üzeler, s.22.

Görüleceği üzere, tüketici ile satıcı arasındaki sözleşmede tüketiciyi kredilendiren satıcı değil, üçüncü bir kişi olan kredi verendir³³⁹. Dolayısıyla burada basit taksitle satıştan farklı olarak üçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu üçlü ilişki ise, kredi veren ile satıcı arasında çerçeve sözleşme, satıcı ile tüketici arasında satış sözleşmesi ve tüketici ile kredi veren arasında kredi sözleşmesi yapılmak suretiyle oluşmaktadır³⁴⁰. Taraflar arasındaki bu sözleşmelerin birbiriyle ekonomik bir bütünlük oluşturması ise, bu satış işleminin bağlı bir kredi ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır³⁴¹.

Finanse edilmiş taksitle satışta her ne kadar kredi sözleşmesi ile satış sözleşmesi iç içe geçerek ekonomik bir bütünlük oluştursa da, bu sözleşmeler hukuki açıdan iki farklı ve birbirinden bağımsız sözleşmedirler. Buradaki önemli husus, biri yapılmasaydı diğerinin yapılmayacak olması veya bir sözleşmenin diğerinin varlığı ile anlam kazanacak olmasıdır³⁴².

D. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

1. Genel Olarak

Bağlı kredi sözleşmesi TKHK m.30'da; *tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme* olarak tanımlanmıştır. Tanımdan hareketle bağlı kredi sözleşmesinin üç unsuru açıklanacaktır. Bunlar; tüketicinin bir malın veya hizmetin finansmanı için kredi verenle kredi sözleşmesi yapması, tüketicinin satıcı ile yaptığı sözleşme ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik birliğin bulunması ve satıcı ile kredi veren arasında bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmenin yapılmasıdır.

Kanuni düzenlemenin yanı sıra bir kredinin bağlı kredi olarak kabul edilebilmesi için Yargıtay dairelerinin araştırma yaptığı bazı hususlar göze çarpmaktadır. Şöyle ki;

³³⁹ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.63; Gezder, s.31.

³⁴⁰ Özsunay, s.5; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182; Serdar, s.486; Baykan, s.395; Öztekin, s.8.

³⁴¹ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.105; Ergüne, s.532; Serdar, s.488; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.185; Kapağan, s.38; Akipek, *Şerh*, s.535-536.

³⁴² Kapağan, s.39; Özyılmaz, s.55; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.185; Akipek, *Şerh*, s.536.

- Kredi veren kuruluşun tüketici kredisini, belirli marka bir mal veya hizmetin satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile verip vermediği³⁴³,
- Kredi sözleşmesinde satın alınacak malın herhangi bir özelliğinin ve satıcı isminin belirtilip belirtilmediği³⁴⁴,
- Satış sözleşmesi ve broşürlerde kredi verenin adının geçip geçmediği, kredi veren ile satıcı arasında çerçeve sözleşme olup olmadığı³⁴⁵,
- Aynı projeden daire satın alan başkaca kişilerin de ilgili bankadan kredi kullanıp kullanmadıkları, kredi kullanma amaçlarının araştırılması³⁴⁶,
- Tüketicinin bankadan kullandığı krediye satıcının kefil olup olmadığı³⁴⁷,
- Satış vaadi sözleşmesinde bankanın kredi veren olarak gösterilmesi³⁴⁸,
- Tüketicinin satıcıdan kredi talep etmesi halinde kredi verene yönlendirileceği hususunda protokolün varlığı³⁴⁹,
- Banka çalışanlarının çeşitli tutum ve davranışlarının kredinin bağlı kredi olduğu ve bankayla inşaat şirketi arasında ilişki varmış intibağı uyandırması hali³⁵⁰,

2. Bir Malın veya Hizmetin Finansmanı

Bağlı kredi sözleşmesinden söz edebilmek için gerekli olan ilk unsur, tüketici kredisinin belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verilmiş olmasıdır³⁵¹. Nitekim tüketicinin bağlı kredi sözleşme yapmasının temelinde yatan sebep, ihtiyaç duyduğu mal veya hizmetin finansmanı için yeterli mali güce sahip olmamasıdır.

Bağlı kredi sözleşmesi, işlev olarak taksitle satış sözleşmesinin özelliklerini yansıtmakla birlikte, tüketiciyi kredilendiren kişi yönünden farklılaşmaktadır. Gerçekten

³⁴³ Yargıtay 13. HD. 15.12.2014 T., 2014/31740 E. 2014/40214 K., Ulusal, s.265.

³⁴⁴ Yargıtay 13. HD. 25.02.2016 T., 2014/48320 E. 2016/5944 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

³⁴⁵ Yargıtay HGK 23.10.2015 T., 2013/13-2431 E. 2015/2341 K. Erişim: <https://emsal.yargitay.gov.tr>, 28.10.2018.

³⁴⁶ Yargıtay 13. HD. 20.06.2013 T., 2013/20232 E. 2013/16876 K., Ulusal, s.265.

³⁴⁷ Yargıtay 13. HD. 07.05.2014 T., 2013/14049 E. 2014/14680 K., Ulusal, s.265.

³⁴⁸ Yargıtay 13. HD. 04.06.2015 T., 2014/25922 E. 2015/18106 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

³⁴⁹ Yargıtay 13. HD. 13.02.2014 T., 2013/22234 E. 2014/3709 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

³⁵⁰ Yargıtay 13. HD. 17.04.2012 T., 2012/7057 E. 2012/10406 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

³⁵¹ Ulusal, s.264; Kostakoğlu, s.277; Tekinalp, s.499; Üzeler, s.62; Çabri, *Şerh*, s.463; Kara, s.1209.

de, taksitle satış sözleşmesinde tüketiciye kredi sunan satıcı iken, bağlı kredi sözleşmesinde tüketicinin satıcıdan aldığı mal veya hizmeti finanse eden kredi kuruluşudur³⁵².

Bağlı kredi sözleşmesini bağımsız kredi sözleşmelerinden ayırabilmek için bağlı kredi ilişkisindeki satış sözleşmesi ile bu sözleşmeyi finanse eden kredi sözleşmesi arasında bir bağ bulunmalıdır³⁵³. Bu bağ, biri yapılmasaydı diğerinin yapılmayacak olması, yani her iki sözleşmenin de mal veya hizmetin edinilmesi amacıyla yapılması şeklindedir³⁵⁴.

Uygulamada genel olarak, kredi sözleşmesine konu kredi doğrudan satıcıya verilmekte, tüketici kredi üzerinde tasarrufta bulunamamaktadır³⁵⁵. Ancak kredinin belirli bir mal veya hizmetin temini için kullanılması zorunlu ise de, kredinin doğrudan satıcıya verilmesi zorunlu değildir. Kredinin doğrudan tüketiciye verilmesinde hiçbir engel yoktur³⁵⁶.

3. Ekonomik Birlik

Bağlı kredi sözleşmesinden bahsedebilmek için gerekli olan ikinci unsur, kredi ile finanse edilen satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik bir birliğin bulunmasıdır³⁵⁷.

Tüketici ile kredi veren arasında yapılan bağlı kredi sözleşmesinde tüketici, kendisine verilen krediyi münhasıran belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için kullanmak zorundadır. Kredi tutarını bu amaç dışında kullanması sözleşmeye aykırılık teşkil edecektir. Bu nedenle kredi sözleşmesi ile mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme arasında objektif açıdan ekonomik bir birliktelik bulunması gerekmektedir³⁵⁸.

³⁵² Aslan, s.451; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.796.

³⁵³ Gümüş, *Şerh*, s.208; Çağlar Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s.193.

³⁵⁴ Üzeler, s.63.

³⁵⁵ Zevkliler/Özel, s.258; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.276-279; Gezder, s.213.

³⁵⁶ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.183, 185.

³⁵⁷ Çabri, *Şerh*, s.464; Üzeler, s.65; Gümüş, *Şerh*, s.208; Zevkliler/Özel, s.258; Ulusal, s.264; Kostakoğlu, s.278.

³⁵⁸ Kara, s.1209.

Esasında birbirinden bağımsız iki farklı sözleşme olan satış sözleşmesi ve kredi sözleşmesi, tarafların iradeleri doğrultusunda birbirleriyle bağlanarak ekonomik bir birlik içerisine girmekte³⁵⁹ ve iki sözleşme diğerinin yapılması şartına bağlı olarak yapılmaktadır³⁶⁰.

İki sözleşme arasında ekonomik birliğin hangi hallerde var olduğu ise, TKHK m.30/2’de açıkça belirtilmiştir³⁶¹. Buna göre;

- a. *Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği,*
- b. *Üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı*³⁶²,
- c. *Belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği,*

Durumlarından en az birinin varlığı hâlinde sözleşmeler arasında ekonomik birliğin varlığı kabul edilecektir³⁶³.

Ekonomik birliğin kabul edildiği ilk hal, *satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesidir*. Bu halde kredi veren sıfatı, satıcı veya sağlayıcıya ait olup, kredi sözleşmesi bizzat satıcı veya sağlayıcı tarafından yapılmaktadır³⁶⁴. Kredi ilişkisinde yine satış / hizmet sözleşmesi ve kredi sözleşmesi olmak üzere iki farklı sözleşme vardır ancak sözleşmenin tarafları aynı kişilerdir³⁶⁵. Satıcı veya sağlayıcı bu iki sözleşme işlemini birbirinden ayırarak iki farklı sözleşme gibi kaleme almakta ve

³⁵⁹ Akyol, *Banka*, s.11; Hüseyin Hatemi, Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1992, s.43.

³⁶⁰ Çabri, *Şerh*, s.464.

³⁶¹ Atamer, *Şerh*, s.536-537; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.151-152; Haznedar, s.20; Yener, *Finans*, s.420; Baysal, s.324; Kara, s.1211; Ayça Akkayan Yıldırım, s.269; Ünlütepe, *Tüketici*, s.324-325; Reisoğlu, *Tüketici Kredisi*, s.68; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.781; Çabri, *Şerh*, s.465.

³⁶² Yargıtay bir kararında; “...Dosya arasında bulunan davacı bankanın internet sitesinde yer alan ilan metninde, projeye dair bilgilerin yer aldığı, kredi başvurusunun yapılabileceği şubelerin gösterildiği, ayrıca projenin satış ofisindeki... standında da kredi başvurusu yapılabileceği belirtilmektedir. Daha da önemlisi Dairemizin davaya konu yapı ile ilgili aynı hususta verdiği emsal kararları da, kullanılan kredinin bağlı olduğu yönünde olup, mahkemece, davalı bankanın da kullandığı kredi miktarı ile sınırlı olarak sorumlu olduğu gözetilerek bu doğrultuda bir karar verilmesi gerekirken yanlış değerlendirme ve yazılı gerekçe ile asıl davanın kabulüyle birleşen davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.” Yargıtay 13. HD. 07.04.2016 T., 2015/13797 E., 2016/9896 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

³⁶³ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.266; Aslan, s.397-398; Gümüş, *Şerh*, s.207.

³⁶⁴ Zevkliler/Özel, s.259.

³⁶⁵ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.152; Çabri, *Şerh*, s.465.

tüketici ile işlem yapmaktadır. Esasında madde hükmünde satıcı veya sağlayıcının TKHK m.3/ğ kapsamında kredi veren niteliğine haiz olması aranmamıştır. Bunun sonucu olarak doktrinde satıcı veya sağlayıcının bu işlemlerde kredi verenle eş tutulması gerektiği kabul edilmektedir³⁶⁶.

Kredi işlemi genellikle, satıcı veya sağlayıcının bankadaki kendi kredisiyle veya itibarı ya da kefaletiyle alıcı tüketiciyi finanse etmesi ve tüketicinin bu krediyle satış sözleşmesine konu mal veya hizmetin bedelini ödeyebilmesi imkânına kavuşması şeklinde gerçekleşmektedir³⁶⁷.

Bu tür bağlı kredi sözleşmelerine, taksitle satışta satıcının ayrıca tüketiciye kredi sağlaması veya mağazaların özel mağaza kartı vererek tüketiciye kredi sağlaması örnek olarak gösterilebilir³⁶⁸. Ancak uygulamada bu tür bağlı kredi sözleşmelerine pek rastlanmamaktadır.

İkinci hal, *satış sözleşmesinin üçüncü kişi tarafından finanse edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanmasıdır*³⁶⁹. Uygulamada bağlı kredi sözleşmesinin yaygın olarak bu şekilde yapıldığı görülmektedir.

Bu halde satıcı veya sağlayıcının kredi vereni temsil ettiği söylenebilecektir. Genellikle tüketici, satıcı veya sağlayıcı ile mal veya hizmet edinmek için anlaşmakta, kredi sözleşmesi ise kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki anlaşma çerçevesinde satıcı veya sağlayıcı tarafından kredi vereni temsilen yapılmaktadır³⁷⁰.

Bağlı kredi sözleşmesinin bu şekilde yapılması halinde sözleşmenin finansmanı üçüncü bir taraf olan kredi veren tarafından sağlanıyor olmasına rağmen satıcı veya sağlayıcı doğrudan kredi veren adına ve hesabına hareket ederek kredi sözleşmesinin hazırlanması ve tüketici ile sözleşmenin imzalanması sürecini takip etmektedir³⁷¹.

³⁶⁶ Gümüş, *Şerh*, s.208.

³⁶⁷ Kostakoğlu, s.278.

³⁶⁸ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.153.

³⁶⁹ Üzeler, s.71.

³⁷⁰ Gümüş, *Şerh*, s.208; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.153; Çabri, *Şerh*, s.465.

³⁷¹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.153.

Bağlı kredi sözleşmesinin kurulması aşamasında tüketici kredisi sözleşmesine ait belgelerin satış sözleşmesi ile birlikte satıcı tarafından tüketiciye verilmesi³⁷², tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile müzakere ederek hem satış hem de tüketici kredi sözleşmesini imzalaması halinde satıcı veya sağlayıcının kredi vereni temsil ettiği kabul edilmelidir³⁷³. Diğer bir deyişle kredi veren, tüketici kredisinin verilmesi aşamasında satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanmaktadır.

Satıcı şirketin, grup şirketi olan bankadan sağladığı kredi ile tüketicilere daha uygun krediler sağlaması, grup şirketi şeklinde herhangi bir bağlantı olmaksızın banka ile araç veya sigorta şirketlerinin anlaşarak tüketiciye uygun kredi fırsatları sunması, araç finansman şirketlerinin tüketiciye, alacakları araç için kredi sağlaması ve bunu yaparken bayilerinin hizmetlerinden yararlanması gibi durumlar bağlı kredi sözleşmesinin bu haline örnek gösterilebilecektir.

Bağlı kredi sözleşmesinin doğuracağı hüküm ve sonuçlar açısından ise herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Her ne kadar kredi sözleşmesi kredi vereni temsilen satıcı veya sağlayıcı tarafından yapılmışsa da sözleşme kredi veren ile tüketici arasında hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Başka bir anlatımla, kredi sözleşmesinin yapılmasından sonra satıcı veya sağlayıcı aradan çekilecek, tüketici, kredi ilişkisini kredi veren ile sürdürecektir³⁷⁴.

Kanun maddesine ilk bakıldığında bağlı kredi sözleşmesinin bu halinde kredi verenin sadece “*kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması*” için satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanabileceği gibi dar bir ifade ortaya çıksa da, bu fıkra hükmünün daha geniş bir şekilde yorumlanması gerektiği kanaatindeyiz³⁷⁵. Uygulamada sıkça karşılaşıldığı üzere satıcı veya sağlayıcının kredi verene işyerlerinde yer tahsis etmesi, kredi verenin gönderdiği personel ile kredi sözleşmesinin prosedürlerinin tamamlanması gibi başka hizmetlerde de bağlı kredinin varlığı kabul edilmelidir³⁷⁶.

³⁷² Arkan, *Tüketici*, s.40; Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.266.

³⁷³ Üzeler, s.71.

³⁷⁴ Çabri, *Şerh*, s.465.

³⁷⁵ Çabri, *Şerh*, s.466.

³⁷⁶ Gümüş, *Şerh*, s.208; Akipek, *Şerh*, s.537.

Bağlı kredi ilişkisinde ekonomik birliğin kabul edildiği üçüncü hal ise, *belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtilmesidir*³⁷⁷. Bu durumda kredi sözleşmesi kredi verenin işyerinde yapılmakta ancak sözleşmede açık bir şekilde hangi mal veya hizmetin satın alınacağı yazılmaktadır³⁷⁸. Bu fıkra hükmünü eTKHK’de bir kredinin bağlı kredi olarak kabul edilebilmesi için “*belirli marka bir mal veya hizmetin satın alınması*” gerekliliğinin bir yansıması olarak kabul etmek doğru olacaktır. Bağlı kredi sözleşmesi bu halde yapıldığında genellikle kredi tutarı ya doğrudan satıcı veya sağlayıcıya verilmekte ya da tüketicinin ancak belirli satıcı veya sağlayıcıya ödeme yapması koşuluyla tüketiciye verilmektedir³⁷⁹.

Bağlı kredi sözleşmesinin bu şekilde yapılmasına örnek olarak, kredi kartı ile cep telefonu alımında taksitle satışa yasak getirilmesi nedeniyle bazı satıcıların belirli bir kredi veren kuruluşuyla anlaşarak cep telefonunun bedeli kadar tüketici kredisi kullandırması ve tüketicinin bu şekilde cep telefonunu taksitle alabilmesidir. Burada verilen kredi ise, belirli bir malın alımı şartıyla verildiği için bağlı kredi kabul edilmektedir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, satın alınacak mal veya hizmetin sözleşmede gösterilmesi TKHK’de ekonomik birliğin bir göstergesi olarak kabul edilmiş iken eTKHK’de olduğundan farklı olarak bir ön koşul olarak kabul edilmemiştir³⁸⁰.

Bağlı kredi ilişkisinin bu şekilde kurulması ihtimalinde üzerinde durulması gereken önemli bir konu ise, kredi sözleşmesinde taşıt kredisi denmesinin yeterli olup olmayacağı, taşıtın markasının bizzat belirtilmesi gerekip gerekmediğidir. Doktrinde bağlı kredi sözleşmesinin varlığı için mal veya hizmetin isminin veya markasının kredi sözleşmesinde yer almasının gerekmediği belirtilmektedir³⁸¹. Bu noktada Yargıtay’ın eTKHK döneminde sözleşmede malın adının yazılı olması kriterini çok geniş bir şekilde yorumladığını vurgulamak gerekmektedir³⁸². Şöyle ki; bir banka krediyi proforma faturaya bağlı olarak vermiş olup, faturada kredi ile alınan aracın “*2004 Model Citroen*

³⁷⁷ Ulusal, s.264; Kostakoğlu, s.278; Zevkliler/Özel, s.259; Akipek, *Şerh*, s.537; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.153.

³⁷⁸ Kara, s.1211.

³⁷⁹ Akipek, *Şerh*, s.537; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.252;

³⁸⁰ Atamer, s.266; Haznedar, s.21.

³⁸¹ Gümüş, *Şerh*, s.208-209; Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.266; Özel, *Tüketici*, s.193 vd.

³⁸² Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.154.

C3 1.4 HDI 16V” marka ve modelli olduğunun yazması bağlı kredinin varlığı için kabul edilmiştir³⁸³. Oysa bankacılık uygulamasında taşıt kredileri genelde taşıt üzerinde rehin icrası suretiyle verilmekte, bunun için ise proforma fatura istenebilmektedir³⁸⁴. Bu kapsamda sırf araç marka ve modelinin proforma fatura içeriğinde yazıyor olması nedeniyle kredi veren ile satıcı arasında önceden yapılmış bir anlaşma var denilemeyecektir.

Kanaatimizce, uygulamada taşıt kredilerinde kredinin hangi amaçla kullanıldığının sözleşmede belirtiliyor olduğu da göz önünde bulundurularak, bu fıkra hükmünün (TKHK m.30/2, c) tek başına satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik birliğin varlığı için yeterli olmadığını belirtmekte fayda vardır³⁸⁵. Ekonomik birliğin varlığı için ayrıca satıcı ile kredi veren arasında söz konusu mal veya hizmetin finanse edilmesine yönelik önceden bir sözleşmenin bulunması gerekmektedir³⁸⁶. Satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasında hiçbir bağlantının bulunmadığı hallerde bağlı kredi sözleşmesinden bahsetmek mümkün olmayacaktır³⁸⁷.

Satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik birliğin varlığını ortaya koyan bu üç unsurdan en az birinin bulunduğu hallerde bağlı kredi ilişkisinin varlığı kabul edilmektedir. Uygulamada bağlı tüketici kredileri açısından en çok

³⁸³ Yargıtay 13. HD. 22.11.2006 T., 2006/11331 E. 2006/15280 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 17.07.2018.

³⁸⁴ Ulusal, s.266; Reisoğlu, *Tüketici Kredisi*, s.68.

³⁸⁵ Çabri, *Şerh*, s.466.

³⁸⁶ Ayça Akkayan Yıldırım, s.268.

³⁸⁷ Yargıtay tarafından verilen bir kararda “..4077 Sayılı Yasanın 10/5 maddesi uyarınca, kredi veren kuruluşun verdiği kredinin bağlı kredi sayılabilmesi için, kredi verenin tüketici kredisini belirli marka, bir mal veya hizmet satın alması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi gerekir. Bu koşulları taşımayan tüketici kredisinin bağlı kredi olarak kabulü olanaksızdır. Davacının konut satın almada kullanmak üzere davalı bankadan kredi kullandığı sabittir. *Davacı ile davalı arasında yapılan kredi sözleşmesinde satın alınacak malın herhangi bir özelliği belirtilmediği gibi, satıcı ismi de belirtilmemiştir. Davalılar arasında bir sözleşme olmadığı gibi, broşürlerde de davalı bankanın adı hiç geçmemiştir. Öyle olunca bankanın davacıya kullandırdığı kredinin bağlı kredi niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır.* Mahkemece, değinilen bu yönler gözetilerek davalı banka hakkındaki davanın husumet yönünden reddi gerekirken aksine düşünce ile yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” Yargıtay 13. HD. 19.10.2015 T., 2015/29827 E. 2015/30307 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018; Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 13. HD. 10.05.2017 T., 2015/19253 E. 2017/5759 K.; Yargıtay 13. HD. 25.02.2016 T., 2014/48320 E. 2016/5944 K.; Yargıtay 13. HD. 02.06.2015 T., 2014/23736 E. 2015/17671 K.; Yargıtay 13. HD. 15.12.2014 T., 2014/31740 E. 2014/40214 K.; Yargıtay 13. HD. 21.12.2010 T., 2010/5104 E. 2010/17480 K.; Yargıtay 13. HD. 17.06.2010 T., 2009/14602 E. 2010/8840 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

kullanılan yöntem, kredi sözleşmesinde belirli bir mal veya hizmetin alınması için tüketici kredisi verildiğinin sözleşmede yazıldığı yöntemdir³⁸⁸.

Bağlı kredinin olgusunun görüldüğü bir diğer durum olan konut finansman sözleşmelerine ilişkin bağlı krediler ise TKHK'nin 35. maddesinde düzenlenmiş olup, bu düzenlemede tüketici kredilerinde bağlı krediyi düzenleyen TKHK'nin 30. maddesindeki tanıma bağlı kalınmıştır. Madde içeriğinde tüketici kredilerine ilişkin TKHK'nin 30. maddesinde olduğu gibi ekonomik birliktelik halleri açıkça sayılmamıştır. Ancak TKHK'nin 30. maddesinde yer alan ekonomik birliktelik hallerinin konut finansmanı kredileri için de geçerli olacağı söylenebilecektir³⁸⁹.

4. Satıcı/Sağlayıcı ile Kredi Veren Arasında Sözleşme Yapılması

Bağlı kredi sözleşmesinden bahsedebilmek için gerekli olan üçüncü unsur, satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasında mal veya hizmetin finansmanı konusunda önceden çerçeve bir sözleşmenin yapılmış olması gerekmektedir³⁹⁰. Bu husus TKHK m.30/5 hükmünde “*Kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullandırılan krediler bağlı kredi sayılmaz.*” denilmek suretiyle belirtilmiştir³⁹¹.

TKHK m.30/5 hükmündeki düzenlemenin maddenin (1) ve (2). fıkralarının tam aksini ifade ettiğini söyleyebiliriz. Nitekim söz konusu fıkraya göre, satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasındaki ekonomik birliğin varlığına ilişkin hususlar yeterli olmayacak, ayrıca bir de taraflar arasında önceden yapılmış bir sözleşmenin varlığı aranacaktır³⁹². Bu hükmün yorumundan taraflar arasındaki sözleşmenin varlığı ispat olunmadıkça bağlı kredi ilişkisinin varlığının kabul edilmeyeceği sonucuna

³⁸⁸ Bankanın Arçelik veya Vestel marka buzdolabının alınması durumunda, satış bedelinin tamamı için tüketici kredisi verileceğini sözleşmeye yazması halinde bağlı kredi sözleşmesi yapılmış olur. Bkz. Kara, s.1211-1212.

³⁸⁹ Haznedar, s.20; Aslan, s.516; Yener, *Finans*, s.420.

³⁹⁰ Çabri, *Şerh*, s.467.

³⁹¹ Kredi sözleşmesinde ne malın ne de satıcının adının yazmaması ve sadece alıcının isteği üzerine paranın doğrudan satıcıya havale edilmesi durumunda haklı olarak bağlı kredinin varlığı reddedilmiştir. Yargıtay 13. HD. 21.12.2010 T., 2010/5104 E. 2010/17480 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 17.07.2018; Aynı yönde Yargıtay 13. HD. 17.06.2010 T., 2009/14602 E. 2010/8840 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 17.07.2018.

³⁹² Gümüş, *Şerh*, s.208; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.252, 263.

varılmaktadır³⁹³. Ancak yasa koyucunun iradesinde aynı maddenin fıkraları arasında açık bir çelişki oluşturmak olmadığı, düzenlemenin katılım bankaları için yapılmak istendiğinin kabulü gerekmektedir.

Katılım bankalarının³⁹⁴ işleyişi, müşterinin almak istediği malın banka tarafından satın alınması ve bedelin üzerine belirli bir kar payı koyularak müşteriye satılması şeklinde gerçekleşmektedir. Yani katılım bankalarının finansman sağlama konusundaki en önemli yöntemi, TKHK m.30/2-a bendi kapsamına girmektedir. Nitekim hem finansman sağlayan hem de malı tüketiciye satan katılım bankasıdır³⁹⁵. Ancak katılım bankalarının her kredi işleminin bağlı kredi olarak anlaşılması yanlış olacaktır. Gerçekten de katılım bankasının tüketicinin serbest iradesiyle seçtiği bir malı satıcıdan alarak üzerine kar payı ekleyip tüketiciye satmasında, bankanın satıcı ile ekonomik birlik içinde olmadığı açıktır.

Kanun koyucunun TKHK m.30/5 hükmü ile katılım bankaları açısından getirmek istediği ayrıcalığın amacını aştığını söylemek gerekmele birlikte, bu düzenlemenin 6361 sayılı FKFFŞK m.39/2’de “*Finansman şirketlerinin, kredilendirecekleri mal veya hizmetleri temin eden satıcılarla önceden yazılı şekilde genel bir sözleşme yapmaları zorunludur.*” şeklinde yer alan hükümden etkilendiği belirtilmelidir.

Kanaatimizce satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasında sözleşmenin bulunmaması halinde ekonomik birliğin varlığına bakılmaksızın bağlı kredi ilişkisinin olmadığı yorumunu yapmak hatalıdır³⁹⁶. Bu durum tüketicinin korunması amacına da aykırılık teşkil etmektedir.

³⁹³ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.155.

³⁹⁴ Katılım bankasına ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. Birinci Bölüm, III, B, 3 başlığı altında yapılan açıklamalar.

³⁹⁵ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.156.

³⁹⁶ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.157.

E. BAĞLI KREDİ İLİŞKİSİNİN TARAFLARI

1. Genel Olarak

Bağlı kredisinde üç taraflı bir ilişki mevcut olup, bu ilişkinin tarafları tüketici, kredi veren ve satıcı ya da sağlayıcıdır³⁹⁷. Bu üçlü ilişkide üç ayrı sözleşme kurulmaktadır. Bunlar satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasındaki mal/hizmet temini sözleşmesi, tüketici ile kredi veren arasındaki tüketici kredi sözleşmesi ile kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşmedir³⁹⁸. Tezimizin bu kısmında bağlı kredi ilişkisinin tarafları TKHK kapsamında açıklanacaktır.

2. Tüketici

TKHK m.3/1-k'da *tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi* olarak tanımlanmıştır³⁹⁹. Bu tanımdan hareketle tüketici kavramının “*tüketicinin gerçek veya tüzel kişi olması*” ve “*mal veya hizmetin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinilerek kullanılması veya yararlanılması*” şeklinde iki unsurunun olduğu söylenebilecektir⁴⁰⁰.

a. Tüketicinin Gerçek veya Tüzel Kişi Olması

TKHK m.3/1-k'da yer alan tüketici tanımı gereğince tüketicinin gerçek veya tüzel kişi olması gerekmektedir. Gerçek kişiler açısından tüketici sıfatı, tacir olup olmamalarına göre değişmektedir. Tacir olmayan gerçek kişilerin bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmesi, kullanması veya yararlanması tüketici sayılmaları için yeterli olacaktır⁴⁰¹. Önemli olan yapılan işlemde güdülen amaçtır. Dolayısıyla mal veya hizmetin mesleki veya ticari amaçlarla edinen gerçek kişiler tacir

³⁹⁷ Üzeler, s.47; Öztekin, s.8.

³⁹⁸ Aslan, s.250; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182; Öztekin, s.8; Üzeler, s.48; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.795; Ergüne, s.532; Ayça Akkayan Yıldırım, s.269.

³⁹⁹ Etem Saba Özmen, Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Ön Ödemeli Satış Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s.16; Özdeniz/Kuleli, s.7; Özdemir, s.46; Kara, s.123; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.66, 72; Çabri, *Şerh*, s.51; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.18; Gümüş, *Şerh*, s.30-31; Aslan, s.3; Akipek, *Şerh*, s.55; Kalender, s.49; Ulusal, s.52;

⁴⁰⁰ Çiğdem Mine Yılmaz, **Mortgage Sisteminin Hukuki Niteliği ve Türk Hukuk Sistemindeki Yeri**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013, s.58-59; Özdemir, s.46; Aslan, s.4 vd; Çabri, *Şerh*, s.52; Kalender, s.51.

⁴⁰¹ Açıkgöz, *GİK*, s.28; Zevkliler/Aydoğdu, s.80; Özdemir, s.47; Çabri, *Şerh*, s.53.

olmasalar bile tüketici olarak kabul edilmeyeceklerdir⁴⁰². Bağlı kredi ilişkisinde ise genellikle kredi tutarının doğrudan müşteri yerine satıcı veya sağlayıcıya ödenmesi nedeniyle burada müşterinin güttüğü amacın pek önemi kalmamaktadır. Çünkü müşterinin amacı baştan itibaren mal veya hizmeti mesleki veya ticari amaç dışında kullanmaktır.

Tacir olan gerçek kişilerin ise, TTK m.19 gereğince borçlarının ticari olması asıldır⁴⁰³. Ancak gerçek kişi tacir tarafından yapılan işlemin işletmesi ile ilgili olmadığı karşı tarafa açıkça bildirilirse veya işin ticari sayılmasına durum elverişli değilse borç adi sayılacak⁴⁰⁴ ve gerçek kişi tacir yaptığı işlemlerde tüketici olacaktır⁴⁰⁵. Burada önem arz eden durum gerçek kişi tacirin kişisel kullanım ihtiyacıdır⁴⁰⁶.

Tüzel kişiler açısından bakıldığında ise, tacir olan, ticari işletme işleten, mal veya hizmet edimini işletmesi için yapan tüzel kişiler tüketici olarak kabul edilmemektedir⁴⁰⁷. Tüzel kişiler içinde yer alan ticaret şirketlerinin tüm işlemleri TTK m.21/1 uyarınca ticaridir ve TKHK kapsamı dışındadır⁴⁰⁸. Buna karşılık bir mal veya hizmetin bir ticari şirket, dernek, vakıf, kamu iktisadi teşekkülleri, meslek odaları ve birlikleri gibi tüzel kişiler tarafından özel kullanım amacıyla ve nihai kullanan kişi sıfatıyla kullanılması ve tüketilmesi mümkündür⁴⁰⁹. Böyle bir durumda tacir olmayan tüzel kişinin yaptığı işlemler TKHK kapsamında yer alacaktır.

Tüzel kişi tacirlerin tüketici olup olamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş, tüzel kişi tacirlerin bütün işlemlerinin ticari nitelikte olduğu ve mesleği ile ilgili sayılabilecek amaçlar dışında mal veya hizmet satın alıp nihai olarak tüketmesinin mümkün olmadığı kabul edilmektedir⁴¹⁰. Yargıtay da bir kararında tüzel kişi tacirlerin

⁴⁰² Çabri, *Konut*, s.52; Atilla Altop, *Türk Hukuku, Avrupa Birliği Hukuku ve Uygulamada Tüketici Kavramı*, İKÜHFD, C.3, S.1-2, s.3-14, (Türk-Avusturya Hukuk Haftası Özel Sayısı” Avrupa Hukuku ve Ulusal Hukuklar Bağlamında Tüketicinin Korunması Hukuku) İstanbul, 2004, s.14.

⁴⁰³ Arkan, *Ticari İşletme*, s.73; Ülgen ve Diğerleri, s.54-65; Aslan, s.8.

⁴⁰⁴ Arkan, *Ticari İşletme*, s.75; Ülgen ve Diğerleri, s.65; Çabri, *Şerh*, s.54.

⁴⁰⁵ Çabri, *Konut*, s.52; Açıkgöz, *GİK*, s.34; Altop, *Tüketici*, s.10; Örneğin tacirin evine yatak odası takımı alması alinde bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığı halin icabından anlaşılmaktadır. Yahya Deryal, Yakup Korkmaz, *Tüketici Hukuku*, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s.54.

⁴⁰⁶ Çiğdem Mine Yılmaz, s.59-60.

⁴⁰⁷ Arkan, *Tüketici*, s.36; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.279.

⁴⁰⁸ Aslan, s.8; Özdemir, s.48.

⁴⁰⁹ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.278; Çabri, *Şerh*, s.56; Kanunda yer alan tüzel kişilikten dernek ve vakıfların anlaşılması gerektiğine ilişkin açıklama için bkz. Deryal/Korkmaz, s.60.

⁴¹⁰ Akipek, *Şerh*, s.56; Gümüş, *Şerh*, s.31; Arkan, *Ticari İşletme*, s.75; Arkan, *Tüketici*, s.36.

hiçbir şekilde tüketici olamayacağına karar vermiştir. Kararın dayanağında ise, tüzel kişi tacirlerin insana özgü özel hayatları olamayacağından bunların bütün işlerinin ticari sayılacağı ve tüketicilerin korunması için getirilen özel yasa hükümlerinden faydalanamayacağı belirtilmiştir⁴¹¹. Diğer görüş ise, tüzel kişi tacirlerin işletmesi ile ilgili olan işlemlerinin ticari nitelikte olduğunu, buna karşın işletmenin normal konusu ile ilgili olmayan özel amaçlı faaliyetlerinin ticari sayılmaması ve özel amaçlı faaliyetler açısından tüzel kişi tacirlerin de TKHK kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır⁴¹².

Tüzel kişi tacirlerin tüm işlemlerinin ticari olarak kabul edilmesi yerinde olmayıp, tüzel kişi tacirlerin ticari faaliyeti kapsamında olmayan işlemleri bakımından tüketici sayılmaları gerekmektedir. Tüzel kişi tacirin sosyal sorumluluk projesi kapsamında bir köy okuluna bağışlamak üzere bilgisayar alması veya çalışanlarının motivasyonunu artırmak için bir otelle konaklama sözleşmesi yapması niteliğindeki işlemlerin TKHK kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz⁴¹³.

b. Mal veya Hizmeti Ticari veya Mesleki Olmayan Amaçlarla Edinme

Tüketici sayılabilmemesinin ikinci unsuru, mal veya hizmetin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinilmesidir⁴¹⁴. Tüketiciler bir mal veya hizmeti edinirken kişisel ve özel kullanım amacıyla hareket etmektedir⁴¹⁵. Başka bir deyişle, mal veya hizmetten yararlanılması veya kullanılması halinde bunların tüketilmesi söz konusu olacaktır.

Ticari veya mesleki olmayan amaç kavramının temelinde kişi unsuru yer almaktadır. Gerçek kişi tüketiciler açısından ticari veya mesleki olmayan amaç kişisel

⁴¹¹ Yargıtay HGK 11.10.2000 T., 2000/19-1255 E., 2000/1249 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 19.07.2018.

⁴¹² Altop, *Tüketici*, s.10; Açıkgöz, *GİK*, s.39; Mustafa Taşkın, *Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vastası*, Ankara Barosu Dergisi, S.1997/1, s.30-38, 1997, s.36.

⁴¹³ Benzer şekilde Çabri, *Şerh*, s.59.

⁴¹⁴ Aslan, s.8-9; Altop, *Tüketici*, s.13-14; Gezder, s.162-163; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.282 vd; Özdemir, s.49; Kara, s.71; Kalender, s.54; Çabri, *Konut*, s.55-56; Açıkgöz, *GİK*, s.39 vd; Hasan Seçkin Ozanoğlu, *Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Maddi Anlamda Uygulama Alanı)*, AÜHFĐ, C.50, S.1, s.55-90, 2001, s.59; Hasan Seçkin Ozanoğlu, *Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)*, Nami Barlas, Abuzer Kendigelen (Ed.), Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan içinde (663-692), İstanbul, Beta Basım Yayın, 2000, s.685-686; Baykan, s.33.

⁴¹⁵ Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.61; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.284; Ozanoğlu, *Uygulama Alanı*, s.685-686; Akipek, *Şerh*, s.56; Deryal/Korkmaz, s.51-52; Zevkliler/Aydoğdu, s.80,83; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.6.

veya ailevi ihtiyaçların karřılanmasıdır⁴¹⁶. Gerçek kişi tüketicinin mal veya hizmeti işleyerek başkasına satmak ve gelir elde etmek gibi bir amacı yoktur. Böyle bir amacının bulunması halinde tüketici sıfatına sahip olamayacağı açıktır⁴¹⁷. Yargıtay bir kararında, birden fazla taşınmaz satın alan kişinin bunlardan birini kendi ihtiyaçları için diğerini ise kira geliri elde etmek için kullanması dolayısıyla böyle bir edinmenin tüketici işlemi olamayacağı, kişinin tüketici sıfatının bulunmadığına hükmetmiştir⁴¹⁸. Ancak tüketicinin barınmak amaçlı olarak krediyle aldığı taşınmazı belirli bir süre sonra kredi borcunu ödeyebilmek amacıyla kiraya vermesi halinde bu işlemin tüketici işlemi olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁴¹⁹.

Yargıtay önüne gelen benzer bir uyuşmazlıkta da, somut olayda yer alan tüketici kredi sözleşmesi ile kredi veren tarafından bağlı kredinin verildiği ürünün traktör olduğu, traktörün esas itibariyle zirai faaliyetlerde kullanılan bir araç olduğu, söz konusu kredinin mesleki amaçlarla alındığının kabulü gerektiğinden olaya tüketici kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı, davaya bakmakla görevli mahkemenin tüketici mahkemesi değil, asliye hukuk mahkemesi olduğuna karar verilmiştir⁴²⁰.

Ticari veya mesleki amaçla hareket etmeme kıstasıyla tüketicinin hukuki işlem iradesi esas alınmıştır. Ticari veya mesleki faaliyet yürütmeyen kişiler açısından ticari veya mesleki bir mal veya hizmet edinilmesinde herhangi bir sorun yoktur. Ancak ticari veya mesleki faaliyet yürüten kişilerin dolaylı olarak ticari veya mesleki faaliyet için edindikleri mal veya hizmetlerin TKHK kapsamında olup olmayacağı tartışmalıdır⁴²¹. Örneğin bir avukatlık bürosunun bekleme salonuna koltuk takımı veya klima alınması için yapılan satış sözleşmesi avukatlık faaliyetinin kapsamı dışında olması nedeniyle tüketici işlemi sayılması gerektiği kanaatindeyiz. Yargıtay da bir kararında⁴²², lokanta sahibinin servis için almış olduğu motorun sık sık arızalanması sebebiyle çıkan uyuşmazlığı tüketici işlemi olarak kabul etmemiştir. Alıcının burada ticari veya mesleki faaliyet kapsamında hareket etmesi nedeniyle karar isabetlidir.

⁴¹⁶ Aslan, s.3; Ulusal, s.52.

⁴¹⁷ Ozanoğlu, *Tüketici*, s.59; Ozanoğlu, *Uygulama Alanı*, s.687-688; Zevkliler/Aydoğdu, s.83; Serdar, s.480.

⁴¹⁸ Yargıtay HGK 30.06.2010 T., 2010/14-358 E., 2010/353 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 20.07.2018.

⁴¹⁹ abri, *şerh*, s.62.

⁴²⁰ Yargıtay 13. HD. 31.05.2011 T., 2011/3247 E., 2011/8304 K., İnal, *Tüketici Hukuku*, s.775.

⁴²¹ abri, *şerh*, s.62; Özdemir, s.50.

⁴²² Yargıtay 13. HD. 22.09.2008 T., 2008/3626 E., 2008/10876 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 20.07.2018.

3. Kredi Veren

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin diğer tarafı, tüketicinin satın almak istediği mal veya hizmeti finanse eden kredi verendir. TKHK m.3/1-ğ'de kredi veren, *mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi* olarak ifade edilmiştir⁴²³.

Bağlı kredi ilişkisinde tüketiciyi kredilendiren kuruluşlar bankalar ve 6361 sayılı FKFFŞK kapsamında finansman sözleşmeleri yapan ve bu yolla tüketiciye kredi sağlayan finansman şirketleridir. Bankalar⁴²⁴ ve finansman şirketlerine⁴²⁵ ilişkin detaylı açıklamalara üst başlıklarda yer verilmiş olması nedeniyle tekrardan kaçınmak adına ilgili yerlere atıf verilmekle yetinilmiştir.

4. Satıcı veya Sağlayıcı

Bağlı kredi ilişkisinde tüketici bir malın satışı için satıcı ile satış sözleşmesi veya bir hizmetin sağlanması için sağlayıcı ile işgörme sözleşmesi yapmaktadır. Bu sözleşmelerin finansmanı ise kredi veren tarafından yerine getirilmektedir.

TKHK m.3/1-ı'da sağlayıcı, *kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi* olarak tanımlanmıştır. Satıcı ise TKHK m.3/1-i'de *kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi* olarak ifade edilmiştir⁴²⁶. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere satıcı mal sunmakta, sağlayıcı ise hizmet sunmaktadır⁴²⁷.

⁴²³ Zevkliler/Özel, s.103; Çabri, *Şerh*, s.39; Akipek, *Şerh*, s.51; Ulusal, s.48; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.319.

⁴²⁴ Banka ve türlerine ilişkin detaylı açıklamalar için ayrıca bkz. Yuk. Birinci Bölüm, III, B, 1-2-3-4 başlıkları altında yapılan açıklamalar.

⁴²⁵ Finansman şirketlerine ilişkin detaylı açıklamalar için ayrıca bkz. Yuk. Birinci Bölüm, III, C başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴²⁶ Ulusal, s.51; Akipek, *Şerh*, s.54; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.72, 345; Çabri, *Şerh*, s.44; Kara, s.126; Özmen/Vardar Hamamcıoğlu, s.17.

⁴²⁷ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.342; Serozan, *Tüketici*, s.596; Akipek, *Şerh*, s.55.

Satıcı veya sağlayıcı olabilmenin iki unsuru bulunmaktadır. Bunlardan ilki satıcı veya sağlayıcının gerçek veya tüzel kişi olması, diğeri ise satıcı veya sağlayıcının mal ya da hizmeti ticari veya mesleki amaçlarla sunmasıdır⁴²⁸.

Kanun hükmü incelendiğinde, dernek, vakıf, ticaret şirketleri gibi özel hukuk tüzel kişilerinin yanı sıra kamu hukuku tüzel kişileri de satıcı veya sağlayıcı olabilecektir⁴²⁹. Yargıtay da önüne gelen bir uyuşmazlıkta, belediyeye ödenen atık su bedelinin iadesi için açılan davanın tüketici mahkemelerinde görülmesi gerektiğine karar vererek, kamu hukuku tüzel kişisi olan belediyeyi sağlayıcı olarak kabul etmiştir⁴³⁰.

Kanun koyucu ilgili madde hükümlerinde ayrıca mal veya hizmet sunan adına ya da hesabına hareket eden kişileri de satıcı veya sağlayıcı olarak kabul edilmiştir. Buna göre satıcı veya sağlayıcının adına ve hesabına hareket eden doğrudan veya dolaylı⁴³¹ temsilcilerin işlemleri de tüketici işlemi sayılacaktır. Ancak satıcı veya sağlayıcı adına ve hesabına hareket eden doğrudan temsilcinin tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı gibi sorumlu olması tartışmalıdır. Gerçekten de, TBK m.40/1’de yer alan *“Yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunanı bağlar”* hükmü gereğince doğrudan temsilcinin satıcı veya sağlayıcı olarak nitelendirilmemesi gerekmektedir⁴³². Dolaylı temsilci açısından ise durum farklıdır. Çünkü dolaylı temsilcinin yaptığı işin ticari veya mesleki faaliyet kapsamında olması zorunlu değildir. Zorunluluk, adına ve hesabına hareket ettiği satıcı ve sağlayıcı için bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak ise, temsil olunanın ticari veya mesleki amaçlarla hareket etmemesi halinde söz konusu işlem tüketici işlemi sayılmayacaktır⁴³³.

⁴²⁸ Çabri, *Şerh*, s.44.

⁴²⁹ Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.63.

⁴³⁰ Yargıtay 13. HD. 18.06.2008 T., 2008/2920 E., 2008/8674 K., Erişim: www.tuketicihukuku.org, 22.07.2018.

⁴³¹ 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun döneminde Yargıtay, dolaylı temsilci ile tüketici arasında yapılan sözleşmeleri kanun kapsamında kabul etmemekteydi. Bkz. Yargıtay 13. HD. 27.01.2011 T., 2010/10588 E., 2011/925 K., Erişim: <http://www.kazanci.com>, 22.07.2018.

⁴³² Çabri, *Şerh*, s.46; Gümüş, *Şerh*, s.15.

⁴³³ Bir kimse evinin satışı için emlakçıya yetki vermesi durumunda emlakçı aracılık işini ticari veya mesleki amaçla yürütse bile yapılan satış sözleşmesi tüketici işlemi sayılmayacaktır. Bkz. Çabri, *Şerh*, s.47.

F. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

TKHK m.30'da yer alan tanımdan hareketle, bir tüketici kredi sözleşmesinin, bir satış sözleşmesini veya hizmet temini sözleşmesini finanse etmek için kurulması ve tüketici kredi sözleşmesi ile satış veya hizmet sözleşmesi arasında ekonomik birliğin bulunması halinde bu sözleşmelerin birbirlerine bağlı olduğu, kredi sözleşmesinin ise bağlı tüketici kredi sözleşmesi olduğu kabul edilecektir.

Bağlı kredi ilişkisinde üç farklı sözleşme bulunmakta olup, bu sözleşmeler arasındaki ilişkinin hukuki niteliğinin ne olduğu büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda öncelikle bağlı tüketici kredisi sözleşmesini içinde barındıran tüketici kredisi sözleşmesinin hukuki niteliği⁴³⁴ hakkında genel hatları ile bilgi vermek faydalı olacaktır. Daha sonrasında ise bağlı tüketici kredi sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında açıklamalara yer verilecektir.

Mülga eTKHK'nin yasalaşmasından önceki dönemde Türk hukukunda tüketici kredi sözleşmelerine ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle bu sözleşmenin hukuki niteliği doktrinde tartışmalara neden olmuştur. Doktrinde bir görüş⁴³⁵, bağlı kredi niteliğine haiz olmayan tüketici kredi sözleşmesinin mülga 818 sayılı Borçlar Kanun'unda yer alan faizsiz tüketim ödöncü sözleşmesi olduğunu ileri sürmüştür. Diğer bir görüş⁴³⁶ ise, tüketici kredi sözleşmelerinin kendine özgü bir yapısı olan isimsiz bir sözleşme olduğunu savunmuştur.

Mülga eTKHK'de tüketici kredi sözleşmesinin düzenlenmesi üzerine ise doktrinde, tüketici kredi sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında iki farklı görüş savunulmuştur. İlk görüşe göre⁴³⁷, tüketici kredi sözleşmesi kanunda zikredilmiş ancak tarafların asli edim yükümlölükleri düzenlenmediğinden sözleşme isimli sözleşme olarak kabul edilemez. İkinci görüşe göre⁴³⁸ ise, kanunda sözleşmenin ismi ve kısmen de olsa içeriği düzenlenmiş olması nedeniyle artık isimsiz bir sözleşme olarak kabul edilemeyeceği, tarafların hak ve yükümlölüklerine ilişkin uyumsuzlıklarda sözleşmenin

⁴³⁴ Benzer açıklamalar için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, I, D başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴³⁵ Gezder, s.67; Arkan, *Tüketici*, s.27.

⁴³⁶ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.217-218; Aslan, s.406.

⁴³⁷ Gezder, s.67-68; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.309.

⁴³⁸ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.213, 217-218; Çınar, *Kredi*, s.40.

niteliğine uygun düştüğü ölçüde tüketim ödünç sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

TKHK 22 ila 31. maddeleri arasında ise tüketici kredi sözleşmesi ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu kapsamda kanunda açıkça ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenen tüketici kredi sözleşmelerinin isimli bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür⁴³⁹.

Tüketici kredi sözleşmesinin hukuki niteliğinin doktrinde tartışmalı olmasının bir sonucu olarak bağlı tüketici kredi sözleşmesinin hukuki niteliğinin de tartışmalı olduğu söylenebilecektir⁴⁴⁰. Nitekim bağlı tüketici kredi sözleşmesi bazı yazarlar⁴⁴¹ tarafından ödünç sözleşmesi olarak değerlendirilirken, bazı yazarlar⁴⁴² ise bu görüşü reddederek bağlı tüketici kredi sözleşmesinin unsurlarının ödünç sözleşmesinin unsurlarıyla örtüşmediğini, bu sözleşmelerin birbirine yabancı olduğunu ifade etmiştir. Öte yandan doktrinde baskın görüş⁴⁴³ olarak ise bağlı tüketici kredi sözleşmesinin bileşik sözleşme olduğu savunulmuştur. *Ozanoğlu*'na göre ise, bağlı kredi sözleşmesinin ortaya çıkardığı yapının üç taraflı sui generis bir sözleşme ilişkisi olduğu ifade edilmiştir⁴⁴⁴.

Kanunda düzenlenmiş iki veya daha çok sayıdaki bağımsız sözleşmenin niteliklerinde herhangi bir değişiklik olmaksızın belirli bir amaca yönelik olarak tarafların iradesiyle birbirine bağlanması ve bu sözleşmelerden birinin geçerliliği diğer sözleşmenin geçerliliğine bağlı olacak şekilde bir araya getirilmesi halinde bileşik sözleşmenin⁴⁴⁵ varlığından söz edilecektir.

⁴³⁹ Çınar, *Kredi*, s.41; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.213, 218; Nakdi tüketici kredisi konu edildiğinde bunun TBK m.386 vd. hükümleri çerçevesinde düzenlenen faizli ödünç sözleşmesi olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin açıklamalar için bkz. İnal, *Tüketici Hukuku*, s.775.

⁴⁴⁰ Üzeler, s.81; Gümüş, *Şerh*, s.232; Kalender, s.138.

⁴⁴¹ Baykan, s.396; Serozan, *Tüketici*, s.594; Serozan, *Özel*, s.63; Arkan, *Tüketici*, s.42; Çabri, *Konut*, s.175; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.114; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.312.

⁴⁴² Bağlı tüketici kredisinin kredi verenin kendi saptadığı satıcı veya hizmet sunan ile tüketicinin işlem yapması koşuluyla verildiği, kredi tutarının tüketiciye değil, doğrudan doğruya satıcıya ödendiği, ödünç sözleşmesinde ise bu şekilde bir ilişkinin olamayacağı belirtilmektedir. Bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.217.

⁴⁴³ Gezder, s.67-68, 182; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.776-778; Çabri, *Konut*, s.175, 341; Serozan, *Özel*, s.63; Baykan, s.398; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.312; Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Kısa Ders Kitabı)**, 3. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018, s.5.

⁴⁴⁴ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.110; Yazar, satım sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında sıkı bir ilişki bulunduğunu ve bu iki sözleşmeden herhangi birinin bir diğeri olmadan anlam ifade etmediğini ve sözleşmelerin her birinin bir diğeri ile olan bağlantısı yoluyla anlam kazandığını belirtmiştir. Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.111.

⁴⁴⁵ Bileşik sözleşmelere ilişkin tanımlar için bkz. Serozan, *Özel*, s.62-63; Çınar, *Kredi*, s.39; Tandoğan, *Cilt-1*, s.75-76; Akyol, *Banka*, s.11; Yavuz/Acar/Özen, s.13-14; Gümüş, *Borçlar Özel*, s.5; Fikret Eren, **İsimsiz**

Bileşik sözleşme tanımı gereğince bileşik sözleşmelerin iki özelliğinin bulunduğu söylenebilir. Bunlardan ilki, birleşik sözleşmeyi oluşturan sözleşmelerden her birinin hukuken birbirinden bağımsız bir niteliğe sahip olmasıdır. Bileşik sözleşme içerisindeki her bir sözleşmenin birbirinden bağımsız olması nedeniyle sözleşmelere sözleşmenin tabi olduğu kurallar uygulanacaktır⁴⁴⁶. Sözleşmenin diğer özelliği ise, birleşik sözleşmeyi oluşturan sözleşmelerin birbirine bağlı olarak bir amaç doğrultusunda kurulması ve geçerliliklerinin birbirlerinin geçerliliğine bağlı olmasıdır.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin bileşik sözleşme yapısına bakıldığında, bağlı tüketici kredi sözleşmesinin varlığının üçlü bir ilişkiyi meydana getirdiği söylenebilecektir⁴⁴⁷. Bu üçlü ilişki ise, kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında kurulan çerçeve sözleşmeden, satıcı veya sağlayıcı ile tüketici arasında kurulan satış veya işgörme sözleşmesinden ve tüketici ile kredi veren arasında kurulan kredi sözleşmesinden oluşmaktadır. Nitelik olarak birbirinden bağımsız ve başka tipteki bu üç sözleşme tarafların iradeleriyle özel nitelik ve yapıları bozulmaksızın bir araya getirilmekte ve birbirlerinin geçerliliğine bağlanmaktadır⁴⁴⁸. Bir nevi birbirinden hukuken bağımsız olan satış / işgörme sözleşmesi ile kredi sözleşmesi ekonomik ve işlevsel yönden birbirine bağlanmakta, adeta birbirlerine düğümlenerek hüküm ve sonuç doğurmaktadır⁴⁴⁹.

Bağlı tüketici kredi ilişkisini oluşturan üç farklı sözleşme, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerdeki edim ve karşı edimin birbirlerine bağlı olduğu gibi bağlıdır. Yani bu sözleşmelerden biri geçerli olmadığı takdirde diğerleri de geçerli olmayacak ve ortadan kalkacaktır.

Kanaatimizce, bağlı tüketici kredi sözleşmesini oluşturan hukuken bağımsız sözleşmelerin kendisine ait özelliklerini kaybetmeksizin tarafların iradeleri ile birbirine

Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar”, Derya Ataş Karaman, Alper Bulur (Ed.), Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan içinde (85-111), İstanbul, Beta Basım Yayın, 2008, s.101-102; Erden Kuntalp, **Karışık Muhtevalı Akit**, 2. Baskı, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013, s.103; Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, C.1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s.47; O. Gökhan Antalya, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.I, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016, s.215; Zevkliler/Gökyayla, s.21; Murat Aydoğdu, Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, 2017, s.42.

⁴⁴⁶ Gümüş, *Borçlar Özel*, s.5; Yavuz/Acar/Özen, s.13-14; Tandoğan, *Cilt-1*, s.75-76.

⁴⁴⁷ Sözleşmeler arasındaki üçlü ilişki için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, I, B, 3 başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴⁴⁸ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.777; Tandoğan, *Cilt-1*, s.75.

⁴⁴⁹ Serozan, *Özel*, s.63; Gezder, s.62; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.776; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.312; Baykan, s.398; Tandoğan, *Cilt-1*, s.76.

bağlanması neticesinde oluşan sözleşme ilişkisinin bileşik sözleşme olarak değerlendirilmesi mümkündür. Nitekim satış sözleşmesi ile tüketici kredi sözleşmesi arasında ilk bakışta bir bağlantı olmadığı düşünülse de, satış sözleşmesinde satıcının sözleşmeye aykırı davranması nedeniyle tüketiciye tanınan hakların, sözleşmelerin nisbiliği ilkesine rağmen, üçüncü kişiye yani bankaya karşı da ileri sürülebilmesi imkânının sağlanması, bu sözleşmelerin ekonomik olarak birbirlerine bağlandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bağlı kredi sözleşmesi uyarınca kredi veren tüketiciye kredi kullandırmayı üstlenirken, tüketici de bu kredi tutarını faiziyle birlikte geri ödemeyi taahhüt etmektedir. Bu nedenle bağlı kredi sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen rızai bir sözleşmedir⁴⁵⁰.

G. BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

1. Kredi Açma Sözleşmesi İle Karşılaştırılması

Kredi açma sözleşmesi, kredi verenin belirli bir limit dâhilinde ve kredi süresi içerisinde talep edildikçe kredi alana kredi kullandırmayı taahhüt ettiği, kredi alanın ise kullandığı kredi tutarını faiz veya komisyon ile birlikte kredi verene ödemeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanabilir⁴⁵¹.

Kredi açma sözleşmesi dönerlik özelliğine⁴⁵² sahip olup⁴⁵³, kredi veren sözleşmede kararlaştırılan kredi limiti aşılmamak kaydıyla sözleşme süresince kredi vermeyi üstlenmektedir⁴⁵⁴. Kredi alan aldığı krediden ödediği tutar oranında yeniden yararlanabilme olanağına sahiptir⁴⁵⁵. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde ise dönerlik özelliği bulunmamaktadır. Kredi veren ile tüketici arasındaki kredi sözleşmesi, tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile yaptığı satış veya hizmet temini sözleşmesinin finansmanı için yapılmaktadır. Dolayısıyla kredi tutarı kredi veren tarafından tek seferde ve genellikle doğrudan satıcı veya sağlayıcıya verilmektedir. Tüketici ise kredi

⁴⁵⁰ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.773; Üzeler, s.88.

⁴⁵¹ Benzer tanımlamalar için bkz. Tekinalp, s.479-480; Yener, *Kredi*, s.8-10; Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 4. Baskı, C.I/2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s.331-332; Akyol, *Banka*, s.76; Kapağan, s.18, 42; Serozan, *Özel*, s.78; Özen, *Kredi*, s.64; Alıcı, *Kredi*, s.63 vd.; Yüksel/Yüksel/Yüksel, s.519; Ali Sait Yüksel, **Bankacılık Yönünden Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Yayınları, Yayın No:54, 1972, s.24; Genel kredi sözleşmesi tanımı için bkz. Gürses, *Kredi*, s.155.

⁴⁵² Dönerlik özelliği devamlılık olarak da adlandırılmaktadır. Bkz. Alıcı, s.57 vd.

⁴⁵³ Gürses, *Kredi*, s.161; Yener, *Kredi*, s.37; Tandoğan, *Cilt-2*, s.331; Özen, *Kredi*, s.49.

⁴⁵⁴ Arkan, *Tüketici*, s.28; Yener, *Kredi*, s.37; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.215.

⁴⁵⁵ Yüksel, s.22-23.

ödemelerini kredi verene yapmaktadır. Tüketicinin ödediği kredi tutarı kadar tekrar kredilendirilme ihtimali söz konusu olmayıp, tüketici kredi tutarını tamamen ödemesi halinde sözleşme ilişkisi sona ermektedir⁴⁵⁶.

Kredi açma sözleşmesinin bir diğer özelliği, kredi alanın krediyi çeşitli şekillerde elde etme ve kullanabilme imkânının bulunmasıdır⁴⁵⁷. Kredi alan, kredi sözleşmesinde kararlaştırılan limit dâhilinde krediyi nakit olarak kullanabileceği gibi, teminat mektubu, akreditif veya başka şekillerde⁴⁵⁸ de kullanabilmektedir. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde ise tüketicinin kredi üzerinde serbestçe tasarruf etmesi mümkün değildir⁴⁵⁹. Kredi veren tarafından sağlanan kredi ile doğrudan satış veya hizmet temini sözleşmesi finanse edilmektedir.

Kredi açma sözleşmesinin bir diğer özelliği ise, kredi alanın aldığı kredinin tamamını kullanmak gibi bir zorunluluğunun bulunmaması, bu krediyi kısım kısım kullanabilmesinin mümkün olmasıdır⁴⁶⁰. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde ise verilecek kredi miktarı önceden belirlidir ve bu miktarın tamamını tüketicinin alması gerekmektedir. Tüketicinin kredi verenin sağladığı krediyi kısım kısım kullanabilme olanağı yoktur⁴⁶¹.

Bağlı tüketici kredi sözleşmeleri, tüketicinin ihtiyaç duyduğu kişisel ve özel gereksinimlerinin konu edildiği satış veya hizmet temini sözleşmelerinin finansmanına yönelik yapılmakta iken, kredi açma sözleşmeleri ise ticari veya mesleki amaçlarla da yapılabilmektedir. Nitekim Yargıtay bir kararında, tüketicinin özel bir kredi başvurusunda bulunmadığı, genel kredi sözleşmesi ile verilen kredinin tüketici kredisi sayılmayacağına karar vermiştir⁴⁶². Bu kapsamda bağlı tüketici kredi sözleşmesinin bir kredi açma sözleşmesi olmadığını söylemek mümkündür.

⁴⁵⁶ Arkan, *Tüketici*, s.28; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.215; Üzeler, s.90; Kapağan, s.43.

⁴⁵⁷ Tandoğan, *Cilt-2*, s.332; Arkan, *Tüketici*, s.28; Tekinalp, s.479; Yener, *Kredi*, s.19 vd.; Serozan, *Özel*, s.78; Özen, *Kredi*, s.63-64.

⁴⁵⁸ Çeklerin ödenmesi, poliçe ve bonoların iştira veya iskonto edilmesi mümkündür.

⁴⁵⁹ Zevkliler/Özel, s.258; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.276-279; Gezder, s.213; Üzeler, s.90.

⁴⁶⁰ Yener, *Kredi*, s.24; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.215; Yüksel, s.22; Özen, *Kredi*, s.52-55.

⁴⁶¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.215.

⁴⁶² Yargıtay 11. HD. 12.02.2002 T., 2001/9014 E., 2002/1181 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.07.2018.

2. Ödünç (Karz) Sözleşmesi İle Karşılaştırılması

Ödünç sözleşmeleri TBK'nin özel borç ilişkileri kısmının ödünç sözleşmeleri başlıklı beşinci bölümünün 379 ila 392 maddeleri arasında kullanım öduncü ve tüketim öduncü olarak düzenlenmiştir. Tezimizin konusu ile ilgili olarak karşılaştırmaya tabi tutulacak olan sözleşmenin hiç şüphe yok ki tüketim öduncü sözleşmesi olduğu açıktır. Bu sebeple kullanım öduncü sözleşmesi incelemeye konu edilmemiştir.

TBK'nin 386. maddesine göre tüketim öduncü sözleşmesi, *ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir*. Tanımdan da anlaşılacağı üzere sözleşmenin konusu para ya da tükenebilen (misli) şeylerden oluşmaktadır⁴⁶³. Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin konusu ise, tüketicinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin yaptığı sözleşmenin kredi veren tarafından finanse edilmesi yani bir miktar paranın kredi olarak verilmesidir.

Ödünç veren ödünç alana sözleşme konusu para veya misli eşyanın mülkiyetini devretme yükümü altına girerken, ödünç alan ise ödünç aldığı şeyi aynı miktar ve nitelikte geri vermeyi taahhüt etmektedir⁴⁶⁴. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde ise, tüketicinin gereksinim duyduğu mal veya hizmet satıcı veya sağlayıcı tarafından tüketiciye verilmekte, kredi veren tarafından ise sadece bu sözleşmeler finanse edilmektedir. Kredi tutarı tüketici tarafından taksitler halinde kredi verene ödenmektedir.

Ödünç alanın ödünç verene karşı faiz ödeme borcu altına girmesi ödünç sözleşmesinin zorunlu unsurlarından değildir⁴⁶⁵. Ticari olmayan ödünç söz konusu olduğunda taraflarca kararlaştırılmadığı sürece faiz talebinde bulunulamamaktadır⁴⁶⁶. Bağlı tüketici kredi sözleşmesinde ise faiz ve komisyon kredi verenin kredi vermesinin temel sebeplerinden birisini oluşturmaktadır. Faizli tüketim öduncü sözleşmesi açısından değerlendirme yapıldığında ise bu şekilde yapılacak bir tüketim öduncü

⁴⁶³ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.559-561; Tandoğan, *Cilt-2*, s.298; Yavuz/Acar/Özen, s.386; Zevkliler/Gökyayla, s.384; Arif Barış Özbilen, *Tüketim Öduncü Sözleşmesinde Ödünç Alanın Ödeme Gücsüzlüğü ve Bu Gücsüzlüğün Yarattığı Hukuki Sonuçlar*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.27, Yıl: 7, s.125-154, 2016, s.127.

⁴⁶⁴ Yavuz/Acar/Özen, s.386-387; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.779; Zevkliler/Gökyayla, s.386.

⁴⁶⁵ Tüketim öduncü sözleşmesi faizli ya da faizsiz yapılabilir. Bkz. Kurt, s.158-159.

⁴⁶⁶ Yalçın, s.33, 59 nolu dipnotta yer alan açıklamalar; Tandoğan, *Cilt-2*, s.289 vd.

sözleşmesinin bağlı tüketici sözleşmesi ile büyük oranda benzerlikler taşıyacağını söylemek isabetli olacaktır⁴⁶⁷.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinde kredi veren krediyi, çerçeve sözleşme yaptığı veya ticari ilişki içerisinde bulunduğu satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin işlem yapması koşuluyla vermekte ve kredi tutarı doğrudan bu satıcı veya sağlayıcıya ödenmektedir. Ödünç sözleşmesinde ise ödünçün üçüncü bir kişiye verilmesi gibi bir durum söz konusu olmamaktadır⁴⁶⁸.

Bütün bu açıklamalar neticesinde, kanunda açıkça ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenen bağlı tüketici kredi sözleşmesinin benzerlikler gösterse de bir tüketim ödünçü sözleşmesi niteliğinde olmadığı, isimli ve bağımsız bir sözleşme olduğunu söylemek gerekmektedir⁴⁶⁹.

3. Taksitle Satış Sözleşmesi İle Karşılaştırılması

Taksitle satış sözleşmesi en klasik tüketici kredi sözleşmesi türlerinden olup⁴⁷⁰, bağlı kredi sözleşmeleri ile en çok benzerlik gösteren sözleşmelerdendir⁴⁷¹. Sözleşmenin tanımı⁴⁷², hükümleri ve diğer unsurları TKHK m.17-21 ve ilgili yönetmelikle ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, TBK’de yer alan taksitle satışa ilişkin TBK m.253 vd. maddeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır⁴⁷³.

TKHK m.30/2-a’da açıkça *satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesinin* ekonomik birliğin varlığı için yeterli sayılmıştır. Dolayısıyla bu hallerde⁴⁷⁴ taksitle satış sözleşmesinde tüketicinin satıcı veya sağlayıcı tarafından kredilendirilmesi

⁴⁶⁷ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.216; Arkan, *Tüketici*, s.27-28.

⁴⁶⁸ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.217; Kurt, s.159.

⁴⁶⁹ Çınar, *Kredi*, s.41; 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun döneminde tüketici kredi sözleşmelerine, doğal olarak bir alt tür olan bağlı kredi sözleşmelerine, kanunun eksik ve yetersiz kaldığı durumlarda sözleşmenin bünyesine uygun düştüğü ölçüde 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun ödünç sözleşmesine ait hükümlerin örnekseme yoluyla uygulanmasının mümkün olduğuna yönelik görüş için bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.213, 217-218

⁴⁷⁰ Üzeler, s.93; Vehbi Umut Erkan, *Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.30, Yıl: 7, s.293-320, 2017, s.297.

⁴⁷¹ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.169.

⁴⁷² Doktrinde yapılmış tanımlar için bkz. Tandoğan, *Cilt-1*, s.301; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.2; Zevkliler/Aydoğdu, s.170; Ünlütepe, *Borçlar*, s.29; Ünlütepe, *Tüketici*, s.298, dipnot 10’da yer alan açıklamalar.

⁴⁷³ Basit taksitle satışa ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, I, B, 2 başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴⁷⁴ Taksitle satış hükümlerinin kıyasen bağlı kredi sözleşmelerine uygulanabileceği hakkında ayrıca bkz. İnal, *Tüketici Hukuku*, s.801-802; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.330; Aydos, s.137.

ve kredinin faizi ile birlikte satıcı veya sağlayıcıya ödenmesi ile sözleşme finansmanının üçüncü bir kişi olan kredi kurumu tarafından yapılması arasında bir fark bulunmamaktadır⁴⁷⁵.

Taksitle satış sözleşmesi ile bağlı tüketici kredi sözleşmesi arasındaki en önemli farklılık ise, taraf ve kurulan hukuki ilişki sayısı ile ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de basit taksitle satış sözleşmesinde iki taraflı ilişki mevcut iken bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde üç taraflı ilişki bulunmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmet teminine ilişkin sözleşmenin finansmanı satıcı veya sağlayıcı tarafından değil, bu sözleşmelere göre üçüncü kişi konumunda bulunan kredi veren tarafından yapılmaktadır⁴⁷⁶. Aynı şekilde tüketici, kredi ödemelerini satıcı veya sağlayıcıya değil, satış veya hizmet sözleşmesini finanse eden kredi verene yapmaktadır⁴⁷⁷.

Basit satış sözleşmesi her ne kadar bağlı kredi sözleşmesi ile büyük ölçekte benzerlikler taşısa da bağlı kredi ilişkisinde mevcut olan üç sözleşmeden sadece birisidir. Bu sebeple, bir yönüyle çerçeve sözleşmesine diğer yönüyle satış veya hizmet sözleşmesine dönük olan bağlı tüketici kredi sözleşmesinin satış sözleşmesi niteliğinde olduğunun kabul edilmesi mümkün olmayacaktır. Bu yönüyle basit taksitle satış sözleşmesinin bağlı tüketici kredi sözleşmesi ile aynı nitelikte olduğunu söylemek tam olarak mümkün değildir.

Bağlı kredilerde ulaşılmak istenilen amaç, taksitle satış veya kısmi ödemeli satışlarla ulaşılmak istenen amaçlarla aynıdır. Nitekim satıcı veya sağlayıcı kredi veren ile arasındaki çerçeve sözleşme dolayısıyla kredi verenden, müşterisi namına, ancak kendisinden alınacak mal veya hizmetin finansmanını karşılamak maksadıyla kredi temin ederken, aynen taksitli satışlardaki ekonomik amacı izlemektedir. Ancak taksitli satışlardan farklı olarak, bağlı krediye dayalı satış işlemine bir üçüncü kişi de taraf olarak kredi veren sıfatı ile katılmaktadır⁴⁷⁸.

⁴⁷⁵ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.248; Aydos, s.137.

⁴⁷⁶ Üzeler, s.93; Ünlütepe, *Tüketici*, s.323.

⁴⁷⁷ Ergüne, s.532; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.105 vd.; Arkan, *Tüketici*, s.36-37.

⁴⁷⁸ Kapağan, s.45; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.802.

Bu kapsamda bağılı tüketici kredi sözleşmesi ile benzerlik yönünden değinilmesi gereken sözleşme türü finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesidir. Nitekim satış sözleşmesinin bir türü olan finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesinin özellikle tüketicinin bir finans kuruluşu tarafından kredilendirilmesi ile ortaya çıkan üç taraflı sözleşme ilişkisi⁴⁷⁹, bu sözleşmenin bağılı tüketici kredi sözleşmesi ile büyük ölçekte benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Taraflar arasındaki bu sözleşmelerin birbiriyle ekonomik bir bütünlük⁴⁸⁰ oluşturmaları ise, bu satış işleminin bağılı bir kredi ilişkisi olduğunu güçlendirmektedir⁴⁸¹. Gerçekten de finanse edilmiş taksitle satış, kredi verenin belirlediği bir satıcı veya sağlayıcı ile sözleşme yapmak koşulu ile tüketicinin sözleşme konusu borcunun kredi veren tarafından satıcıya veya sağlayıcıya ödendiği bir satış türü olarak en çok karşılaşılan bağılı kredi sözleşmesidir⁴⁸².

Finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesinde basit taksitle satış sözleşmesinden farklı olarak tüketiciyi kredilendiren, yani satış veya hizmet sözleşmesini finanse eden kişi değişmekte⁴⁸³, ancak sözleşme esas itibarıyla basit taksitle satış sözleşmesi ile aynı hükümleri barındırmaktadır⁴⁸⁴.

Bütün bu açıklamalar neticesinde, finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesinin bağılı tüketici kredi sözleşmesi ile benzerlik gösterdiğini belirtmek isabetli olacaktır. Ayrıca taksitle ödeme yapan tüketici ile kredi veren arasında ekonomik bütünlüğün bulunduğu sözleşmelere TKHK’de hüküm bulunmayan hallerde TKHK m.83/1 hükmünden hareketle, TBK m.263/2 uyarınca taksitle satışa ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yoluna gidilmesi yerinde olacaktır⁴⁸⁵.

⁴⁷⁹ Bu üçlü ilişki, kredi veren ile satıcı arasında çerçeve sözleşme, satıcı ile tüketici arasında satış sözleşmesi ve tüketici ile kredi veren arasında kredi sözleşmesi yapılmak suretiyle oluşmaktadır. Özsunay, s.5; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182; Serdar, s.486.

⁴⁸⁰ Taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin alıcı (tüketici), satıcı veya sağlayıcı ile ödünç (kredi veren) veren arasındaki üçlü ilişkiye uygulanabilmesi için bu ilişki arasında ekonomik birliğin bulunması gerekmektedir. Serdar, s.497-498; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.184-185, Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.108; Ünlütepe, *Borçlar*, s.70; Ergüne, s.532, 535.

⁴⁸¹ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.105; Ergüne, s.532; Serdar, s.488; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.185; Kapağan, s.38; Akipek, *Şerh*, s.535-536.

⁴⁸² Çabri, *Şerh*, s.462.

⁴⁸³ Tüketiciyi kredilendirenin satıcı değil, üçüncü bir kişi olan kredi verendir. Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.63; Gezder, s.31; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.182.

⁴⁸⁴ Üzeler, s.22.

⁴⁸⁵ Örneğin: Kredi kartı ile yapılan alışverişte kart hamili kredi veren tarafından kredilendirilmektedir. Satıcı, satış bedelini kredi verenle arasındaki sözleşme gereğince bankadan tahsil eder, alıcı da bedeli bankaya öder. Ancak üye işyerinin banka ile bir sözleşme yaparak, belirli kredi kartı ile yapılan alışverişlerde özel indirim ve

4. Kredi Kartları Sözleşmesi İle Karşılaştırılması⁴⁸⁶

TKHK ve BKKKK'de kredi kartı sözleşmesine ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır⁴⁸⁷. Buna karşılık BKKKK'de kredi kartı⁴⁸⁸, kart çıkaran kuruluş⁴⁸⁹ ve kart hamilinin⁴⁹⁰ tanımına yer verilmiştir. Bu tanımlardan hareketle kredi kartı sözleşmesi doktrinde *kredi kartını çıkaran kuruluş (banka) ile kredi kartı hamili arasında akdedilen çerçeve⁴⁹¹ niteliğinde kendine özgü yapıya sahip, sürekli nitelikli bir sözleşme olup, kredi kartı çıkaran kuruluşun kredi kartının üye işyerlerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edileceği ile kart sahibinin yaptığı harcamaları üye işyerlerine ödeyeceğini, kredi kartı sahibinin ise kredi kartı ile yaptığı harcamaları kredi kartı çıkaran kuruluşa ödeyeceğini taahhüt ettiği sözleşme* olarak tanımlanmıştır⁴⁹².

Kredi kartı sözleşmesinin tanımından da anlaşılacağı üzere, kredi kartı çıkaran kuruluş (banka), hem kart hamili ile hem de üye işyeri ile sözleşme ilişkisi içerisinde bulunmaktadır. Bu sözleşmeler, kredi kartı çıkaran kuruluş (banka) ile kart hamili arasındaki kredi kartı üyelik sözleşmesi ve kartı çıkaran kuruluş (banka) ile üye işyeri arasındaki üye işyeri sözleşmesidir⁴⁹³. Bu yönüyle üç taraflı ilişki içeren kredi kartı sistemi bir nevi birinin varlığı ve geçerliliği diğerlerine bağlı üç farklı hukuki ilişkiden meydana gelmektedir⁴⁹⁴. Dolayısıyla bu başlık altında kredi kartının üç taraflı sistemi ile bağlı tüketici kredi sözleşmesi arasındaki ilişki karşılaştırılacaktır.

taksitlendirme imkânı sağlaması halinde ortada ekonomik bir bütünlüğün varlığından söz edilir. Bu durumda banka ile kart hamili arasındaki ilişkiye TKHK'de hüküm bulunmaması nedeniyle TBK m.263/2 uyarınca taksitle satışa ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir. Ünlütepe, *Tüketici*, s.325-326.

⁴⁸⁶ Kredi kartlarına ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, I, B, 3, b başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴⁸⁷ Kara, s.1400.

⁴⁸⁸ Kredi kartı: Nakit kullanımı gerekmesizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını ifade eder. (BKKKK m.3/d)

⁴⁸⁹ Kart çıkaran kuruluş: Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları ifade eder. (BKKKK m.3/g)

⁴⁹⁰ Kart hamili: Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. (BKKKK m.3/j)

⁴⁹¹ Sözleşmenin çerçeve sözleşme olmadığına ilişkin görüş için bkz. Özlem Tüzüner, “**Banka Kredi Kartı Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Kart Hamili Bakımından Avantajlarının Sorgulanması**”, Hakan Tokbaş, Ali Suphi Kurşun (Ed.), Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları içinde (161-187), 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017, s.173.

⁴⁹² İşgüzar, s.63 vd.; Serozan, *Özel*, s.75-76; Ceylan, *Kredi Kartı*, s.90; Ayça Akkayan Yıldırım, s.262.

⁴⁹³ Alıcı, Şerh, s.710; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.844-852.

⁴⁹⁴ İşgüzar, s.66; Kredi kartı sistemindeki hukuki ilişkiler ile ilgili olarak ayrıca bkz. Akyol, *Banka*, s.223 vd.; Ceylan, *Kredi Kartı*, s.57 vd.; Seza Reisoğlu, **Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları**, Bankacılar Dergisi, S.49, s.100-123, 2004, s.103.

Üç taraflı sistemde kredi kartı çıkaran kuruluş (banka), kart hamilinin kredi kartı ile üye işyerinde yaptığı harcamaların bedelinin ödeneceği taahhüdünde bulunarak⁴⁹⁵ ödenmeme riskini üzerine almaktadır⁴⁹⁶. Bu yolla kart hamili, nakit kullanmaksızın, kart çıkaran kuruluş (banka) ile üye işyeri arasındaki sözleşme ilişkisinden yararlanarak ödeme yapmakta, bir nevi kredilendirilmektedir⁴⁹⁷. Bu hukuki ilişki yapısında kart hamilinin üye işyerine borçlandığı tutar kredi kartı çıkaran kuruluş (banka) tarafından üye işyerine ödenmekte, banka tarafından ödenen tutar ise daha sonrasında kart hamilinden tahsil edilmektedir⁴⁹⁸. Dolayısıyla kredi kartı sisteminde kredi kartı çıkaran kuruluş (banka), hem üye işyerleri ile üye işyeri sözleşmesi yaparak bu işletmelerin kredi kartıyla yapılacak alışverişlerde nakit ödeme talebinden vazgeçmelerini sağlamakta, hem de kart hamilleri ile kredi kartı üyelik sözleşmesi yaparak bu kişilere nakit olmaksızın alışveriş yapabilme olanağı sağlamaktadır⁴⁹⁹.

Kredi kartı sözleşmesinin bağlı tüketici kredi sözleşmesi ile olan ilişkisinin çözümlenebilmesi için, öncelikle bu sözleşmenin tüketici kredisi niteliğine sahip olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir⁵⁰⁰. TKHK m.22/2 hükmü gereğince belirli özellikleri barındıran kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredi sözleşmesi niteliğinde olacağı düzenlenmiştir. Bu özellikler ise, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanmasıdır⁵⁰¹. Bu hallerin bulunduğu durumlarda kredi kartı sözleşmesi tüketici kredi sözleşmesi niteliğinde olacaktır⁵⁰².

⁴⁹⁵ İşgüzar, s.70.

⁴⁹⁶ Mustafa Çeker, **Kredi Kartı ve Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1997, s.8.

⁴⁹⁷ Banka kredi müşterisine kredi vermekle ona gayrinakdi kredi açmış olmaktadır. Bkz. Kuntalp, *Kredi Kartı*, s.273; Reisoğlu, *Şerh*, s.941; Reisoğlu, *Kredi Kartı*, s.118; Alıcı, *Şerh*, s.712; Kredi kartının kart hamiline sahip olmadığı bir satın alma gücü sağlama amacının olmadığı görüşü için bkz. Ömer Teoman, **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 1996, s.227 vd.

⁴⁹⁸ Teoman, s.47 dipnot 8'deki yazarlar; Üzeler, s.104.

⁴⁹⁹ İşgüzar, s.62-63.

⁵⁰⁰ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.859.

⁵⁰¹ Gümüş, *Şerh*, s.179; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.238-239; Aslan, s.375 vd; Akipek, *Şerh*, s.491; Ayça Akkayan Yıldırım, s.266.

⁵⁰² Haznedar, s.10; Yener, *Finans*, s.411; Ayça Akkayan Yıldırım, s.265, 274; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.860; Alıcı, *Şerh*, s.729; Ceylan, *Avrupa Birliği-I*, s.59; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.27-28; Gümüş, *Şerh*, s.180; Tüzüner, s.177; Kredi kartının üye işyerinde kullanılması ve bankanın harcama tutarını üye işyerine ödemesi sonrasında tüketici kredisinin oluşacağı yönündeki görüş için bkz. Reisoğlu, *Kredi Kartı*, s.118; Kredi kartı ile kullanılan kredinin niteliği hakkında bilgi için bkz. İşgüzar, s.149-159.

TKHK m.22/2 hükmünün bazı şartlar altında kredi kartı sözleşmesini tüketici kredi sözleşmesi olarak kabul etmesi ile kredi kartı sisteminin üç taraflı hukuki ilişkiyi bünyesinde barındıran yapısı birlikte değerlendirildiğinde; kredi kartı sözleşmesinin bağlı tüketici kredi sözleşmesi ile benzediği söylenebilecektir. En önemli benzerlik ise, kart hamilinin satın aldığı mal veya hizmetin yani yaptığı harcamanın bedelinin kredi kartını çıkaran kuruluş (banka) tarafından üye işyerine ödenmesi, kart hamilinin de daha sonradan bu tutarı belirli bir faiz veya komisyon karşılığında taksitler halinde kredi kartını çıkaran kuruluşa (banka) ödemesi durumudur. Nitekim bağlı tüketici kredi sözleşmesinde de tüketicinin satıcı veya sağlayıcıdan aldığı mal veya hizmetin karşılığı kredi veren tarafından doğrudan satıcı veya sağlayıcıya yapılmakta, ödenen tutar daha sonrasında faiz veya komisyonu ile birlikte tüketici tarafından kredi verene taksitler halinde geri ödenmektedir⁵⁰³.

Kredi kartı sözleşmesi ile bağlı tüketici kredi sözleşmesinin yukarıda belirtildiği üzere bazı özellikler açısından benzediği düşünülse de, burada önemli olan kredi sözleşmesinin belirli bir mal veya hizmetin teminine ilişkin sözleşmeyi finanse etmesi ve bu sözleşmeler arasındaki ekonomik birliğin varlığıdır.

Kredi kartını çıkaran kuruluş (banka), her ne kadar üye işyerleri ile arasında sözleşme ilişkisi olsa da kart hamilinin hangi üye işyerinden alışveriş yapacağına ya da hangi mal veya hizmeti alacağına karışmamaktadır. Kaldı ki kart hamilinin hangi mal veya hizmeti alacağı ya da kredi kartının geçerli olduğu yüzlerce üye işyerinden hangisinde kullanılacağı sözleşmenin kurulması aşamasında belirli bile değildir. Kredi kartı çıkaran kuruluş (banka) ile üye işyeri arasındaki üye işyeri sözleşmesinin amacı da münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin olmayıp sadece kart hamilinin üye işyerinde kredi kartını kullanarak alışveriş yapmasına olanak sağlamaktadır. Haliyle kart hamili olan tüketici, hangi mal veya hizmeti tedarik edeceğini kendi iradesi ile belirlemektedir. Bağlı tüketici kredi sözleşmesinde ise kredi veren krediyi, çerçeve sözleşme yaptığı veya ticari ilişki içerisinde bulunduğu satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin belirli bir mal veya hizmetin teminine ilişkin işlem yapması koşuluyla vermektedir. Sözleşmenin kurulması aşamasında tüm hususlar

⁵⁰³ Üzeler, s.105; Ayça Akkayan Yıldırım, s.272.

açıkça belirli olup, tüketicinin kredi sözleşmesine konu kredi tutarı üzerinde tam bir tasarrufu bulunmamaktadır.

Bu yönüyle kredi kartı kullanımı sonrasında oluşan tüketici işlemi incelendiğinde; kredi kartı çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki üye işyeri sözleşmesiyle, kredi kart hamili tüketici ile üye işyeri arasındaki sözleşme arasında ekonomik birliğin varlığını gösterir⁵⁰⁴ bir ilişkinin bulunmadığını⁵⁰⁵, kredi kartı sözleşmesinin bağlı kredi niteliği taşımadığını söylemek gerekecektir⁵⁰⁶.

Doktrinde ayrıca, üye işyerinin tüketiciye, mal veya hizmetin bedelinin sadece belirli bir kredi kartı çıkaran kuruluşun (banka) çıkardığı kredi kartının kullanılarak ödeyebilme sınırının getirildiği ve bu kartla yapılacak işlemlerde bedel üzerinden özel fiyat indiriminin sağlandığı hallerde bağlı kredi işleminin varlığının kabul edileceğine dair bir görüş ileri sürülmüştür⁵⁰⁷.

Kanaatimizce bu görüşün istisnai olarak kabul edilebilirliği için, fiyatta indirim, taksitlendirme, düşük faiz oranı sağlanması şeklindeki bazı avantajların sunulmasının yanı sıra, belirli bir mal veya hizmetin tedarik edilmesine ilişkin belirli bir üye işyerine yönlendirmenin de söz konusu olması gerekmektedir⁵⁰⁸.

H. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

1. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması

a. Genel Olarak Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması

Tüketici kredi sözleşmesinin bir alt türü olan bağlı tüketici kredi sözleşmelerinin kurulmasının tüketici kredi sözleşmelerinin kurulmasından herhangi bir farkı yoktur. Dolayısıyla bu başlık altında tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasına ilişkin açıklamalara yer verilecek olup, yeri geldiğinde özellikle kredi verenin kredi

⁵⁰⁴ Kart hamilinin nakit para çekimi dışında, kredi kartını kullanarak tüketici kredi kullanması hallerinde kredi kartı kurumunun kart hamiline üye işyerlerinde kullanılmak üzere kredi açmış olacağı; bu sebeple üye işyerleri tarafından satılan mal/sağlanan hizmet ile kredi kurumu tarafından kart hamiline kullandırılan kredi arasında, bağlı kredinin unsurları açısından ekonomik birlik koşulunun oluştuğu yönünde bkz. Buhur, s.38-39.

⁵⁰⁵ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.274; Ayça Akkayan Yıldırım, s.275.

⁵⁰⁶ Reisoğlu, *Kredi Kartı*, s.120; Teoman, s.233; Kredi kartı sözleşmesinin tereddütsüz bağlı kredi olarak nitelendirileceğine ilişkin görüş için bkz. Serozan, *Özel*, s.77; Rona Serozan, **Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliklerinin Artıları ve Eksileri**, İÜHFİM, C.LXL, S.1-2, s.339-356, 2003, s.351-352.

⁵⁰⁷ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.274; Ünlütepe, *Tüketici*, s.326.

⁵⁰⁸ Ergüne, s.535; Serdar, s.491; Ayça Akkayan Yıldırım, s.276.

sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanması suretiyle bağlı tüketici kredi sözleşmesinin kurulması konusuna değinilecektir.

Kredi veren ile tüketici arasında tüketici kredi sözleşmesinin kurulması üç aşamalı bir süreçten oluşmaktadır⁵⁰⁹. Bunlar; kredi verenin kredi sözleşmesinin ön hazırlığını yaptığı aşama, tüketicinin kredi verene başvurduğu aşama ve tarafların anlaşması sonrasında tüketicinin kredi sözleşmesini imzaladığı aşamadır.

İlk aşamada kredi veren, kredi sözleşmesinin ön hazırlığını yapmaktadır. Genellikle kredi sözleşmesinin metni ile tüketicinin kredi talep edebilmesini sağlayan matbu başvuru formu bu aşamada hazırlanmaktadır. Kredi sözleşme metinleri ile matbu formlar kredi verenin şubelerinde veya temsilciliklerinde hazır olarak bulundurulur, tüketicinin kolaylıkla bu belgelere ulaşması sağlanmaktadır.

İkinci aşamada, kredi kullanmak isteyen tüketici, kredi verenin şubelerinden, temsilciliklerinden veya internet sitesinden edindiği kredi başvuru formunu doldurarak kredi kullanmak istediğini belirtir şekilde kredi verene kredi başvurusunu yapmaktadır. Başvuru formunu doldurarak kredi verene veren tüketici, bir nevi kendisine kredi verilip verilmeyeceği hususunda yani “kredi verilebilirliğin” araştırılması için kredi verene icapta bulunmaktadır⁵¹⁰. Kredi veren, kendisine yöneltilen bu icabı kabul etmesi halinde öncelikle tüketicinin başvuru formunda belirttiği bilgileri kullanarak tüketicinin kredi geçmişini, kredi puanını, kredinin geri ödenmesi için mali durumunun olup olmadığı gibi hususları değerlendirmektedir⁵¹¹. Günümüzde bu değerlendirme genellikle kredi verenlerin üye oldukları Kredi Kayıt Bürosu⁵¹² gibi şirketler aracılığıyla hızlı bir şekilde yapılmaktadır⁵¹³. Kredi veren tüketicinin başvurusunu mutlak suretle kabul etmek zorunda değildir⁵¹⁴. Bu icabı reddetme imkânı da bulunmaktadır. Ancak kredi sözleşmeleri ile başvuru formlarını şubelerinde, temsilciliklerinde veya internet sitesinde hazır bulundurarak sözleşme yapmaya hazır olduğunu aleni icap şeklinde

⁵⁰⁹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.219; Sürecin iki aşamalı olduğuna ilişkin açıklama için bkz. İnal, *Tüketici Hukuku*, s.701; Kapağan, s.46; Üzeler, s.108.

⁵¹⁰ Arkan, *Tüketici*, s.28; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.219; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.701.

⁵¹¹ Arkan, *Tüketici*, s.29; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.219.

⁵¹² Kredi Kayıt Bürosu hakkında bilgi için bkz. <https://www.kkb.com.tr/hakkimizda>, Erişim:14.08.2018

⁵¹³ Kredi bilgi merkezlerine ilişkin açıklama için bkz. Arkan, *Tüketici*, s.30.

⁵¹⁴ Çabri, *Şerh*, s.405 vd.

ortaya koyan kredi veren, kendisine yapılan icabı kabul etmiyorsa, iyiniyet kuralları gereğince durumu derhal tüketiciye bildirmelidir⁵¹⁵.

Üçüncü aşama ise tüketicinin kredi sözleşmesini imzaladığı aşamadır. Kredi veren, tüketicinin verdiği bilgilerle yaptığı araştırmalar sonucunda olumlu bir sonuca ulaşması halinde, kredi sözleşmesinin yapılması hususundaki icabını ve sözleşme öncesi bilgilendirme⁵¹⁶ formunu tüketiciye iletecektir. Tüketici bu icabı kabul etmesi üzerine kredi sözleşmesini imzalayacak ve tüketici kredi sözleşmesi tamamlanmış olacaktır⁵¹⁷.

Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinin kurulması da bu üç aşamadan oluşmaktadır. Ancak bağlı tüketici kredi sözleşmesinin kuruluşunu tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasından ayıran husus, tüketici ile kredi veren arasında kurulan kredi sözleşmesine kredi verenin irtibatlı olduğu bir satıcı veya sağlayıcının aracılık etmesidir⁵¹⁸. Bu fark özellikle kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı durumlarda kendini göstermektedir. Nitekim tüketici bir mal veya hizmetin alınması amacıyla satıcı veya sağlayıcının işyerine gittiğinde genellikle satış / iş görme sözleşmesinin yanında doğrudan doğruya satıcı veya sağlayıcı tarafından tüketiciye kredi başvuru formu sunulmaktadır. Tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile yaptığı sözleşmenin finansmanını sağlayacak olan tüketici kredi sözleşmesinin ilk aşaması burada tamamlanmakta, devamla tüketicinin doldurduğu başvuru formu satıcı veya sağlayıcı tarafından kredi verene iletilmektedir.

Uygulamada, tüketicinin doldurduğu başvuru formunun neticesindeki araştırmanın yapıldığı ikinci aşama kredi veren tarafından hızlıca yapılarak durum tüketiciye bildirilmektedir. Kredi verenin istihbaratı olumlu sonuçlanırsa, satıcı veya sağlayıcı tüketiciye ayrıca kredi sözleşmesini sunmakta, tüketici tarafından kredi sözleşmesi imzalanmakla kredi ilişkisi de kurulmaktadır⁵¹⁹.

⁵¹⁵ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.701.

⁵¹⁶ TKHK m.23'e göre; kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur.

⁵¹⁷ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.702; Üzeler, s.109; Kapağan, s.46.

⁵¹⁸ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.106.

⁵¹⁹ Üzeler, s.109.

b. Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması

(1) Genel Olarak

Sözleşme görüşmelerinin yapılması esas alınarak yapılan tasnife göre sözleşme modelleri bireysel (*görüşmeli, pazarlıklı, klasik*) sözleşme modeli ve standart (*tip, kitlesel, formüler, katılmalı, modern*) sözleşme modeli olarak ikiye ayrılır⁵²⁰. Bazı yazarlar ise bu iki modelin yanında katılmalı (iltihaki) sözleşmeler⁵²¹ modelinin de bulunduğunu belirtmektedir⁵²². Bazı Yargıtay kararlarında⁵²³ standart sözleşmeleri ifade etmek üzere iltihaki sözleşmelerden⁵²⁴ bahsedilse de, standart sözleşme kavramı iltihaki sözleşmeleri de içine alan geniş bir kavramdır⁵²⁵. Dolayısıyla bu kısımda bireysel ve standart sözleşme modellerinin tanımına yer verilmiştir.

Bireysel sözleşmeler, tarafların kendi özgür iradeleri ile pazarlık ve müzakere yapabildikleri, birbirlerine karşı eşit oldukları sözleşmelerdir⁵²⁶. Standart sözleşmeler ise, tarafların sözleşmenin içeriğine ilişkin müzakere edemediği, pazarlık yapamadığı, iradelerini ortaya koyamadığı, genellikle genel işlem koşullarının yer aldığı sözleşmelerdir⁵²⁷. Borçlar hukukunun temelinde bireysel sözleşme modeli yer

⁵²⁰ Gürses, *Kredi*, s.187; Murat Aydoğdu, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Genel İşlem Koşullarının Kişi Bakımından Uygulama Alanı**, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C.8, Özel Sayı, s.571-622, 2013, s.573; Özdeniz/Kuleli, s.26-27.

⁵²¹ İltihaki sözleşmeler, bir kamu hizmetini ifa etmekte olan tekel konumuna sahip kuruluşlar (su, elektrik, doğalgaz vs.) tarafından hazırlanan ve kullanılan sözleşmelerdir. Tanımlar ve geniş açıklamalar için bkz. Murat Aydoğdu, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Genel İşlem Koşullarının Konu Bakımından Uygulama Alanı**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13, S.2, s.1-50, 2011, s.7; Antalya, s.398; Zevkliler/Özel, s.119; Antalya, s.74; Atamer, *Genel İşlem*, s.19 vd.; İpek Sağlam, **Elektronik Sözleşmeler**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2007, s.76-82.

⁵²² Antalya, s.398; Ayşe Havutçu, **Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2003, s.3; Pierre Tercier, Pascal Pichonnaz, Hüseyin Murat Develioğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016, s.264 vd.

⁵²³ Yargıtay 13. HD. 18.03.1996 T., 1996/1734 E., 1996/2495 K.; Yargıtay 3. HD. 02.06.1998 T., 1998/4263 E., 1998/6098 K. Erişim: Zevkliler/Özel, s.118.

⁵²⁴ Havutçu, *GİK Koruma*, s.12-13, 81; İbrahim Kaplan, **Banka Sözleşmeleri Hukuku**, C.1, Ankara, Dayınlarlı Yayıncılık, 1996, s.75-76; Erden Kuntalp, **Bankalar ve Genel Kredi Koşulları**, Başak Şit (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu içinde (79-107), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, 2012, s.83-84.

⁵²⁵ Aydoğdu, *GİK Konu*, s.7; Çağlar Özel, **“Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Kavramı”**, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (51-74), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s.58.

⁵²⁶ Aydoğdu, *GİK Kişi*, s.574; İlhan Uluhan, **Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.1-2, s.27-47, 2004, s.29; Muzaffer Şeker, **Yazılmamış Sayılma**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2015, s.14; Özdeniz/Kuleli, s.26.

⁵²⁷ Aydoğdu, *GİK Kişi*, s.573; Özdeniz/Kuleli, s.27; Aydoğdu, *GİK Konu*, s.6; Antalya, s.398; Gürses, *Kredi*, s.191.

almaktadır⁵²⁸. Ancak genel işlem koşullarını içeren standart sözleşmelerin bankacılık, turizm, iletişim, sigortacılık vb⁵²⁹. alanlarda yoğun olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte artık standart sözleşmeler bireysel sözleşmelerin yerini almaya başlamıştır⁵³⁰. Bu durum ise sözleşme özgürlüğünün en temel ilkesi olan tarafların eşitliği ilkesinin zedelenmesine sebebiyet vermiştir⁵³¹.

Sözleşme özgürlüğü ilkesinin egemen olduğu hukukumuzda⁵³², tarafların eşitliği kabul edilerek sözleşmenin taraflarca birlikte düzenlenmesi amaçlansa da, özellikle standart sözleşmelerin yoğun bir şekilde kullanılması, taraflardan birinin diğerinin zayıflığından yararlanmaması için zayıf olan tarafın korunması ihtiyacını doğurmuştur⁵³³. Bu kapsamda çalışmamızın bu kısmında, kredi sözleşmelerinin müzakere yoluyla, genel işlem koşulları yoluyla ve haksız şartlar yoluyla kurulmasının hukuki düzenlemesi ile bu sözleşme hükümlerinin denetlenmesi hususunda açıklamalara yer verilecektir.

(2) Müzakere Yoluyla Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması

Müzakere yoluyla sözleşme içeriğinin oluşturulması yöntemi, bir sözleşme ilişkisi kurmak isteyen tarafların bir araya gelerek, daha önceden hazırlanmış bir taslağa bağlı kalmaksızın sözleşme koşullarını müzakere edebildiği ve müzakere sonucunda karşılıklı mutabakata vararak sözleşme içeriğini oluşturdukları bir yöntemdir⁵³⁴. Bu yöntem ile oluşturulan sözleşmeler genellikle bireysel sözleşme olarak kabul edilmektedir. Nitekim bireysel sözleşmelerde tarafların iradeleri ön planda olmaktadır.

⁵²⁸ Antalya, s.397; Turgut Uygur, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s.306; Aydoğdu, *GİK Kişi*, s.574; Gürses, *Kredi*, s.189.

⁵²⁹ Zevkliler/Özel, s.120; Antalya, s.398.

⁵³⁰ Şebnem Akipek Öcal, Murat Aydoğdu, “**Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar**”, Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner (Ed.), Milli Şerh içinde (121-182), İstanbul, Aristo Hukuk Yayınevi, 2016, s.123.

⁵³¹ Akipek Öcal/Aydoğdu, s.144; Havutçu, *GİK Koruma*, s.74 vd.; Kaplan, *Banka*, s.77-78; Yeşim M. Atamer, “**Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesi, TKHK m.6 ve TTK m.55, f.1 (f) Karşılaştırmalı Olarak**”, Başak Şit (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu içinde (9-78), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, 2012, s.14-15; Ömer Çınar, **Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s.52 vd.; Aslan, s.323.

⁵³² Zevkliler/Gökyayla, s.6; Şebnem Akipek Öcal, “**Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar**”, Hakan Tokbaş, Ali Suphi Kurşun (Ed.), Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları içinde (71-86), 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017, s.71 vd.; Antalya, s.73 vd; Aydoğdu/Kahveci, s.15.

⁵³³ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.224; Yeşim M. Atamer, **Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**, 2. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2001, s.60.

⁵³⁴ Gürses, *Kredi*, s.188.

Borçlar hukukunun temelini oluşturan bireysel sözleşme modeli gereğince müzakere yoluyla sözleşme içeriğinin oluşturulması en ideal ve adil sözleşme kurma yöntemidir⁵³⁵. Ancak bankacılık sektöründe bankaların her bir müşterisi ile ayrı ayrı müzakere ederek sözleşme kurmasını beklemek banka açısından hem zaman hem de emek kaybına sebebiyet vereceği kabul edilmelidir⁵³⁶. Dolayısıyla bu yöntemin birkaç kredi işlemi dışında bankacılık sektöründe kullanılmadığını belirtmek yerinde olacaktır⁵³⁷. Bağlı tüketici kredileri açısından da bu durum söz konusu olup, genellikle sözleşmenin kurulması aşamasında tüketici ile müzakere edilmemekte, tüketici standart bir sözleşme imzalamaktadır. Bunun nedeni ise, genel işlem koşullarının sözleşme kurma aşamasını rasyonelleştirme, basitleştirme, ayrıntılaştırma, maliyeti düşürme, standartlaştırma, uzmanlaştırma, hızlandırma, risklerin kontrol altına alınması ve hukuki belirlilik anlamında bankaya fayda sağlamasıdır⁵³⁸.

Genel işlem koşullarının bankacılık işlemlerinde bankalara fayda sağlaması, sözleşme ilişkisinin kurulması aşamasında sözleşme koşullarının tüketiciye dayatılmasını haklı kılmayacaktır⁵³⁹. Bu yönüyle taraf iradelerinin sözleşmeye hakkaniyetli olarak yansıtılabilmesi için aşağıda da açıklanacağı üzere sözleşmelerin yargı denetimine tabi tutulması adaleti sağlayacaktır⁵⁴⁰.

(3) Genel İşlem Koşullarıyla Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması

Genel işlem koşulları hukukumuzda ilk olarak eTKHK’de 2003 yılında 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda “sözleşmedeki haksız şartlar” başlığı

⁵³⁵ Şeker, s.15.

⁵³⁶ Lale Sirmen, “Tüketici Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi”, Başak Şit (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu içinde (109-134), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, 2012, s.112; Standart sözleşmelerin ticari hayatın vazgeçilmez bir parçası olduğu açıklamalar için bkz. Çınar, *Haksız Şartlar*, s.64.

⁵³⁷ Gürses, *Kredi*, s.189.

⁵³⁸ Aydoğdu, *GİK Kişi*, s.588 vd.; Antalya, s.397; Havutçu, *GİK Koruma*, s.5; Gürses, *Kredi*, s.190; Ece Baş, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulu Kavramı ve İçerik Denetimi**, Tufan Öğüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan içinde (276-306), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, s.278; Yeşim M. Atamer, “Genel İşlem Koşulu mu Bireysel Pazarlıkla Kurulan Sözleşme mi? – Tüketici ve Tacir İşlemleri Açısından Karşılaştırmalı Olarak Başvurulabilecek Değerlendirme Kriterleri”, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, Çiğdem Kırca (drl.), İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.103-137, 2013, s.110 vd.

⁵³⁹ Tercier/Pichonnaz/Develioğlu, s.268.

⁵⁴⁰ Çağlar Özel, **Genel İşlem Koşulları Meselesi ve Borçlar Kanunu Tasarısının Genel İşlem Koşullarına Yönelik Getirdikleri**, Sosyo Ekonomi Dergisi, Ocak-Haziran Sayısı, s.154-167, 2006, s.156.

altında düzenlenmiştir⁵⁴¹. Bu düzenlemenin yalnızca tüketici işlemlerinde sözleşmeden kaynaklanan haksız şartlar bakımından uygulama alanı bulması eleştirilere neden olmuştur⁵⁴². 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren TBK'nin 20-25. maddelerinde genel işlem koşullarına yer verilerek ise genel işlem koşulları hukuki zemine oturtulmuştur.

Genel işlem koşulları TBK'nin 20/1 maddesinde; “...bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir.” şeklinde ifade edilmiştir⁵⁴³. Genel işlem koşulları, sözleşmenin taraflarından birinin gelecekte kuracağı sözleşmelerde sözleşmenin karşı tarafına değiştirilmeden kabul edilme niyetiyle sunduğu, önceden, tek başına düzenlediği sözleşme koşullarıdır⁵⁴⁴. Bu yönüyle genel işlem koşulları içeren sözleşmeler, tip sözleşme, kitle sözleşme, katılımlı sözleşme, formüler sözleşme veya standart sözleşme olarak ortaya çıkmakta ve isimlendirilmektedir⁵⁴⁵.

⁵⁴¹ Abdüssamet Yılmaz, **Haksız Rekabet Hukukunda Genel İşlem Şartı Kullanımı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.46; Şahin Akıncı, **Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler**, 10. Baskı, Konya, Sayram Yayınları, 2017, s.111; Aydoğdu/Kahveci, s.20; Ali Gökpinar, **Otelcilik Sözleşmesi**, Erciyes Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri, 2018, s.90; Özel, *Konferans*, s.56; Ayşe Havutçu, “**Genel İşlem Şartlarının Sözleşme İle İlişkilendirilmesi, İçeriklerinin Denetlenmesi**”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (75-104), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s.76.

⁵⁴² Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.74.

⁵⁴³ Antalya, s.415; Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.74; Kara, s.155 vd.; Özdeniz/Kuleli, s.29; Özdemir, s.82; Gürses, *Kredi*, s.192; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.602-603; Aydoğdu, *GİK Kişi*, s.572; Aydoğdu, *GİK Konu*, s.2; Açıkgoz, *GİK*, s.187; Zevkliler/Gökyayla, s.24; Özel, *GİK*, s.158; Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 21. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s.163; Bilgen, s.84.

⁵⁴⁴ Benzer tanımlar ve konuya ilişkin detaylı bilgiler için bkz. Atamer, *Genel İşlem*, s.61; Ulusan, *İçerik*, s.27; Aydoğdu, *GİK Konu*, s.12 vd.; Adem Yelmen, **Türk Borçlar Kanunu'na Göre Genel İşlem Şartları**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014, s.47; Havutçu, *GİK Koruma*, s.7; Atilla Altıp, “**Genel İşlem Koşulları**”, Türk Borçlar Kanunu Konferansı, M. Murat İncoğlu (drl.), İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.27-44, 2012, s.36; Mehmet Demir, **2008 Şubat Tarihli Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nın Genel İşlem Koşulları'na İlişkin Maddelerinin (m.20-25) Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri**, TBB Dergisi, S.76, s.217-230; 2008, s.218 vd.; Arzu Küçükyalçın, **Karşılaştırmalı Hukukta Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması**, AÜHF, C.53, s.101-124, 2004, s.110 vd.; Orhan Ersun Civan, **Genel İş Koşulları**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2015, s.16 vd.; Veli Karagöz, **Tip İş Sözleşmelerinde Öngörülen Cezai Şartın Genel İşlem Şartları Bağlamında Denetlenmesi**, AÜEHFD, C.8, S.1-2, s.593-606, 2004, s.595; Doğan Kartal, **Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar**, Selçuk Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2008, s.45; Özel, *GİK*, s.155 vd.; Kostakoğlu, s.162-163; Yazıcıoğlu, s.78; Mustafa Arıkan, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Koşulları**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2. Bası, İstanbul, Legal Yayıncılık, s.69-74, 2012, s.67; Sağlam, s.77.

⁵⁴⁵ Seza Reisoğlu, **Banka Uygulamaları Açısından Yeni Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşulları ve Eleştirisi**, Bankacılar Dergisi, S.77, s.108-117, 2011, s.108; Murat Aydoğdu, **Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem**

Hukuki düzenlemeden hareketle genel işlem koşullarının unsurlarını, sözleşmenin kurulmasından önceki bir aşamada hazırlanması, düzenleyen tarafından tek taraflı olarak hazırlanıp karşı tarafa sunulması, ileride kullanılacak pek çok sözleşmede kullanılmak üzere oluşturulması, genel ve soyut nitelikte hazırlanmış olması şeklinde belirtmek mümkündür⁵⁴⁶.

Genel işlem koşullarına bağlı tüketici kredi sözleşmelerini içerisinde barındıran bankacılık uygulaması yönüyle bakıldığında ise; kredi sözleşmelerinin genellikle banka tarafından sözleşmenin kurulması öncesinde hazırlanan veya hazırlattırılan standart sözleşmelerden oluştuğu görülmektedir⁵⁴⁷. Bu sözleşmelere tüketicinin müdahale edebilme veya kurulması aşamasında sözleşmenin içeriğine ilişkin pazarlık edebilmesi imkânı neredeyse yoktur⁵⁴⁸. Kredi veren tarafından tüketiciye verilen kredi sözleşme taslağının çoğu zaman sadece kişisel bilgiler kısmı tüketici tarafından doldurulmakta, diğer kısımlarına ise tüketici müdahale edememektedir⁵⁴⁹. Bir nevi banka tarafından hazırlanan sözleşmelerdeki genel işlem koşulları tüketiciye sunulmak suretiyle kredi sözleşmesi kurulmaktadır⁵⁵⁰.

(4) Haksız Şartlarla Sözleşme İçeriğinin Oluşturulması

Tüketici sözleşmeleri, kredi veren, satıcı veya sağlayıcı tarafından tek taraflı olarak hazırlanan ve tüketicinin müdahale edemediği sözleşmelerdir⁵⁵¹. Bu sözleşmelerdeki şartlar genel olarak düzenleyen lehine ve tüketici aleyhine hükümler

Koşullarının ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.19; Aydoğdu/Kahveci, s.20; Şeker, s.15; Aydoğdu, *GİK Konu*, s.6; Çınar, *Haksız Şartlar*, s.48-49, 53.

⁵⁴⁶ Antalya, s.415; Kara, s.159-160; Özdemir, s.83-84; Atamer, *Genel İşlem*, s.61; Atamer, *GİK Sempozyumu*, s.12; Çınar, *Haksız Şartlar*, s.52-59; Kuntalp, *GİK*, s.91; Yalçın, s.42; Küçükyalçın, s.111; Gezder, s.132-143; Kartal, s.51-54; Çabri, *Konut*, s.134; Havutçu, *GİK Koruma*, s.74-93; Nihat Yavuz, *Öğretide ve Uygulamada Sözleşmedeki Haksız Şartlar*, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s.35, 67; Aydoğdu, *GİK Konu*, s.13; Arıkan, s.70-71; Kaplan, *Banka*, s.77-78; Reisoğlu, *GİK*, s.69-70; Akipek/Aydoğdu, s.141; Aslan, s.318 vd.; Civan, s.17; Murat Topuz, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Genel İşlem Koşullarında Kapsam (Yürürlük) Denetimi**, Tufan Ögüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan içinde (1138-1174), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, s.1140; İlhan Uluhan, **Türk Borçlar Kanunu'ndaki Genel İşlem Şartlarına İlişkin Yeniliklerle İlgili Bazı Düşünceler**, Tufan Ögüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan içinde (1219-1228), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, s.1219; Serkan Ayan, "Genel İşlem Koşulları Yönünden Türk Borçlar Kanunu İle 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Karşılaştırılması", Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (105-118), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s.106; Kılıçoğlu, s.164 vd.

⁵⁴⁷ Kuntalp, *GİK*, s.91; Gürses, *Kredi*, s.191.

⁵⁴⁸ Havutçu, *GİK Koruma*, s.3.

⁵⁴⁹ Gürses, *Kredi*, s.192.

⁵⁵⁰ Tekinalp, s.370 vd.; Yalçın, s.44; Kuntalp, *GİK*, s.91; Gürses, *Kredi*, s.193.

⁵⁵¹ Çabri, *Şerh*, s.117; Kara, s.138.

içermektedir. Bu durumun bir sonucu olarak ise tüketicinin korunması için özel düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur.

Haksız şartlar TKHK m.5'te özel olarak düzenlenmiştir. Madde metninde haksız şart; *“tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarıdır.”* şeklinde tanımlanmıştır⁵⁵².

Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliğin⁵⁵³ 5. maddesinde ise haksız şartın unsurlarına yer verilmiştir. Bu hükme göre, *Tüketici ile kurulan sözleşmelerde yer alan bir şartın haksız şart olarak kabul edilebilmesi için; a) Tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilmesi, b) Tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olması* unsurlarının bir arada bulunması gerekir⁵⁵⁴.

Haksız şartları genel işlem koşullarından ayıran en önemli fark, müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen hükmün haksız şart sayılabilmesi için birden çok sözleşmede kullanılma amacıyla hazırlanması zorunluluğunun bulunmamasıdır⁵⁵⁵. Başka bir deyişle, haksız şartın ayrıca genel işlem koşulu niteliği taşıması gerekmemektedir⁵⁵⁶. Bu yönüyle haksız şartın genel işlem koşullarından daha geniş olduğu söylenebilecektir. Bu kapsamda müzakere edilmeden sözleşmeye konulan

⁵⁵² Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.80; Özdemir, s.82; Kara, s.140; Çabri, *Şerh*, s.119; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.610; Akipek/Aydoğdu, s.137; Zevkliler/Özel, s.121; Hamdi Tamer İnal, *İnternet Sözleşmelerinde Haksız Şartlar*, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2018, s.18; Antalya, s.404; Oğuzman/Öz, s.168; Osman Açıkgöz, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un Haksız Şartlarla İlgili Getirdiği Yenilikler**, Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C.21, S.2, İstanbul, s.805-838, 2015, s.807; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.212 vd.; Gümüş, *Şerh*, s.60 vd.; Safa Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 25. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2014, s.74; Hamdi Tamer İnal, *Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar*, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.9, S.89, s.32-57, 2014, s.33-35; Aydoğdu, *Denetim*, s.191; Yahya Deryal, *Tüketici Kredilerinde Haksız Şart Örnekleri ve 6502 Sayılı Kanunla Getirilen Yeni Düzenlemenin Değerlendirilmesi*, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.9, S.89, s.58-68, 2014, s.58-59; Şahin Turan, Mahmut Kizir, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar ile Aynılı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler**, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.9, S.89, s.69-78, 2014, s.71; Aslan, s.327; Ulusal, s.146; Serkan Ayan, s.112.

⁵⁵³ RG 17.06.2014, S.29033.

⁵⁵⁴ Çabri, *Şerh*, s.121 vd.; Kara, s.140-142; Zevkliler/Özel, s.122; Akipek/Aydoğdu, s.139 vd.; Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.81-82; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.213; Aslan, 331 vd.; Özdemir, s.85.

⁵⁵⁵ Gümüş, *Şerh*, s.61; Çabri, *Şerh*, s.119; Akipek/Aydoğdu, s.140; Zevkliler/Özel, s.122; Kara, s.167.

⁵⁵⁶ Atamer, *GİK Sempozyumu*, s.20.

şartlar, dürüstlük kuralına aykırı düşecek şekilde tüketici aleyhine ise haksız şart sayılmaktadır⁵⁵⁷.

Kanaatimizce, özel kanunda kural bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı ilkesi (TKHK m.83/1) gereğince TBK m.20 hükümlerinin tüketici sözleşmelerine de uygulanması, birden fazla sözleşmede kullanılmak amacıyla oluşturulma unsurunun tüketici sözleşmeleri bakımından da incelenmesi gerekmektedir⁵⁵⁸.

Haksız şartlara bağlı tüketici kredi sözleşmelerini içerisinde barındıran bankacılık uygulaması yönüyle bakıldığında ise; tüketici ile akdedilen bankacılık sözleşmeleri tüketici işlemi olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla bağlı tüketici kredi sözleşmesinde tüketici ile müzakere edilmeden yer verilen şartlara öncelikli olarak TKHK hükümleri uygulanacaktır. Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde ise genel kural gereğince TBK m.20’de yer alan genel işlem koşullarına ilişkin düzenleme ile değerlendirme yapılacaktır⁵⁵⁹. Burada üzerinde durulan husus, tüketicinin korunmasıdır. Bu nedenle hem TKHK hem de TBK hükümleri tüketiciyi koruduğu doğrultuda tüketici kredi sözleşmelerine uygulanacaktır⁵⁶⁰.

(5) Sözleşme Hükümlerinin Denetlenmesi

Sözleşme hükümlerinin denetlenmesi idari denetim ve yargısal denetim olarak ikiye⁵⁶¹, yargısal denetim ise kendi içerisinde yürürlük denetimi, yorum denetimi ve içerik denetimi olarak üçe⁵⁶² ayrılmaktadır. Kanun koyucu, genel işlem koşullarını yargısal denetimin her üç türüne de tabi tutmuş ancak idari denetim öngörmemiştir. Haksız şartlar açısından ise idari denetime yer verilmiş, yargısal denetim türü olan yürürlük denetiminin düzenlenmesine gerek duyulmamıştır.

⁵⁵⁷ Aydoğdu, *Denetim*, s.191-192; Deryal, *Haksız Şart*, s.58-59; Kara, s.142; İnal, *Haksız Şartlar*, s.35-36.

⁵⁵⁸ Aydoğdu, *Denetim*, s.185.

⁵⁵⁹ Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.83.

⁵⁶⁰ Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.86.

⁵⁶¹ Antalya, s.399.

⁵⁶² Baki İlkay Engin, “Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması”, Türk İsviçre Hukuk Günleri Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.75-100, 2010, s.79; Sirmen, s.112-113; Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.85; Dörtlü denetim aşaması için bkz. Antalya, s.414.

Hukukumuzda idari denetim müessesesi TKHK m.5/8 ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik m.8’de sadece haksız şartlar için detaylı olarak düzenlenmiştir⁵⁶³. İdari denetim, Bakanlık⁵⁶⁴ tarafından sözleşme henüz taraflarca imzalanmadan önce gerçekleştirilen önleyici bir denetim mahiyetindedir⁵⁶⁵. Sözleşmenin kurulması öncesinde önleyici nitelikte bir denetimin yapılması, tüketicinin karşılaştacağı muhtemel risklerin önüne geçilmesine imkân tanımaktadır⁵⁶⁶. Bakanlık, re’sen ya da şikâyet üzerine tüketici sözleşmelerinde haksız şartların kullanıldığından haberdar olması üzerine Yönetmelik m.8’de düzenlenen prosedürü izleyerek gerekli denetim görevini yerine getirecektir⁵⁶⁷.

Yargısal denetim aşamalarının ilki *yürürlük denetimidir*. Bu denetim türü genel işlem koşulları açısından düzenlenmiş olup haksız şartlar açısından herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Her ne kadar TKHK’de açık bir hüküm bulunmasa da, TKHK m.83 gereğince TBK m.21’de düzenlenen yürürlük denetiminin haksız şartlara da uygulanacağı kabul edilmelidir⁵⁶⁸.

Yürürlük denetimi aşaması, sözleşmede yer alan koşulun tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradeleriyle uyuşup uyuşmadığının ve bu koşulun sözleşmenin niteliği ile işin özelliğine yabancı olup olmadığının tespitine yöneliktir⁵⁶⁹. Bir koşulun sözleşmeye dâhil edilebilmesi için ise, tarafların, sözleşmenin bu koşullar ile düzenlenebileceği hususunda anlaşmaları gerekir⁵⁷⁰. Bu husus TBK m.21’de “*Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları*

⁵⁶³ Aydoğdu, *Denetim*, s.193; Çabri, *Şerh*, s.141; Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.82.

⁵⁶⁴ TKHK m.3/1-a’ya göre Bakanlık, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nı ifade etmektedir.

⁵⁶⁵ Atamer, *Genel İşlem*, s.50; Aydoğdu, *Denetim*, s.69; Açıkgöz, *Yenilikler*, s.817.

⁵⁶⁶ Havutçu, *GİK Koruma*, s.49.

⁵⁶⁷ Açıkgöz, *Yenilikler*, s.818; Aydoğdu, *Denetim*, s.193-194; Aslan, s.346-347.

⁵⁶⁸ Çabri, *Şerh*, s.131; Sirmen, s.113; Açıkgöz, *Yenilikler*, s.825; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.222; Aydoğdu, *Denetim*, s.85.

⁵⁶⁹ Çabri, *Şerh*, s.131; Özdemir, s.85; Gürses, *Kredi*, s.199; Antalya, s.419; Serkan Ayan, s.107; Bilgen, s.84.

⁵⁷⁰ Havutçu, *GİK Koruma*, s.105; Çabri, *Konut*, s.140; Aydoğdu, *Denetim*, s.173; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.228.

yazılmamış sayılır. Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır” denilmek suretiyle belirtilmiştir⁵⁷¹.

Kanun hükmünden hareketle, kredi veren tarafından tek taraflı olarak hazırlanan kredi sözleşmelerinde yürürlük denetimi, tüketicinin genel işlem koşulları hakkında yeterince bilgilendirilip bilgilendirilmediği⁵⁷² ve bu hükümlerin içeriğini öğrenme imkânının tüketiciye sağlanıp sağlanamadığına ilişkindir⁵⁷³. Tüketici tarafından ilgili koşulların kabulü ile de söz konusu koşullar kredi sözleşmesinin bir parçası haline gelecektir.

Yürürlük denetiminin önemi ise, bu denetimden geçemeyen genel işlem koşulları hakkında diğer denetimlerin yapılmayacak olmasıdır. TBK m.21’de belirtildiği üzere yürürlük denetiminin yaptırımı yazılmamış sayılmaktadır⁵⁷⁴. Haksız şartlar açısından her ne kadar yürürlük denetimine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş ise de, TBK hükümlerinin haksız şartlara kıyasen uygulanması, ancak yaptırımının kesin hükümsüzlük olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁵⁷⁵.

Yargısal denetim aşamalarının ikincisi *yorum denetimidir*. Bu aşama, açık veya zımni bir şekilde sözleşmeye dâhil edilen ancak açık ve anlaşılır bir dille yazılmayan veya birden fazla anlama gelen genel işlem koşulları veya haksız şartların nasıl yorumlanacağına ilişkindir⁵⁷⁶.

Sözleşmede yer alan genel işlem koşullarının nasıl yorumlanacağı TBK m.23’te, haksız şartların nasıl yorumlanacağı ise TKHK m.5/4 ile Haksız Şartlar Yönetmeliği m.6/3’te düzenlenmiştir. Bu maddelerde yer alan düzenlemelere göre; sözleşmede yer alan genel işlem koşulları veya haksız şart hükümlerinin açık ve anlaşılır olması gerektiği, açık ve anlaşılır değilse veya birden fazla anlama geliyorsa

⁵⁷¹ Yelmen, s.106-110; Çabri, *Şerh*, s.132; Havutçu, *Konferans*, s.79.

⁵⁷² Bankanın genel işlem koşullarının içeriğini anlatma yükümlülüğünün olmadığına ilişkin görüş için bkz. Atamer, *GİK Sempozyumu*, s.28; Atamer, *GİK Bireysel Pazarlık*, s.119; Karşıt görüş için bkz. Kuntalp, *GİK*, s.95; Topuz, *Yürürlük*, s.1146; Açıkgöz, *GİK*, s.234.

⁵⁷³ Gürses, *Kredi*, s.202.

⁵⁷⁴ Havutçu, *Konferans*, s.95; Kılıçoğlu, s.167.

⁵⁷⁵ TBK m.21/2 gereğince yazılmamış sayılmanın haksız şartlar açısından da uygulanabileceğine yönelik görüş için bkz. Çabri, *Şerh*, s.132.

⁵⁷⁶ Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.76; Gürses, *Kredi*, s.207-208; Çabri, *Şerh*, s.133-134; Özdemir, s.86-87; Havutçu, *GİK Koruma*, s.148; Atamer, *Genel İşlem*, s.124; Açıkgöz, *Yenilikler*, s.825.

tüketici lehine yorumlanacağı açıkça belirtilmiştir⁵⁷⁷. Dolayısıyla genel işlem koşulları veya haksız şartların yorumunda belirsizlik olması halinde tüketici lehine yorum – daraltıcı yorum – ilkesi devreye girecektir⁵⁷⁸.

Kanun hükümlerinden hareketle, bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde kredi veren tarafından tek taraflı olarak hazırlanan veya hazırlattırılan ve kredi sözleşmelerinde yer verilen genel işlem koşulları veya haksız şartların açık ve anlaşılır olmaması veya birden fazla anlama gelmesi halinde tüketici lehine olan hükümler dikkate alınacaktır⁵⁷⁹.

Yargısal denetimin son aşaması ise *içerik denetimi*dir. Bu aşama, müzakere edilmemiş sözleşme hükümlerinin tüketicinin menfaatine uygun olup olmadığı, tüketicinin menfaatlerini dengeli bir şekilde düzenleyip düzenlenmediğinin araştırılmasına ilişkindir⁵⁸⁰.

Genel işlem koşullarına ilişkin içerik denetimi TBK m.25'te, haksız şartlara ilişkin içerik denetimi ise Haksız Şartlar Yönetmeliği m.7'de düzenlenmiştir. Bu maddelerde yer alan düzenlemelere göre; sözleşmede yer alan genel işlem koşulları veya haksız şart hükümlerinin dürüstlük kurallarına aykırı olarak karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştıracak nitelikte olamayacağı, aksi halde bu hükümlerin kesin hükümsüz olacağı belirtilmiştir⁵⁸¹.

İçerik denetiminin temelinde yer alan hukuksal ilke dürüstlük kuralıdır⁵⁸². Yargıtay'ın yerleşik kararları da bu yöndedir⁵⁸³. Bir tüketici sözleşmesinde yer alan genel işlem koşulu veya haksız şarta ilişkin içerik denetimi yapılabilmesi için, sözleşme kapsamındaki hükmün dürüstlük kuralına aykırı olarak tüketicinin durumunu

⁵⁷⁷ Antalya, s.431; Gürses, *Kredi*, s.208; Bilgen, s.85.

⁵⁷⁸ Atamer, *Genel İşlem*, s.140-141; Çınar, *Haksız Şartlar*, s.117; Şener Akyol, *Sözleşmenin Yorumu*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s.21-22; Oğuzman/Öz, s.167; Antalya, s.431; Aslan, s.339; Gümüş, *Şerh*, s.56; Aydoğdu, *Denetim*, s.116; Deryal, *Haksız Şart*, s.60; Açıkgöz, *GİK*, s.274 vd.

⁵⁷⁹ Gürses, *Kredi*, s.209.

⁵⁸⁰ Zevkliler/Özel, s.127; Çabri, *Şerh*, s.135; Antalya, s.432, 436; Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.75; Özdemir, s.87; Ulusan, *İçerik*, s.32; Aydoğdu, *Denetim*, s.196; Açıkgöz, *Yenilikler*, s.827; Akipek/Aydoğdu, s.151; Serkan Ayan, s.111.

⁵⁸¹ Özdemir, s.88; Havutçu, *GİK Koruma*, s.159; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.617; Atamer, *Genel İşlem*, s.143 vd.

⁵⁸² Gümüş, *Şerh*, s.57; Özdeniz/Kuleli, s.33; Gürses, *Kredi*, s.210; Açıkgöz, *GİK*, s.348 vd.; Açıkgöz, *Yenilikler*, s.830; Havutçu, *GİK Koruma*, s.172; Yelmen, s.123; Baş, s.291; Civan, s.252.

⁵⁸³ Yargıtay 13. HD. 02.09.2013 T., 2013/22232 E., 2013/20552 K.; Yargıtay 13. HD. 03.03.2008 T., 2007/11236 E., 2008/2982 K.; Yargıtay 13. HD. 10.02.2011 T., 2010/11726 E., 2011/1870 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 20.08.2018.

ağırlaştırması, sözleşme dengesini tüketici aleyhine değiştirmesi gerekir⁵⁸⁴. Bu şekilde içerik denetimine takılan hükümlerin yaptırımı ise kesin hükümsüzlüktür⁵⁸⁵.

2. Bağlı Tüketici Kredi Sözleşmesinin Şekli

Türk Borçlar Hukuku sistemimiz sözleşmeler açısından şekil özgürlüğü (serbestisi) ilkesini benimsemiş olup, bu durum TBK m.12/1’de “*sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir*” düzenlemesi ile ifade edilmiştir⁵⁸⁶. Ancak bu hüküm mutlak bir kural olmayıp, bazı özel kanunlar veya tarafların iradeleri ile sözleşmelerin belirli bir şekilde yapılması zorunluluğu öngörülebilecektir⁵⁸⁷.

Özel hukuk düzeninde benimsenen şekil serbestisi prensibinin istisnalarından birisi TKHK’de düzenlenen tüketici kredi sözleşmeleridir. Tüketici kredi sözleşmelerinin şekli, TKHK m.22/3 fıkrasında *tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmayacağı* hükmü ile düzenlenmiş olup, bu sözleşmenin geçerliliği yazılı şekle bağlanmıştır⁵⁸⁸. Dolayısıyla bağlı tüketici kredi sözleşmesinin yazılı yapılması gerekmektedir.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin, tüketici kredi sözleşmesinin bir görünüm şekli olması nedeniyle bu başlık altında tüketici kredi sözleşmelerinin şekline ilişkin daha önce yukarıda⁵⁸⁹ yapılan açıklamalara atıf verilmekle yetinilmiştir.

⁵⁸⁴ Çabri, *Şerh*, s.136.

⁵⁸⁵ Çabri, *Şerh*, s.137; Açıkgöz, *Yenilikler*, s.832; Sirmen, s.128; Akipek Öcal, *Haksız Şart*, s.76; Antalya, s.441; Havutçu, *Konferans*, s.102.

⁵⁸⁶ Antalya, s.449; Kalender, s.80; Gökpınar, s.86; Zevkliler/Aydın, s.9; Özdemir, s.73; Emine Gökçe Karabel, **Yazılı Şekil Şartı**, Marmara Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2015, s.6; Gürses, *Kredi*, s.211; Kılıçoğlu, s.149.

⁵⁸⁷ Yalçın Kavak, **Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil**, İstanbul, Kayhan Matbaacılık, 2015, s.27; Kılıçoğlu, s.150.

⁵⁸⁸ Öztekin, s.10; Aslan, s.419; Çabri, *Şerh*, s.390; Kara, s.1182; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.735; Zevkliler/Özel, s.242; Akipek, *Şerh*, s.496; Yener, *Finans*, s.411; Baysal, s.289; Önal, s.34; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.260; Ceylan, *Avrupa Birliği-I*, s.52; Akipek Öcal, *Konferans*, s.400; Zevkliler/Gökyayla, s.401.

⁵⁸⁹ Tüketici kredi sözleşmesinin şekline ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, I, E başlığı altında yapılan açıklamalar.

Üçüncü Bölüm

BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ, KREDİ VERENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

I. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ

A. KREDİ VERENİN HAK VE BORÇLARI

1. Kredi Verenin Borçları

a. Tüketicuyu Bilgilendirme Borcu

Tüketicinin sözleşme kurulmasından önce sözleşme yapma konusundaki iradesini sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmesi, sözleşmenin koşulları ve bu koşulların doğurduğu hükümlerin sonuçları hakkında tam ve doğru bir şekilde bilgilendirilmesi ile mümkündür⁵⁹⁰. Bu kapsamda kredi verenin tüketiciyi bilgilendirme borcu, kredi sözleşmesinin kurulmasından önceki zorunlu ön bilgilendirme ve sözleşmenin kurulması aşamasındaki bilgilendirme olmak üzere iki aşamadan oluşur⁵⁹¹.

Kredi verenin ön bilgilendirme borcunun düzenlendiği TKHK m.23'e göre, kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu⁵⁹², sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur⁵⁹³. Maddenin düzenlenme amacı, kredi sözleşmesinin kurulmasından önce tüketicilere son kez düşünme ve araştırma süresi vererek daha bilinçli kararlar almalarına olanak sağlamaktır⁵⁹⁴.

⁵⁹⁰ Ebru Ceylan, *Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri - II*, TBB Dergisi, S.80, s.121-148, 2009, s.127.

⁵⁹¹ Emrehan İnal, "Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması ve Buna İlişkin Güncel Gelişmeler", Bahri Öztürk, M. İhsan Ulsan (Ed.), *Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu (24-25 Kasım 2011)*, Metinler Kitabı içinde (117-131), İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013, s.127; Baysal, s.294.

⁵⁹² Tüketicilere verilecek bilgi formlarının, en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur. (Tüketici Kredi Sözleşmeleri Yönetmeliği m.5)

⁵⁹³ Çabri, *Şerh*, s.398; Baysal, s.295; Zevkliler/Özel, s.243; Zevkliler/Aydoğdu, s.284; Akipek, *Şerh*, s.500; Aslan, s.430; Ulusal, s.252; Haznedar, s.11; Yener, *Finans*, s.415; Aydoğdu/Kahveci, s.723; Özdeniz/Kuleli, s.86; Kara, s.1178; Akipek Öcal, *Konferans*, s.401; Özen, *Tüketici*, s.40.

⁵⁹⁴ Zevkliler/Özel, s.244; Baysal, s.295; Aslan, s.431; Kara, s.1179.

Kanun koyucu tarafından her ne kadar sözleşme önce bilgi formunun kredi sözleşmesi kurulmadan makul bir süre önce verilmesi benimsenmiş ise de, bu makul sürenin tanımı yapılmamıştır. Kanaatimizce her kredi ilişkisindeki somut durumun özelliklerine göre bu makul süreyi tespit etmek yerinde olacaktır⁵⁹⁵. Bu süre belirlenirken tüketicinin sosyal ve ekonomik durumu, eğitim düzeyi, kredi kullanım amacı, gerekli inceleme ve araştırma yapma süresi gibi hususlar dikkate alınmalıdır⁵⁹⁶.

Kredi verenin bilgilendirme borcunun ikinci aşaması, kredi sözleşmesinin kurulması aşamasındaki bilgilendirme borcudur. Kredi verenin bu borcunun kaynağı TKHK m.4/1 ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü başlıklı ikinci bölümüdür⁵⁹⁷.

Kredi verenin tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasından önce sözleşme öncesi bilgi formu verme ve sözleşmenin kurulma aşamasındaki bilgilendirme yükümlülüğünün yaptırımı ise TKHK m.77'de idari yaptırım olarak düzenlenmiştir. Buna göre TKHK m.23'te belirtilen yükümlülöklere aykırı hareket eden kredi verene, aykırılık tespit edilen her bir işlem veya sözleşme için iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanacaktır⁵⁹⁸.

b. Krediyi Verme/Kullandırma Borcu

Kredi verenin bağılı tüketici kredi sözleşmesi kapsamındaki en önemli borcu kredi sözleşmesine konu kredi tutarının verilmesi/kullandırılmasıdır⁵⁹⁹. Kredi verenin bu borcu eTKHK döneminde sadece sözleşmede kararlaştırılan nakit kredinin tüketiciye teslimi iken⁶⁰⁰, TKHK m.22 gereğince kredi verenin borcu sadece nakit kredi verilmesi değil, ayrıca ödemenin ertelenmesi ya da ona benzer finansman şekillerinin de sağlanmasıdır⁶⁰¹.

⁵⁹⁵ Baysal, s.297; Emrehan İnal, s.125; Zevkliler/Özel, s.244.

⁵⁹⁶ Ulusal, s.252; Çabri, *Şerh*, s.403; Haznedar, s.9; Sözleşme öncesi bilgi formunun sözleşmenin kurulmasından hemen önce verilmesinin yükümlölük ihlali olduğuna ilişkin bkz. Önal, s.36.

⁵⁹⁷ Baysal, s.299.

⁵⁹⁸ Zevkliler/Özel, s.244; Ulusal, s.252; Çabri, *Şerh*, s.405; Baysal, s.298; Zevkliler/Gökyayla, s.401; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.108.

⁵⁹⁹ Çınar, *Kredi*, s.45; Öztekin, s.12; Üzeler, s.117; Aslan, s.428; Gürses, *Kredi*, s.257; Konut finansmanı kredilerinde de kredi verenin asli borcu kredi kullandırmaktadır. Bkz. Özdemir, s.108; Özyılmaz, s.80.

⁶⁰⁰ Gümüş, *Şerh*, s.179.

⁶⁰¹ Gümüş, *Şerh*, s.179 vd.; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.238-239; Aslan, s.409.

Kredi verenin kredi verme borcunu kime karşı yerine getireceği hususu tüketici kredileri açısından önem arz etmektedir. Özellikle salt tüketici kredi sözleşmelerinin kredi veren ile tüketici arasında yapılması nedeniyle kredinin kural olarak tüketiciye ifa edilmesi gerekmektedir. Ancak bağlı tüketici kredi sözleşmesi ilişkisinin bulunduğu durumlarda kredi veren kredi tutarını genellikle doğrudan⁶⁰² tüketiciye değil, çoğu zaman çerçeve sözleşme ilişkisi kurulan satıcı ya da sağlayıcıya ödeyecektir⁶⁰³. Bağlı tüketici kredi sözleşmesindeki bu durum tüketicinin kredi tutarı üzerinde tasarruf edebilme imkânının olmamasından kaynaklanmaktadır.

Kredi verenin kredi tutarını ne zaman ifa edeceği hususuna bakıldığında ise; finansman şirketi açısından satıcı ya da sağlayıcıya yapılacak ifa, kredi sözleşmesi ile finanse edilen mal veya hizmetin tüketiciye teslim ya da temin edilmesinden sonradır⁶⁰⁴. Kredi veren bankalar açısından ise ifa borcu, sözleşmede kararlaştırılmışsa bu tarihte, eğer bir tarih kararlaştırılmamışsa sözleşmenin kurulduğu tarihte muaccel olacaktır⁶⁰⁵. Bankaların ifa zamanına yönelik TKHK’de hüküm bulunmadığından genel hükümler uygulanacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki, bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde bankanın kredi tutarını satıcı ya da sağlayıcıya ödemek için, finanse edilen mal ya da hizmetin ifa edilmesini bekleme zorunluluğu yoktur. Buna karşın finansman şirketlerine uygulanan hükümlerin bankalar açısından da kıyasen uygulanması gerektiği doktrinde ileri sürülmektedir⁶⁰⁶.

c. Sözleşme Koşullarını Tüketici Aleyhine Değiştirmeme Borcu

Tüketici kredilerine ilişkin kanuni düzenlemelerin olmadığı dönemlerde kredi verenler sözleşmede değişiklik yapma haklarını saklı tutarak kredi ilişkisinin ilerleyen aşamalarında ekonomik durumu bahane edip sözleşme koşullarını tüketici aleyhine

⁶⁰² Kredinin doğrudan satıcı ya da sağlayıcıya ödenmesi finansman şirketleri açısından zorunluluk olup, bankalar açısından kredi tutarı çoğu zaman doğrudan satıcı ya da sağlayıcıya ödenmektedir. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.276 vd.

⁶⁰³ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.276-279; Gezder, s.213; Arkan, *Tüketici*, s.31; Çabri, *Konut*, s.165; İnal, *Tüketici Kredileri*, s.326; Öztekin, s.12.

⁶⁰⁴ Üzeler, s.118; Ayrıca bkz. FKFFŞK m.38.

⁶⁰⁵ Çınar, *Kredi*, s.46; Ayrıca bkz. TBK m.90.

⁶⁰⁶ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.278.

değiştirebilmekte⁶⁰⁷, bu durum ise uzun süreli olarak borçlanan tüketicinin daha da mağdur olmasına sebebiyet vermektedir⁶⁰⁸.

Yaşanan bu sıkıntılar nedeniyle kanun koyucu tarafından ilk olarak eTKHK ile taraflar arasında yapılan sözleşmelerde öngörülen koşulların sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği⁶⁰⁹ hükmü getirilmiştir. Devamla TKHK m.4/2’de; *sözleşmede öngörülen koşulların, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği* nisbi emredici bir şekilde düzenlenmiştir⁶¹⁰. Dolayısıyla sözleşme koşulları tüketici aleyhine değiştirilemeyecek, ancak tüketici lehine değiştirilmesi mümkün olabilecektir. Bu hükme uymamanın yaptırımını ise kesin hükümsüzlüktür⁶¹¹. Ayrıca madde hükmüne aykırılık için TKHK m.77’de idari para cezası öngörülmüştür.

Tüketici kredi sözleşmeleri açısından benzer bir düzenlemeye TKHK m.26’da yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre, belirli süreli kredi sözleşmesi şartlarının tüketici aleyhine değiştirilmesi yasaktır⁶¹². Bunun tek istisnası ise aynı maddenin ikinci fıkrasında yer verilen belirsiz süreli kredi sözleşmelerindeki faiz oranı değişikliğidir. Bu istisnanın kabul edilebilmesi için; bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi ve bu bildirimde yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilmesi gerekmektedir⁶¹³. Diğer yandan, sözleşmede değişiklik yapma yetkisinin kullanılmasında hakkın kötüye kullanılması yasağının her zaman bir sınır teşkil ettiği unutulmamalıdır⁶¹⁴.

⁶⁰⁷ Zevkliler/Aydoğdu, s.285; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.280; Zevkliler/Gökyayla, s.402.

⁶⁰⁸ Çabri, *Konut*, s.169; Özdemir, s.110.

⁶⁰⁹ Tiryaki, s.61.

⁶¹⁰ Çabri, *Şerh*, s.79-80; Özdemir, s.110; Üzeler, s.120.

⁶¹¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.282-283; Özdemir, s.111; Zevkliler/Aydoğdu, s.285; Arkan, *Tüketici*, s.39; Karşı görüş için bkz. Çabri, *Şerh*, s.80-81.

⁶¹² Çınar, *Kredi*, s.53; Ulusall, s.255; Aslan, s.417; Zevkliler/Özel, s.250; Akipek, *Şerh*, s.514; Çabri, *Şerh*, s.430; Kara, s.1194; Atilla Altop, “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (411-436), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s.420.

⁶¹³ Zevkliler/Gökyayla, s.402; Aydoğdu/Kahveci, s.727; Çınar, *Kredi*, s.54; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.147; Yener, *Finans*, s.414; Ulusall, s.256; Aslan, s.418; Akipek, *Şerh*, s.515; Çabri, *Şerh*, s.431; Değişikliğin sadece faiz oranına ilişkin olduğu, sözleşmenin diğer hükümlerinde tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağına ilişkin görüş için bkz. Gümüş, *Şerh*, s.196.

⁶¹⁴ Aslan, s.418; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.147; Zevkliler/Özel, s.251; Çabri, *Şerh*, s.431.

d. Sorumsuzluk Kaydı Koymama Borcu

Kredi verenin kredi sözleşmesine sorumsuzluk kaydı koymama borcunun temeli; bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde kredi verenin mal veya hizmetin hiç ifa edilmemesi ya da ayıplı ifa edilmesinden satıcı ya da sağlayıcıyla birlikte sorumlu olmasıdır. Kredi verenin sorumluluğuna ilişkin düzenlemeler emredici nitelikte düzenlenmiş olup, bu sorumluluğun sorumsuzluk kaydı ile ortadan kaldırılması mümkün değildir⁶¹⁵. Dolayısıyla kredi veren tarafından sözleşmeye konulan sorumsuzluk kaydı emredici kurallara aykırılık teşkil etmesi nedeniyle geçersiz sayılacaktır⁶¹⁶.

Kredi verenin bu borcu sadece bağlı tüketici kredi sözleşmeleri için geçerlidir. Bunun dışındaki nakdi kredilerde, kredi kartı ile açılan kredilerde kredi verenin kredi sözleşmesine sorumsuzluk kaydı koyması sözleşme ilişkisi içerisinde mümkündür⁶¹⁷.

e. Teminatları İade Borcu

Tüketici kredi sözleşmelerinde kredi veren tarafından güven ilişkisinin bir sonucu olarak tüketiciden teminat talep edilmektedir. Bu teminat genellikle aynı ya da şahsi teminat olabileceği gibi kıymetli evrak⁶¹⁸ da olabilmektedir⁶¹⁹. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde ise özellikle belirli bir taşıtın alınması için verilen kredilerde taşıt üzerine rehin hakkı tesis edilmektedir.

Kredi veren, kredi sözleşmesinin teminatı olarak şahsi teminat almışsa, kredi borcu sona erdiğinde kural olarak teminatlar da son bulacaktır. Bu durumda kredi verenin iade borcu ortadan kalkacaktır⁶²⁰. Ancak kredi veren tarafından aynı teminat olarak bir menkul mal alınmış ya da taşıt üzerinde bir rehin tesisi yapılmış ise, borç bittiğinde kredi veren menkul malı iade edecek, taşıt üzerindeki rehni kaldıracaktır⁶²¹.

⁶¹⁵ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.302; Üzeler, s.122; Tiryaki, s.64.

⁶¹⁶ Yargıtay 13. HD. 19.02.2004 T., 2003/13819 E. 2004/1888 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 23.09.2018.

⁶¹⁷ Teoman, s.180.

⁶¹⁸ Tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersizdir. (TKHK m.4/5)

⁶¹⁹ Çınar, *Kredi*, s.49.

⁶²⁰ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.303-305; Tiryaki, s.65.

⁶²¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.303; Üzeler, s.128; Çınar, *Kredi*, s.50; Tiryaki, s.65.

f. Sır Saklama Borcu

Kredi veren bankanın sır saklama borcuna TKHK’de yer verilmemiş olup, bu borcun kanuni temeli BankK m.73/3’te düzenlenmiştir⁶²². Madde hükmüne göre; sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamayacakları belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık Etik İlkelerinin⁶²³ 10. maddesine göre bankalar, bilgi ve belge istemeye kanunen açıkça yetkili kişi ve merciler dışında, müşterilere ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri gizli tutmak ve özenle saklamak zorundadır.

Kredi verenin sır saklama borcunun kapsamı, tüketici ile girilen kredi ilişkisi dolayısıyla edinilen bilgilerin korunması, tüketicinin özel ilişkilerinin, kredi itibarının ve kredi işlemlerinin kanuni istisnalar ve tüketicinin onayı olmadan 3. kişilerle paylaşılmamasıdır⁶²⁴. Kredi verenin bu borcu sözleşmenin kurulmasıyla başlar, tüketicinin menfaati devamınca yani sözleşme sona ermesinden sonra da devam eder⁶²⁵.

Kredi verenin bu borcu sözleşmede bir hüküm olmasa bile kanundan doğar. Tüketicinin kendisine ait bilgileri vermesi veya kendisi hakkında araştırma yapılmasına müsaade etmesinin temelinde de bu kanuni düzenlemeye dolayısıyla kredi veren bankanın bu bilgileri gizli tutacağına duyulan güven yer almaktadır⁶²⁶.

Kredi verenin sır saklama borcunu ihlal etmesi halinde tüketicinin sözleşmeyi feshedip feshedemeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş⁶²⁷, tüketicinin sadece bu ihlal dolayısıyla uğradığı zararı isteyebileceğini, diğer görüş ise bunun yanı sıra dürüstlük kuralına dayanarak sözleşme ilişkisini devam ettirmesinin kendisinden beklenemeyeceğini ileri sürerek sözleşmeyi feshedebileceğini savunmaktadır⁶²⁸.

⁶²² Sır saklama borcunun özel bir kanuni düzenlemeden bağımsız olduğuna ilişkin görüş için bkz. Tekinalp, s.411-417; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.307; Çabri, *Konut*, s.172.

⁶²³ https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/822/Etik_Ilkeler_27.08.2014.pdf

⁶²⁴ İbrahim Kaplan, *Banka Gizliliği Bankanın Sır Saklama Borcu*, BATİDER, C.XV, S.4, s.3-22, 1990, s.4; Kaplan, *Banka*, s.53; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.306; Üzeler, s.128; Tiryaki, s.66; Gürses, *Kredi*, s.249.

⁶²⁵ Çabri, *Konut*, s.171; Kaplan, *Sır*, s.6; Tekinalp, s.441; Kaplan, *Banka*, s.52; Özdemir, s.112; Özen, *Kredi*, s.199-204.

⁶²⁶ Kandıralıoğlu, s.16.

⁶²⁷ Kaplan, *Sır*, s.14.

⁶²⁸ Tekinalp, s.418.

Kanaatimizce, kredi verenin sır saklama borcuna aykırı hareketi tüketicinin kişilik hakkını ihlal boyutuna ulaşması halinde tüketici sadece bundan doğan zararı talep edebilmeli, sözleşmeyi feshetme hakkı olmamalıdır. Aksi durum, kanun koyucunun öngörmediği bir fesih durumunun ortaya çıkmasına sebebiyet verecektir⁶²⁹.

Sır saklama borcunun ihlali ayrıca BankK m.159 ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun⁶³⁰ *ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması* başlıklı 239. madde hükmü kapsamında suç olarak düzenlenmiştir.

2. Kredi Verenin Hakları

a. Teminat İsteme Hakkı

Tüketici kredi sözleşmesinde kredi verenin tüketicilerden birtakım teminat istemesinin temelinde genellikle kredinin geri ödenmeme riskinin azaltılması ve bir güvence sağlanması düşüncesi yer almaktadır. Bu yönüyle uygulamada kredi verenlerin tüketiciden teminat talep ettiği görülmektedir⁶³¹. Söz konusu teminat kredi verenin tüketicieye olan güvenini artırmakta, kredi ilişkisinin kurulmasını sağlamaktadır⁶³².

Tüketici kredi sözleşmelerinde kredi verenin talep ettiği teminat genellikle aynı ya da şahsi teminat olabileceği gibi kıymetli evrak da olabilmektedir⁶³³. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde ise, özellikle belirli bir taşıtın alınması için verilen kredilerde taşıt üzerine rehin hakkı tesis edilmektedir⁶³⁴.

TKHK m.4/6 gereğince tüketici işlemlerinde tüketici edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacaktır. Dolayısıyla kredi veren tarafından asıl borçluya başvurulmadan kefile gidilemeyecektir⁶³⁵. Alınacak teminatın kıymetli evrak olması halinde ise TKHK m.4/5 gereğince kıymetli evrakın sadece nama yazılı olması, her bir taksit ödemesi için ayrı

⁶²⁹ Özdemir, s.113; Çelik, s.94.

⁶³⁰ RG 12.10.2004, S.25611.

⁶³¹ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.309; Özdemir, s.88; Tiryaki, s.58; Özyılmaz, s.67.

⁶³² Çiğdem Mine Yılmaz, s.106-110.

⁶³³ Çınar, *Kredi*, s.49.

⁶³⁴ Öztekin, s.12; Taşıt üzerinde rehin tesisinde izlenmesi gereken usul için bkz. İnal, *Tüketici Kredileri*, s.330; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.796; Özsunay, s.5.

⁶³⁵ Aydoğdu/Zevkiler, s.293; Öztekin, s.13; Çabri, *Şerh*, s.107-108; Yargıtay 12. HD. 11.02.2010 T., 2009/20733 E. 2010/2915 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 27.09.2018.

ayrı olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu hükme aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersiz olacaktır⁶³⁶.

b. Kredinin Ödenmesini Talep Etme Hakkı

Kredi verenin bağlı tüketici kredi sözleşmesi dolayısıyla sahip olduğu en önemli hak, tüketiciye sağladığı kredinin geri ödenmesini talep etme hakkıdır. Bu hak kredi veren tarafından tüketiciye kredi sözleşmesi içerisinde verilen ve tüketicinin yapacak olduğu ödemede esas alınacak taksit, tutar ve vadeleriyle birlikte anapara, faiz, vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükler ve varsa ücretleri ayrı ayrı belirten ödeme planı çerçevesinde kullanılabilecektir⁶³⁷.

Kredi taksidinin ödeme planında belirtilen tarihte ödenmemesi durumunda tüketiciden kredinin kalan taksitlerinin tamamının istenebileceğine dair hükümlerin kredi sözleşmesi içerisinde saklı tutulması, tek bir taksidi ödeyemeyen tüketicinin kredinin tamamını ödemek zorunda kalmasına sebebiyet vermekte ve tüketicinin durumunu ağırlaştırmaktadır. Bu durumun önüne geçmek isteyen kanun koyucu ise, TKHK m.28’de tüketici kredilerinde temerrüt düzenlemesine yer vererek kredinin tamamının istenmesini belirli koşullara bağlamıştır. Bu koşullar; istem hakkının sözleşmede saklı tutulması, kredi verenin sözleşmeden doğan bütün borçlarını ifa etmesi, birbirini izleyen iki taksidin ödenmemesi, tüketiciye en az otuz günlük süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulmasıdır⁶³⁸. Bu koşulların varlığı halinde kredi veren temerrüt hükümlerinden yararlanarak kredinin tamamını ve temerrüt faizini tüketiciden talep edebilecektir. Ancak kredi veren muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masrafları dikkate alamayacaktır⁶³⁹.

⁶³⁶ Özdemir, s.89; Çabri, *Şerh*, s.102 vd.; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.206.

⁶³⁷ Üzeler, s.131; Çabri, *Şerh*, s.440;

⁶³⁸ Aydoğdu/Kahveci, s.729; Kostakoğlu, s.277; Aslan, s.437-438; Baysal, s.318; Ulusal, s.259; Haznedar, s.18; Yener, *Finans*, s.427; Gümüş, *Şerh*, s.202 vd.; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.250; Zevkliler/Özel, s.255; Akipek, *Şerh*, s.524; Çabri, *Şerh*, s.448-451; Kara, s.1203; Altop, *Konferans*, s.426.

⁶³⁹ Aslan, s.438; Baysal, s.319; Gümüş, *Şerh*, s.203; Akipek, *Şerh*, s.525.

c. Faiz ve Sair Masrafların Karşılanmasını Talep Etme Hakkı

Kredi verenin bağlı tüketici kredisi ile tüketiciye finansman sağlamasının temelindeki amacı faiz geliri elde etmektir⁶⁴⁰. Dolayısıyla kredi verenin kredi sözleşmesi kapsamında faiz talebinde bulunma hakkı vardır. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinin genellikle belirli süreli olarak yapılıyor olması da dikkate alındığında, kredi veren tarafından faiz oranı sabit⁶⁴¹ olarak belirlenebilecek ve bu oran tüketici aleyhine değiştirilemeyecektir⁶⁴². (TKHK m.25) Bu hüküm nisbi emredici nitelikte olduğundan tüketici lehine değişiklik yapılabilecektir⁶⁴³.

Faiz oranının belirlenmesi açısından üzerinde durulması gereken husus ise TBK m.88/2’de düzenlenen sözleşmede kararlaştırılan yıllık faiz oranının yıllık yasal faiz oranının yüzde ellisinden fazla olamayacağı hükmünün tüketici kredi sözleşmeleri açısından uygulanıp uygulanamayacağı sorunudur. Kural olarak tüketici kredileri kredi veren bakımından ticari iş niteliğinde olması nedeniyle TTK m.8/1’e göre faiz oranı serbestçe belirlenebilecektir⁶⁴⁴. Ancak bu konudaki baskın görüş TKHK’de yer alan tüketici kredileri açısından akdi ve temerrüt faizinin TBK’de ki kısıtlamalara tabi olması yönündedir⁶⁴⁵. Ayrıca tüketici kredi sözleşmelerinde akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer alması zorunludur. Aksi halde kredinin sözleşmenin sonuna kadar faizsiz kullanılacağı hüküm altına alınmıştır⁶⁴⁶. (TKHK m.25/2)

Kredi veren bağlı tüketici kredi sözleşmesi kapsamında ortaya çıkan masrafları tüketiciden isteyebilecektir⁶⁴⁷. Tüketiciden talep edilebilecek her türlü ücret, komisyon ve masraf türleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından hazırlanan

⁶⁴⁰ Çabri, *Şerh*, s.419; Üzeler, s.132; Tiryaki, s.59; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.311.

⁶⁴¹ Sözleşme başlangıcında belirlenen ve her iki tarafın rızası dışında değiştirilemeyen faiz oranıdır. Bkz. Çabri, *Konut*, s.195.

⁶⁴² Çabri, *Şerh*, s.421; Zevkliler/Özel, s.248; Aydoğdu/Kahveci, s.725; Baysal, s.312; Altop, *Konferans*, s.412; Belirli süreli tüketici kredisi denilmesindeki amaç, tüketici kredisi hükmündeki kredi kartı sözleşmelerini faiz değiştirme yasağının dışında tutmaktır. Bkz. Özen, *Tüketici*, s.38.

⁶⁴³ Gümüş, *Şerh*, s.195; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.246; Yener, *Finans*, s.423; Akipek, *Şerh*, s.510.

⁶⁴⁴ Seza Reisoglu, **Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun Bankacılık İşlemleri Açısından Değerlendirilmesi**, Bankacılar Dergisi, S.82, s.107-118, 2012, s.110; Çabri, *Şerh*, s.423.

⁶⁴⁵ Çabri, *Şerh*, s.425; Murat Aydoğdu, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz İle İlgili Düzenlemeler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12, S.1, s.85-136, 2010, s.122.

⁶⁴⁶ Çabri, *Şerh*, s.426-428; Zevkliler/Özel, s.248; Akipek, *Şerh*, s.511.

⁶⁴⁷ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.313; Arkan, *Tüketici*, s.34; Ceylan, *Seminer*, s.91.

Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁶⁴⁸ ile düzenlenmiştir⁶⁴⁹.

B. TÜKETİCİNİN HAK VE BORÇLARI

1. Tüketicinin Borçları

a. Krediyi Kabul Borcu

Tüketici kredi sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması nedeniyle, kredi verenin tüketiciye krediyi kullandırma borcunun karşılığı olarak tüketicinin de krediyi kabul etme borcu bulunmaktadır⁶⁵⁰. Bu borcun doğumu ise kredi sözleşmesinin kurulması ile birlikte ortaya çıkmaktadır⁶⁵¹.

Tüketici kredilerinde kabul borcu nakdi nitelikli krediler açısından daha çok önem arz etmektedir. Çünkü faiz ödeme borcunun başlangıcı kredinin kabulü ile mümkün olabilmektedir. Kredi veren açısından da faiz alacağının doğabilmesi için sadece kredi sözleşmesinin imzalanması yetmemekte, ayrıca sözleşmede belirtilen kredi tutarının tüketiciye verilmesi zorunlu olduğundan tüketicinin krediyi kabul etmesi gerekmektedir⁶⁵².

Bağlı tüketici kredileri açısından kredi tutarının doğrudan satıcı veya sağlayıcıya verilmesi nedeniyle, tüketici adına yapılan kredi ödemesinin satıcı veya sağlayıcı tarafından kabul edilmemesi satıcı veya sağlayıcının alacaklı temerrüdüne düşmesine neden olacaktır. Satıcı veya sağlayıcının krediyi kabul etmekten kaçınması tüketicinin temerrüde düşmesine neden olmayacaktır. Ayrıca tüketicinin kredi sözleşmesini imzalamasına rağmen kredi verenin krediyi satıcı veya sağlayıcıya ödememesi durumunda da satıcı veya sağlayıcı, kredi veren ile aralarında imzalanan çerçeve sözleşme hükümleri kapsamında sadece kredi verene başvurabilecektir⁶⁵³.

⁶⁴⁸ RG 03.10.2014, S.29138.

⁶⁴⁹ Tüketiciden alınabilecek masraflara ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Çabri, *Şerh*, s.82-98.

⁶⁵⁰ Tiryaki, s.69; Gürses, *Kredi*, s.271; Ceylan, *Avrupa Birliği-II*, s.137; Çınar, *Kredi*, s.55; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.315-316; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.759; Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasına ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, I, H, 1, a başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁶⁵¹ Çabri, *Konut*, s.187; Kalender, s.116.

⁶⁵² Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.316; Arkan, *Tüketici*, s.32; Gezder, s.195; Kurt, s.239-240; Tandoğan, *Cilt-2*, s.353.

⁶⁵³ Özdemir, s.130.

b. Krediyi İade Borcu

Tüketicinin bağlı tüketici kredi sözleşmesi kapsamındaki en önemli borcu, kredi veren tarafından sağlanan kredinin ödeme planına uygun olarak ödenmesidir⁶⁵⁴. Bu borcun doğumu için tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmetin karşılığı olan kredinin satıcı veya sağlayıcıya verilmiş olması gerekmektedir.

Tüketici tarafından ödeme planına göre kredi ödemelerinin yapılmaması halinde kredi verenin kredinin ödenmesini isteme hakkı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca tüketicinin ödeme planında belirlenen taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda TKHK m.28'deki tüketici kredilerinde temerrüt hükümleri uygulama alanı bulacak, hükümde yer alan şartların sağlanması halinde tüketici, kredi tutarının tamamını kredi verene iade etme borcu altına girecektir⁶⁵⁵.

c. Faiz ve Sözleşmeden Doğan Sair Masrafları Ödeme Borcu

Kredi verenin bağlı tüketici kredisi ile tüketiciye finansman sağlamasının temelindeki amacın faiz geliri elde etmek istemesi olması nedeniyle, tüketicinin kredi sözleşmesi kapsamındaki bir değer önemli borcu kredi sözleşmesinde belirlenmiş faiz ve sözleşmeden doğan sair masrafları ödemektir⁶⁵⁶.

Tüketicinin kredi sözleşmesi kapsamında ödemesi gereken faiz, faiz oranı, yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin ödeme planında yer alması zorunludur. Ayrıca bağlı tüketici kredi sözleşmesi ile tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmetin finanse edilmesi nedeniyle sözleşmeden doğan masrafların tüketici tarafından ödenmesi gerektiği kabul edilmektedir⁶⁵⁷. Ancak tüketicinin ödemesi gereken bu masraf kalemlerinin kredi sözleşmesinde gösterilmesi ve BDDK tarafından yayınlanan Finansal

⁶⁵⁴ Çınar, *Kredi*, s.56; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.763; Aslan, s.429; Ceylan, *Avrupa Birliği-II*, s.138; Kalender, s.126; Üzeler, s.133; Öztekin, s.12; Gürses, *Kredi*, s.309.

⁶⁵⁵ Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.250; Gümüş, *Şerh*, s.202-203.

⁶⁵⁶ Üzeler, s.135; Aslan, s.429; Kalender, s.117; Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Çınar, *Kredi*, s.58-62.

⁶⁵⁷ Arkan, *Tüketici*, s.33; Tandoğan, *Cilt-2*, s.360; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.320; Gezder, s.196; Tiryaki, s.71; Kredi verenin faiz geliri elde etmesi nedeniyle sözleşmeden doğan masrafların eşit olarak paylaştırılması gerektiğine yönelik görüş için bkz. Aslan, s.430.

Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olması gerekmektedir⁶⁵⁸.

2. Tüketicinin Hakları

a. Erken Ödeme Yapma ve İndirim Talep Etme Hakkı

Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde kredi veren kredi tutarını tek seferde tüketici adına satıcı veya sağlayıcıya verirken, kredi ödemeleri tüketici tarafından ödeme planına göre taksitler halinde yapılmaktadır. Ödemenin taksitler halinde yapılmak suretiyle bir sürece yayılması ise tüketicinin anaparanın yanı sıra fazla faiz ödemesine de sebebiyet vermektedir. Bu durumun tüketiciye yansıyan olumsuz tarafının önüne geçilebilmesi için kanun koyucu tüketiciye erken ödeme imkânı tanımıştır.

TKHK m.27'e göre, tüketicinin vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabileceği veya kredi borcunun tamamını erken ödeyebileceği, bu hâllerde ise kredi verenin erken ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapma zorunluluğu düzenlenmiştir⁶⁵⁹. Bu düzenlemenin gerekçesi ise, tüketicilerin ellerine geçen fazla parayı kredi borçlarını kapatmak için kullanarak borç sarmalından çıkmaları, tüketiciye kredi ödeme noktasında bir isteklendirme sağlaması olarak belirtilmiştir.

Borcun vadeye bağlandığı durumlarda borçlu kural olarak vadeden önce ifaya zorlanamaz. Ancak genel hüküm olan TBK m.96 gereğince borçlunun kendi isteği ile borcunu vadeden önce ifa etmesi mümkündür. TKHK m.27'yi genel hüküm olan TBK m.96'dan ayıran nokta ise, kredi verenin, tüketicinin erken ödeme yapması halinde indirim yapmak zorunda olmasıdır⁶⁶⁰. Zira erken ödeme yapılmasına rağmen tüketicinin normal süre sonundaki tüm faizi ödemek zorunda bırakılması erken ödemenin düzenlenme amacına aykırılık oluştururdu⁶⁶¹.

⁶⁵⁸ Yargıtay tarafından zorunlu, makul ve belgeli masrafların tüketiciden talep edilebileceği belirtilmektedir.

⁶⁵⁹ Zevkliler/Gökyayla, s.405; Çabri, *Şerh*, s.434; Aydoğdu/Kahveci, s.728; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.764; Yener, *Finans*, s.431; Akipek, *Şerh*, s.517; Aslan, s.439; Baysal, s.315; Zevkliler/Özel, s.252; Çağlar, *Tüketici*, s.136; Kara, s.1199; Akipek Öcal, *Konferans*, s.403; Altop, *Konferans*, s.422.

⁶⁶⁰ Çınar, *Kredi*, s.64; Aslan, s.440.

⁶⁶¹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.167.

Kanun koyucu tarafından tüketicieye tanınan erken ödeme hakkı emredici nitelikte olup, taraflarca aksinin kararlaştırılması mümkün olmadığı gibi sözleşmeye erken ödeme yapılması halinde indirim yapılmayacağına dair bir hüküm de konulamayacaktır⁶⁶². Aksi takdirde ilgili hüküm kesin hükümsüz olacaktır. Ayrıca bu tür hükümler haksız şart olarak kabul edilecek olup, geçerliliği olmayacaktır⁶⁶³.

Kredi veren erken ödemeyi kabul etmez veya kabul etmekten kaçınırsa alacaklı temerrüdüne düşecektir. Bunun sonucu olarak tüketici, kredi sözleşmesini ileriye etkili olarak feshedebilecektir⁶⁶⁴.

Tüketicinin yapacağı erken ödeme halinde indirimin nasıl hesaplanacağı, hangi tarihin esas alınacağı (Yönetmelik m.15/2), kredi verenin kuracağı sistem (Yönetmelik m.15/3), kredi borcunun tamamının ödenmesi (Yönetmelik m.16) veya ara ödeme (Yönetmelik m.17) yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir⁶⁶⁵.

b. Cayma Hakkı

Tüketici kredi sözleşmelerinde tüketicieye tanınan cayma hakkı TKHK ile getirilen en önemli yeniliklerden biridir⁶⁶⁶. Kanunun 24. maddesinde düzenlenmiştir. Tüketicieye bu düzenleme ile cayma hakkı tanınmasının amacı, çok fazla düşünmeden ödeme gücünün üzerinde yükümlülük altına giren tüketicinin ödeyemeyeceği borçlardan kurtulmasıdır⁶⁶⁷.

TKHK m.24/1'e göre tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayma

⁶⁶² Çabri, *Konut*, s.368; Bilgehan Çetiner, **Konut Kredilerinde Erken Ödeme**, Legal Hukuk Dergisi, S.67, s.2283-2294, 2008, s.2287.

⁶⁶³ Çabri, *Şerh*, s.435; Özdemir, s.123; Akipek, *Şerh*, s.519; Kara, s.1200.

⁶⁶⁴ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.332; Zevkliler/Özel, s.253; Gümüş, *Şerh*, s.200.

⁶⁶⁵ Detaylı açıklamalar için bkz. Aslan, s.442-443; Akipek, *Şerh*, s.519-520; Ulusal, s.227-229; Çabri, *Şerh*, s.436-438.

⁶⁶⁶ Baysal, s.304; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.95; Zevkliler/Özel, s.245; Yener, *Finans*, s.418; Aydoğdu/Kahveci, s.723; Kara, s.1189; Selin Sert Sütçü, **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Tüketicinin Cayma Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.38; Özen, *Tüketici*, s.41.

⁶⁶⁷ Burak Özen, **“Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması”**, Hakan Tokbaş, Fehim Üçışık (Ed.), 4. Tüketici Hukuku Kongresi, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları içinde (82-89), Ankara, Bilge Yayınevi, 2015, s.82; Baysal, s.304-305; Çabri, *Şerh*, s.407; Zevkliler/Özel, s.245; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.321; Gümüş, *Şerh*, s.185; Akipek, *Şerh*, s.504; Aslan, s.446; Sütçü, s.38; Gezder, s.84; Akipek Öcal, *Konferans*, s.402.

hakkına sahiptir. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere cayma hakkı, tek taraflı iradeyle ve herhangi bir gerekçe göstermeksizin sözleşme yapma iradesini geri alma hakkı tanıyan nisbi emredici bozucu yenilik doğuran bir haktır⁶⁶⁸.

Cayma hakkının kullanılma süresi on dört günlük süreye bağlanmıştır⁶⁶⁹. Bu sürenin ne zaman başlayacağı ise Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 24/2 maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre cayma hakkı süresi, sözleşmenin kurulduğu tarihte başlayacaktır. Ancak sözleşmenin bir örneğinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verildiği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra olması durumunda bu süre, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlayacaktır⁶⁷⁰.

Cayma hakkının kullanılması için cayma beyanının bu süre içerisinde kredi verene ulaşması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. TKHK m.24/2 gereğince cayma hakkının kullanıldığına dair bildirimin cayma hakkı süresi içinde kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir⁶⁷¹. Örneğin, cayma beyanını içerir mektubun on dördüncü gün postaya verilerek kredi verene gönderilmesi, caymanın hüküm ve sonuç doğurması için yeterli sayılacaktır. Ama burada önemli olan husus, cayma beyanının kredi verene ulaşmasıdır. Bozucu yenilik doğurucu bir hak olan cayma hakkı, ancak satıcı veya sağlayıcıya varmakla hüküm ifade edecektir. Dolayısıyla on dört günlük süre içerisinde kredi verene yöneltilen cayma beyanı kredi verene varmazsa sözleşme geçerli olmaya devam edecektir⁶⁷².

Cayma hakkı konusunda üzerinde durulması gereken bir diğer önemli husus ise TKHK m.24/2 gereğince kredi verenin, cayma hakkı olduğu konusunda tüketiciyi bilgilendirildiğini ispat etmekle yükümlü olduğudur⁶⁷³. Kredi veren cayma hakkının şartları, süresi, usulü, kullanılması halindeki yükümlülükler konusunda tüketiciyi

⁶⁶⁸ Gümüş, *Şerh*, s.186; Çabri, *Şerh*, s.408; Zevkliler/Özel, s.245; Akipek, *Şerh*, s.504-505; Baysal, s.309; Çınar, *Kredi*, s.63; Sütçü, s.41.

⁶⁶⁹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.99; Ulusal, s.253; Kara, s.1190; Sütçü, s.41, 93.

⁶⁷⁰ Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.257; Kara, s.1191.

⁶⁷¹ Gümüş, *Şerh*, s.187; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.232; Ulusal, s.254; Aydoğdu/Kahveci, s.724; Kara, s.1191; Sütçü, s.100.

⁶⁷² Çabri, *Şerh*, s.410; Zevkliler/Özel, s.246; Cayma beyanına ilişkin bildirimin ulaşmama riskini kredi verenin taşıdığına ilişkin görüş için bkz. Baysal, s.309; Özen, *Cayma*, s.85; Atamer, *Tüketici Kredisi*, s.258; Gümüş, *Şerh*, s.187.

⁶⁷³ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.100; Zevkliler/Özel, s.246; Ulusal, s.253; Baysal, s.306; Aydoğdu/Kahveci, s.724; Sütçü, s.38.

bilgilendirmek zorundadır. Kredi veren tüketiciyi cayma hakkı konusunda bilgilendirmemiş ise, tüketici açısından bu on dört günlük süre başlamayacaktır⁶⁷⁴. Kredi sözleşmesi kurulduktan sonra tüketici bilgilendirilmişse, cayma hakkı bu bilgilendirme yapıldıktan sonra başlayacaktır⁶⁷⁵.

Cayma hakkının hangi şekilde kullanılacağına ilişkin düzenlemeye Yönetmeliğin 24/3 maddesinde yer verilmiştir. Bu hükme göre, cayma hakkının kullanıldığına dair bildirimin cayma hakkı süresi içinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir⁶⁷⁶. Örneğin, mektup, faks, mail, güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler aracılığıyla bu hak kullanılabilir. Cayma beyanı bildiriminin varlığı veya süresi içerisinde yapıldığının ispat yükü tüketiciye ait olduğundan cayma beyanının yazılı yapılması ispat açısından yararına olacaktır⁶⁷⁷.

Tüketici, her ne kadar kredi sözleşmesinin kurulduğu tarihten itibaren ön dört günlük süre içerisinde cayma hakkını kullanarak sözleşmeyi hükümsüz hale getirebilme imkânına sahipse de bu süre içerisinde krediden faydalanmış olabilir. İşte bu durumda TKHK m.24/3 gereğince tüketicinin anapara ile birlikte faiz ödeme borcu gündeme gelecektir. Madde hükmüne göre, cayma hakkını kullanan tüketicinin krediden faydalandığı hâllerde tüketici, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden itibaren otuz gün içinde geri ödeyecektir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde tüketici kredisinden cayılmamış sayılacaktır⁶⁷⁸. Ayrıca kredi verenin bu kredi ile ilgili olarak kamu kurum veya üçüncü kişilere ödediği masraflar tüketiciden talep edilebilecektir⁶⁷⁹.

Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde cayma hakkı ise TKHK m.30/3'te düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre, tüketicinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden cayması ve buna ilişkin bildirimin cayma süresi içinde ayrıca kredi verene

⁶⁷⁴ Özen, *Cayma*, s.85; Aslan, s.447; Baysal, s.307.

⁶⁷⁵ Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.245; Gümüş, *Şerh*, s.186; Çınar, *Kredi*, s.63.

⁶⁷⁶ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.103.

⁶⁷⁷ Akipek, *Şerh*, s.505.

⁶⁷⁸ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.104; Zevkliler/Özel, s.247; Gümüş, *Şerh*, s.188; Aslan, s.447; Baysal, s.310; Çınar, *Kredi*, s.63; Kara, s.1193.

⁶⁷⁹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.103; Akipek, *Şerh*, s.507; Çınar, *Kredi*, s.64.

de yöneltilmesi hâlinde bağlı kredi sözleşmesi de herhangi bir tazminat veya cezai şart ödeme yükümlülüğü olmaksızın sona erecektir⁶⁸⁰. Bu düzenlemenin temelinde, bağlı kredilerde kredinin ancak mal veya hizmetin finansmanı için alınacağı, dolayısıyla bu sözleşmelerden cayılması halinde kredinin anlamsız kalacağı vardır⁶⁸¹.

Kredi veren tarafından tüketiciye sağlanan kredinin verilmesindeki amaç, tüketicinin ihtiyaç duyduğu ancak finanse edemediği mal veya hizmete ilişkin sözleşmenin finansmanının sağlanmasıdır. Cayma hakkının kredi sözleşmesinden cayılması şeklinde kullanılması halinde TKHK m.24 hükmü devreye girecektir. Ancak tüketicinin bağlı tüketici kredisi ile finanse edilen mal veya hizmete ilişkin satış sözleşmesinden cayması halinde ise TKHK m.30/3 hükmü gereğince hareket edilecektir⁶⁸².

Tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden caydığına ilişkin bildirimini on dört günlük süre içerisinde yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla satıcı veya sağlayıcı yanı sıra kredi verene de yöneltirse, herhangi bir cezai şart veya tazminat ödemeksizin bağlı tüketici kredi sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir. Benzer şekilde tüketicinin kredi sözleşmesinden cayması halinde de bileşik sözleşme özelliği gereğince birbirine bağlı olarak bir amaç doğrultusunda kurulan ve geçerlilikleri birbirlerinin geçerliliğine bağlı olan mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme de sona erecektir⁶⁸³.

Bağlı tüketici kredisi ilişkisinde kredi tutarı kredi veren tarafından doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödenmektedir. Dolayısıyla normal tüketici kredi sözleşmelerinden farklı olarak tüketici tarafından bağlı kredi sözleşmesinden cayılması halinde kredi tutarı satıcı veya sağlayıcı tarafından kredi verene iade edilecektir. Tasfiye kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında yapılacaktır. Cayma anına kadar paranın kullanılması halinde satıcı veya sağlayıcının faiz ödemesi gerekecektir. Tüketici

⁶⁸⁰ Baysal, s.324; Çabri, *Şerh*, s.467; Ulusal, s.267; Akipek, *Şerh*, s.537; Sütçü, s.109 vd.

⁶⁸¹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.159.

⁶⁸² Haznedar, s.12; Önal, s.38; Yener, *Finans*, s.419.

⁶⁸³ Tüketicinin kredi sözleşmesinden cayması finansman yöntemi ile ilgili aldığı bir karar olduğu için mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeye bir etkisinin olmaması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Baysal, s.324; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.161.

tarafından cayma anına kadar kredi verene kredi taksit ödemesi yapılması halinde ise kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olacaktır⁶⁸⁴.

II. BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNDE KREDİ VERENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

A. KREDİ VERENİN SORUMLULUĞU

Bağlı kredi ilişkisi gereğince tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile yaptığı mal veya hizmet teminine ilişkin sözleşmenin finansmanı tüketici adına kredi veren tarafından yapılmakta ve genellikle kredi sözleşmesine konu kredi tutarı doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödenmektedir. Bir nevi tüketici, üzerine düşen edim yükümlülüğünü peşin olarak yerine getirmektedir. Ancak bunun karşılığında satıcı veya sağlayıcının edimini hiç ya da gereği gibi ifa edememesi, iflas etmesi gibi riskleri de üzerinde taşımaktadır⁶⁸⁵. İşte bu yüzden kanun koyucu öncelikle eTKHK m.10 hükmü ile bağlı kredilerde mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanılabilecek seçimlik hakların kredi verene karşı da ileri sürülebilmesi imkânını tanımıştır⁶⁸⁶.

Nitekim bağlı kredi ilişkisinde mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi dolayısıyla satıcı veya sağlayıcı ile birlikte kredi verenin de müteselsilen sorumlu olduğu TKHK m.30/4'te *"Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur."* şeklinde ifade edilmiştir⁶⁸⁷.

Kredi verenin temel sözleşmedeki borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesinden satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olması, kredi

⁶⁸⁴ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.163.

⁶⁸⁵ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.163; Zevkliler/Özel, s.259; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.1030.

⁶⁸⁶ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.1027; Çabri, *Şerh*, s.470; Mukayeseli bilgiler için bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.289 vd.; Gezder, s.171 vd.

⁶⁸⁷ Çabri, *Şerh*, s.469; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.164; Çınar, *Kredi*, s.48; Aydoğdu/Kahveci, s.732; Zevkliler/Gökyayla, s.406; Zevkliler/Özel, s.259; Gümüş, *Şerh*, s.210; Aydoğdu, *Tüketici Hukuku*, s.253; Aslan, s.452; Akipek, *Şerh*, s.537; Baysal, s.324; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.288; Ceylan, *Avrupa Birliği-II*, s.130; Önder/Özkul, s.32; Kara, s.1212.

sözleşmesi ile mal veya hizmet teminine ilişkin temel sözleşme arasındaki bağıllığın önemli bir sonucudur⁶⁸⁸.

Satıcı veya sağlayıcının borcunu hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi hallerine, kusurlu ifa imkânsızlığı, kötü ifa, ayıplı ifa, temerrüt gibi haller örnek olarak gösterilebilir⁶⁸⁹. Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta, kredi verenin sağladığı kredi ile finanse edilen satış sözleşmesine konu bilgisayarın satıcı tarafından tüketiciye teslim edilmemesinden kredi verenin satıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olduğuna karar vermiştir⁶⁹⁰.

Kredi verenin müteselsilen sorumluluğu, tüketicinin sözleşmeden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması durumunda geçerlidir. Malın ayıplı çıkması nedeni ile tüketicinin ücretsiz onarım veya ayıpsız bir misliyle değiştirilmesi seçimlik hakkını kullanmasından ise sadece satıcı veya sağlayıcı sorumludur. Tüketicinin bu haklarını kredi verene karşı ileri sürmesi mümkün değildir⁶⁹¹. Tüketicinin içerik değiştirmiş bir ifa talebinde bulunması halinde kredi verene karşı herhangi bir talebi olamayacaktır. Zira bu hallerde tüketici, kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı aynı kişi olsaydı (örneğin taksitli sözleşme) ona karşı da ödemeleri durduramayacaktı. Ayrıca bu haklar doğrudan sözleşmenin tarafı olan satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürülebilecek haklardır. Tüketicinin ayıplı malın değiştirilmesini veya ücretsiz onarılmasını satıcı veya sağlayıcıdan talep etmesi hem kolay hem de zaman tasarrufu sağlamakla birlikte, bu taleplerin kredi verene yöneltilmesinin tüketici yararına hiçbir anlamı yoktur. Kaldı ki,

⁶⁸⁸ Üzeler, s.121 vd.

⁶⁸⁹ Gümüş, *Şerh*, s.210.

⁶⁹⁰ Yargıtay 13. HD. 26.09.2011 T., 2011/6195 E. 2011/14088 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 14.10.2018; Aynı yönde; “Sözleşmenin feshi davasında; davalı Ltd. Şti. İle davalı banka arasında imzalanan sözleşme ile davalı inşaat şirketinden taşınmaz satın alan müşterilere davalı bankadan kredi kullandırılacağı, sözleşmede davalı firmanın müşterinin kullandığı kredinin garantörü olduğu, taşınmaz satın alan müşterilere taşınmazın teslim edilmemesinden doğan zarardan davalı bankanın müteselsil olarak sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bu çerçevede sözleşme kapsamında, davacının satın aldığı iki adet taşınmazın satış bedelinin ödenmesi amacıyla davalı bankadan kullandığı iki ayrı konut kredisi sözleşmelerini davalı inşaat şirketinin garantör olarak imzaladığı hususları birlikte değerlendirildiğinde, davalı banka tarafından kredinin, belirli bir satıcı ile sözleşme şartı yapılması koşulu ile kullandırılmış olduğu anlaşılmaktadır. O halde bağlı kredi kullandıran davalı Banka'nın da, taşınmazın teslim edilmemesinden doğan zararına ilişkin olarak satıcı şirketle birlikte müteselsil sorumlu olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda mahkemece davacının satış bedeli olarak davalı Ltd. Şti.'ye ödediği bedel yönünden davalı bankanın da sorumlu olduğu gözetilerek karar verilmesi gerekir.” Yargıtay 13. HD. 30.06.2014 T., 2014/6600 E. 2014/22027 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018; Aynı yönde bkz. Yargıtay 13. HD. 26.09.2011 T., 2011/6195 E. 2011/14088 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

⁶⁹¹ Gümüş, *Şerh*, s.209-211; Aydoğdu/Kahveci, s.733; Çınar, *Kredi*, s.49; Aslan, s.453; Baysal, s.325; Yener, *Finans*, s.422; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.295; Gezder, s.191; Kara, s.1214.

satıcı veya sağlayıcı tarafından ayıplı mal onarılsa veya yenisiyle değiştirilirse kredi sözleşmesi bundan etkilenmeyecektir⁶⁹².

Burada önem arz eden bir durum, tüketicinin talebine rağmen satıcı veya sağlayıcı tarafından ayıplı malın onarımının yapılmamasıdır. Kanaatimizce bu durumda, tüketici tarafından ayıplı malın bizzat tüketici veya üçüncü bir kişi aracılığıyla onarılması dolayısıyla ödenen bedelden kredi verenin de müteselsilen sorumlu olması gerekir⁶⁹³. Çünkü bu durumda da tüketicinin uğradığı zararın tazmini söz konusu olup, bu zarar dolayısıyla kredi veren de satıcı veya sağlayıcı ile sorumlu olmalıdır⁶⁹⁴.

Buna karşılık tüketici, malın ayıplı olması nedeni ile bedelde indirim veya sözleşmeden dönme haklarını kullanmayı tercih etmiş olması durumunda kredi verene de başvurma imkânının olması büyük önem taşır. Aksi takdirde tüketici, elde etmek istediği malın veya hizmetin ayıplı olmasına veya hiç ifa edilmemiş olmasına rağmen kredi taksitlerini ödemeye devam etmek ve ödediği parayı bu sefer satıcı veya sağlayıcıdan geri almaya çalışmak zorunda kalacaktır. Satıcının iflas riskini de tüketici taşımak zorunda kalacaktır⁶⁹⁵.

Sözleşme konusu mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi halinde tüketicinin kredi veren ve satıcı veya sağlayıcıya karşı sahip olduğu seçimlik haklardan ilki *bedelden indirim yapılmasını istemektir*. Bu durum TKHK m.30/4-2. cümlesinde; “*tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir.*” şeklinde ifade edilmiştir. Tüketici tarafından bu hakkın kullanılması halinde, bağlı kredideki anapara⁶⁹⁶ bu oranda indirilecek ve bu indirime göre yeni bir ödeme planı hazırlanarak tüketiciye verilecektir⁶⁹⁷.

Tüketicinin mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi nedeniyle satıcı veya sağlayıcıya karşı bedel indirimi talebinde bulunması, kredi verenin

⁶⁹² Ceylan, *Avrupa Birliği-II*, s.134; Aslan, s.454.

⁶⁹³ Çabri, *Şerh*, s.471.

⁶⁹⁴ Gümüş, *Şerh*, s.211; Çabri, *Şerh*, s.471; Yener, *Finans*, s.422; Çınar, *Kredi*, s.49; Kredi verenin kusurunun olmaması nedeniyle sorumlu olmayacağına ilişkin görüş için bkz. Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.165.

⁶⁹⁵ Madde gerekçesinden alınmıştır.

⁶⁹⁶ Yapılacak indirimin anaparadan yapılmasına ilişkin açıklamalar için bkz. Gümüş, *Şerh*, s.209; Bilir, s.3003.

⁶⁹⁷ Çabri, *Şerh*, s.471; Akipek, *Şerh*, s.537; Zevkliler/Özel, s.260; Ulusal, s.268.

ayıp oranında kendiliğinden kredi tutarından indirim yapması sonucunu doğurmayacaktır. Zira kredi verenin mal veya hizmetin ayıplı olduğunu, tüketicinin bedelde indirim hakkını kullandığını bilmesi beklenemeyecektir⁶⁹⁸. Dolayısıyla tüketici tarafından bedelde indirim talebinin kredi verene yöneltilmesi bir nevi ayıp ihbarında bulunulması gerekmektedir⁶⁹⁹.

Tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklardan ikincisi ise *sözleşmeden dönmedir*. Bu durum ise TKHK m.30/4-3. cümlesinde; “*tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur.*” şeklinde ifade edilmiştir⁷⁰⁰. Tüketici tarafından sözleşmeden dönme hakkı kullanılırsa sözleşme geçersiz hale gelecek ve bu geçersizlik tüketici kredi sözleşmesinin de geçersizliğini doğuracaktır.

Tüketici eğer ayıplı mal dolayısıyla sözleşmeden dönüyorsa, ayıplı malı satıcıya iade edecek⁷⁰¹, satıcı kredi verenden almış olduğu kredi bedelini kredi verene geri verecek ve kredi veren tüketicinin dönme tarihine kadar ki ödemiş olduğu kredi taksitlerini tüketiciye geri ödeyecektir.

Bağlı kredi sözleşmeleri açısından kredi verenin asli sorumluluğunun düzenlenmesi yani satıcı veya sağlayıcı ile birlikte tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olması, kredi kullanarak borç altına giren tüketicinin daha korumalı bir konuma sahip olmasını sağlamıştır⁷⁰². Ayrıca bu sorumluluk, kredi verenin çerçeve sözleşme ile ilişki içerisinde olacağı şirketleri daha iyi seçmesi, bu şirketleri daha etkin bir şekilde denetlemesi ve bu şirketlerin daha kaliteli mal satması veya hizmet sunması hususunda daha özenli olmalarına neden olmuştur⁷⁰³.

Bu hususların yanı sıra, kredi verenin müteselsil sorumlu olması doktrinde eleştiriye uğramıştır⁷⁰⁴. Eleştirinin temeli ise, tüketiciyi koruyucu hükümlerin tüketici

⁶⁹⁸ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.1032-1033.

⁶⁹⁹ Çabri, *Şerh*, s.472.

⁷⁰⁰ Akipek, *Şerh*, s.538; Çabri, *Şerh*, s.472; Zevkliler/Özel, s.260; Ulusal, s.268.

⁷⁰¹ Satış sözleşmesinden dönen alıcı, satılanı, ondan elde ettiği yararları ile birlikte satıcıya geri vermekle yükümlüdür. (TBK m.229)

⁷⁰² Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.185; Üzeler, s.155.

⁷⁰³ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.293; Zevkliler/Aydoğdu, s.292.

⁷⁰⁴ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.296-298; Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.135.

ile kredi veren arasındaki kredi sözleşmesi ilişkisini kredi veren aleyhine bozmasıdır⁷⁰⁵. Ancak belirtmek gerekir ki, bağlı kredi ilişkisini oluşturan sözleşmelerin birinin geçerliliğinin diğerine bağlı olması, kredi verenin kredi sağlamadaki amacının faiz ve komisyon geliri elde etmek olması ve bir güven kurumu olan kredi verenin temel ilişkideki sözleşmenin bir garantörü izlenimini tüketici üzerinde uyandırması gibi hususlar dikkate alındığında satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olması yerindedir. Kaldı ki kredi veren, satıcı veya sağlayıcı ile yaptığı çerçeve sözleşme gereğince her zaman rücu hakkını kullanabilecektir. Bu durum dahi kredi verenin müteselsilen sorumlu olması için yeterlidir. Çünkü kredi veren, kendisinin sözleşme ilişkisi kurduğu satıcı veya sağlayıcıdan alınacak mal veya hizmeti finanse etmekte, tüketicinin bu satıcı veya sağlayıcılarla alışveriş yapmasına ortam hazırlamaktadır. Bir nevi tüketicileri bu satıcı veya sağlayıcılara güvenerek mal veya hizmet temin etmeye yönlendirmektedir⁷⁰⁶.

Ayrıca bağlı kredi ilişkisinde kredi verenin sorumluluğu emredici nitelikte olup, kredi verenin ayıplı maldan sorumlu olmayacağına ilişkin olarak tüketici kredi sözleşmesine koyduğu kayıtlar geçersizdir⁷⁰⁷.

B. KREDİ VERENİN SORUMLULUĞUNUN SINIRI

Bağlı tüketici kredi sözleşmeleri açısından kanun koyucunun yaptığı düzenlemelerin en önemli sonucu, kredi verenin satıcı veya sağlayıcılar ile birlikte tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olmasıdır. Ancak kredi verenin sorumluluğu kullandığı kredi miktarı ve zaman bakımından sınırlandırılmıştır. Bu durum TKHK m.30/4-4 cümlesinde kredi verenin sorumluluğu; “*malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği*

⁷⁰⁵ Ozanoğlu'na göre, sadece satıcı veya sağlayıcının iflası ya da bulunamaması dolayısıyla tüketicinin bunlardan hakkını elde edemediği istisnai durumlarda, kredi verenin satıcı veya sağlayıcının yükümünü yerine getirmemesinden doğan rizikoyu üstlenmelidir. Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.135.

⁷⁰⁶ Aydos'a göre, kredi verirken tüketicinin tercihlerine etki eden kuruluşun, tüketicinin uğradığı zararlardan sorumlu olması adaletin gereğidir. Aydos, s.135; Kara, s.1213.

⁷⁰⁷ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.302; Aslan, s.454; Ceylan, *Avrupa Birliği-II*, s.134; Çabri, *Konut*, s.178; Üzeler, s.122; Yargıtay 13. HD. 19.02.2004 T., 2003/13819 E. 2004/1888 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 16.10.2018.

durumlarda malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır.” şeklinde ifade edilmiştir⁷⁰⁸.

Kredi verenin müteselsil sorumluluğunun ilk sınırlandırması *kullandığı kredi miktarı* yönündendir. Kredi veren, tüketiciye karşı sadece tüketici kredi sözleşmesi ile kullandığı kredi miktarı ile sınırlı olarak sorumludur. Mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi nedeniyle tüketicinin uğradığı zarar kredi miktarını aşarsa, aşan kısım yönünden tüketicinin kredi verene bir talepte bulunabilmesi mümkün olamayacaktır. Kredi miktarını aşan taleplerin muhatabı satıcı veya sağlayıcı olacaktır⁷⁰⁹.

Kredi verenin kullandığı kredi miktarının ne olduğu hususu ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş, kullandırılan kredi miktarının hem anapara hem de faiz toplamından oluştuğunu belirtmektedir⁷¹⁰. Diğer görüş ise, kredi miktarından anlaşılması gerekenin sadece anapara olduğunu savunmuştur⁷¹¹. İkinci görüş daha isabetlidir. Nitekim tüketicinin geri ödeyeceği faiz, kredi verenin sermayesinden yoksun kaldığı zaman için elde ettiği gelirdir. Faizin de anaparaya eklenerek geri alınması kredi verenin tüm menfaatlerinin ortadan kaybolmasına neden olacaktır. Aynı zamanda Yargıtay tarafından verilen kararlarda da kredi miktarının sadece anaparadan oluştuğu içtihat edilmiştir⁷¹².

Kredi verenin müteselsil sorumluluğunun ikinci sınırlandırması ise *zaman* bakımındandır. Sözleşmede belirtilen *mal teslim edilmemiş veya hizmet ifa edilmemişse* kredi verenin sorumluluğu satış sözleşmesi veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden itibaren bir yıldır. Eğer mal teslim edilmiş veya hizmet ifa edilmişse, kredi verenin sorumluluğu malın teslim veya

⁷⁰⁸ Aydoğdu/Kahveci, s.733; Zevkliler/Gökyayla, s.406; Aydoğdu, *Tüketici*, s.254; Gümüş, *Şerh*, s.212; Yener, *Finans*, s.422; Zevkliler/Özel, s.260.

⁷⁰⁹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.166; Çabri, *Şerh*, s.473; Yargıtay HGK 21.10.2015 T., 2013/13-2294 E. 2015/2330 K. Erişim: <https://emsal.yargitay.gov.tr>, 17.10.2018.

⁷¹⁰ Murat Aydoğdu, *Konut Finansman Sistemi ve Sözleşmelerinin Tüketici Hukukuna Etkileri*, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı, 553-632, 2007, s.595; Ulusal, s.270.

⁷¹¹ Gümüş, *Şerh*, s.212; Çabri, *Şerh*, s.473

⁷¹² Yargıtay 13. HD. 13.02.2014 T., 2013/22234 E. 2014/3709 K.; Yargıtay 13. HD. 05.04.2007 T., 2006/14920 E. 2007/4783 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 17.10.2018.

hizmetin ifa edilme tarihinden itibaren bir yıldır. Bu tarihlerden itibaren bir yıl geçmesiyle birlikte tüketicinin kredi verene başvurma hakkı da ortadan kalkacaktır⁷¹³.

Yargıtay'a göre söz konusu bu bir yıllık süre emredici hukuk kuralı olması sebebiyle hak düşürücü süredir⁷¹⁴. Doktrinde ise bu sürenin zamanaşımı süresi olduğu haklı olarak savunulmaktadır⁷¹⁵.

III.BAĞLI TÜKETİCİ KREDİ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ⁷¹⁶

Bağlı tüketici kredi sözleşmesi, tüketici kredi sözleşmesinin özel bir görünüm şekli olması nedeniyle, tüketici kredi sözleşmelerinin sona ermesine ilişkin hususlar bağlı tüketici kredi sözleşmeleri içinde geçerli olacaktır. Bu yönüyle tezimizin bu kısmında bağlı tüketici kredi sözleşmesinin sona ermesinin tüketici kredi sözleşmeleri açısından özellik arz etmeyen hususları yanı sıra sadece bağlı tüketici kredi sözleşmeleri açısından önem arz eden hususlara yer verilmiştir. Bu bağlamda, sözleşmenin taraflarca ifası, tüketicinin cayma hakkını kullanması, erken ödemede bulunması, temerrüt, ölüm, iflas, fiil ehliyetinin kaybı, fesih ve sözleşmeden dönme durumunda sözleşmenin sona ermesi incelenmiştir.

İfa, borçlanılan edimin tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi ile borcun sona erdirilmesidir. Bu bağlamda kredi verenin kredi tutarını satıcı veya sağlayıcıya ödemesinin ardından tüketicinin de kredi sözleşmesi ile birlikte hazırlanan ödeme planına uygun olarak kredi tutarını, faiz ve masrafları eksiksiz bir şekilde kredi verene ödemesi halinde bağlı tüketici kredi sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir⁷¹⁷.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesi tüketicinin temerrüde düşmesi üzerine kredi tutarının kredi verence tahsilinin sağlanması halinde sona erer. Tüketici tarafından kredi

⁷¹³ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.166; Çabri, *Şerh*, s.474; Ulusal, s.271; Yargıtay'ın bir kararında; "...dosya içinde mübrez konut kredi sözleşmesinin 17. maddesi ile davalı bankanın kullandığı kredi nedeni ile tek taraflı olarak kendisini 1 yıl süre ile ve kullandırılan kredi tutarı kadar sorumlu kıldığı anlaşılmaktadır. Ne var ki taraflar arasındaki sözleşme 22.03.2010 tarihli olup, birleşen dava tarihi olan 12.09.2013 tarihi itibarıyla davalı banka yönünden 1 yıllık sürenin geçmiş bulunduğu anlaşılmakla davalı banka hakkındaki davanın bu nedenle reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır..." Yargıtay 13. HD. 05.05.2014 T., 2013/33079 E. 2014/14422 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

⁷¹⁴ Yargıtay 13. HD. 13.03.2018 T., 2015/40531 E. 2018/3017 K. Erişim: <http://www.kazanci.com>, 28.10.2018.

⁷¹⁵ Gümüş, *Şerh*, s.211-212.

⁷¹⁶ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.194; Üzeler, s.166; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.943 vd.

⁷¹⁷ İnal, *Tüketici Hukuku*, s.946; Özen, *Kredi*, s.289; Üzeler, s.166; Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.358; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.194; Tiryaki, s.71; Kapağan, s.82.

taksitlerinin ödenmesinde temerrüde düşülmesi ve TKHK m.28'de düzenlenen koşulların varlığı halinde⁷¹⁸ tamamen muaccel hale gelen kredi tutarının kredi veren tarafından icra yoluyla⁷¹⁹ tüketiciden tahsil edilmesi ile birlikte kredi sözleşmesi sona erecektir⁷²⁰.

Bir borç ilişkisinde kural olarak taraflardan birinin ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi sözleşmeyi sona erdirmeyecektir⁷²¹. Ancak kredi veren tarafından kredi tutarının satıcı veya sağlayıcıya ödenmesinden önce tüketicinin ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi halinde, bağlı tüketici kredi sözleşmesinin kendiliğinden sona ereceğinin kabulü gerekmektedir. Kredi tutarının satıcı veya sağlayıcıya ödenmesinden sonra tüketicinin ölmesi halinde kredi borcu mirasçılara geçecek⁷²², tüketicinin fiil ehliyetini kaybetmesi halinde ise yasal temsilcisi tüketicinin malvarlığından gerekli ödemelerin yapılmasını sağlayacaktır⁷²³. Kredi tutarının tamamının tahsil edilmesinden sonra kredi sözleşmesi sona erecektir.

Kredi verenin iflas etmesi, kapatılması veya faaliyet izninin kaldırılması gibi durumlarda sözleşme doğrudan sona ermeyecektir⁷²⁴. Kredi veren kredi sözleşmesine konu kredi tutarını satıcı veya sağlayıcıya ödemediği önce iflas eder veya kapatılırsa kredi sözleşmesi kendiliğinden sona ereceğinin kabulü gerekmektedir. Çünkü tüketicinin kredi tutarını ödeme borcu kredi verenin kredi tutarını satıcı veya sağlayıcıya ödemesi ile başlayacaktır. Kredi veren kredi tutarını satıcı veya sağlayıcıya ödedikten sonra iflas eder veya kapatılırsa bundan tüketicinin krediyi geri ödeme borcu etkilenmeyeceği için kredi sözleşmesi de sona ermeyecektir. Kredi veren bankanın faaliyet izni kredi sözleşmesindeki edim borcunun ifasından sonra kaldırılırsa sözleşme geçerli olmaya devam edecektir⁷²⁵.

⁷¹⁸ Açıklamalar için bkz. Yuk. Üçüncü Bölüm, I, A, 2, b başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷¹⁹ Kredi teminatı olarak alınan rehinin veya senetlerin paraya çevrilmesi yoluna başvurulabilecektir.

⁷²⁰ Akipek, *Tüketici Kredis*, s.359; Üzeler, s.167.

⁷²¹ Pınar Altınok Ormancı, **Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s.85; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.943; Tiryaki, s.72.

⁷²² Günümüz bankacılık uygulamasında genellikle tüketici kredi sözleşmeleri ile birlikte ayrıca hayat sigortası da yapıldığı bilinmektedir. Hayat sigortasının yapıldığı durumlarda kredi müşterisinin vefatı üzerine lehtar konumdaki kredi veren alacağını sigorta şirketinden tahsil etmektedir. Ayrıca bkz. İnal, *Tüketici Hukuku*, s.954.

⁷²³ Akipek, *Tüketici Kredis*, s.360; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.943, 955; Üzeler, s.167.

⁷²⁴ Gürses, *Kredi*, s.419; Yener, *Kredi*, s.165; Aksi yönde bkz. Özen, *Kredi*, s.295.

⁷²⁵ Gürses, *Kredi*, s.400-401.

Tüketici kredi sözleşmelerinin sona erdirilebileceği bir diğer hal ise fesih hakkının kullanılmasıdır. Fesih hakkı, sürekli sözleşme ilişkisini ileriye etkili olarak ortadan kaldırmaya yarayan yenilik doğuran bir haktır⁷²⁶. Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen ve sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olması dolayısıyla fesih yoluyla sona erdirilmesi mümkündür. Tabi bunun için kredi veren ile tüketici arasında borç ilişkisinin doğması yani kredi verenin kredi tutarını satıcı veya sağlayıcıya ödemesi gerekmektedir.

Sözleşmenin tarafları olağan fesih ile herhangi bir sebebe dayanmadan tek taraflı olarak sözleşmeyi ileriye etkili şekilde feshedebileceği gibi, bazı sebeplerin⁷²⁷ varlığı halinde borç ilişkisini olağanüstü olarak feshedebileceklerdir⁷²⁸. Ancak dikkat edilmesi gereken husus hakkın kötüye kullanılmaması olacaktır⁷²⁹.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin sona ermesini sağlayan bir diğer hal, tüketicinin erken ödeme⁷³⁰ yaparak kredi borcunu bitirmesidir⁷³¹. TKHK m.27'ye göre tüketici, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabileceği gibi ayrıca kredi borcunun tamamını erken ödeyebilecektir. Tüketicinin kredi tutarını erken ödemesi halinde kredi veren erken ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmak zorundadır.

Tüketici kredi sözleşmeleri için yukarıda açıklanan sona erme durumları, bağlı tüketici kredi sözleşmesi içinde benzer niteliktedir. Ancak bağlı tüketici kredi sözleşmeleri için özellik arz eden durum, tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile yaptığı satış veya hizmet sözleşmelerinin sona ermesinden ekonomik birlik ilişkisi gereğince bağlı tüketici kredi sözleşmesinin de etkilenmesidir. Yani, satış veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme açısından ortaya çıkacak sona erme nedenleri doğrudan bağlı tüketici kredi sözleşmesini de etkileyecek ve sözleşmenin sona ermesine neden olacaktır⁷³². Bu

⁷²⁶ Gürses, *Kredi*, s.406; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.949; Özyılmaz, s.104; Tiryaki, s.72.

⁷²⁷ Kredi tutarının ödenmesinde aksamalar yaşanmasının kredi veren açısından haklı sebep olarak kabul edileceğine ilişkin açıklamalar için bkz. Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.363; Sözleşmenin feshine neden olabilecek haklı sebep örnekleri için bkz. Gürses, *Kredi*, s.417-418; Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.201, 208.

⁷²⁸ Akipek, *Tüketici Kredisi*, s.363.

⁷²⁹ Gürses, *Kredi*, s.408.

⁷³⁰ Erken ödemeye ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. Üçüncü Bölüm, I, B, 2, a başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷³¹ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.207; Üzeler, s.166; İnal, *Tüketici Hukuku*, s.958.

⁷³² Çabri, *Konut*, s.176.

durum, bağılı tüketici kredi sözleşmesinin bileşik sözleşme özelliği taşımasının bir sonucudur⁷³³.

Bağılı tüketici kredi sözleşmesi için önem arz eden durum, finanse edilen satış veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin geçerli olarak kurulması, geçerliliğini devam ettirmesidir. Nitekim sözleşmelerin birinin geçersizliği diğerinin de geçersiz olmasına yol açacaktır⁷³⁴.

Satış veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin kurulmasından sonra tüketicinin TKHK m.30/3'te düzenlenen cayma hakkını cayma süresi içerisinde kullanması ve buna ilişkin cayma bildirimini kredi verene de yöneltmesi⁷³⁵ halinde, herhangi bir tazminat veya cezai şart ödemedi bağılı kredi sözleşmesini de sona erdirebilecektir. Nitekim satış veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmenin finansmanı için kredi kullandırıldığından bu sözleşmelerden cayılmış olması kredinin hukuki sebepten yoksun kalmasına sebebiyet verecektir⁷³⁶.

Bağılı tüketici kredi sözleşmesinin sona ermesine neden olan bir diğer durum ise tüketicinin ayıplı mal veya hizmet nedeniyle sözleşmeden dönme seçimlik hakkını kullanmasıdır⁷³⁷. Kanun koyucu, bağılı kredi ilişkisinde mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi dolayısıyla tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde satıcı veya sağlayıcı ile birlikte kredi verenin de müteselsilen sorumlu olduğunu TKHK m.30/4'te düzenlemiştir. Tüketici tarafından sözleşmeden dönme hakkı kullanılırsa sözleşme geçersiz hale gelecek ve bu geçersizlik bağılı tüketici kredi sözleşmesinin de geçersizliğini doğuracaktır.

Tüketici eğer ayıplı mal dolayısıyla sözleşmeden dönüyorsa, ayıplı malı satıcıya iade edecek, satıcı kredi verenden almış olduğu kredi bedelini kredi verene geri verecek ve kredi veren tüketicinin dönme tarihine kadar ki ödemiş olduğu kredi

⁷³³ Serozan, *Özel*, s.62; Bağılı tüketici kredi sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin açıklamalar için bkz. Yuk. İkinci Bölüm, II, F başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷³⁴ Ozanoğlu, *Taksitle Satım*, s.112; Satış sözleşmesi baştan itibaren geçersiz ise kredi sözleşmesi de geçersiz olacaktır. Bkz. Serozan, *Özel*, s.180.

⁷³⁵ Satıcı veya sağlayıcıya yapılan cayma bildirimi ile hem satış veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme hem de bağılı tüketici kredi sözleşmesi sona erecektir. Kredi verene cayma bildiriminin yöneltilmesi, tazminat veya cezai şart ödenmemesi içindir. Bkz. Zevkliler/Özel, s.261; Gümüş, *Şerh*, s.209.

⁷³⁶ Atamer, *Kredi ve Finansman*, s.159.

⁷³⁷ Aydos, s.134; Çabri, *Konut*, s.134; Üzeler, s.169.

taksitlerini tüketicie geri ödeyecektir. Böylelikle tüketicinin ödediği kredi tutarlarının tüketicie geri ödenmesi ile birlikte bağlı tüketici kredi sözleşmesi sona erecektir.

SONUÇ

Bağlı tüketici kredi sözleşmeleri, tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmete ilişkin satış veya hizmet sözleşmesinin sözleşme dışı kredi veren tarafından finanse edilerek tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmete bir an önce kavuşmasına olanak sağlamaktadır. Bu sözleşme ile tüketiciye kullandırılan bağlı kredi tutarı, tüketicinin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmetin bedeli olarak doğrudan satıcı veya sağlayıcıya ödenmekte, tüketici de kredi tutarını taksitler halinde kredi verene iade etmekle sorumlu olmaktadır. Görüleceği üzere tüketici, kredi tutarı üzerinde serbestçe tasarruf etme hakkına sahip olamamakta ve kredi verenin belirlediği mal veya hizmeti satın alması halinde bağlı krediden yararlanabilmektedir.

Bağlı krediyi, tüketicinin, satıcı veya sağlayıcı ile yaptığı satış veya hizmet temini sözleşmesine konu belirlenmiş bir mal veya hizmetin finanse edilebilmesi için, satıcı veya sağlayıcının anlaşma halinde olduğu kredi veren ile yapılan tüketici kredisi sözleşmesi ile kullanılan kredi türü olarak belirtmek mümkündür. Bu tanımdan hareketle kredi ilişkisinde tüketici, kredi veren ve satıcı veya sağlayıcı olmak üzere üç taraflı ilişki vardır. Bu ilişki içerisinde ise, tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki satış veya hizmet sözleşmesi, tüketici ile kredi veren arasındaki tüketici kredi sözleşmesi ile kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki çerçeve sözleşme olmak üzere üç farklı sözleşme bulunmaktadır.

Bağlı kredi ilişkisinin gelişmesi ve yaygınlaşması, tüketici açısından hem peşin ödeme yaparak satın alma imkânına sahip olmadıkları mal veya hizmetleri edinebilmeleri hem de normal tüketici kredilerinden daha düşük faiz oranlarından yararlanmaları gibi avantajlar sağladığı gibi beraberinde birtakım dezavantajlarında doğmasına sebebiyet vermiştir. Dezavantaj hallerine tüketicinin kredi sözleşmesi yapacağı tarafı seçme imkânının sınırlandırılması, satıcının çerçeve sözleşme yaptığı kredi veren kuruluşa yönlendirilerek sözleşme yapmak zorunda bırakılması, satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik bir bağ kurularak kredi tutarının doğrudan satıcıya ödenmesi, kredinin tüketici tarafından başka bir amaçla kullanılmasının mümkün olmaması örnek olarak gösterilebilecektir.

Görüleceği üzere bağılı kredi ilişkisinin ortaya çıktığı ilk zamanlarda özellikle tüketicinin birden fazla muhatap ile karşı karşıya kalması, kredi verme işleminin tüketici ile satıcı arasındaki satış sözleşmesinden bağımsız bir kredi sözleşmesi ile gerçekleştiriliyor olması gibi durumlar tüketicinin satış sözleşmesi kapsamında satıcı veya sağlayıcıya karşı ileri sürebileceği hakları kredi verene karşı ileri sürememesi sonucunu yani tam bir teslimiyeti doğurmuştur.

Bunun üzerine kanun koyucu tarafından tüketicinin korunması ihtiyacı çerçevesinde yeni düzenlemeler getirilerek bağılı krediler açısından tüketicinin satış sözleşmesinden doğan bazı hakları kredi verene karşı da ileri sürebilmesi imkânı tanınmıştır. Böylelikle iki ayrı sözleşme yapılması halinde ortaya çıkacak rizikonun tüketici üzerinde bırakılması önlenmiştir.

Bağılı krediler açısından tüketicinin mağdur olmaması adına ilk hukuki düzenlemelere 1994 yılında yürürlüğe giren (Mülga) Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelik ile atılmıştır. Bu yönetmelikle tüketiciye, kendisine karşı satıcı veya sağlayıcının mal veya hizmet edimini yerine getirmesine kadar kredi verene kredinin geri ödemesini yapmaktan kaçınabilmesi hakkı tanınmış olup, ayıplı ifa gibi durumlara yönelik herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

1995 yılında yürürlüğe giren eTKHK'nin ilk halinde ise, kredi verenin kredi kullanılarak satın alınan ayıplı mal veya hizmetler bakımından müteselsil sorumluluğu düzenlenmiş, buna karşılık edimin ifa edilmemesi veya geç ifa edilmesi haliyle ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanunda 2003 yılında yapılan değişiklikle birlikte kredi verenin sorumluluğunun yalnızca ayıplı mala ilişkin olarak değil, aynı zamanda edimin hiç ifa edilmemesi veya geç ifa edilmesi olarak ele alınmıştır.

Nihayetinde TKHK'nin 30. maddesinde en önemli yeniliklerden birisi olarak bağılı tüketici kredi sözleşmelerine ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Bu kapsamda TKHK m.30'a göre bir kredinin bağılı kredi olabilmesi için “kredinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verilmesi” ve “bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturması” yeterli kabul edilmiştir. Bağılı tüketici kredi sözleşmesi ise tüketici kredisinin münhasıran belirli bir

malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme olarak tanımlanmıştır.

Kanun koyucu tarafından yapılan tanımdan hareketle bağlı kredi sözleşmesinin üç unsurunun olduğu söylenebilecektir. Bunlar; tüketicinin bir malın veya hizmetin finansmanı için kredi verenle kredi sözleşmesi yapması, tüketicinin satıcı ile yaptığı sözleşme ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik birliği bulunması ve satıcı ile kredi veren arasında bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşmenin yapılmasıdır.

Bağlı kredi sözleşmesinin en önemli unsuru ekonomik birlik unsurudur. Gerçekten de bağlı kredi ilişkisinden bahsedebilmek için kredi ile finanse edilen satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi arasında ekonomik birliğin bulunması gerekmektedir. TKHK m.30/2'ye göre; satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği, üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı, belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği durumlarından en az birinin varlığı hâlinde sözleşmeler arasında ekonomik birliğin varlığı kabul edilecektir.

Kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanması, satıcı veya sağlayıcının kredi verenin temsilcisi gibi hareket ettiği sonucunu doğurmaktadır. Nitekim bağlı kredi sözleşmesinin kurulması aşamasında tüketici kredisi sözleşmesine ait belgelerin satış sözleşmesi ile birlikte satıcı tarafından tüketiciye verilmesi, tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile müzakere ederek hem satış hem de tüketici kredi sözleşmesini imzalaması satıcı veya sağlayıcının kredi vereni temsil ettiğinin en önemli göstergeleridir. Satıcı şirketin grup şirketi olan bankadan sağlanan krediler ile tüketiciye uygun kredi sağlanması bu duruma örnek olarak gösterilebilecektir.

Ayrıca kanun maddesine ilk bakıldığında bağlı kredi sözleşmesinin bu halinde kredi verenin sadece “kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması” için satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanabileceği gibi dar bir ifade ortaya çıksa da, bu

fıkra hükmünün daha geniş bir şekilde yorumlanması gerekir. Gerçekten de satıcı veya sağlayıcının kredi verene işyerlerinde yer tahsis etmesi, kredi verenin gönderdiği personel ile kredi sözleşmesinin prosedürlerinin tamamlanması gibi başka hizmetlerde de bağlı kredinin varlığı kabul edilmelidir.

Ekonomik birliğin kabul edildiği ve uygulamada en çok karşılaşılan hal ise belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtilmesidir. Bu hükmü eTKHK’de bir kredinin bağlı kredi olarak kabul edilebilmesi için “belirli marka bir mal veya hizmetin satın alınması” gerekliliğinin bir yansıması olarak kabul etmek doğru olacaktır.

Bağlı kredi ilişkisinden bahsedebilmek için gerekli olan unsurlardan bir diğeri de satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasında mal veya hizmetin finansmanı konusunda önceden çerçeve bir sözleşmenin yapılmış olmasıdır. Bu durum TKHK m.30/5’te “..tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullandırılan krediler bağlı kredi sayılmaz.” denilmek suretiyle belirtilmiştir. Ancak bu hükümden çıkan anlam, satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasındaki ekonomik birliğin varlığına ilişkin hususların yeterli olmadığı, ayrıca bir de taraflar arasında önceden yapılmış bir sözleşmenin varlığının aranması gerektiği yönündedir. Bu anlam açıkça maddenin (1) ve (2). fıkraları ile çelişmektedir. Kanaatimizce kanun koyucunun iradesinde aynı maddenin fıkraları arasında açık bir çelişki oluşturmak olmadığı, düzenlemenin katılım bankaları için yapılmak istendiğinin kabulü gerekmektedir. Zira satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasında sözleşmenin bulunmaması halinde ekonomik birliğin varlığına bakılmaksızın bağlı kredi ilişkisinin olmadığı yorumunu yapmak hatalıdır. Bu durum tüketicinin korunması amacına da aykırılık teşkil etmektedir.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin hukuki niteliğine bakıldığında ise, bağlı tüketici kredi sözleşmesini oluşturan hukuken bağımsız sözleşmelerin kendisine ait özelliklerini kaybetmeksizin tarafların iradeleri ile birbirine bağlanması neticesinde oluşan sözleşme ilişkisinin bileşik sözleşme olarak değerlendirilmesi mümkündür. Nitekim satış sözleşmesi ile tüketici kredi sözleşmesi arasında ilk bakışta bir bağlantı olmadığı düşünülse de, satış sözleşmesinde satıcının sözleşmeye aykırı davranması

nedeniyle tüketiciye tanınan hakların, sözleşmelerin nisbiliği ilkesine rağmen, üçüncü kişiye yani bankaya karşı da ileri sürülebilmesi imkânının sağlanması, bu sözleşmelerin ekonomik olarak birbirlerine bağlandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bağlı kredi sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen rızai bir sözleşmedir.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasının tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasından hiçbir farkı yoktur. Genellikle kredi veren ile tüketici arasında tüketici kredi sözleşmesinin kurulması; kredi verenin kredi sözleşmesinin ön hazırlığının yaptığı aşama, tüketicinin kredi verene başvurduğu aşama ve tarafların anlaşması sonrasında tüketicinin kredi sözleşmesini imzaladığı aşama olmak üzere üç aşamalı bir süreçten oluşmaktadır. Ancak bağlı tüketici kredi sözleşmesinin kuruluşunu tüketici kredi sözleşmesinin kurulmasından ayıran husus, tüketici ile kredi veren arasında kurulan kredi sözleşmesine, kredi verenin irtibatlı olduğu bir satıcı veya sağlayıcının aracılık etmesidir. Ayrıca bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde genel işlem koşullarına veya haksız şartlara yer verilmektedir. Dolayısıyla bağlı tüketici kredi sözleşmesinde tüketici ile müzakere edilmeden yer verilen şartlara öncelikli olarak TKHK hükümleri uygulanacaktır. Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde ise genel kural gereğince TBK m.20’de yer alan genel işlem koşullarına ilişkin düzenleme ile değerlendirme yapılacaktır.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesinin şekli, özel hukuk düzeninde benimsenen şekil serbestisi prensibinin istisnalarından birisi olan tüketici kredi sözleşmeleri ile aynıdır. TKHK m.22/3 fıkrasında tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmayacağı hükmü ile düzenlenmiş olması nedeniyle bağlı tüketici kredi sözleşmesinin yazılı yapılması gerekmektedir.

Kanun koyucunun TKHK ile getirilen en önemli yenilik ve tüketiciye sağlanan en önemli haklardan biri cayma hakkıdır. Bağlı tüketici kredi sözleşmelerinde cayma hakkı TKHK m.30/3’te düzenlenmiştir. Tüketici, mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden caydığına ilişkin bildirimini on dört günlük süre içerisinde yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla satıcı veya sağlayıcı yanı sıra kredi verene de yöneltirse, herhangi bir cezai şart veya tazminat ödemeksizin bağlı tüketici kredi sözleşmesi kendiliğinden sona erecektir. Benzer şekilde tüketicinin kredi sözleşmesinden cayması

halinde de, bileşik sözleşme özelliği gereğince birbirine bağlı olarak bir amaç doğrultusunda kurulan ve geçerlilikleri birbirlerinin geçerliliğine bağlı olan mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşme de sona erecektir.

Bağlı krediler açısından kredi veren, satıcı veya sağlayıcı ile birlikte tüketiciye karşı müteselsilen sorumludur. Nitekim bağlı kredi ilişkisinde mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi dolayısıyla satıcı veya sağlayıcı ile birlikte kredi verenin de müteselsilen sorumlu olduğu TKHK m.30/4'te *“Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur.”* şeklinde ifade edilmiştir. Bu sorumluluğun temelinde kredi sözleşmesi ile mal veya hizmet teminine ilişkin temel sözleşme arasındaki bağıllık yatmaktadır.

Kanun maddesinde de açıkça yer aldığı üzere kredi verenin müteselsil sorumluluğu, sadece tüketicinin sözleşmeden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması durumunda geçerlidir. Malın ayıplı çıkması nedeni ile tüketicinin ücretsiz onarım veya ayıpsız bir misliyle değiştirilmesi seçimlik hakkını kullanmasından ise sadece satıcı veya sağlayıcı sorumludur.

Tüketici bedelden indirim yapılması hakkını kullanırsa bağlı kredi tutarı da bu oranda indirilecek ve ödeme planı buna göre değiştirilecektir. Tüketici sözleşmeden dönme hakkını kullanılırsa sözleşme geçersiz hale gelecek ve bu geçersizlik tüketici kredi sözleşmesinin de geçersizliğini doğuracaktır. Tüketici ayıplı malı satıcıya iade edecek, satıcı kredi verenden almış olduğu kredi bedelini kredi verene geri verecek ve kredi veren tüketicinin dönme tarihine kadar ki ödemiş olduğu kredi taksitlerini tüketiciye geri ödeyecektir.

Her ne kadar kredi veren müteselsilen sorumlu ise de, bu sorumluluk kanun koyucu tarafından haklı olarak kullandığı kredi miktarı ve zaman bakımından sınırlandırılmıştır. Kredi veren, tüketiciye karşı sadece tüketici kredi sözleşmesi ile kullandığı kredi miktarı ile sınırlı olarak sorumludur. Mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi nedeniyle tüketicinin uğradığı zarar kredi

miktarını aşarsa, aşan kısım yönünden tüketicinin kredi verene bir talepte bulunabilmesi mümkün olamayacaktır. Kredi miktarını aşan taleplerin muhatabı satıcı veya sağlayıcı olacaktır. Ayrıca sözleşmede belirtilen mal teslim edilmemiş veya hizmet ifa edilmemişse kredi verenin sorumluluğu satış sözleşmesi veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden itibaren bir yıldır. Eğer mal teslim edilmiş veya hizmet ifa edilmişse, kredi verenin sorumluluğu malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden itibaren bir yıldır. Bu tarihlerden itibaren bir yıl geçmesiyle birlikte tüketicinin kredi verene başvurma hakkı da ortadan kalkacaktır.

Bağlı tüketici kredi sözleşmesi, tüketici kredi sözleşmesinin özel bir görünüm şekli olması nedeniyle, tüketici kredi sözleşmelerinin sona ermesine ilişkin hususlar bağlı tüketici kredi sözleşmeleri içinde geçerli olacaktır. Bu yönüyle sözleşmenin taraflarca ifası, tüketicinin cayma hakkını kullanması, erken ödemede bulunması, temerrüt, ölüm, iflas, fiil ehliyetinin kaybı, fesih ve sözleşmeden dönme durumunda sözleşme sona erecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Açıkgöz, Osman. **Tüketicinin Korunması Çerçevesinde Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşulları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013. *(GİK)*

Açıkgül, Emine ve Hacı Ali Açıkgül. **Teori ve Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.

Akgüç, Öktin. **Banka Yönetimi ve Performans Analizi**, İstanbul, Avcıol Basın Yayın, 2007.

Akıncı, Şahin. **Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler**, 10. Baskı, Konya, Sayram Yayınları, 2017.

Akıntürk, Turgut ve Jale G. Akipek, Derya Ateş. **Eşya Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2018.

Akipek, Şebnem. **Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999. *(Tüketici Kredisi)*

Akipek, Şebnem. “**Tüketici Kredileri**”, Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner (Ed.), Milli Şerh içinde (480-542), İstanbul, Aristo Hukuk Yayınevi, 2016. *(Şerh)*

Akipek Öcal, Şebnem. “**Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar**”, Hakan Tokbaş, Ali Suphi Kurşun (Ed.), Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları içinde (71-86), 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017. *(Haksız Şart)*

Akipek Öcal, Şebnem. “**Genel Olarak Tüketici Kredileri**”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (395-410), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016. *(Konferans)*

- Akipek Öcal, Şebnem ve Murat Aydoğdu. “**Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar**”, Hakan Tokbaş, Özlem Tüzüner (Ed.), Milli Şerh içinde (121-182), İstanbul, Aristo Hukuk Yayınevi, 2016.
- Akyol, Şener. **Banka Sözleşmeleri**, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen’e Armağan, İstanbul, Afa Matbaacılık, 2001. (*Banka*)
- Akyol, Şener. **Sözleşmenin Yorumu**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010. (*Yorum*)
- Alıcı, Yaşar. **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, C.1, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2017. (*Şerh*)
- Altıntaş, M. Ayhan. **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Basel-I Ve Basel-II Düzenlemeleri Çerçevesinde)**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006.
- Altop, Atilla. “**Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Tüketici Kredileri Sözleşmeleri**”, Bahri Öztürk, M. İhsan Ulusan (Ed.), Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu (24-25 Kasım 2011), Metinler Kitabı içinde (79-95), İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013. (*Tüketici Kredileri*)
- Altop, Atilla. “**Genel İşlem Koşulları**”, Türk Borçlar Kanunu Konferansı, M. Murat İnceoğlu (drl.), İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.27-44, 2012. (*GİK*)
- Altop, Atilla. “**Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi**”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (411-436), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016. (*Konferans*)
- Altuğ, Osman. **Bankacılık İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2000.

- Antalya, O. Gökhan. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.I, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016.
- Aras, Güler. **Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi**, Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No:30, 1996.
- Arıkan, Mustafa. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Genel İşlem Koşulları**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2. Bası, İstanbul, Legal Yayıncılık, s.69-74, 2012.
- Arkan, Sabih. **Ticari İşletme Hukuku**, 24. Baskı, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2018. *(Ticari İşletme)*
- Aslan, İ. Yılmaz. **6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, Ekin Yayınevi, 2015.
- Atamer, Yeşim M.. **Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2001. *(Genel İşlem)*
- Atamer, Yeşim M.. **Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016. *(Kredi ve Finansman)*
- Atamer, Yeşim M.. **Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?, Bilgi Çağında Hukukun Evrimi**, Arslan Kaya (Ed.), Prof. Dr. Ünal Tekinalp’e Armağan içinde (993-1031), C.I, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2003. *(Kredi Kartı)*
- Atamer, Yeşim M.. **“Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku İle Uyumu”**, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.241-273, 2010. *(Tüketici Kredisi)*

Atamer, Yeşim M.. “**Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Koşullarının Denetlenmesi, TKHK m.6 ve TTK m.55, f.1 (f) Karşılaştırmalı Olarak**”, Başak Şit (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu içinde (9-78), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, 2012. (*GİK Sempozyumu*)

Atamer, Yeşim M.. “**Genel İşlem Koşulu mu Bireysel Pazarlıkla Kurulan Sözleşme mi? – Tüketici ve Tacir İşlemleri Açısından Karşılaştırmalı Olarak Başvurulabilecek Değerlendirme Kriterleri**”, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, Çiğdem Kırca (drl.), İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.103-137, 2013. (*GİK Bireysel Pazarlık*)

Ayan, Ebubekir. **Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel II Uzlaşısı**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2007.

Ayan, Serkan. “**Genel İşlem Koşulları Yönünden Türk Borçlar Kanunu İle 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Karşılaştırılması**”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (105-118), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016.

Aydın, Nurhan. **Finansal Yönetim**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1711, Eskişehir, 2006.

Aydoğdu, Murat. **Tüketici Hukuku Dersleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015. (*Tüketici Hukuku*).

Aydoğdu, Murat. **Türk Borçlar Hukuku’nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukuku’nda Haksız Şartların Denetimi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014. (*Denetim*)

Aydoğdu, Murat ve Nalan Kahveci. **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, 2017.

- Aydos, Oğuz Sadık. **Bağlı Kredi Verenin Ayıplı Mal Nedeniyle Sorumluluğu**, Osman Berat Gürzumar (Ed.), Haluk Konuralp Anısına Armağan içinde (119-140), C.3, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009.
- Barlas, Nami. **Banka Teminat Mektupları**, Makalelerim, C.1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.31-45, 2008.
- Baş, Ece. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulu Kavramı ve İçerik Denetimi**, Tufan Öğüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan içinde (276-306), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013.
- Battal, Ahmet. **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007. (*Şerh*)
- Battal, Ahmet. **Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 1999. (*Finans*)
- Baykan, Renan. **Tüketici Mevzuatına İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri**, 2. Baskı, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2005.
- Baysal, Başak. **"Tüketici Kredisi"**, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, M. Murat İnceoğlu (drl.), İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.273-326, 2015.
- Bilgen, Mahmut. **Banka Hukukunda Sözleşmeler Uyuşmazlıklar Hukuki Sorumluluk**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011.
- Bilir, Ece. **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Tüketici Kredisi**, Süleyman Başterzi (Ed.), Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan içinde (2977-3011), C.3, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2011.
- Buhur, Oğuzhan. **Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.
- Canbolat, Ferhat. **Banka Garantisinde Savunma İmkânları ve İhtiyati Tedbirler**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009.

- Cengiz, Dilek. **5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Sisteminde Bankaların Verebilecekleri Kredilerin Sınırlandırılması**, Ömer Teoman (Ed.), Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan içinde (1271-1334), C.2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007.
- Ceylan, Ebru. **Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2010. (*Kredi Kartı*)
- Ceylan, Ebru. **Tüketici Kredileri**, Ebru Ceylan (Ed.), Tüketicinin Korunması Semineri (2-4 Kasım 2006), Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2007. (*Seminer*)
- Civan, Orhan Ersun. **Genel İş Koşulları**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2015.
- Coşkun, Hilal Yener. **Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012.
- Çabri, Sezer. **6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016. (*Şerh*)
- Çabri, Sezer. **Konut Finansmanı Sözleşmeleri**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2010. (*Konut*)
- Çeker, Mustafa. **Kredi Kartı ve Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1997.
- Çınar, Ömer. **"Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri"**, Hakan Tokbaş, Ali Suphi Kurşun (Ed.), Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları içinde (37-70), 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017. (*Kredi*)
- Çınar, Ömer. **Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009. (*Haksız Şartlar*)

- Demirkapı, Ertan. **Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini**, İzmir, Güncel Hukuk Yayınları, 2005.
- Deryal, Yahya. **Tüketici Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004. (*Tüketici Hukuku*)
- Deryal, Yahya ve Yakup Korkmaz. **Tüketici Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.
- Doğan, Vahit. **Teminat Mektupları**, 5. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, 2015.
- Durgut, Ramazan. **Cari Hesap Sözleşmesi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012.
- Emir, Mustafa. **Bankacılıkta Risk: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama**, Prof. Dr. Yüksel Koç Yalkın'a Armağan, Ankara Siyasal Bilimler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, s.169-180, 2003.
- Engin, Baki İlkay. **"Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması"**, Türk İsviçre Hukuk Günleri Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul, On İki Levha Yayınları, s.75-100, 2010.
- Eren, Fikret. **"İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar"**, Derya Ataş Karaman, Alper Bulur (Ed.), Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan içinde (85-111), İstanbul, Beta Basım Yayın, 2008.
- Ergüne, Mehmet Serkan. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Yer Alan Taksitle Satışa İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanının Belirlenmesi**, Tufan Öğüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan içinde (515-539), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013.
- Ertem, Üner. **Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri**, Bursa, Ekin Yayınevi, 2015.
- Gezder, Ümit. **Tüketici Kredisi Sözleşmeleri**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 1998.
- Gümüş, Mustafa Alper. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, C.1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014. (*Şerh*)

- Gümüş, Mustafa Alper. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Kısa Ders Kitabı)**, 3. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018. (*Borçlar Özel*)
- Gürses, Davut. **Banka Genel Kredi Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016. (*Kredi*)
- Gürses, Davut. **Bankacılık Kanunu'na Göre Zimmet Suçu**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2009. (*Zimmet*)
- Hatemi, Hüseyin ve Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1992.
- Havutçu, Ayşe. **Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2003. (*GİK Koruma*)
- Havutçu, Ayşe. “Genel İşlem Şartlarının Sözleşme İle İlişkilendirilmesi, İçeriklerinin Denetlenmesi”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (75-104), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016. (*Konferans*)
- Hızır, Serdar. **Türk Hukuku Açısından Dışsatımda Bir Finansman Yöntemi Olarak Forfaiting İşlemi**, Sabih Arkan (Ed.), Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan içinde (1131-1166), C.1, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010.
- İmren, Arzu. **Tüketici Kredileri, Türkiye'den ve Dünyadan Örnekler**, İstanbul, Era Yayınevi, 1994.
- İnal, Emrehan. “Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması ve Buna İlişkin Güncel Gelişmeler”, Bahri Öztürk, M. İhsan Ulsan (Ed.), Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu, Metinler Kitabı içinde (117-131), İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2013.
- İnal, Hamdi Tamer. **Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredileri Sözleşmeleri, İsviçre Hukuku – Fransız Hukuku ve Avrupa Birliği Yönergeleri Işığında**,

- Açıklamalı – İctihatlı**, 2. Basım, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınevi, 2005.
(*Tüketici Kredileri*)
- İnal, Hamdi Tamer. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014.
(*Tüketici Hukuku*)
- İnal, Hamdi Tamer. **İnternet Sözleşmelerinde Haksız Şartlar**, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2018. (*İnternet Sözleşmeleri*)
- İşgüzar, Hasan. **Kredi Kartı Sözleşmeleri**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003.
- Kalender, Ahmet. **Konut Kredisi Sözleşmesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Kandırallıoğlu, Pınar Çağla. **Türk Hukukunda Bankaların Sır Saklama Yükümlülüğü**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2011.
- Kaplan, İbrahim. **Banka Sözleşmeleri Hukuku**, C.1, Ankara, Dayınlarlı Yayıncılık, 1996. (*Banka*)
- Kara, İlhan. **Tüketici Hukuku**, Ankara, Engin Yayınevi, 2015.
- Kavak, Yalçın. **Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil**, İstanbul, Kayhan Matbaacılık, 2015.
- Kavlak, Dilek. **Kredi Riski ve Türev Araçlar Kullanılarak Aktarımı: Yeterlilik Etüdü**, Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, 2003.
- Kılıçoğlu, Ahmet. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 21. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017.
- Kırca, İsmail. **Teyitli (Bloke) Çek – Gayri Nakdi Kredi İlişkisi**, Baki İlkay Engin (Ed), Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan içinde (1235-1242), C.2, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2010.
- Kocaman, Arif B.. **Factoring İşleminin Hukuki Niteliği**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1992.

- Kostakoğlu, Cengiz. **Banka Kredileri Tüketici ve Konut Kredileri İle Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar, İtirazın İptali ve Menfi Tespit Davaları, Akreditif**, 8. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2016.
- Kuntalp, Erden. “**Bankalar ve Genel Kredi Koşulları**”, Başak Şit (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu içinde (79-107), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, 2012. (*GİK*)
- Kuntalp, Erden. **Karışık Muhtevallı Akit**, 2. Baskı, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013. (*Akit*)
- Kuntalp, Erden. **Yabancı Para Üzerinden Taşınmaz Rehni**, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan, İstanbul, 1995. (*Taşınmaz Rehni*)
- Kuntalp, Erden. **Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIII, 5-6 Nisan 1996, Ankara, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü, s.272-299, 1996. (*Kredi Kartı*)
- Kurt, Ekrem. **Tüketim Öduncü Sözleşmesi (Karz Akdi)**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.
- Küney, Hikmet. **Banka Tekniği**, 6. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1989.
- Mahmutoğlu, Fatih Selami. **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.
- Noyan, Erdal. **Bankacılık Faaliyetleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007.
- Oğuzman, Kemal ve Turgut Öz. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, C.1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.
- Ormancı, Pınar Altınok. **Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011.

Oy, Osman ve Gülcan Güngüler. **Türk Hukuk Mevzuatına Göre Kredi ve Kredi Teminatları**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2008.

Ozanoğlu, Hasan Seçkin. **Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 1999. *(Taksitle Satım)*

Ozanoğlu, Hasan Seçkin. **Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)**, Nami Barlas, Abuzer Kendigelen (Ed.), Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan içinde (663-692), İstanbul, Beta Basım Yayın, 2000. *(Tüketici)*

Özdemir, Gençer. **Konut Kredileri ve Konut Kredilerinde Teminat İşlemleri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017.

Özdeniz, A. Mehmet ve Jale Kuleli. **Kredi Tahsisi ve Kredi Sözleşmeleri**, 2. Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2014.

Özel, Çağlar. **Tüketicinin Korunması Hukuku**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018. *(Tüketici)*

Özel, Çağlar. “**Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Kavramı**”, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Tüketici Hukuku Konferansı (5-6 Aralık 2015) Makaleler - Tebliğler içinde (51-74), Ankara, Yetkin Yayınları, 2016. *(Konferans)*

Özen, Burak. **Kredi Açma Sözleşmeleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017. *(Kredi)*

Özen, Burak. “**6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri**”, Hakan Tokbaş, İsa Döner (Ed.), 6502 Sayılı Kanuna Göre Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları içinde (31-45), 3. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015. *(Tüketici)*

Özen, Burak. “**Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması**”, Hakan Tokbaş, Fehim Üçışık (Ed.), 4. Tüketici Hukuku Kongresi, Sektörel Bazda

Tüketici Hukuku ve Uygulamaları içinde (82-89), Ankara, Bilge Yayınevi, 2015.
(*Cayma*)

Özmen, Etem Saba ve Gülşah Vardar Hamamcıoğlu. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Ön Ödemeli Satış Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Parasız, İlker. **Modern Bankacılık (Teori ve Uygulama)**, 3. Baskı, Bursa, Ezgi Kitabevi, 2015.

Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp. **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 22. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.

Reisoğlu, Safa. **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2014.

Reisoğlu, Seza. **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2015. (*Şerh*)

Reisoğlu, Seza. **Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler**, 4. Baskı, Ankara, 2003. (*Teminat Mektubu*)

Sağlam, İpek. **Elektronik Sözleşmeler**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2007.

Serdar, İlknur. **Taksitle Satış Sözleşmesine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2. Bası, İstanbul, Legal Yayıncılık, s.473-498, 2012.

Serozan, Rona. **Borçlar Hukuku Özel Bölüm, (Temel Kavramlar, Kaynaklar ve İlkeler, Atipik Sözleşmeler, Satım, Trampa, Bağışlama, Uygulama Çalışmaları)**, 2. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2006. (*Özel*)

- Sirmen, Lale. “**Tüketici Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**”, Başak Şit (Ed.), Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu içinde (109-134), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Yayınları, 2012.
- Sütçü, Selin Sert. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Tüketicinin Cayma Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.
- Şakar, Birgül. **Banka Kredileri ve Yönetimi**, 6. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2015.
- Şeker, Muzaffer. **Yazılmamış Sayılma**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2015.
- Şit, Başak. **Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlanan Sonuçlar**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2011.
- Tandoğan, Haluk. **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 4. Baskı, C.I/1, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008. (Cilt-1)
- Tandoğan, Haluk. **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 4. Baskı, C.I/2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008. (Cilt-2)
- Tanör, Reha. **Risk Yönetim ve Denetiminde Sorumluluk Paylaşımı ve Caveat Emptor**, Ömer Teoman (Ed.), Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan içinde (1497-1542), C.2, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.
- Tekinalp, Ünal. **Banka Hukukunun Esasları**, 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.
- Tiftik, Mustafa. **Türk Hukukunda Katılım Bankası, Katılma Hesabı Sözleşmesi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007.
- Teoman, Ömer. **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 1996.
- Tercier, Pierre ve Pascal Pichonnaz, Hüseyin Murat Develioğlu. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016.

- Toroslu, M. Vefa. **Hukuksal ve Finansal Açıdan Forfaiting**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011.
- Topuz, Murat. **Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017. (*Leasing*)
- Topuz, Murat. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Genel İşlem Koşullarında Kapsam (Yürürlük) Denetimi**, Tufan Öğüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan içinde (1138-1174), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013. (*Yürürlük*)
- Tüzüner, Özlem. “**Banka Kredi Kartı Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Kart Hamili Bakımından Avantajlarının Sorgulanması**”, Hakan Tokbaş, Ali Suphi Kurşun (Ed.), Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları içinde (161-187), 2. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2017.
- Ulusal, Metin. **Tüketici Hukuku**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2016.
- Usta, Mahmut. **Temel Kredi Bilgileri**, Pamukbank T.A.Ş. Eğitim Yayınları, Yayın No:4, 1996.
- Uygur, Turgut. **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Ülgen, Hüseyin ve Diğerleri. **Ticari İşletme Hukuku**, 5. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.
- Ünlütepe, Mustafa. **Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2011. (*Borçlar*)
- Vurucu, Mehmet ve Ufuk Arı. **Bankacılıkta Kredi Bilgisi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Yalçın, Onur. **Banka Kredi Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Geçerliliği**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2006.

- Yavuz, Cevdet ve Faruk Acar, Burak Özen. **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 15. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2018.
- Yavuz, Nihat. **Öğretinin ve Uygulamanın Işığında Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010. (*Şerh*)
- Yavuz, Nihat. **Öğretide ve Uygulamada Sözleşmedeki Haksız Şartlar**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012. (*Haksız Şartlar*)
- Yazoğlu, Füsün Tuncel. **Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredilerden Doğan Uyuşmazlıklar**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, 2013.
- Yelmen, Adem. **Türk Borçlar Kanunu'na Göre Genel İşlem Şartları**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2014.
- Yener, Mehmet Deniz. **Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2008. (*Kredi*)
- Yıldırım, Turan ve Diğerleri. **İdare Hukuku**, 7. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2018.
- Yılmaz, Abdüssamet. **Haksız Rekabet Hukukunda Genel İşlem Şartı Kullanımı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Yılmaz, Ejder. **Hukuk Sözlüğü (Öğrenciler İçin)**, 10. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2017.
- Yılmaz, Canan. **6098 Sayılı TBK Çerçevesinde Taksitle Satış Sözleşmesi (TBK m. 253-262)**, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2. Bası, İstanbul, Legal Yayıncılık, s.443-471, 2012.
- Yılmaz, Çiğdem Mine. **Mortgage Sisteminin Hukuki Niteliği ve Türk Hukuk Sistemindeki Yeri**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2013.

Yiğit, Uğur. **Bankacılık Suçları**, İstanbul, Has Matbaacılık, 2006.

Yüksel, A. Sait ve Ülkü Yüksel, Aslı Yüksel. **Bankacılık Hukuku ve İşletmesi**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2004.

Yüksel, Ali Sait. **Bankacılık Yönünden Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Yayınları, Yayın No:54, 1972.

Zarakolu, Avni. **Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi**, 12. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2003.

Zevkliler, Aydın ve Çağlar Özel. **Tüketicinin Korunması Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Zevkliler, Aydın ve K. Emre Gökyayla. **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, 17. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017.

Zevkliler, Aydın ve Murat Aydoğdu. **Tüketicinin Korunması Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

Süreli Yayınlar

Açıkgöz, Osman. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un Haksız Şartlarla İlgili Getirdiği Yenilikler**, Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C.21, S.2, İstanbul, s.805-838, 2015. (*Yenilikler*)

Akan, N. Burak. **Likidite Riski Ölçümü**, Bankacılar Dergisi, S.66, s.66-81, 2008.

Akartepe, Alpaslan. **Forfaiting Sözleşmesi**, AÜEHFD, C.8, S.3-4, s.439-454, 2004.

Akipek, Şebnem. **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları**, AÜHFD, C.52, S.3, s.103-119, 2003. (*Kredi Kartları*)

Altop, Atilla. **Türk Hukuku, Avrupa Birliği Hukuku ve Uygulamada Tüketici Kavramı**, İKÜHFD, C.3, S.1-2, s.3-14, (Türk-Avusturya Hukuk Haftası Özel

Sayısı” Avrupa Hukuku ve Ulusal Hukuklar Bağlamında Tüketicinin Korunması Hukuku) İstanbul, 2004. *(Tüketici)*

Arkan, Sabih. **Tüketici Kredisi ve Uygulaması**, BATİDER, C.15, S.1, s.19-47, 1989. *(Tüketici)*

Aydoğdu, Murat. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Genel İşlem Koşullarının Kişi Bakımından Uygulama Alanı**, Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C.8, Özel Sayı, s.571-622, 2013. *(GİK Kişi)*

Aydoğdu, Murat. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Genel İşlem Koşullarının Konu Bakımından Uygulama Alanı**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13, S.2, s.1-50, 2011. *(GİK Konu)*

Aydoğdu, Murat. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz İle İlgili Düzenlemeler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12, S.1, s.85-136, 2010. *(Faiz)*

Aydoğdu, Murat. **Konut Finansman Sistemi ve Sözleşmelerinin Tüketici Hukukuna Etkileri**, DEÜHFD, C.9, Özel Sayı, 553-632, 2007. *(Konut Finansmanı)*

Baykal, Murat. **Banka Kredi Sözleşmesi**, Ankara, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, BATİDER, C.21, S.3, s.49-90, 2002.

Ceylan, Ebru. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’daki Tüketici Kredileri İle İlgili Yeni Düzenlemeler**, İstanbul Barosu Dergisi, Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Özel Sayısı, C.88, s.61-81, 2014. *(Tüketici Kredisi)*

Ceylan, Ebru. **Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri - I**, TBB Dergisi, S.79, s.35-60, 2008. *(Avrupa Birliği-I)*

Ceylan, Ebru. **Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri - II**, TBB Dergisi, S.80, s.121-148, 2009. *(Avrupa Birliği-II)*

- Çelebican, Gürhan, **Avrupa Birliği’nde Kredi Kurumlarının Kurulmaları, Faaliyet İzni Almaları ve Faaliyetlerinin Sona Ermesi**, AÜHFD, C.56, S.3, s.53-81, 2007.
- Çetiner, Bilgehan. **Konut Kredilerinde Erken Ödeme**, Legal Hukuk Dergisi, S.67, s.2283-2294, 2008.
- Demir, Mehmet. **2008 Şubat Tarihli Türk Borçlar Kanunu Tasarısı’nın Genel İşlem Koşulları’na İlişkin Maddelerinin (m.20-25) Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerileri**, TBB Dergisi, S.76, s.217-230; 2008.
- Deryal, Yahya. **Tüketici Kredilerinde Haksız Şart Örnekleri ve 6502 Sayılı Kanunla Getirilen Yeni Düzenlemenin Değerlendirilmesi**, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.9, S.89, s.58-68, 2014. (*Haksız Şart*)
- Develioğlu, Hüseyin Murat. **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun “Taksitle Satım Sözleşmesi” ile İlgili Getirdiği Değişiklikler**, Legal Hukuk Dergisi, C.9, S.98, s.525-552, 2011.
- Ergül, Nuray ve Veli Akel. **Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Performansının TOPSIS Yöntemi ile Analizi**, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, S.12, s.91-118, 2010.
- Erkan, Vehbi Umut. **Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması**, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.30, Yıl: 7, s.293-320, 2017.
- Gürses, Davut, **Kredi Teminatı Olarak Üst Hakkı İpoteği**, Bankacılar Dergisi, S.76, s.3-18, 2011. (*İpotek*)
- Gürses, Davut. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Cayma Hakkı**, Legal Hukuk Dergisi, C.12, S.140, s.265-305, 2014. (*Cayma Hakkı*)

- Haznedar, İbrahim Murat. **6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler**, İstanbul Barosu Dergisi, C.88, S.3, s.5-33, 2014.
- İnal, Hamdi Tamer. **Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar**, Terazi Aylık Hukuk Dergisi, C.9, S.89, s.32-57, 2014. (*Haksız Şartlar*)
- Kaplan, İbrahim. **Banka Gizliliği Bankanın Sır Saklama Borcu**, BATİDER, C.XV, S.4, s.3-22, 1990. (*Sır*)
- Karagöz, Veli. **Tip İş Sözleşmelerinde Öngörülen Cezai Şartın Genel İşlem Şartları Bağlamında Denetlenmesi**, AÜEHFD, C.8, S.1-2, s.593-606, 2004.
- Karayalçın, Yaşar. **Kredi Düzeninin Korunması**, BATİDER, C.6 S.3, 1972.
- Küçükyalçın, Arzu. **Karşılaştırmalı Hukukta Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması**, AÜHFD, C.53, s.101-124, 2004.
- Makaracı Başak, Aslı ve Seda Öktem Çevik, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Taksitle Satım Sözleşmesine İlişkin Getirilen Düzenlemeler**, Legal Hukuk Dergisi, C.10, S.111, s.93-119, 2012.
- Ozanoğlu, Hasan Seçkin. **Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Maddi Anlamda Uygulama Alanı)**, AÜHFD, C.50, S.1, s.55-90, 2001. (*Uygulama Alanı*)
- Önal, Ali. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartlarına İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi**, İstanbul Barosu Dergisi, C.88, S.4, s. 32-55, 2014.
- Önder, M. Fahrettin ve Burcu Özkul. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence; Adi Kefalet Sözleşmesi**, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.18, S.3, s.25-46, 2013.

- Özbilen, Arif Barış. **Tüketim Ödücü Sözleşmesinde Ödünç Alanın Ödeme Güçsüzlüğü ve Bu Güçsüzlüğün Yarattığı Hukuki Sonuçlar**, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.27, Yıl: 7, s.125-154, 2016.
- Özel, Çağlar. **Genel İşlem Koşulları Meselesi ve Borçlar Kanunu Tasarısının Genel İşlem Koşullarına Yönelik Getirdikleri**, Sosyo Ekonomi Dergisi, Ocak-Haziran Sayısı, s.154-167, 2006. (*GİK*)
- Özsunay, Ergun. **Türkiye’de Tüketici Kredileri: Hukuki Çerçeve ve Uygulama Üzerine Bazı Düşünceler, I. Tebliğ, Tüketici Kredileri ve Batı Ülkelerindeki Uygulamalar** (Panel, 20/12/1990), İstanbul Ticaret Odası, (Yayın No:1992-3), s.4-19, İstanbul, 1992.
- Öztekin, Selçuk. **Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar**, Bankacılar Dergisi, S.67, s.6-27, 2008.
- Reisoğlu, Seza. **Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları**, Bankacılar Dergisi, S.49, s.100-123, 2004. (*Kredi Kartı*)
- Reisoğlu, Seza. **Banka Uygulamaları Açısından Yeni Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşulları ve Eleştirisi**, Bankacılar Dergisi, S.77, s.108-117, 2011. (*GİK*)
- Reisoğlu, Seza. **Finansal Kiralama Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları**, Bankacılar Dergisi, S.48, s.47-65, 2004. (*Finansal Kiralama*)
- Reisoğlu, Seza. **Tüketici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasa’da Değişiklik Öngören Taslak**, Bankacılar Dergisi, S.69, s.50-73, 2009. (*Tüketici Kredisi*)
- Reisoğlu, Seza. **Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun Bankacılık İşlemleri Açısından Değerlendirilmesi**, Bankacılar Dergisi, S.82, s.107-118, 2012. (*Borçlar*)
- Serozan, Rona. **Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi**, Yasa Hukuk Dergisi, C.15, S.173/4, s.577-579, 1996. (*Tüketici*)

- Serozan, Rona. **Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliklerinin Artıları ve Eksileri**, İÜHFM, C.LXL, S.1-2, s.339-356, 2003. *(TKHK Artıları ve Eksileri)*
- Şenocak, Kemal. **Menkul Kıymet Lombard Kredisi**, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2010.
- Tamer, Ahmet. **Çek, Kabul ve Avalin Gayrinakdi Kredi Niteliği**, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:4, S.13, s.575-604, 2013.
- Taşkın, Mustafa. **Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vassı**, Ankara Barosu Dergisi, S.1997/1, s.30-38, 1997.
- Turan, Şahin ve Mahmut Kızır. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar ile Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler**, Terazı Aylık Hukuk Dergisi, C.9, S.89, s.69-78, 2014.
- Ulusarı, İlhan. **Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.1-2, s.27-47, 2004. *(İçerik)*
- Ulusarı, İlhan. **Türk Borçlar Kanunu'ndaki Genel İşlem Şartlarına İlişkin Yeniliklerle İlgili Bazı Düşünceler**, Tufan Öğüz (Ed.), Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan içinde (1219-1228), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013. *(Düşünceler)*
- Ünlütepe, Mustafa. **6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi**, Ankara Barosu Dergisi, S.2, s.291-358, 2014. *(Tüketici)*.
- Yener, Mehmet Deniz. **6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler**, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, C.7, S.13, s.409-436, 2015. *(Finans)*

Yıldırım, Ayça Akkayan. **Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisine Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu**, İÜHFM, C.LXXIII, S.1, s.261-278, 2015.

Diğer Kaynaklar

Alica, Türkay. **Türk Hukukunda Banka Genel Kredi Açma Sözleşmesi**, İstanbul Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1990.

Alıcı, Yaşar. **Banka Kredi Sözleşmelerinin Mali ve Hukuki Yönü**, İstanbul Üniversitesi SBE Mali Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2000. (*Kredi*)

Balkaş, Kaan. **Kredi Kavramı ve Sektör Kredilerine Göre Türkiye'deki Belli Başlı Sektörlerin Analizi**, Ankara Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004.

Barut, Cengiz. **Tüketicinin Korunması Bakımından Taksitle Satış Sözleşmesi**, Marmara Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2001.

Çelik, Serap. **Konut Finansmanı Amacıyla Yapılan Konut Kredi Sözleşmesi**, Bahçeşehir Üniversitesi SBE, Özel Hukuk Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2012.

Doğanay, Murat. **Bankacılıkta Kredi Riski Yönetimi**, Ankara Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2003.

Gökpınar, Ali. **Otelcilik Sözleşmesi**, Erciyes Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kayseri, 2018.

İbicioğlu, Mustafa. **Tüketici Finansman Şirketlerinin Finansal Sistem İçindeki Yeri ve Türkiye'de Kredi Kullandıran Diğer Kurumlar İle Karşılaştırmalı**

- İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2006. (*Finansman Şirketleri*)
- İbicioğlu, Mustafa. **Tüketici Kredisi Talebini etkileyen Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Uygulama**, Hacettepe Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2011. (*Tüketici Kredisi*)
- Kapağan, Gönül. **Bağlı Tüketici Kredileri**, Ankara Üniversitesi SBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004.
- Karabel, Emine Gökçe. **Yazılı Şekil Şartı**, Marmara Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2015.
- Kartal, Doğan. **Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar**, Selçuk Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2008.
- Marangoz, Ahmet. **Bankacılık Sisteminde Faktoring Uygulamaları ve Finansal Piyasalardaki Önemi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2012.
- Özyılmaz, Gülşen. **Konut Finansmanı (Mortgage) Sözleşmesi Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Bir İnceleme**, Çankaya Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009.
- Tiryaki, Faik Metin. **Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Kredi Kurumunun Hukuki Sorumluluğu**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004.
- Üzeler, Rabia. **Türk Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi**, Ankara Üniversitesi SBE Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2011.

Yılmaz, Songül. **Ticari Bankalarda Kredi Portföyü ve Kredi Risk Yönetimi – Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama**, Kadir Has Üniversitesi SBE Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2011.

İnternet Kaynakları

<http://www.ankarabarsu.org.tr>

<http://dergipark.gov.tr>

<https://emsal.yargitay.gov.tr>

<http://www.istanbulbarsu.org.tr>

<https://journal.yasar.edu.tr>

<http://www.kazanci.com>

<http://kutuphane.istanbul.edu.tr>

<http://library.bahcesehir.edu.tr>

<http://www.marmara-elibrary.com/Marmara>

<http://www.mevzuat.gov.tr>

<http://www.taa.gov.tr/yayin/kategori/turkiye-adalet-akademisi-dergisi>

<https://www.tbb.org.tr>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

<https://www.tuketicihukuku.org>

<http://ulakbim.tubitak.gov.tr>

www.tdk.gov.tr